

Løgtingsins umboðsmaður

Ársfrágreiðingin 2007

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Ársfrágreiðingin 2007

Tórshavn 2008

Løgtingsins umboðsmaður
Ársfrágreiðingin 2007
© 2008 Løgtingsins umboðsmaður
Umbróting, prent og innbinding: Føroyaprent

ISBN 978-99918-969-6-1

Innihaldsyvirlit

I.	Um embætið.....	9
II.	Gongdin í 2007.....	10
III.	Hagtöl.....	12
IV.	Álit og aðrar niðurstøður hjá umboðsmanninum í málum avgreidd í 2007.....	21
	11. Innlit.....	21
	11.1 Innlit givið hóast mótmæli.....	21
	11.2 Innlit í uppsagnarmál.....	36
	11.3 Innlit í útreiðslur av barnaverndarmáli.....	43
	11.4 Innlit í samskipti um sendistovu Føroya í Reykjavík.....	52
	11.5 Innlit í frágreiðing frá sýn og metingarmanni....	64
	11.6 Kravt latin skjøl aftur.....	71
	23. Vinnulívs- og fiskivinnumál v.m.	87
	23.1 Persónlig kautión fyri festilán.....	87
	28. Starvsfólka- og arbeiðsmarknaðarmál v.m.	105
	28.1 Uppsøgn av portørum.....	105
	28.2 Setan av brunaumsjónarmanni.....	111
	28.3 Uppsøgn av starvsfólkum á Strandfaraskipum Landsins.....	149
	28.4 Setan av umhvørvisleiðara.....	168
	28.5 Koyrd úr Arbeiðsloysisskipanini.....	203
V.	32.1 Frágreiðing frá eftirlitsvitjanini á Bónahegyi 14 ..	255
VI.	Skjøl.....	305
	1. Umboðsmanslógin.....	305
	2. Vegleiðingin um Løgtingsins umboðsmann.....	309
	Lógaryvirlit.....	312
	Leitorð.....	324

Til Løgtingið

Vísandi til § 11, stk. 1 í løgtingslóg nr. 60 frá 10. mai 2000 um Løgtingsins umboðsmann lati eg av hondum hesa frágreiðing um virksemi mítt í 2007. Ársfrágreiðingin skal sambært nevndu grein verða almannakunngjørd áðrenn 1. juli 2008

Frágreiðingin er býtt upp soleiðis:

- I. Um embætið
- II. Gongdin í 2007
- III. Hagtøl
- IV. Álit og aðrar niðurstøður hjá umboðsmanninum í málum avgreidd í 2007
- V. Eftirlitsvitjan
- VI. Skjøl
 1. Umboðsmanslógin
 2. Vegleiðingin um Løgtingsins umboðsmann

Tórshavn, mai 2008

Sólja í Ólavsstovu

I. Um embætið

Sambært lögtingslóg nr. 60 frá 10. maí 2000 um Lögtingsins umboðsmann velur Lögtingið fyrri eitt 5-ára skeið ein uttantsmann at hava innlit við fyrisiting heimastýrisins (§ 1). Við lögtingslóg kunnu verða gjørdar almennar reglur fyrri virkseml umboðsmansins, sum annars í sínum starvi er óheftur av Løgtinginum (§ 3).

Virkseml umboðsmansins fevnir um alla fyrisiting heimastýrisins, t.e. bæði landsins og ta kommunalu (§ 4, stk. 1). Eisini feløg, stovnar, felagsskapir v.m., ið verða roknað við til almennu fyrisitingina sambært fyrisitingarlógini, eru fevndir av virkseml umboðsmansins (§ 4, stk. 2). Harumframt eru interkommunalir felagsskapir undirlagdir virkseml umboðsmansins (§ 4, stk. 4). Harafturímóti fevnir virkseml hansara ikki um ríkismyndugleikar, Lögtingið og stovnar undir Løgtinginum. (§ 4, stk. 5).

Umboðsmaðurin hevur eftirlit við, at tær umsitingareindir, sum eru fevndar av virkseml hansara, ikki gera mistøk ella vanrøkja skyldur sínar, og at almenna umsitingin ikki fremur órætt móti borgaranum (§ 5).

Ein og hvør kann senda umboðsmanninum klagu um tær í § 4 nevndu umsitingareindir, sum eru fevndar av virkseml hansara (§ 6, stk. 1). Klagarin skal navngeva seg í klaguni, og skal hon vera umboðsmanninum í hendi í seinasta lagi eitt ár eftir, at tey viðurskifti, ið klagað verður um, áttu sær stað (§ 6, stk. 2). Er talan um avgerðir, sum kunnu leggjast fyrri hægri umsitingarmyndugleika, skal hesin møguleiki vera royndur fyrst, áðrenn klagað verður til umboðsmannin (§ 6, stk. 3). Eru hesar treytir loknar, tekur umboðsmaðurin støðu til, um grundarlag er fyrri víðari kanningum í tí máli, ið klagað verður um (§ 6, stk. 4).

Umboðsmaðurin kann eisini sjálvur av sínum eintingum taka eitt mál til viðgerðar og fremja neyðugar kanningar í hesum sambandi (§ 6, stk. 5).

Tær í § 4 nevndu umsitingar hava skyldu at geva umboðsmanninum tær upplýsingar og at leggja fram øll tey skjøl, sum hesin embætisins vegna krevur at fáa fyrilagt. Umboðsmaðurin hevur rætt til at vitja

støð, ið kannað verða, og hann hevur fría atgongd til at gera kanningar í øllum neyðugum hølum. Hann kann eisini stevna fólk í rættin at vitna um viðurskifti, ið eru avgerandi í kanningararbeiðinum. (§ 8).

Tá umboðsmaðurin er liðugur við sínar kanningar, ger hann sína niðurstøðu, og metir hann at álvarsligt mistak ella vatnsketni er framt, skal hann boða formansskapi Løgtingsins, løgmanni og viðkomandi landsstýrismanni og/ella kommunustýri frá hesum. Hann hevur rætt til alment at finnast at, koma við tilmælum og á annan hátt gera vart við meting sína av einum máli, hann hevur kannað. Hann kann eisini mæla viðkomandi myndugleikum til, at fríur rættargangur verður givin (§ 10).

Rakar umboðsmaðurin við lýti í galdandi lógum, fyriskipanum ella umsitingarligum avgerðum skal hann boða Løgtingi og viðkomandi landsstýrismanni frá hesum, og er talan um kommunal ella interkommunal viðurskifti, skal hann eisini boða viðkomandi kommunustýri frá. (§ 12).

Lógin og ein vegleiðing um, hvussu ein kann klaga til Løgtingsins umboðsmann, eru viðheft ársfrágreiðingini sum skjøl.

Løgtingið valdi tann 23. november 2005 meg sum Løgtingsins Umboðsmann fyri tíðarskeiði 1. januar 2006 til 31. desember 2010. Eg tók við embætinum tann 1. janaur 2006.

Umframt meg sjálvan er embætið mannað við lögfrøðiligu medarbeiðarum mínum Johnhardi Klettheyggj, ráðgeva, Biritu Ludvíksdóttir, ráðgeva og Lailu Egholm, skrivstovufulltrúa.

Adressan er Traðagøta 43, Postsmoga 2008, FO-165 Argir, og teldu-postadressan er lum@lum.fo.

Heimasíða umboðsmansins eitur www.lum.fo.

II. Gongdin í 2007

Í 2007 vórðu upprættaði 82 mál, sum innihalda 94 sjálvstøðugar klagur. Hetta er eitt lítið fall samanborið við undanfarna ár. Av teimum 94 klagunum vóru 78 endaliga avgreiddar við árslok umframt 24 klagur, sum stóðu eftir frá 2006.

Hóast talið av viðgjørdum klagum sostatt er hægri enn undanfarna ár, er samlaða viðgerðartíðin av viðgjørdum málum lækkað.

Av teimum 103 klagunum, sum vórðu avgreiddar í 2007, vórðu 65 avvistar. Hetta svarar til 63,1% og er eitt vet lægri enn undanfarna ár.

Sambært § 6, stk. 2 skulu klagur verða umboðsmanninum í hendi í seinasta lagi eitt ár aftaná, at tey viðurskifti, sum kлага verður um, áttu sær stað. Hóast klagufreistin var farin í tveimum málum, sum kлагаð varð um, avgjordi eg kortini samsvarandi § 6, stk. 5 at taka hesi mál upp til viðgerðar av mínum eintingum. Orsøkin til hetta var, at talan var um tvey prinsippiel mál – eitt innlitsmál, har myndugleikin hevði kravt latin skjøl aftur, og hevði boðað klagaranum frá, at hesin ikki hevði loyvi at vísa til skjølina í sambandi við viðgerðina av máli hansara, og eitt starvssetanarmál, har álvarsom spurnartekin vórðu sett við m.a. gegni og hvørt krøvini í starvslýsingini vóru fylgd.

Sum liður í verksemi mínum var eg í februar saman við starvsfólkum mínum á eini eftirlitsvitjan á einum bústovni undir Nærverkinum. Frágreiðingin frá hesi vitjan er at finna í årsfrágreiðingini.

Umboðsmenninir í Noregi, Danmark, Íslandi, Grønlandi og Føroyum koma regluliga saman til fundar eina ella tvær ferðir um árið, har evni av felags áhuga koma til viðgerðar. Í 2007 vórðu tveir fundir hildnir. Annar 23. og 24. mai á Bornholm og hin 11. og 12. desember í Keypmannahavn.

III. Hagtøl

Klagur innkomnar í 2007 býttar á myndugleikar

Í 2007 blivu upprættaði 82 mál, sum innihildu 94 sjálvstøðugar klagur. Hesar klagurnar vóru býttar soleiðis millum ymsu myndugleikarnar:

(Talva 1)

<i>Myndugleiki:</i>	<i>Klagur:</i>
Mentamálaráðið	9
Innlendismálaráðið	7
Fíggjarmálaráðið	4
Vinumálaráðið	3
Fiskimálaráðið	2
Almanna- og heilsumálaráðið	3
Løgmannsskrivstovan	3
Toll- og Skattstova Føroya	2
Kommunur	28
Almannastovan	9
Nærverkið	1
Landsverk	2
Barnaverndarnevndir	1
Sjúkrahús	5
Akstovan	3
Kringvarp Føroya	1
Strandfaraskip Landsins	1
Kærunevndin í alm. og heilsumálum	1
Búnaðarstovan	3
Studentaskúlar	1
Kærunevndin í lendismálum	1
Kommunalar skattakærunevndir	1
Búnaðargrunnurin	1
Skatta- og avgjaldskærunevndin	1
Friðingarnevndir	1
Tilsamans	94

Innkomnar klagur í 2007 býttar á málsøki og klaguinnihald

Klagurnar, sum komu inn í 2007 kunnu bítast upp eftir málsøki og innihaldi, sum gjørt er niðanfyr:

(Talva 2)

<i>Málsøki</i>	<i>Tal av klagum</i>	<i>Klagur um avgerðir</i>	<i>Klagur um málsviðgerð</i>	<i>Klagur um atburð v.m.</i>
Starvsfólkamál	9	6	3	0
Fiskivinnumál	2	0	2	0
Almannamál	17	7	9	1
Skattur v.m.	8	3	5	0
Undirvísing v.m.	8	5	2	1
Byggimál v.m.	17	8	9	0
Innlit	17	8	9	0
Vinumál	5	4	1	0
Persónsmál	4	0	4	0
Heilsuverk	1	1	0	0
Vegir v.m.	4	4	0	0
Ymiskt	2	1	0	1
Tilsamans	94	47	44	3

Klagur endaliga avgreiddar í 2007

Av teimum 94 klagunum, sum komu inn í 2007 vóru 78 endaliga avgreiddar innan 31. des. 2007. Harumframt vóru avgreiddar 25 klagur, sum vóru innkomnar (men ikki avgreiddar) í 2006. Úrslitið av viðgerðini var hetta (býtt upp eftir myndugleika):

(Talva 3)

<i>Myndugleiki</i>	<i>Klagur</i>	<i>Avvistar</i>	<i>Viðgjørdar</i>	<i>Viðgjørdar</i>	<i>Viðgjørdar</i>
				<i>uttan átalu/ tilmæli</i>	<i>átala/tilmæli givið</i>
Mentamálaráðið	10	6	4	1	3
Innlendismálaráðið	10	7	3	0	3
Alm.- og heilsumálaráðið	2	1	1	0	1
Vinnumálaráðið	3	3	0	0	0
Fiskimálaráðið	8	2	6	2	4
Fíggjarmálaráðið	4	4	0	0	0
Løgmannsskrivstovan	2	1	1	0	1
Almannastovan	13	5	8	4	4
Kommunur	29	18	11	1	10
Studentaskúlar	1	1	0	0	0
Toll- og Skattst. Føroya	2	2	0	0	0
Búnaðargrunnurin	2	0	2	1	1
Búnaðarstovan	3	3	0	0	0
Kærur. hjá ALS	1	0	1	0	1
Nærverkið	1	1	0	0	0
Sjúkrahús	1	1	0	0	0
Landsverk	1	1	0	0	0
Akstovan	3	3	0	0	0
Barnaverndarnevndir	1	1	0	0	0
Friðingarnevndir	1	1	0	0	0
Kringvarp Føroya	1	1	0	0	0
Strandfaraskip Landsins	1	1	0	0	0
Kærur. í alm. og heilsum.	1	1	0	0	0
Kommunal skattakærur.	1	0	1	0	1
Skatta- og avgjaldskærur.	1	1	0	0	0
Tilsamans	103	65	38	9	29

Klagur avvistar í 2007

Í 2007 blivu 65 klagur avvistar av ymiskum orsökum. Býtið teirra millum sæst niðanfyri:

(Talva 4)

<i>Avvísingarorsøk</i>	<i>Klagur</i>
Innkomin ov seint; § 6, stk. 2	9
Kærumøguleiki ikki troyttur; § 6, stk. 3	13
Ikki grundarlag fyri víðari kanninum; § 6, stk. 4	37
Uttanfyri heimildarøki; § 4	1
Afturkallað	5
Tilsamans	65

Viðgjørdar klagur í 2007 býttar á málsøki

Tey málini, sum blivu endaliga viðgjørd í 2007, kunnu býttast upp eftir málsøki á hendan hátt:

(Talva 5)

<i>Málsøki</i>	<i>Klagur</i>
Starvsfólkamál	6
Fiskivinnumál	6
Almannamál	8
Skattur v.m.	2
Byggimál v.m.	4
Arbeiðsmarknaðarmál	1
Undirvísing v.m.	1
Vinnumál	1
Innlit	9
Tilsamans	38

Málsviðgerðartíðin hjá umboðsmanninum av viðgjørdum klagum

Í teimum 37 endaliga viðgjørdum klagunum hevur miðal viðgerðartíðin verið hendan:

(Roknað er við 30 døgum pr. mánað)

(Talva 6)

Viðgerðartíð í miðal:

Aftaná partshoyring:	2 mðr. 5 dg.
Samlað:	5 mðr. 26 dg.

Málsviðgerðartíðin hjá umboðsmanninum av avvístum klagum:

Í teimum 65 avvístum klagunum hevur miðal viðgerðartíðin verið hendan:

(Roknað er við 30 døgum pr. mánað)

(Talva 7)

Viðgerðartíð í miðal:

Aftaná partshoyring:	5 dg.
Samlað:	23 dg.

Málsviðgerðartíðin hjá umboðsmanninum av bæði viðgjørdum og avvístum klagum:

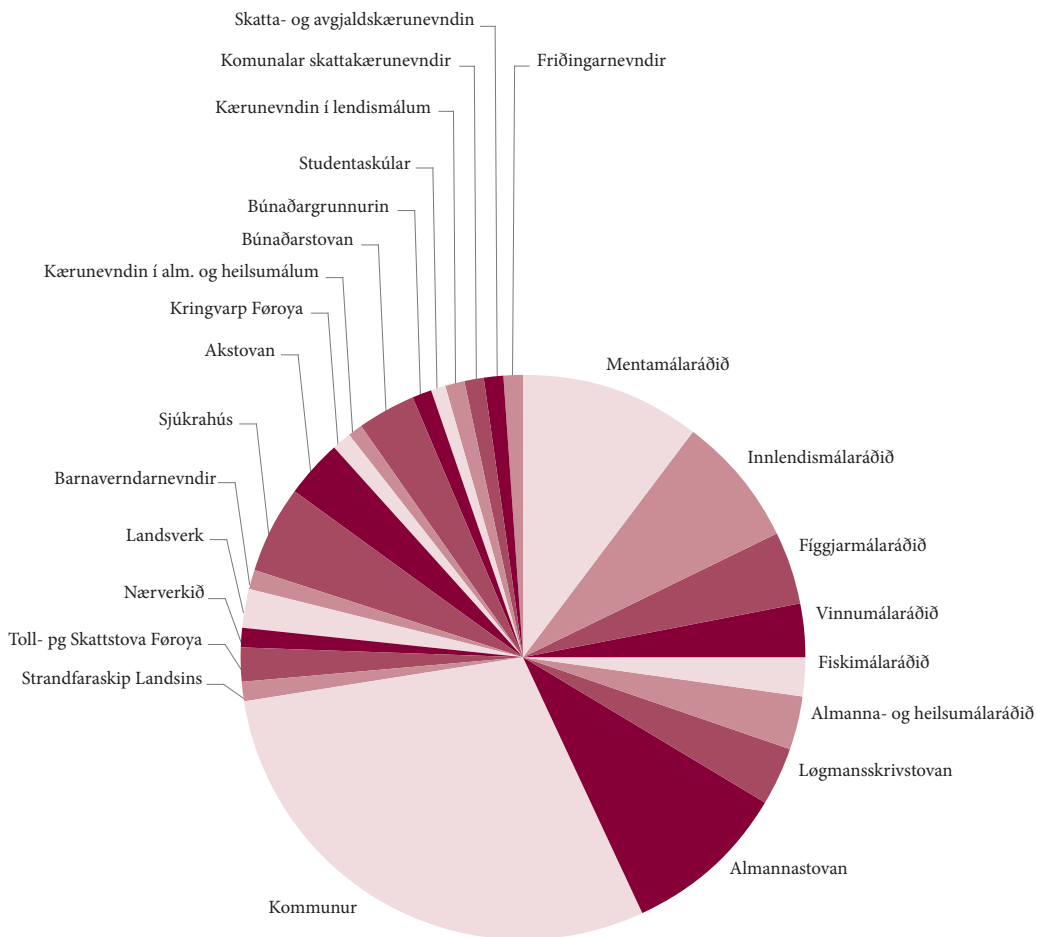
Fyri allar klagurnar, tvs. bæði avvístar og endaliga viðgjørdar klagur, hevur málsviðgerðartíðin í miðal verið hendan:

(Roknað er við 30 døgum pr. mánað)

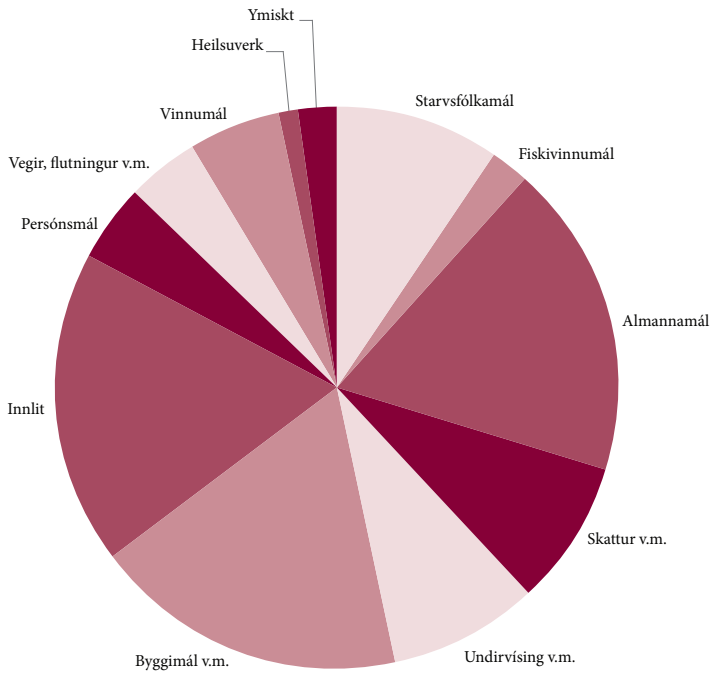
(Talva 8)

<i>Klagur</i>	<i>Viðgerðartíð aftaná partshoyring</i>	<i>Viðgerðartíð tilsamans</i>
Viðgerðartíð í miðal:	27 dg.	2 mðr. 19 dg.

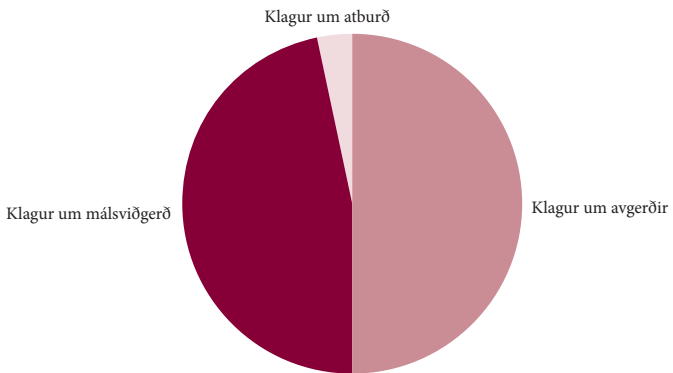
Klagur innkomnar í 2007 býttar á myndugleikar

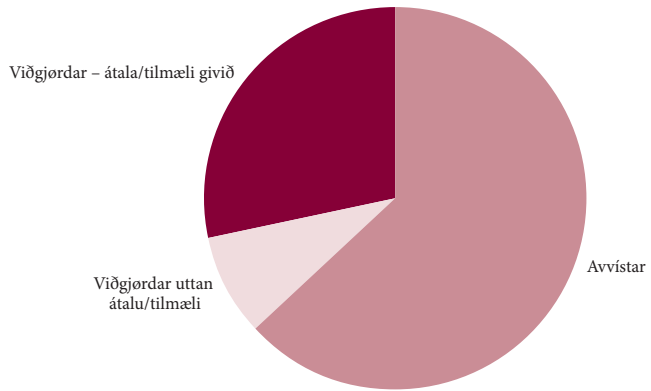
Klagur innkomnar í 2007 býttar á málsöki

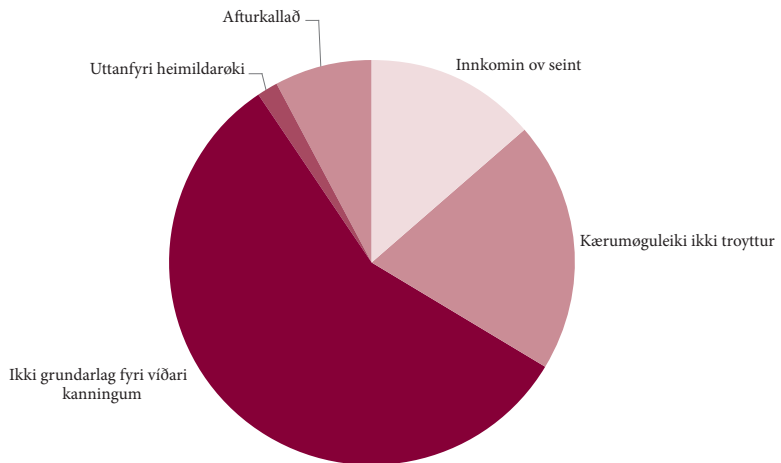
Klagur innkomnar í 2007 býttar eftir klaguinnihaldi

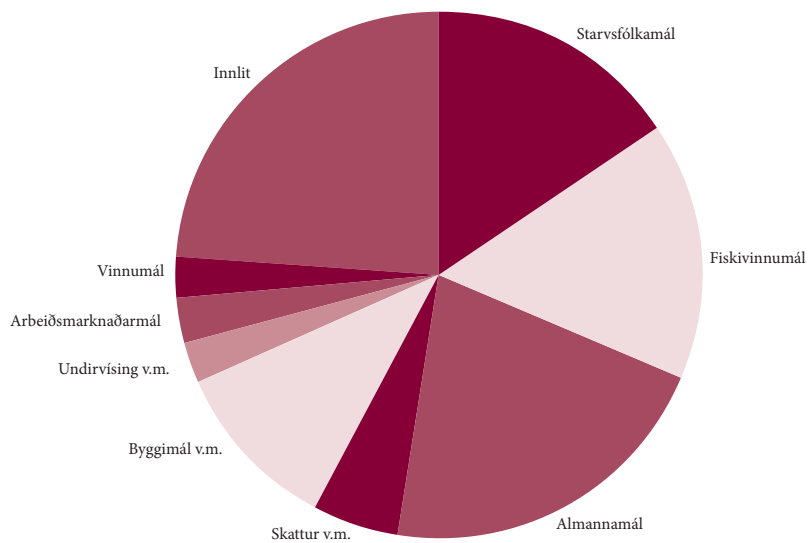
Klagur endaliga avgreiddar í 2007

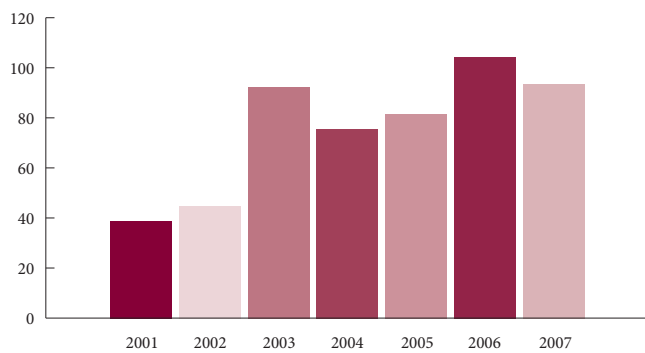
Klagur avvistar í 2007 býttar eftir avvisingarorsök

Klagur viðgjörðar í 2007 býttar á málsocki

Innkomnar klagur

IV. Álit og aðrar niðurstøður hjá umboðsmanninum í málum avgreidd í 2007.

11. Innlit

11.1 Innlit givið hóast mótmæli

Umboðsmaðurin hefur viðgjört eina klagu um, at Búnaðargrunnurin hefur givið alment innlit í eitt mál, hóast felagið, sum málið snúði seg um, hevði mótmælt hesum. Klagarin førði fram, at innlit ikki átti at verið givið í málið vísandi til § 12, stk. 1 í innlitslógini. Hesum sjónarmiði var umboðsmaðurin ikki samdur í. Klagarin var eisini ónøgdur við, at Búnaðargrunnurin ikki hevði givið klagaranum nakra kæruegleiðing í sambandi við avgerðina um at veita innlit. Umboðsmaðurin kom eins og Búnaðargrunnurin til ta niðurstøðu, at av tí, at sjálvt málið, sum biðið var um innlit í, ikki kundi kærast til hægri fyrisitingarmyndugleika, kundi innlitsmálið sambært § 15, stk. 2 í innlitslógini ikki kærast, og tí var ikki neyðugt við nakrari kæruegleiðing. Umboðsmaðurin hevði ikki grundarlag fyri at finnast at avgerðini hjá Búnaðargrunninum um at veita innlit. Burtursæð frá einari viðmerking um, at innlitsmálið kundi verið avgreitt skjótari, helt umboðsmaðurin ikki grundarlag vera fyri at gera meira við málið. (J. nr. 200700058)

Klagan

B, adv. hefur sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 12. juni 2007:

„Viðv. kæru um Búnaðargrunnin um innlit vegna A

Við skrivi mínum tann 31. januar 2007 sendi eg kæru vegna A til Vinnumálaráðið. Saman við kæruni fylgdi skriv frá Búnaðargrunninum, dagfest 17. mars 2006, skriv frá undirritaða til Búnaðargrunnin, dagfest 29. mars 2006, og avgerðin frá Búnaðar-

grunninum, dagfest 3. januar 2007. Kærupunktini framganga av kæruni.

Tann 23. mai 2007 tók Vinnumálaráðið avgerð um at avvísa kæruna.

Málið verður nú latið Løgtingsins umboðsmanni til stöðutakan.

Skjøl, ið verða lögð við í avriti:

- Skriv frá undirritaða til Vinnumálaráðið, dagfest 31. januar 2007
- Kæra frá 31. januar 2007
- Skriv frá Búnaðargrunninum til A, dagfest 17. mars 2006
- Skriv frá undirritaða til Búnaðargrunnin, dagfest 29. mars 2006
- Avgerð frá Búnaðargrunninum, dagfest 3. januar 2007
- Skriv frá Vinnumálaráðnum til undirritaða, dagfest 23. mai 2007“

Kæran, sum víst er til í skrivinum, er endurgivin undir málgongdini.

Málgongd

Búnaðargrunnurin hevur sent A soljóðandi skriv, dagfest 17. mars 2006:

„Viðvíkjandi innliti í figgjarviðurskifti

Fyri góðan ordan skuld verður hervið sagt frá, at Búnaðargrunnurin hevur fingið áheitan um at geva innlit í ymisk viðurskifti millum Búnaðargrunnin (fyrr Føroya Jarðarráð / Føroya Jarðargrunnur) og A.

Innlitið umfatar millum annað tilboðið uppá figging í samband við byggingina av nýggja skrivstovu- og goymslubygninginum í

Vísandi til ásetingarnar í lógini um alment innlit, ætlar Búnaðargrunnurin at játta umbønini.

Um tit hava viðmerkingar til, at innlit verður givið, verða hesir at senda Búnaðargrunninum í seinasta lagi 31. mars 2006.

Um vit einki hava hoyrt áðrenn hendan dato, ganga vit út frá, at tit ikki hava nakrar viðmerkingar, og innlitið verður givið.“

Við skrivi, dagfest 29. mars 2006, hevur B, adv. svarað Búnaðargrunninum soleiðis:

„Viðv. innliti í figgjarviðurskifti hjá A

Vegna A skal eg við hesum venda mær til tykkara í sambandi við bræv tykkara frá 17. mars 2006 til felagið.

Í nevnda brævi verður sagt frá, at grunnurin hevur fingið áheitan um at geva innlit í ymisk viðurskifti millum Búnaðargrunnin (fyrr Føroya Jarðarráð/Føroya Jarðargrunnur) og A, og at innlitið umfatar m.a. tilboðið uppá figging í sambandi við byggingina av nýggja skrivstovu- og goymslubygninginum í

Tað er lítið ítøkiligt upplýst um, hvat umbønin fevnir um uttan tilboðið uppá figgingina uppá skrivstovu- og goymslubygningin.

Tit hava ivaleyst móttikið upplýsingar og skjøl frá A um teirra figgjarligu viðurskifti viðvíkjandi rakstri, figgjarstöðu og vinnuviðurskiftum annars. Ivaleyst hava tit eisini fingið ymsar tekniskar upplýsingar í sambandi við ætlaðu byggingina. Tá A í sínari tíð søkti, vóru teir í heila tikið ein stórur lánskundi hjá tykkum. Felagið hevur tikið sum givið, at tær upplýsingar og skjøl, latnar eru tykkum í varðveitslu, er gjørt í trúnaði, sum vanligt er millum kunda og ein figgjarstovn. Felagið hevur ongantíð roknað við, at hetta skuldi koma til kunnleika hjá møguligum kappingarneytum, øðrum figgjarstovnum ella øðrum. Tað hevði

eisini verið óhugsandi, um vit samanbera eitt kundaforhold í øðrum fíggarstovnum, eitt nú P/f Føroya Banka og P/f Føroya Sparikassa. Hetta er heldur ikki bert galdandi fyri A, men eisini fyri einhvønn annan lánskunda hjá tykkum, eitt nú bøndurnar.

Vegna felagið skal eg tí harðliga mótmæla, at veitt verður alment innlit vísandi til lóg um alment innlit § 12, stk. 1, nr. 1 og 2, sum er soljóðandi:

„Retten til aktindsigt omfatter ikke oplysninger om

- 1) enkeltpersoners private, herunder økonomiske, forhold,
- 2) tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller drifts- eller forretningsforhold eller lignende, for så vidt det er af væsentlig økonomisk betydning for den person eller virksomhed, oplysningen angår, at begæringen ikke imødekommes.“

Um Búnaðargrunnurin alíkavæl tekur avgerð um at veita alment innlit, fer felagið at kæra avgerðina, og í so fall skal eg biðja um kæruegleiðing, herundir til hvønn myndugleika kærast kann og kærufreist.“

Við skrivi, dagfest 3. jan. 2007, hevur Búnaðargrunnurin sent B, advokati soljóðandi skriv:

„Viðvíkjandi umbøn um alment innlit í fíggingartilboð frá Føroya Jarðarráð til A – tygara j.nr.

Víst verður til skriv tygara, dagf. 29. mars 2006.

Orsakað av, at Búnaðargrunnurin ikki metir, at játtan av umbøn um alment innlit í fíggingartilboð frá Føroya Jarðarráð til A í sambandi við bygging av fóðurgoymslu og fyrisitingarbygningi vil hava við sær stóran fíggarligan skaða fyri klient tygara, skal við hesum boðast frá, at Búnaðargrunnurin d.d. hevur givið umsøkjara alment innlit í skriv frá Føroya Jarðarráð til A, dagf. ávikavist 19. desember 2003 og 26. mars 2004.

Avrit av skrivunum eru hjáløgd.

Viðmerkjast skal, at tað í hesum skrivum ikki eru nevnd nøkur sum helst viðurskifti hjá klienti tygara viðvíkjandi rakstri, figgjarstøðu, vinnuviðurskifti og líknandi. Heldur ikki eru tøkniligar upplýsingar í umrøddu skrivum.

Viðvíkjandi kæru, kæruegleiðing og kærufreist skal viðmerkjast, at í grein 11, stk. 5 í løgtingslóg um Búnaðargrunn frá 17. mai 2004, er ásett, at „*Avgerðir hjá Búnaðargrunninum, sambært lógini, kunnu ikki kærast til annan fyrisitingarlígan myndugleika.*“ Orsakað av hesari áseting, metir Búnaðargrunnurin ikki, at tað er møguleiki at kæra avgerðina um at játta umbøn um alment innlit til annan fyrisitingarlígan myndugleika.“

Við skrivi, dagfest 31. jan. 2007, hevur B, adv. sent Vinumálaráðnum soljóðandi kæru:

„Kæra yvir Búnaðargrunnin

Vegna A skal eg við hesum venda mær til Vinumálaráðið og kæra eina avgerð frá Búnaðargrunninum um alment innlit tann 3. januar 2007 um viðurskifti hjá klienti mínum.

Málgongdin er hendan:

Við brævi tann 17. mars 2006 til A verður felagið biðið um at gera viðmerkingar til, at Búnaðargrunnurin ætlar at játta eini umbøn um alment innlit. Brævið verður lagt við.

Undirritaði svarar brævinum tann 29. mars 2006, sum verður lagt við í avriti. Til seinast í brævinum verður sagt, at um Búnaðargrunnurin alíkavæl hóast mótmæli tekur avgerð um at veita alment innlit, fer klienturin at kæra avgerðina, og í so fall verður biðið um kæruegleiðing, herundir til hvønn myndugleika kærast kann og kærufreist.

Síðani hoyrist einki aftur frá Búnaðargrunninum um málið. Hvørki undirritaði ella klienturin frætta nakað. Vit rokna við,

at Búnaðargrunnurin so ekki hefur gjört meira við málið, og tað verður lagt á hillina fyrri okkara viðkomandi.

Næstan eitt ár aftaná ella við brævi frá 3. januar 2007 sendir grunnurin undirritaða bræv, har víst verður til mítt skriv, dagfest 29. mars 2006. Sagt verður víðari, at Búnaðargrunnurin d.d. hefur givið umsøkjaranum alment innlit. Samstundis verður sagt, at vísandi til § 11, stk. 5, í lögtingslóg um Búnaðargrunn kunnu avgerðir hjá Búnaðargrunninum sambært lógini ikki kærast til annan fyrisitingarligan myndugleika, og tí metir Búnaðargrunnurin ikki, at tað er móguleiki at kæra avgerðina um at játta umbøn um alment innlit til annan fyrisitingarligan myndugleika.

Eg eri ikki samdur í, at avgerðin hjá Búnaðargrunninum um at játta alment innlit er endalig og ikki av A kann kærast.

Sambært regluni, sum Búnaðargrunnurin vísir til, er tað talan um avgerðir „sambært lógini“, sum ikki kunnu kærast til annan fyrisitingarligan myndugleika. Hetta kann ikki skiljast annarleiðis enn, at talan er um avgerðir sambært somu lóg, nevnliga lögtingslóg um Búnaðargrunnin.

Avgerðin, sum Búnaðargrunnurin hefur tikið í hesum føri, er um alment innlit, og sambært lógini um alment innlit § 15, stk. 2, er serstakur kærumøguleiki. Uttan mun til, um avgerðir hjá Búnaðargrunninum eru endaligar sambært lógini, so er alíkvæl atgongd til at kæra eina avgerð um alment innlit, sum við hesum verður gjört.

Vegna A skal eg í fyrsta lagi gera galdandi, at innlit ikki átti at verið givið vísandi til tær grundgevingar, sum eg føri fram í brævi mínum frá 29. mars 2006.

Í øðrum lagi skal eg gera galdandi, at Búnaðargrunnurin hefur borið seg skeivt at við ikki at hava upplýst um kærumøguleika og sostatt givið kæruegleiðing.

Uttan mun til, um Búnaðargrunnurin hefur givið alment innlit av røttum, átti grunnurin ikki at hava veitt alment innlit, uttan klientur mín frammanundan enn einuferð fekk hoyringsskriv og eisini móguleika at kæra, serliga tá so long tíð er liðin, síðani fyrra hoyringsskrivið varð sent, og uttan at hvørki undirritaði ella klienturin frætti nakað aftur. Búnaðargrunnurin hefur við hesum gjørt kærumøguleikan illusoriskan.

Somuleiðis verður gjørt galdandi, at grunnurin hefur framt brot á grundleggjandi góðan fyrisitingar sið.

Um Vinnumálaráðið tekur avgerð um, at avgerðin hjá Búnaðargrunninum er endalig, ætlar klientur mín at fara víðari við málinum til Løgtingsins umboðsmann.

Eg skal vinarliga biðja um eitt svar innan 14 dagar.“

Við soljóðandi skrivi, dagfest 23. mai 2007, hefur Vinnumálaráðið avvíst kæruna:

„Viðvíkjandi kæru um avgerð Búnaðargrunnsins um innlit

Í skrivi, dagfest 31. januar 2007, hava tygum vegna A kært avgerð Búnaðargrunnsins um innlit í viðurskifti hjá A.

Vinnumálaráðið hefur avgjørt at avvísa kæru tygara.

Vinnumálaráðið skal viðmerkja:

Sum meginregla er galdandi, at avgerðir, tiknar av stovnum undir landsstýrinum, kunnu verða kærðar til landsstýrið, hóast hesin kærurættur ikki beinleiðis er ásettur í lógini.

Búnaðargrunnurin er ein sjálvstøðugur grunnur, sum ikki er partur av vanligu umsiting landsstýrisins. Avgerðir Búnaðargrunnsins kunnu tískil ikki verða kærðar til Vinnumálaráðið, vísandi til omanfyrinevndu meginreglu.

Á hesum grundarlag hefur Vinnumálaráðið tískil avgjört at avvísa kæru tygara.

Avrit av hesum skrivi er sent Búnaðargrunninum.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørði av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 18. juni 2007, varð klagan send Búnaðargrunninum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Við skrivi, dagfest 9. juli 2007, hefur Búnaðargrunnurin latið umboðsmanninum soljóðandi frágreiðing:

„Viðvíkjandi kæru frá B, advokati vegna A

Vísandi til skriv tygara frá 18. juni 2007 (tykkara j.nr. ...), skulu vit greiða frá málsgongdini í omanfyri nevnda máli.

Áðrenn støða kundi takast til, um innlit kundi gevast í figgingartilboðið til A, var neyðugt hjá stýrinum, heilt greitt at vita um grunnurin var partur av almennu fyrisitingini ella ikki.

Í mai 2005 bað grunnurin C um at gera eina viðmerking um, hvørt grunnurin var partur av almennu fyrisitingini ella ikki.

Í juli 2005 fær grunnurin skriv frá C, har mett verður at fleiri viðurskifti eru, sum tala ímóti at grunnurin er partur av almennu fyrisitingini, men at fleiri viðurskifti eru, sum tala fyri, at grunnurin er partur av almennu fyrisitingini og stóð spurningurin sostatt ikki endaliga svaraður.

Í januar 2006 fær grunnurin umbøn um at geva innlit í figgingartilboðið, ið varð givið A í samband við nýggja skrivstovu- og goymslubygningin í Biðið var um innlit sum partur í málinum vegna tess, at bóndin var limur í A. Avrit viðlagt.

Í januar 2006 sendir grunnurin skriv til C, og biður um eina meting um innlit skal veitast ella ikki.

Í viðlagda avriti frá mars 2006 fær grunnurin svarskriv frá C, har mett verður, at bóndin hevur rætt til innlit í ávísan mun.

Í mars 2006 sendir grunnurin skriv til A, har sagt verður, at grunnurin hevur fingið umbøn um innlit, og at grunnurin ætlar at geva innlit, vísandi til ásetingarnar í lógini um alment innlit. Avrit viðlagt.

Í mars 2006 fær grunnurin skriv frá B, advokati, har mótmælt verður, at innlit verður givið.

Stýrið fyri grunnin viðger fleiri ferðir spurningin, hvørt grunnurin er partur av almennu fyrisitingini ella ikki, og í juni 2006 sendir grunnurin skriv til Løgtingsins umboðsmann, har biðið verður um at fáa staðfest, um grunnurin er partur av almennu fyrisitingini ella ikki.

Seinni í juni 2006 fær grunnurin skriv frá umboðsmanninum, har mett verður, at grunnurin er at meta sum hoyrandi til almennu fyrisitingina.

Stýrið fyri grunnin tekur á fundi skriv umboðsmannsins til eftirtektar.

Í oktober 2006 fær C alla sakina í samband við figgingartilboðið til A til gjøgnumgongd. Hetta fyri at tryggja, at bóndin bert fær innlit í viðurskifti, hann hevur rætt til, og sum ikki skaða A á nakran hátt.

Í november 2006 fær grunnurin skriv frá C, har mett verður, at bóndin hevur rætt til at síggja skriv frá Føroya Jarðarráð til A, dagf. ávikavist 19. desember 2003 og 26. mars 2004. Avrit viðlagt.

Grunnurin sendir síðani skriv til bóndan, har greitt verður frá, at grunnurin er av teirri áskoðan, at hann ikki er partur í

málinum, hóast hann er limur í A, og er ikki gjørligt sambært fyrisitingarlógini, at veita innlit í fíggingartilboðið.

Samstundis var sagt frá, at bóndin hevði møguleika at gera seg kunnugan við skjøl, sambært løgtingslóg um innlit í fyrisitingina, og um so var, at hann ynskti alment innlit í málið, væntaði grunnurin at hoyra aftur.

Í desember 2006 sigur bóndin, at hann ynskir at vera kunnaður um skjøl sambært frammanfyri standandi.

Í januar 2007 sendir grunnurin skriv til B og bóndan um innlitið saman við avriti av skrivum frá Føroya Jarðarráð til A, dagf. ávikavist 19. desember 2003 og 26. mars 2004.

Til seinast skal vera sagt frá, at Búnaðargrunnurin heldur seg til tiknu avgerðina, og at vónandi hava vit svarað spurningi tygara.

Eisini skal viðmerkjast, at persónurin, sum hevur biðið um innlit, ikki ynskir, at tað kemur alment fram, hvør hann er, so um navn hansara sæst á viðløgdu avritum, fara vit at heita á tygum um ikki at geva tað víðari.

Er nakrir spurningar, eru tygum sjálvsagt vælkomin at seta tygum í samband við okkum.“

Við skrivi, dagfest 7. aug. 2007, vórðu viðmerkingarnar frá Búnaðargrunninum sendar B, adv. til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 16. aug. 2007, hevur B, adv. sent umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

„Viðv. kæru um Búnaðargrunnin um innlit vegna A – tykkara j.nr. ...

Víst verður til skriv tykkara, dagfest 7. august 2007. Í svarskrivinum frá Búnaðargrunninum, dagfest 9. júlí 2007, koma ekki upplýsingar fram, sum viðføra nakra broyting í kærupunktunum frá A. Serliga verður víst til seinasta kærupunktið um, at so long tíð gekk frá upprunliga hoyringsskrivinum, og til innlit varð givið. Búnaðargrunnurin hevur upprunliga mett at hava skyldu til at hoyra klient okkara, áðrenn avgerð varð tikin um alment innlit, ella at hetta í hvussu so er, var samsvarandi góðum fyrisitingarsiði. Men tá so long tíð gongur, uttan at nakað frættist aftur, og at hetta hevur givið A og undirritaða orsök til at halda, at grunnurinn ikki gjørdi meira við málið, átti nýtt hoyringsskriv at verið sent klientinum, áðrenn avgerð um innlit varð givið, møguliga við eini frágreiðing um, hví so long tíð var liðin. Orsøkin til ta drúgvu tíð er sambært skrivinum frá Búnaðargrunninum, at grunnurinn hevur verið í iva um ta lögfrøðisligu støðuna. Men tað kann so ikki koma klienti okkara til skaða.“

Við skrivi, dagfest 20. aug. 2007, vórðu viðmerkingarnar frá advokatinum sendar Búnaðargrunninum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 17. sept. 2007, hevur Búnaðargrunnurin latið umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

„Viðvíkjandi klagur frá B, adv., vegna A

Skriv tygara dagfest 20. august 2007 – J.nr. ...

Vísandi til frammanfyri nevnda skriv, hava vit ikki so nógv at leggja afturat tí svarskrivi, sum vit fyrr hava sent tygum.

Vit vilja bert siga, at Búnaðargrunnurin heldur seg til tiknu avgerðina, sambært skriv dagfest 9. júlí 2007 – J.nr. ...

Tað sum Búnaðargrunnurin hevur lagt størsta dentin á, er, at innlit bert er givið í viðurskifti, sum á ongan hátt skaða A.

Það er rætt, at málið tók langa tíð, men hetta hevði sínar orsøkir, sum tað eisini sæst í nevnda skrivi.

Fyri okkum at síggja, snýr málið seg fyri B og A ikki mest um innlitið hevur skaðað A ella ikki, men heldur at royna um Búnaðargrunnurin ikki kann fáa eina áttalu fyri okkurt.

Í skrivinum frá B til Løgtingsins Umboðsmann, dagfest 16.08.2007 – J.nr. ..., endar B við at skriva, at tað ikki kann koma klienti hansara til skaða.

Um so var, at innlitið hevði skaða A, átti tað at verið ein fyrimunur, at málið dróg út.

Vit vilja hervið enn einaferð vísa á, at Búnaðargrunnurin heldur seg til tiknu avgerðina, og at vit ikki meta, at innlitið hevur skatt A á nakran hátt.“

Við skrivi, dagfest 21. sept. 2007, hevur umboðsmaðurin boðað þortunum frá, at umboðsmaðurin ikki heldur tað vera neyðugt við framhaldandi partshoyringum, og at málið bleiv tikið upp til endaliga viðgerð. Viðmerkingarnar frá Búnaðargrunninum vórðu tí sendar klagaranum til kunningar.

Niðurstøða

Klagan snýr seg um, at Búnaðargrunnurin, hóast mótmæli frá klagaranum, hevur givið innlit í umrødda málið. Harumframt verður klagað um, at Vinnumálaráðið hevur avvíst kærana um hesa innlitsavgerðina, eins og at Búnaðargrunnurin ikki skal hava givið nakra kæruegleiðing um, hvar avgerðin um at veita innlit, kundi kærast.

Eg havi áður í máli, J.nr. 200600042, við skrivi til Búnaðargrunnin, dagfest 12. juni 2006, víst á, at eg ikki eri í iva um, at Búnaðargrunnurin er at meta sum hoyrandi til almennu fyrisitingina. Hetta sigur Búnaðargrunnurin seg eisini hava tikið til eftirtektar.

Hetta merkir eisini, at Búnaðargrunnurin er beinleiðis fevndur av

innlitslógini, og at umbønir um innlit í skjöl grunnsins, tí skulu viðgerast eftir hesari lóg.

Sambært § 6, stk. 3 í umboðsmanslógini kann umboðsmaðurin ikki viðgera klagur um avgerðir, sum kunnu kærast til ein hægri fyrisitingarmyndugleika, fyrr enn hesin hevur tikið endaliga støðu í málinum.

Sambært § 15, stk. 2 í innlitslógini kunnu spurningar um innlit kærast framíhjá til tann myndugleika, sum er kærustovnur viðvíkjandi avgerðini ella viðgerðini annars av tí máli, sum innlitsumbønin viðvíkur.

Sambært § 11, stk. 5 í lögtingslóg nr. 21 frá 17. mai 2004 um Búnaðargrunn kunnu avgerðir grunnsins sambært lógini ikki kærast til annan fyrisitingarmyndugleika. Hesar avgerðir, sum víst verður til, eru m.a. mál um lánsveitan til landbúnaðin.

Tá avgerðir í málum um veitan av láni ikki kunnu kærast til annan myndugleika, merkir hetta samsvarandi ásetingini í § 15, stk. 2 í innlitslógini, at innlitsspurningar viðvíkjandi hesum málum heldur ikki kunnu kærast til annan fyrisitingarmyndugleika.

Afturat hesum kemur, at tað vanliga bert er tann, sum hevur søkt um innlit, sum er at meta sum partur í einum innlitsmáli, og sum harvið kann kæra avgerðir viðvíkjandi innlitsspurningum. Hesin spurningur er m.a. umrøddur í Offentlighedsloven med kommentarer af John Vogter, 3. útg., bls. 271.

Eg havi tí ongar viðmerkingar til, at Búnaðargrunnurin hevur boðað klagaranum frá, at avgerðin um at veita innlit ikki kundi kærast til annan fyrisitingarmyndugleika.

Klagarin hevur ført fram, at innlit ikki átti at verið givið í hetta málið visandi til § 12, stk. 1, nr. 1 og 2 í innlitslógini, sum er soljóðandi:

*„§ 12. Rætturin til skjalainnlit fevnir ikki um upplýsingar um
1) privatu, herundir figgjarligu, viðurskiptini hjá einstaklingum,*

- 2) tækniligar útbúningar ella mannagongdir, ella um rakstrar-
ella vinnuviðurskifti ella líknandi um so er, at tað hevur
stóran figgjarligan týdning fyri tann persónin ella virkið, sum
upplýsingin viðvíkir, at áheitanin ikki verður gingin á mæti.“

Til hetta er at siga, at § 12, stk. 1, nr. 1 ikki kann nýtast í hesum máli, tí
at hendan reglan einans viðvíkur privatú og figgjarligu viðurskiftunum
hjá einstaklingum. Upplýsingar um viðurskiftini hjá klagaranum kunnu
tí ikki afturhaldast við heimild í hesari ásetingini.

Fyri at afturhalda upplýsingar sambært § 12, stk. 1, nr. 2 er tað ein treyt,
at tað hevur stóran figgjarligan týdning fyri virkið, sum upplýsingin
viðvíkur, at innlit ikki verður givið. Hendan reglan kann bert nýtast, um
tað sambært einari ítøkiligari meting má haldast at vera ein nærliggjandi
vandi fyri einum munandi figgjarligum tapi hjá umrødda virkið, um innlit
verður givið. Hendan reglan er serliga ætlað at verja vinnuloynidómar,
har innlit vil kunna skaða kappingarføri hjá viðkomandi.

Um myndugleikin, sum hevur fingið eina innlitsumbøn, er í iva um, hvørt
innlit eigur at verða givið ella nokta sambært hesari reglu, er tað rætt at
leggja spurningin fyri tann, sum upplýsingarnar viðvíkja, til ummælis.
Hetta hevur Búnaðargrunnurin gjørt við skrivni, dagfest 17. mars 2006.

Eftir at hava framt eina ítøkiliga meting av málinum, har hædd er
tíkin fyri viðmerkingunum frá klagaranum, hevur Búnaðargrunnurin
veitt innlit í tvinni skriv um treytirnar, sum Búnaðargrunnurin setti
klaganum fyri veitan av umrødda láninum.

Eg dugi ikki at síggja, at nakað er at finna í hesum skrivum, sum
kann hava við sær, at vandi er fyri figgjarligum tapi hjá klagaranum,
orsakað av givna innlitinum. Eg havi tí ikki grundarlag fyri at finnast
at Búnaðargrunnurinum fyri at hava játtað hesari innlitsumbønini.

Eg haldi heldur ikki grundarlag vera fyri at finnast at grunninum fyri
ikki at hava hoyrt klagaran av nýggjum, áðrenn innlit umsíðir varð givið.
Hinvegin haldi eg tað ikki vera nøktandi, at grunnurin hevur brúkt so langa
tíð um at avgreiða innlitsmálið, fyrst sum eitt mál um partsinnlit og síðani

um alment innlit. Men av tí, at tað ikki er umsøkjarin, sum hevur klagað til mín um hetta málið, geri eg ikki meira við hendan spurningin.

Burtursæð frá hesum viðmerkingum, haldi eg ikki grundarlag vera fyri at gera meira við hetta málið.

11.2 Innlit í uppsagnarmál

Umboðsmaðurin hefur viðgjørt eina klagu um noktan hjá Fuglafjarðar kommunu at geva alment innlit í skjøl viðvíkjandi uppsøgn av einum starvsfólki. Kommunan vísti á, at talan var um eitt persónsmál, sum varð viðgjørt fyri afturlatnum hurðum. Umboðsmaðurin staðfesti, at hetta í sjálvum sær ongan týdning hevði fyri spurningin um rættin til innlit, ið skal viðgerast við støði í innlitslógini. Kommunan hevði noktað innliti vísandi til m.a. § 12, stk. 1, nr. 1 í innlitslógini, ið snýr seg um verju av privatlívinum hjá einstaklingum. Umboðsmaðurin vísti á, at hendan grein bert í undantaksförum kann nýtast til at nokta innlit í heil mál. Umboðsmaðurin helt ikki grundarlag vera fyri at nokta innliti í hetta ítøkiliga málið í sínari heild. Vísandi til tíðina, sum var gingin síðani innlitsumbønina, mælti umboðsmaðurin kommununi til at venda sær til klagaran fyri at vita, um hesin framhaldandi ynskti innlit í málið, og um so var, at taka innlitsumbønina upp aftur til viðgerðar. (J. nr. 200700024)

Klagan

Við teldubrævi, dagfest 21. febr. 2007, hevur A, blaðstjóri sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Fari við hesum at kлага Fuglafjarðar Kommunu fyri at nokta undirritaða neyðugt innlit í málið um havnafútan í Fuglafirði, fyri at fáa málið lýst á nøktandi og samfelagsgagnligan hátt. Sum undirritaði eisini hevur sagt frá, er ikki biðið um innlit í persónlig viðurskiftir, men einans í umstøðurnar, sum gjørdur seg galdandi, at neyðugt var at siga havnafútanum úr starvi.“

Sí gongdina niðanfyrri.

Avrit av hesum er sent til Fuglafjarðar Kommunu.“

Málgongd

Við teldubrævi, dagfest 15. febr. 2007, hevur A, blaðstjóri sent Fuglafjarðar kommunu soljóðandi innlitsumbøn:

„Aftaná telefonsamrøðu við teg, fari eg her við at biðja um

alment innlit í málið um havnafútan, B, sum kommunan hefur sagt úr starvi.

Fari at biðja um skjóta avgreiðslu.“

Við teldubrævi, dagfest 21. febr. 2007, hefur Fuglafjarðar kommuna svarað innlitsumbønini soleiðis:

„Fuglafjarðar kommuna hefur móttikið umsókn tygara, send yvir teldupost tann 15. februar 2007, um alment innlit í málið um havnafútan B, sum kommunan hefur sagt úr starvi.

Sagt skal verða tykkum frá, at avgerð er tikin um, at innlit ikki verður givið í viðgerðina av málinum. Grundgevingarnar eru, at alt málið inniheldur nógvar persónligar upplýsingar um, og metingar av viðkomandi starvsfólki.

Tí verður málið undantikið innliti sambært § 12, stk. 1, nr. 1 í lógini um alment innlit. Málið er hartil trupult persónmál og soleiðis háttað, at bæði almenn og privat áhugamál vegna serligu umstøðurnar tala fyri at halda málið undan almennum innliti.

Tí verður innlit eisini noktað vísandi til § 13, stk. 1, nr. 6 í lógini um alment innlit.“

Við teldubrævi, dagfest 21. febr. 2007, hefur A, blaðstjóri svarað kommununi soleiðis:

„Takk fyri skjótt svar. Fari samstundis at boða Fuglafjarðar Kommunu frá, at eg fari at klaga hesa avgerð til Umboðsmannin.

Eg biði ikki um innlit í persónsupplýsingar, men innlit í upplýsingar, sum førdu til, at havnafútin varð koyrdur úr starvinum.

Borgarstjórin hefur sjálvur verið úti og sagt, at havnafútin hefur stolið streym, og at kommunan hefur prógv fyri hesum.

Hesar upplýsingar vil blaðið hava innlit í, so borgararnir verða kunnaðir um hvat ein fólkavaldur í almennum starvi hefur gjørt.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 21. febr. 2007, varð klagan send Fuglafjarðar kommunu til ummælis, eins og biðið varð um skjøluni, bæði viðvíkjandi umrødda starvsfólkamálinum og innlitsumbønini.

Við skrivi, dagfest 16. mars 2007, hefur Fuglafjarðar kommuna greitt umboðsmanninum soleiðis frá málinum:

„Viðvíkjandi klagu frá A, dagfest 21. februar 2007.

Fuglafjarðar kommuna hefur móttikið skriv frá Løgtingsins Umboðsmanni, dagfest 21. februar 2007, har greitt verður frá, at Umboðsmaðurin hefur móttikið kæru frá A um avgerðina hjá kommununi í sambandi við umbøn um alment innlit.

Umboðsmaðurin hefur gjørt av at kanna hetta mál nærri og heitir í hesum sambandi á kommununa um at greiða nærri frá hesum máli, somuleiðis sum kommunan verður biðin um at lata umboðsmanninum til láns øll skjøl, bæði viðvíkjandi hesum starvsfólkamáli og innlitsumbønini.

Í sambandi við innlitsumbønina skal verða upplýst, at kommunan hefur kannað fyrispurningin frá A hjá lögfrøðingi, og hansara niðurstøða hefur verið greið, og út frá hesum hefur kommunan við skrivi til A gjørt av við telduposti, dagfestum 21. februar 2007, at nokta blaðnum innlit í hetta persónsmál, vísandi til § 12, stk 1, nr. 1 og § 13, stk. 1, nr. 6 í lógini um alment innlit.

Í sambandi við málið um havnameistaran B er rúgvismikið tilfar, sum sent verður Umboðsmanninum í avriti. Hetta mál, sum hefur verið viðgjørt, síðan hetta byrjaði bæði í trúnaði í fyrisitingini, hjá lögfrøðingum, í fíggjarnevndini og í býráðnum, og eru tessvegna allar viðgerðir farnar fram fyri læstum hurðum,

grundað á hetta serliga persónsmál, sum bæði viðvíkir havnameistararanum B, síðan hesin varð settur í starv tann 01. januar 2006, og eisini tíð hansara sum formaður í havnanevndini frá 2003 til ultimo 2005.

Hetta er tíðin, sum ongar rokningar eru útskrivaðar frá Fuglafjarðar havn, eitt nú til ... v/B sum eigara, t.v.s. frá 04. apríl 2003 til juni 2006. Sjálvt um hann gerst havnameistari 01. januar 2006, og er greiður um viðurskiftini sendir hann ongar rokningar út tíverri, hvørki til sín ella aðrar, sum hava fingið streym frá kommununi, sum ikki hava sjálvstøðugar elmálarar.

Annars gera eisini onnur viðurskifti seg galdandi, eitt nú, at B hevur hildið áfram við arbeiði sínum fyri fyrrverandi arbeiðsgevara sín ..., sjálvt um greitt stendur í „Reglugerðini fyri havnameistararan fyri Fuglafjarðar havn“, at hesin skal hava loyvi frá kommununi fyri at starvast fyri onnur.

Eisini er manglandi marknarføring eitt av kriteriunum fyri uppsøgnini av viðkomandi starvsmanni.

Annars er sum sagt rúgvismikið tilfar, sum undirbyggir alt málið frá byrjan til enda, og um Umboðsmaðurin ynskir fleiri upplýsingar eru tit vælkomín at seta tykkum í samband við kommununa.“

Við skrivi, dagfest 28. mars 2007, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at umboðsmaðurin ikki helt tað vera neyðugt við framhaldandi partshoyringum í málinum, og at málið tí varð tikið upp til endaliga viðgerð. Avrit av skrivinum frá kommununi varð sent klagaranum til kunningar.

Niðurstøða

Hetta málið snýr seg um, at Fuglafjarðar kommuna hevur noktað klagaranum innlit í málið um havnameistararan hjá kommununi, sum varð sagdur úr starvi.

Soleiðis sum innlitsumbønin er orðað, kann eingin ivi vera um, at tað er uppsøgnina og grundarlagið undir hesari, sum klagarin biður um innlit í.

Kommunan sýtir innlitsumbønini vísandi til §§ 12, stk. 1, nr. 1 og 13, stk. 1, nr. 6 í innlitslógini (løgtingslóg nr. 133 frá 10. juni 1993 ...). Hesar greinar eru soljóðandi:

„§ 12. Rætturin til skjalainnlit fevnir ikki um upplýsingar um

1) privatu, herundir figgjarligu, viðurskiptini hjá einstaklingum,

2) ...

Stk. 2. Um bert ein partur av skjalinum kemur undir ásetingina í stk. 1, skal hann verða kunnaður við hin partin av innihaldinum í skjalinum.

§ 13. Rætturin til skjalainnlit kann avmarkast í tann mun tað er neyðugt til verju av munandi umhugsni viðvíkjandi

...

6) privatum ella almennum áhugamálum, har tað vegna serligar umstøður í hesum føri er neyðugt at dylja málið.

Stk. 2. Um umstøður, sum nevndar í stk. 1 bert gera seg galdandi fyri ein part av einum skjali, skal viðkomandi gerast kunnigur við restina av innihaldinum í skjalinum.“

Í ummælisskrivi sínum til mín sigur kommunan, at málið um havnameistaran er eitt persónsmál, sum er viðgjørt fyri afturlatnum hurðum.

Til hetta er at siga, at tað í sær sjálvum ongan týðning hevur fyri spurningin um rættin til innlit, at málið er viðgjørt fyri afturlatnum hurðum. Avgerðin um, hvørt eitt mál, skjal ella upplýsing eru fevnd av rættinum til innlit, skal viðgerast við støði í innlitslógini.

Umsóknin um innlit snúði seg sum nevnt um uppsøgnina og grundarlagið undir hesari.

Sambært § 2, stk. 1 í innlitslógini fevnir rætturinn til alment innlit ekki um starvssetanarmál og mál um framflytan í hægri starv. Hetta merkir samtundis, at uppsagnarmál skulu viðgerast eftir vanligu reglunum í lógini.

Í grundgevingunum fyri noktanini vísir kommunan til §§ 12, stk. 1, nr. 1 og 13, stk. 1, nr. 6, sum snúgva seg um verju av ávikavist privatlívnum hjá einstaklingum og munandi umhugsni fyri almennum ella privatum áhugamállum, grundað á serligar umstøður. Hendan seinna er ein undantaksregla, sum einans kann nýtast í heilt serligum førum.

Í hesum sambandi skal eisini verða víst til ávikavist § 12, stk. 2 og § 13, stk. 2, sum eru endurgivnar omanfyri. Har er ásett, at teir partarnir av einum skjali, sum ikki eru vardir móti innliti eftir stk. 1, skal viðkomandi hava høvi at gera seg kunnigan við.

Tað er bert í heilt serligum førum, at § 12, stk. 1 kann nýtast til at forða almennum innliti í heil mál. Sum eitt dømi um slík mál kunnu nevast barnaverndarmál. Uppsagnarmál eru ikki vard á sama hátt, men t.d. grundgevingarnar fyri einari uppsøgn kunnu vera undantiknar innliti, í tann mun, tær avdúka nakað, sum hoyrir privatlívnum til. Um markið fyri nýtsluni av § 12, stk. 1, nr. 1 stendur soleiðis í Offentlighedsloven med kommentarer af John Vogter, 3. udg., bls. 216-217:

»....

Det er almindeligt antaget, at ikke enhver konkret oplysning om enkeltpersoners forhold kunne tilbageholdes med hjemmel i den tilsvarende bestemmelse i offentlighedsloven af 1970. Bestemmelsen i § 2, stk. 1, nr. 1, i offentlighedsloven fra 1970 kan kun antages at omfatte oplysninger, som efter en generel vurdering må siges at vedrøre „privatlivets fred“, dvs. private (herunder økonomiske) forhold, som med rimelig grund kan forlanges unddraget offentligheden, jf. Eilschou Holm, UfR 1975B.354. Tilsvarende har Folketingets Ombudsmand givet udtryk, for at bestemmelsen bør undergives en forholdsvis snæver fortolkning, jf. FOB 1976, side 130 ff.

Den ændrede sproglige formulering af bestemmelsen i nr. 1 i forhold til § 2, stk. 1, nr. 1, i offentlighedsloven af 1970, har på den baggrund alene til formål at understrege, at udgangspunktet for afgrænsningen af, hvilke oplysninger der kan anses for omfattet af undtagelsesbestemmelsen, navnlig må søges i en vurdering af, hvorvidt oplysningerne kan betegnes som „følsomme“, dvs. er af en sådan karakter, at de efter almindelig opfattelse i samfundet bør kunne forlanges unddraget offentlighedens kendskab, jf. F.T. 1985/86, tillæg A, sp. 226, hvor det yderligere anføres, at den ændrede formulering indebærer en vis indskrænkning af undtagelsesbestemmelsens anvendelsesområde i forhold til tidligere, jf. nedenfor under pkt. 8. ... “

Í ummællisskrivi sínum greiðir kommunan mér frá, at uppsögnin er grundað á, at havnameistarin ongar elrokningar hefur sent út í 2006, at hann hefur hildið áfram við arbeiði sínum fyri fyrrverandi arbeiðsgevaran, uttan at hava fingið loyvi til tess frá kommununi, umframt manglandi marknaðarføring.

Vísandi til frágreiðingina frá kommununi, dugi eg ikki at síggja, at grundarlag er fyri avgerðini um at nokta innlit í hetta málið í sínari heild.

Vísandi til tíðina, sum er gingin síðani avgerðin um at nokta innlit er tikin, fari eg at mæla kommununi til at venda sær til klagaran fyri at spyrja, um hesin framvegis er áhugaður í at fáa innlit í málið. Um so er, fari eg eisini at mæla kommununi til at taka innlitsumbønina uppafur til viðgerðar. Eg fari samstundis at biðja kommununa lata meg frætta, hvat víðari hendir í hesum máli.

Burtursæð frá hesum viðmerkingum og tilmæli haldi eg ikki grundarlag vera fyri at gera meira við hetta málið í lötuni.

Umboðsmaðurin hefur einki frætt aftur frá kommununi, men hefur gjøgnum fjølmiðilin skilt, at kommunan síðani hefur valt at geva innlit í alt málið.

11.3 Innlit í útreiðslur av barnaverndarmáli

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um handfaringina hjá Klaksvíkar kommunu av einari umbøn um alment innlit. Eftir at hava roynt í tveimum umførum fekk umsøkjarin innlit í tær útreiðslurnar, sum hann hevði biðið um. Hann fekk hinvegin ikki innlit í eina semju, sum varð gjørd millum kommununa og partarnar í einum barnaverndarmáli. Umboðsmaðurin hevði ongar viðmerkingar til avgerðina hjá kommununi hesum viðvíkjandi. Onki var sagt í avgerðarskrivinum um, at umsøkjarin ikki fekk innlit í umbidnu semjuna. Umboðsmaðurin visti á, at hetta ikki var nøktandi, og at skrivið heldur ikki leyk krøvini í fyrisitingarlógini um grundgeving og kæruvegleiðing. Klaksvíkar kommuna fekk tí eina áttalu fyri hetta, umframt eina áttalu fyri drúgvna málsviðgerðartíð og vantandi fráboðan um hetta sambært § 16, stk. 2 í innlitslógini. (J. nr. 200700001)

Klagan

Við teldubrævi, dagfest 2. januar 2007, hevur A, blaðstjóri sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Fari her við at klagað Klaksvíkar Kommunu, fyri ikki at eftirkoma umbøn mínari um alment innlit í mál, sum er alment og av almennum týðningi.

Havi onki hoyrt frá kommununi síðani eg sendi umbønina 1. desember 2006.

Sí niðanfyri.“

Málsgongd

Við teldubrævi, dagfest 1. des. 2006, hevur A sent Klaksvíkar kommunu soljóðandi innlitsumbøn:

„Fari við hesum at biðja um alment innlit í allar útreiðslurnar fyri umsiting- og rættarmálið í móti B.

Talan er bæði um advokatútreiðslur, og aðrar útreiðslur í hesum sambandi. Eisini hvat tað kostaði kommununi at bjóða vitnum, sakførara og viðhaldsfólki til døgurða á ..., tann dagin, sakin varð viðgjørd í Føroya Rætti.

Ynskt verður eisini skjal fyri tær kr. 25.000,00, sum Klaksvíkar Kommuna, umvegis sakførara, lat B fáa fyri tann tort, hetta sakarmál hevði skapt familjuni.

Eg vil stutt sagt hava at vita, hvat samlaði kostnaðurin var fyri hetta mál, frá byrjan til enda.

Tá útlitini ikki eru fyri, at kommunan uttan víðari útflyggjar skjalainnlit í hesi viðurskiftir, skal eg fyri ein ordans skyld boðað frá, at fær undirritaði ikki hetta skjalainnlit, verður málið uttan nakað sum helst drál, sent til Umboðsmannin.

Við vón um skjóta avgreiðslu.“

D, sosialdeildarleiðari hevur gjørt soljóðandi notat, dagfest 30. jan. 2007:

„Í viku 2 sendi undirritaða fylgjandi skjøl til A, hetta eftir áheitan frá honum í telduposti tann 1. desember 2006 um alment innlit:

- Avrit av skrivi frá E advokati til kommununa, dagfest 15. juni 2006.
- Avrit av rokning frá F til B, dagfest 26/11-2004.
- Avrit av rokning frá ... á Kr. 952,- dagfest 28. oktober 2005.“

Tann 10. jan. 2007 hevur klagarin sent Klaksvíkar kommunu soljóðandi teldubræv:

„Fekk bræv frá tykkum í morgun 10. januar, dagfest, 8. januar 2007 í samband við umbøn mína um alment innlit.

Undirritaði skal beinanvegin gera vart við, at eg eri IKKI nøgdur við skjalainnlitið.

Skjølini, eg havi fingið innlit í: er bræv frá E, dagfest 15. juni 2006.

Í hesum brævinum verða nevndar kr. 25.000,00, sum er peningur, Kommunan skal betala til B.

Advokaturin skrivar: ... at F hevur síðani roynt vegna klient sín at fáa gjørt semju...

Eg eri ikki áhugaður í at fáa at vita hvussu advokaturin hjá kommununi uppfatar støðuna, og hvør hevur roynt hvat...

Eg bað um at fáa innlit í sjálva semjuna. Fyri borgararnar í Klaksvík er avgerandi, hvat patarnir eru SAMDIR um.

Síðani havi eg fingið avrit av brævi frá F, advokati, til B. Í hesum brævinum krevur advokaturin hjá prestahjúnunum kr. 12.500,00 fyri 32 tímars arbeiði og tilskilar, at talan er um eina ávegis rokning...

Hví undirritaði hevur fingið avrit av hesum brævinum, kann eg ikki síggja nakra meining við.

Síðani havi eg fingið avrit av rokning frá ..., sum er relevant fyri umbøn mína um alment innlit.

Eg havi biðið um alment innlit í allar útreiðslur hjá Klaksvíkar Kommunu av hesum málinum- líka frá tí, at málið byrjar á fundi millum B og Sosialu Deild hjá Klaksvíkar Kommunu.

Eg havi IKKI fingið eitt einasta skjal, sum lýsir útreiðslurnar hjá kommununi til egnan advokat í hesum málinum. Tað ynski eg at fáa innlit í. Eg ynski eisini innlit í hvat fundarvirksemi o.a. í samband við hesa sak hevur kostað kommununi.

Eg vil v.ø.o. hava innlit og eina uppstilling uppá allar útreiðslur hjá Klaksvíkar Kommunu í hesum málinum. Og so sjálvandi eisini avrit av SEMJUNI millum kommununa og B.

Eg vænti at frætta frá kommununi aftur áðrenn freistina hjá Umboðsmanninum.

Avrit av hesum brævinum er eisini sent til Umboðsmannin.“

Tann 10. jan. 2007 hevur klagarin sent umboðsmanninum soljóðandi teldubræv (avrit er sent Klaksvíkar kommunu):

„Skal fyri ein ordans skyld viðmerkja, at eg framvegis klagi Klaksvíkar kommunu fyri ikki at vilja útflyggja øll skjøl.

Sum sagt frá niðanfyri, havi eg sent nýggja umbøn um innlit, men eg gloymdi at gera vart við, at kommunan sigur í fylgiskrivi, at eg havi fingið avrit av teimum skjølum í málinum, sum eru almenn.

Sambært kommununi eru onnur skjøl í málinum ikki umfataði alment innlit. Hesum mótmæli eg harðliga.

Tað er tí sannlíkt, at eg ikki skal vænta at fáa fleiri skjøl ella upplýsingar í málinum, sjálvt um tað, eg eftirlýsi, er av almennum týðningi, og avgjørt ikki á nakran hátt kann metast umfatað av tagnarskyldu ella nakað, sum líkist.

Eg vil bara hava at vita hvat hetta mál hevur kostað kommununi.“

Klaksvíkar kommuna hevur sent klagaranum soljóðandi skriv, dagfest 30. jan. 2007:

„Viðv. umbøn tygara um innlit í málið hjá B.

Visandi til samskiftið okkara higartil verður hjálagt sent tygum avrit av fylgjandi rokningum v.m. í sambandi við hetta málið:

- Rokning/uppperð frá E til Kl. Kommunu á Kr. 84.110,00 – dagfest 7. des. 2005.
- Skriv, tilhoyrandi omanfyri nevndu rokning, dagfest 7. desember 2005.

- Rokning/uppgerð frá E til Kl. Kommunu á Kr. 41.250,00 – dagfest 15. juni 2006.
- Skriv, tilhoyrandi omanfyri nevndu rokning, dagfest 15. juni 2006.

Av misgáum vórðu hesi skjøl ikki send tygum saman við fyrra skrivi okkara.“

Partshoyring

Áðrenn støða varð tikin til, um hetta var eitt mál, sum umboðsmaðurin átti at taka upp til viðgerðar, varð klagan send Klaksvíkar kommunu til ummælis við skrivi, dagfest 3. jan. 2007.

Við skrivi, dagfest 30. jan. 2007, hevur Klaksvíkar kommuna svarað umboðsmanninum soleiðis:

„Viðv. klagu frá A – viðv. innliti í málið um B.

Víst verður til skriv tygara, dagfest tann 3. januar 2007, har tygum boða frá omanfyri nevndu klagu og biðja um eina frágreiðing frá kommununi um tað, sum síðani er hent í málinum, eins væl og avrit av øllum skjølum í málinum.

Fyrst ein gjøgnumgongd av skjølunum í málunum, løgd í tíðarrøð og nummarmerkt:

- 1) Teldupostur frá A til Kl. Kommunu, dagfestur 1. desember 2006, har biðið verður um innlit í málið.
- 2) Svar kommununnar til í viku 2 í 2007, har innlit verður givið í fylgjandi skjøl:
 - Avrit av skrivi frá E advokati til kommununa, dagfest 15. juni 2006.
 - Avrit av rokning frá F til B, dagfest 26/11-2004.
 - Avrit av rokning frá ... á Kr. 952,- dagfest 28. oktober 2005.
(av misgáum varð avrit ikki tikið av fylgiskrivinum, og er tí notat skrivað, dagfest 30/1-07).
- 3) Skriv frá Løgtingsins Umboðsmanni (LUM), dagfest 03.

januar 2007, við hjálögðum avriti av telduposti frá A til LUM, har Kl. Kommuna verður klagað, dagf. 2. januar 2007.

- 4) Skriv frá Kl. Kommununi til A, dagfest 30. januar 2007, har innlit verður givið í fylgjandi skjøl:
 - Rokning/uppg. frá E til Kl. Kommununi á Kr. 84.110,00 – dagfest 7. des. 2005
 - Skriv, tilhoyrandi omanfyri nevndu rokning, dagfest 7. desember 2005.
 - Rokning/uppg. frá E til Kl. Kommununi á Kr. 41.250,00 – dagfest 15. juni 2006.
 - Skriv, tilhoyrandi omanfyri nevndu rokning, dagfest 15. juni 2006.

Omanfyri nevndu skjøl, sum innlit er givið í, eru av umsitingini og sakførara kommununnar mett at verða fevnd av lógini um alment innlit.

Hinvegin er niðurstøða okkara, at niðanfyri nevnda semja (skjal 05) millum partarnar í málinum ikki er fevnd av rættinum til alment innlit, og er hetta skjal tí ikki latið A. Víst verður eisini til niðanfyri nevnda notat hjá barnaverndarumsitingini fyri tíðarskeiðið 07.11.2005 – 19.06.2006 í sjálvum barnaverndarmálinum (skjal 06), ið varð gjørt í sambandi við semjuna. Hetta verður somuleiðis hjálagt fyri at kunna LUM um, hvussu málið varð viðgjørt av umsitingini, tá dómur var feldur í bv-málinum.

- 5) Semja millum B og Kl. Kommununi/Barnaverndina, dagfest 14. juni 2006.
- 6) Notat hjá barnaverndarumsitingini í sjálvum barnaverndarmálinum, dagfest 19.06.2006.“

Við skrivi, dagfest 6. febr. 2007, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at umboðsmaðurin hevði gjørt av at kanna málið nærri við atlit at viðgerðini hjá Klaksvíkar kommunu. Samstundis vórðu viðmerkingarnar frá kommununi sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tá umboðsmaðurin einki hevði hoyrt aftur frá klagaranum, boðaði hann pørtunum frá við skrivi, dagfest 8. mars 2007, at málið varð tikið upp til endaliga viðgerð.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um handfaringina hjá Klaksvíkar kommunu av innlitsumbønini frá klagaranum.

Við teldubrævi, dagfest 1. des. 2006, hevur klagarin biðið um innlit í allar útreiðslur í sambandi við eitt ávíst barnaverndarmál. Hesin parturin av innlitsumbønini má sigast at lúka treytirnar í § 4, stk. 3 í innlitslógini (løgtingslóg nr. 133 frá 10. juni 1993), har ásett er, at ein innlitsumbøn skal skila til tey skjøl ella tað mál, sum viðkomandi ynskir at gera seg kunnugan við.

Klaksvíkar kommuna svarar ikki hesari innlitsumbønini fyrr enn 8. jan. 2007, tá 3 skjøl verða send klagaranum. Tvey av hesum skjølum snúgva seg um partar av tí, sum klagarin hevur biðið um innlit í, meðan triðja skjalið einki hevur við hetta at gera.

Klagarin mótmælir í skrivi, dagfest 10. jan. 2007, og sigur seg vilja hava innlit í allar útreiðslur viðvíkjandi hesum málinum. Umbønin verður eisini viðkað til at fevna um sjálva semjuna, sum er gjørd millum kommununa og partarnar í barnaverndarmálinum.

Í skrivi, dagfest 30. jan. 2007, hevur kommunan sent klagaranum avrit av 2 rokningum við tilhoyrandi skrivum. Talan er um rokningar frá egnum advokati í sambandi við umrødda mál. Í skrivinum verður sagt, at hesi skjøl av misgáum ikki vóru send klagaranum saman við fyrri skrivinum.

Sambært frágreiðingini frá kommununi, hevur kommunan nú givið klagaranum innlit í tær útreiðslur, sum klagarin hevur biðið um, og sum kommunan metir verða fevndar av rættinum til alment innlit. Eg skal tí ikki gera meira við spurningin um innlit í hesar útreiðslur.

Sambært § 12, stk. 1, nr. 1 í innlitslógini fevnir rætturin til innlit ikki um upplýsingar um privat viðurskipti hjá einstaklingum. Eingin ivi

kann vera um, at barnaverndarmál eru av slíkum slagi, at tey eru undantikin almennum innliti. Talan er um eym mál, og sjálvt ein upplýsing um, at ein ávísur persónur er partur í einum slíkum máli, kann eftir umstøðunum verða undantikin almennum innliti.

Semjan millum kommununa og partarnar í barnaverndarmálinum, herundir eisini spurningurin um støddina á einum møguligum endurgjaldi, sum kommunan skal rinda pørtunum, má metast at vera partur av sjálvum barnaverndarmálinum. Eg havi tí ikki grundarlag fyri at finnast at niðurstøðuni hjá kommununi um, at hendan semja ikki er fevnd av rættinum til innlit.

Havast skal í hesum sambandi í huga, at ein avgerð um at játta ella nokta innlit er ein fyrisitingarlig avgerð, sum er fevnd av reglunum í fyrisitingarlógini.

Tá talan eins og í hesum føri er um eina lutvísa noktan, skal avgerðin sambært § 21 í fyrisitingarlógini hava eina grundgeving, tá hendan verður fráboðað skrivliga. Sambært § 23, stk. 1 í lógini skal hendan grundgeving vísa til tær lógarreglur, sum avgerðin er bygd á.

Sambært § 15, stk. 2 í innlitslógini, kunnu avgerðir um innlitsspurningar kærast sjálvstøðugt til tann myndugleika, sum annars er kærummyndugleiki viðvíkjandi tí málinum, sum biðið verður um innlit í. Hetta merkir eisini, at ein lutvís noktan um at geva innlit, kann kærast. Sambært § 24 í fyrisitingarlógini skal ein kæruevgleiðing tí gevast umsøkjara, sum ikki fær fult innlit í slík mál.

Í seinna skrivinum frá kommununi til klagaran, dagfest 30. jan. 2007, er einki nevnt um, at klagarin ikki fær innlit í alt tað, sum hann hevur biðið um. Tí er heldur eingin grundgeving fyri, at innlit ikki varð givið í umrøddu semjuna, eins og eingin kæruevgleiðing er givin hesum viðvíkjandi. Hetta skrivið er tí ikki nøktandi, og lýkur ikki treytirnar í fyrisitingarlógini um grundgeving og kæruevgleiðing. Eg fari tí at geva Klaksvíkar kommunu eina áttalu fyri hetta.

Av misgáum varð avrit ekki tikið av fyrra skrivinum frá kommununi til klagaran, dagfest 8. jan. 2007. Hetta átti sjálvandi at verið gjørt, men kommunan hevur seinni fyri at rætta uppá hetta brekið gjørt eitt notat um, hvørji skjøl vórðu latin klagaranum. Eg fái tí ikki mett um innihaldið í hesum skrivi.

Sambært § 16, stk. 1 í innlitslógini skal ein myndugleiki, sum fær eina innlitsumbøn, sum skjótast gera av, um umbønin verður gingin á mæti. Um áheitanin ikki er játtað ella noktað innan 10 dagar frá móttøkuni, skal myndugleikin sambært § 16, stk. 2 boða viðkomandi frá orsökini til hetta, umframt nær ein avgerð væntandi verður til skjals.

Staðfestast má, at Klaksvíkar kommuna ikki hevur hildið hesar ásetingar. Eg fari tí eisini at geva kommununi eina áttalu fyri hetta.

Burtursæð frá hesum viðmerkingum og áttalum geri eg ikki meira við hetta málið.

11.4 Innlit í samskipti um sendistovu Føroya í Reykjavík

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu frá einum tíðindamanni um, at Løgmannsskrivstovan hevði noktað honum innlit í tað samskipti við dansku myndugleikarnar um sendistovuna í Reykjavík, sum førði til, at Merkið at enda kundi veittra einsamalt uttanfyri sendistovuna. Umbønin varð noktað vísandi til §§ 7 og 8 í innlitslógini. Umboðsmaðurin var samdur við Løgmannsskrivstovuni, at talan var um innanhýsis skjøl fevnd av § 7. Umboðsmaðurin helt kortini ikki, at grundarlag var fyri at nokta innliti í skjøluni í sínari heild, og vísti í hesum sambandi á, at Løgmannsskrivstovan umframt § 8 eisini átti at tikið støðu til, hvørt innlit skuldi verið latið í upplýsingarnar í skjølunum eftir § 11. Í staðin fyri at veita innlit í skjøluni, hevði Løgmannsskrivstovan givið tíðindamanninum tilboð um at venda sær til ein deildarstjóra, sum kundi greiða nærri frá málinum. Umboðsmaðurin hevði onga viðmerking til, at hetta tilboð varð givið, men vísti samstundis á, at endamálið við innlitslógini er, at almenningurin skal kunna síggja skjøluni í einum máli, og at eitt slíkt tilboð ikki kundi koma í staðin fyri eina játtan um innlit. Umboðsmaðurin mælti Løgmannsskrivstovuni til at venda sær til tíðindamannin fyri at vita, um hann framvegis var áhugaður í málinum, og um so var, at taka málið upp aftur til viðgerðar. (J. nr. 200700058)

Klagan

Við teldubrævi, dagfest 28. juni 2007, hevur A, tíðindamaður sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Eg vil við hesum kæra avgerðina hjá Løgmannsskrivstovuni, sum noktaði at geva mær innlit í samskipti viðvíkjandi sendistovu Føroya í Reykjavík.

Samskipti millum myndugleikar eru vanliga fevndir av almennum innliti. Tað er galdandi fyri brævaskifti eins væl og telefon-samskipti. Í hesum føri hevur Løgmannsskrivstovan havt notatskyldu, og eg eri vorðin kunnugur við nøkur skjøl, sum kundu havt áhuga fyri. Men tað varð noktað mær, tí talan var um

innanhýsis skjöl. Hesa avgerð havi eg ilt við at góðtaka. Eftir øllum at døma hendi okkurt í samskiftinum millum føroyskar og danskar myndugleikar, sum gjørdi, at málið fekk eina vend. Tí vildi eg hava innlit, so tað sást, um nakað faktueli av týðningi kom fram í samskiftinum millum partarnar.

Eg hefti samskifti við hesum telduposti.“

Málgongd

Við teldubrævi, dagfest 23. mars 2007, hevur A sent Løgmannsskrivstovuni soljóðandi innlitsumbøn:

„Eg vil her við biðja um innlit í málið viðvíkjandi sendistovuni í Reykjavík. Víst verður til lögtingslóg nr. 133 frá 1993 um innlit í fyrisingina.

Eg ynski innlit í tað samskifti, sum hevur verið millum føroyskar og danskar myndugleikar, sum førði til, at tað loksins bar til, at Merkið einsamalt kann veittra uttan fyri føroysku sendistovuna í Reykjavík.

Biðið verður bæði um samskifti av politiskum og embætisligum slagi.

Samstundis verður biðið um innlit í journalyvirlitið í málinum.“

Við teldubrævi sama dag, hevur Løgmannsskrivstovan svarað A soleiðis:

„Við hesum verður váttað, at Løgmannsskrivstovan hevur móttikið umsókn tína um innlit.

Av tí at tilgongdin viðvíkjandi sendistovuni í Reykjavík hevur verið eitt sindur serlig, eru øll viðkomandi skjøl ikki skrásett enn. Farið tí at biðja um, at umsókn tín verður ikki avgreidd fyrr enn um miðjan næstu viku. Hetta fyri at tú kanst fáa eina rættvísandi mynd av skjalayvirlitinum.“

Við teldubrævi, dagfest 27. mars 2007, hefur Løgmansskrivstovan sent A eitt yvirlit yvir skjøluni í málinum.

Við teldubrævi, dagfest 29. mars 2007, hefur A sent Løgmansskrivstovuni soljóðandi áminning:

„Eg havi enn eingi skjøl fingið í hesum máli. Eg havi fingið eitt journal-yvirlit, men eg bað sum kunnugt eisini um innlit í tey viðkomandi skjøluni.“

Við teldubrævi, dagfest 29. mars 2007, hefur Løgmansskrivstovan svarað innlitsumbønini soleiðis:

„Hjálagt eru skjøl í málinum, ið eru fevnd av lógini um alment innlit.

Innanhýsis skjøluni verður ikki latið innlit í sbr. innlitslógin § 7.“

Við teldubrævi, dagfest 30. mars 2007, hefur A svarað Løgmansskrivstovuni soleiðis:

„Eg havi fingið noktað innlit í eina røð av skjølum í málinum um sendistovu Føroya í Reykjavík, við ávísing til, at tey eru innanhýsis skjøl.

Eg fari í hesum sambandi at gera vart við, at innlitstógin er ikki ein forboðslóg, ið skal nýtast til at forða almenningi og fjølmiðlum at fáa innlit í arbeiði hjá útinnandi valdinum, men ein lóg, ið skal tryggja, at almenningurin fær innlit í, hvat liggur til grund fyri umsitingarligum avgerðum og politiskum úrslitum.

Hóast tað er rætt, at innanhýsis skjøl ikki altíð eru fevnd av almennum innliti, so letur innlitslógin upp fyri, at ávís arbeiðsskjøl í endaligum líki og upplýsingar av stórum týðningi fyri málið eru fevnd av almennum innliti.

Tað sæst, at umsitingin eisini ásannar hesa sannroynd, tí tey skjøl, eg longu havi fingið innlit í, kunnu eisini bólkast undir

innanhy sis skj l. Tey eru bara uttan stórvegis týdning fyri málið.

Vísandi til §5 og §8 og §10   lógini um alment innlit fari eg at biðja um innlit í hesi skj l, samb ert journalyvirlitinum.

Saksnr: ... Dokument nr: 6/..., 8/1..., 9/..., 10/..., 12/..., 13/... ,

Við teldubrævi sama dag hevur Løgmansskrivstovan sent A soljóðandi m tt kuv ttan:

„Bert fyri at v tta fyri m tt ku av hesum telduposti.
Fyrirspurningurin verður viðgjørdur, og vit venda aftur skjótast.“

Við teldubrævi sama dag hevur A sent Løgmansskrivstovuni soljóðandi ískoyti til innlitsumbøn sína:

„Takk fyri. Eg vil l ka leggja afturat, at eg ynski eisini innlit   skj l nummar 14, 15 og 16   málinum um Sendistovu Føroya   Reykjavík, sum hevur saksnr. ... ,

Við teldubrævi, dagfest 4. apríl 2007, hevur Løgmansskrivstovan svarað A soleiðis:

„Víst verður til umbønir t nar dagfestar hin 30. mars 2007 um innlit   skjølini nr. 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15 og 16   málinum

Við hesum verður sagt frá, at Løgmansskrivstovan gongur ikki umb num t num um innlit   m ti.

Avgerð okkara er grundað  , at skjølini eru innanhy sis arbeiðsskjøl til egið br k, ið samb ert § 7   lógini um alment innlit eru undantikin r ttinum um skjalainnlit. Mett verður heldur ikki, at innihaldið   skj lunum er av slíkum slagi, at innlit kortini eigur at verða givið eftir § 8   nevndu lög.

Um so er, at tú hevur áhuga á at fáa betur grei u   meginreglunum

í loysnini í málinum, ið fevnir um diplomatiskan sendimann og ikki diplomatiska sendisstovu Føroya í Íslandi er B, deildarstjóri til reiðar at greiða nærri frá hesum.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri. Við skrivi, dagfest 29. juni 2007, varð klagan send Løgmannsskrivstovuni til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Við teldubrævi, dagfest 2. juli 2007, bað Løgmannsskrivstovan um at fáa langt ummælisfreistina til 15. aug. vegna summarfrí hjá avvarðandi fólki. Hendan umbønin varð játtað við teldubrævi, dagfest 6. juli 2007, eins og fráboðan varð send klagaranum.

Við skrivi, dagfest 16. aug. 2007, hevur Løgmannsskrivstovan latið umboðsmanninum umrøddu skjøluni og hesar viðmerkingar:

„Víst verður til skriv frá Løgtingsins umboðsmanni dagfest 29. juni 2007 um klagu frá A, tíðindamanni um alment innlit í málið um sendistovu Føroya í Reykjavík. Løgmannsskrivstovan hevur biðið um at leingja ásettu freistina at svara til 15. august 2007. Hesum hevur umboðsmaðurin eftirlíkað.

Málið snýr seg í stuttum um, at omanfyri nevndi tíðindamaður hin 23. mars 2007 bað um innlit í tað samskifti, sum hevur verið millum føroyskar og danskar myndugleikar í sambandi við, at tað loksins bar til, at merkið einsamalt kann veittra uttan fyri føroysku sendistovuna í Reykjavík.

Hin 27. mars fær tíðindamaðurin yvirlitið yvir skjøluni í málinum. Á henda hátt kundi hann sjálvur vísa á tey skjøl, hann hevði áhugað í. Løgmannsskrivstovan nýtir ofta hesa mannagongd, tá tíðindafólk ikki ítøkiligá nágreina, hvørji skjøl tey vilja hava.

Hin 30. mars 2007 biður tíðindamaðurin um skjøluni nr. 6, 7, 8, 9, 10, 12 og 13 í máli nr. ... og seinni eisini um skjøluni nr. 14, 15 og 16 í sama máli.

Síðani metti Løgmansskrivstovan ítökiliga, um innlit skuldi gevast í hesi skjøl. Hin 4. apríl svarar Løgmansskrivstovan, at hon gongur ikki umbønunum á mæti.

Avgerðin varð grundað á, at skjølini eru innanhýsis arbeidsskjøl til egið brúk, ið sambært § 7 í lógini um alment innlit eru undantikin rættinum um skjalainnlit. Mett varð heldur ikki, at innihaldið í skjølunum er av slíkum slag, at innlit eigur at verða givið eftir § 8 í nevndu lóg.

Málið fevndi um eina eitt sindur politiskt strongda tilgongd, har ein praktiskur leistur at skipa sendistovuna í Reykjavík skuldi finnast, ið bæði føroyskir og danskir myndugleikar kundu góðtaka. Kjakast varð dúgliga aftur og fram, og partarnir komu at enda til eina felags fatan av, hvussu sendistovan kundi verða skipað, tó so at einstøk praktisk viðurskifti ikki vóru heilt greið.

Munnlig semja var um leistin, og avtalað varð, at leisturin skuldi staðfestast seinni av sonevnda Administrativt forum, ið er sett júst til tess at taka upp praktiskar spurningar. Í Administrativt forum eru trý umboð fyri ávikavist Løgmansskrivstovuna og Uttanríkismálaráðið.

Soljóðandi setningur stóð m.a. í tíðindaskrivi frá Løgmansskrivstovuni hin 21. mars 2007 um málið:

„Føroyski sendimaðurin verður formliga partur av donsku sendmannaskipanini, tí tað er treytin fyri at fáa diplomatiskan status – júst so sum skipanin er við føroysku sendimonnum í London og í Brússel. Men sendimaðurin í Íslandi fer at hava høvuðssæti í egnum hølum, sum eru uttanfyri nevndu skipan.“

Fyri at tíðindamaðurin skuldi fáa høvi til at fáa betur greiðu á meginreglunum í málinum, stóð honum í boði at fáa nærri frágreiðing um málið frá stjóranum fyri uttanríkisdeildina. Hetta er í stuttum gongdin í málinum. Um okkurt er ógreitt, ella um tit hava fleiri spurningar, eru vit fús at svara.“

Við skrivi, dagfest 20. aug. 2007, vórðu viðmerkingarnar frá Løgmannsskrivstovuni sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við teldubrævi, dagfest 24. aug. 2007, hevur klagarin latið umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

„Í sambandi við eina kæru um alment innlit havi eg fingið svarskrivnið frá løgmannsskrivstovuni sendandi frá Løgtingsins umboðsmanni til viðmerkingar tann 20. august.

Hetta eru mínar viðmerkingar.

Løgmannsskrivstovan vísir til, at talan er um eitt innanhýsis skjal, sum tískil ikki er fevnt av lógini um alment innlit. Hesum vil eg mótmæla vísandi til, at talan m.a. er um eina telefonsamrøðu millum danskar og føroyskar myndugleikar. Føroyskir myndugleikar hava notatskyldu, sum eg haldi meg hava rætt til innlit í.

Um telefonsamrøður millum tveir myndugleikar í týðandi málum ikki eru fevndar av almennum innliti, so ber til hjá myndugleikum at nýta hendan samskiftishátt í eitt nú politiskt viðbreknum málum, so almenningurin ikki kann fáa innlit, hvat er fakta, og hvørji atlit verða tikin.

Tað hevði verið óheppið fyri fólkaræðið, um umsiting og politikarar kunnu nýta slík snildi at umgangast gjøgnumskygni.

Nevnt verður í svarskrivinum frá Løgmannsskrivstovuni, at „málið fevndi um eina eitt sindur politiskt strongda tilgongd, har ein praktiskur leistur at skipa sendistovuna í Reykjavík skuldi finnast, ið bæði føroyskir og danskir myndugleikar kundu góðtaka“.

At „ein politisk strongd tilgongd“ verður brúkt sum grundgeving fyri at noktað fyri innliti er mær ófatuligt. At politikarar hava slík atlit at taka, kunnu vit skilja, men at umsitingin nýtir slíka

orðing er lögíð. Hon eigur eftir mínum tykki einans at nýta saklig atlit, tá ið hon metir um rættin til innlit – og ikki politisk.

Fyri meg sum tíðindamann er tað netupp umráðandi, at vit fáa innlit í tað faktuellea í hesum málinum: Tað vil siga, hvat broytti støðuna, so tað, ið ikki bar til, bráðliga bar til: At einans føroyska flaggið kundi flaggað uttan fyri føroysku sendistovuna í Reykjavík.

At víst verður til, at tíðindamaðurin kundi fáa útgreinað málið frá stjóranum fyri uttanríkisdeildina, er heldur ikki nøktandi. Tað umráðandi var at fáa innlit í tað faktuellea, sum hevði týðning fyri málið, og ikki eina tulkning frá umsitingini.

Helst hevur innihaldið í hesum máli ikki tann stóra aktualitetin longur. Men tað hevur stóran týðning fyri meg, at umsitingin ikki kann avmarkað rættin til alment innlit av politiskum ávum. Tað hevði verið eitt afturstig fyri fólkaræðið.“

Við skrivi, dagfest 5. sept. 2007, vórðu viðmerkingarnar frá klagaranum sendar Løgmannsskrivstovuni til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 18. sept. 2007, hevur Løgmannsskrivstovan latið umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

„Víst verður til skriv tykkara dagfest 5. september 2007, harí Løgmannsskrivstovan fær móguleika til at gera viðmerkingar til viðmerkingarnar frá A, tíðindafólki til okkara frágreiðing í málinum um innlit í málið um at flagga á sendistovuni í Reykjavík.

A endurgevur Løgmannsskrivstovuna fyri at nýta tað, at tilgongdin var „politisk strongd“, sum grundgeving fyri ikki at geva honum alment innlit í ávís innanhýsis skjøl. Tað er ikki rætt. At tað snúði seg um eina „eitt sindur politisk stongda tilgongd“, er ikki grundgevingin frá Løgmannsskrivstovuni. Orðingin varð meira

nýtt fyri at lýsa tilgongdina ella umstøðurnar í júst hesum máli. Men hesin partur kundi eins væl ikki verið við í okkara svari.

Sum nevnt í okkara svari til Umboðsmannin, var avgerðin grundað á, at skjølini eru innanhýsis arbeiðskjøl til egið brúk, ið sambært § 7 í lógini um alment innlit eru undantikin rættinum um skjalainnlit. Mett varð heldur ikki, at innihaldið í skjølunum er av slíkum slag, at innlit eigur at vera givið eftir § 8 í nevndu lóg.“

Við skrivi, dagfest 21. sept. 2007, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at umboðsmaðurin ikki helt tað vera neyðugt við framhaldandi partshoyringum, og at málið bleiv tikið upp til endaliga viðgerð. Viðmerkingarnar frá Løgmannsskrivstovuni vórðu tí sendar klagaranum til kunningar.

Niðurstøða

Viðgerð mín av hesum máli snýr seg um viðgerðina og avgerðina hjá Løgmannsskrivstovuni í sambandi við, at hon noktaði einum tíðindamanni innlit í skjøl viðvíkjandi málinum um fýroysku sendistovuna í Reykjavík.

Týsdagin 27. mars hevur Løgmannsskrivstovan sent klagaranum eitt yvirlit yvir skjølina í málinum. Í frágreiðingini til mín sigur Løgmannsskrivstovan, at henda mannagongd ofta verður nýtt, tá tíðindafólk ikki ítøkiliga nágreina umbøn sína. Hetta verður gjørt, fyri at umsøkjarin kann vísa á, hvørji skjøl hava áhuga hjá honum.

Eg haldi ikki, at henda støða ger seg galdandi í hesum máli. Innlitsumbønin má sigast at vera nóg greið, til at Løgmannsskrivstovan kann viðgera hana. Í umrødda málinum eru ikki meira enn 16 skjøl skrásett. Eg dugi ikki at síggja, at Løgmannsskrivstovan skal hava orsök til at ivast í, hvat tað er, sum hevur áhuga hjá umsøkjaranum. Um so var, átti Løgmannsskrivstovan eisini at biðið umsøkjaran útgreina umbønina betur. Hetta var ikki gjørt í sambandi við, at skjalayvirlitið varð sent tíðindamanninum – eitt yvirlit, sum er fevnt av rættinum til innlit

sambært § 5, stk. 1, nr. 2 í innlitslógini, og sum hann eisini hevði biðið um at fáa.

Í teldubrævi 29. mars rykkir tíðindamaðurin Løgmannsskrivstovuna eftir skjølunum, sum hann hevur biðið um. Sama dagin svarar Løgmannsskrivstovan, at innlit verður givið í skjøl, sum eru fevnd av innlitslógini, men at innlit ikki verður givið í innanhýsis skjøl vísandi til § 7 í somu lóg.

Hesum mótmælir tíðindamaðurin í teldubrævi 30. mars og biður samtundis í tveimum umførum um innlit í nøkur ávís skjøl í málinum.

Í teldubrævi 4. apríl 2007 svarar Løgmannsskrivstovan innlitsumbønini noktandi vísandi til, at talan er um innanhýsis skjøl, ið sambært § 7 í innlitslógini ikki eru fevnd av rættinum til innlit. Sagt verður eisini, at skjøluni ikki verða mett at vera av slíkum slag, at innlit eigur at verða givið eftir § 8.

§§ 8 og 11 í innlitslógini eru soljóðandi:

„§ 8. Rætturin til skjalainnlit fevnir hóast ásetingina í § 7 um innanhýsis arbeiðsskjøl, ið eru til skjals í endaligum líki, tá

- 1) skjøluni bert endurgeva innihaldið av endaligu støðutakan myndugleikans viðvíkjandi avgerðini í einum máli,
- 2) skjøluni bert innihalda eina endurgeving av upplýsingum, sum myndugleikin hevur havt skyldu til at skriva upp sambært ásetingini í § 6,
- 3) skjøluni eru sjálvstøðug skjøl, ið eru gjørd av einum myndugleika fyri at fáa til vega prógvandi ella annan samsvarandi greidleika viðvíkjandi teim veruligu umstøðunum í einum máli, ella

...

§ 11. Upplýsingar í skjølum, ið eru umfatað av § 7 og § 10, nr. 1-4, um veruligar umstøður, sum eru av stórum týðningi fyri málið, skulu hóast hesar ásetingar latast í samsvari við vanligu reglur lógarinnar.

... “

§ 8 viðvíkur spurninginum um, hvørt innlit skal latast í eitt innanhýsis

arbeiðsskjal í sínari heild. Um innlit ikki skal gevast í alt skjalið eftir § 8, skal myndugleikin meta um, hvørt upplýsingar eru í skjølunum, sum hava stóran týðning fyri málið, og sum innlit tí skal gevast í sambært § 11 í lógini.

Eg havi fingið umbidnu skjøluni frá Løgmannsskrivstovuni. Skjøluni 6, 8, 9, 12, 15 og 16 eru upprit frá telefonsamrøðum, skjal 10 ein fundarfrásøgn, skjal 14 ein kostnaðarmeting fyri ymsar møguligar loysnir, og skjal 13 er eitt innanhýsis teldubræv við tveimum skjølum, einum uppriti við tilmæli um møguliga loysn á málinum og eitt skjal nevnt: „Beslutningsreferat fra møde i det administrative forum mellem Lagmandens kontor og Udenrigsministeriet“.

Tað er rætt, at talan er um innanhýsis skjøl, sum eru fevnd av § 7 í innlitslógini.

Fyri mær at síggja hevur Løgmannsskrivstovan einans mett um §§ 7 og 8 í lógini, og kemur fram til, at innlit ikki skal latast í nakað viðvíkjandi hesum skjølum. Løgmannsskrivstovan átti eisini at tikið støðu til, hvørt nakrar upplýsingar um faktisku viðurskiftini, sum høvdu stóran týðning fyri málið, vóru í hesum skjølum, og sum sostatt vóru fevndar av rættinum til innlit sambært § 11. Hetta hevur Løgmannsskrivstovan ikki gjørt.

Hendan viðgerð er eftir mínari fatan ikki nøktandi. Eg haldi heldur ikki grundarlag vera fyri avgerðini um, at umrøddu skjøluni sum heild eru undantikin rættinum til innlit.

Í svarinum uppá innlitsumbønina verður sagt, at um tíðindamaðurin ynskir at fáa betur greiðu á meginreglunum í loysnini, er ein deildarstjóri til reiðar at greiða nærri frá hesum. Eg havi sum so onga viðmerking til, at eitt slíkt tilboð verður givið. Havast skal tó í huga, at endamálið við innlitslógini er, at almennigurin skal hava høvi til at síggja skjøluni í einum máli, m.a. fyri at kunna síggja, hvørjum grundarlagi myndugleikin hevur virkað á. Tí er greitt, at eitt slíkt tilboð kann ikki koma í staðin fyri eina játtan um innlit.

Eg fari at mæla Løgmannsskrivstovuni til at venda sær til klagaran fyri

at vita, um hann framvegis hefur áhuga í málinum um sendistovuna í Reykjavík, og um so er, at taka hesa innlitsumbønina uppafur til viðgerðar. Eg fari samstundis at biðja Løgmannsskrivstovuna lata meg frætta, hvat víðari hendir við hesum máli.

Við skrivi tann 14. november 2007 hefur Løgmannsskrivstovan sent soljóðandi skriv til A:

„Løgmannsskrivstovan hefur nú viðgjørt áheitan tína um innlit í skjøl viðvíkjandi sendistovu Føroya í Íslandi av nýggjum við stóði í niðurstøðu lögtingsumboðsmansins í sama málið.

Hjáløgð eru umbidnu skjøluni, ið innlit verður latið í, nevnliga nr. 8, 10 12, 13, 15 og 16. Innlit verður ikki latið í skjøluni nr. 6, 7, 9, 11 og 14, av tí at tey eru innanhýsis skjøl sambært § 7 í lógini um innlit, og mett verður ikki, at hesi skjøl eru fevnd av ásetingini í § 8. Heldur ikki verður mett, at skjøluni innihalda upplýsingar, ið eru fevndar av § 11.“

Løgmannsskrivstovan hefur við skrivi tann 16. november 2007, sent umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Víst verður til, at Løgmannsskrivstovan nú hefur viðgjørt málið um innlit í skjøl viðvíkjandi sendistovu Føroya í Íslandi av nýggjum.

Grunda á nevndu viðgerð hefur Løgmannsskrivstovan latið A sen innlit í hjáløgdu skjøl. Sí eisini niðanfyrri nevnda teldupost til A.“

Klaga um hesa seinnu avgerðina er til viðgerðar hjá umboðsmanninum í lötuni.

11.5 Innlit í frágreiðing frá sýn- og metingarmanni

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um, at Tórshavnar kommuna hevði noktað einum tíðindamanni alment innlit í eina frágreiðing frá sýn- og metingarmanni vísandi til §§ 10, nr. 4 og 12 í innlitslógini. Umboðsmaðurin helt hvørki, at ein slík meting var fevnd av § 10, nr. 4, ella at grundarlag var fyri at nokta innliti í hesa meting vísandi til § 12. Av tí, at kommunan longu 4 dagar aftaná avgerðina kortini gav tíðindamanninum innlit í frágreiðingina, gjørði umboðsmaðurin ikki meira við málið. (J. nr. 200700069)

Klagan

Við teldubrævi, dagfest 23. aug. 2007, hevur A, tíðindamaður sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Eg vil her við kæra avgerðina hjá Tórshavnar Kommununi um at nokta at geva innlit í frágreiðingina hjá óheftum sýn- og metingarmanni í samband við bygging í ... (Samanbygd hús á ...) ... Kommunan noktar at geva innlit í frágreiðingina samb. § 10, nr. 4, umframt § 12 í innlitslógini (sí niðanfyri). Eftir mínum tykki er talan um eina faktuelle frágreiðing frá einum óheftum persóni, enntá útnevndur av Føroya Rætti. Eisini má málið metast at hava almennan áhuga, tá talan er um ikki færri enn 44 bústaðareindir, sum kommunan letur byggja. Tí meti eg meg hava rætt til innlit samb. § 11 og í øðrum lagi samb. § 4.

Í hesum telduposti er eisini noktandi svarið frá Tórshavnar Kommununi og teirra grundgeving.“

Málgongd

Í telefonsamrøðu 23. aug. 2007 hevur tíðindamaðurin biðið Tórshavnar kommununi um alment innlit í eina frágreiðing frá sýns- og metingarmanni. Tekniski stjórin hjá kommununi hevur gjørt soljóðandi notat frá samrøðuni:

„A frá ... ringdi á fartelesonina hjá undirritaða uml. kl. 10:30 og bað um at fáa sýn- og metingarfrágreiðing, dagfest 31.07.07 útflyggjaða. Undirritaði avspákaði henda dagin, og var ávegis til ..., tá eg varð uppringdur.

Eg svaraði honum, at eg hevði biðið Løgdeildina hjá kommununi og advokatin hjá kommununi í hesum máli, B meta um, hvørt tað vóru lögfrøðiligar grundgevingar fyri ikki at útflýggja umbidna skjalið. A metti, at tað var ikki neyðugt, tí talan var um faktuellar upplýsingar, sum hann málbar seg. Eg greiddi honum frá, at sýnið- og metingin vóru ikki liðug, tí kommunan fór væntandi at seta fram ískoytisspurningar grundaðar á fyrstu útgávuna av hesi frágreiðing, og at eg fór ikki at takað støðu til útflýggjan av frágreiðingini, fyrr enn Løgdeildin hevði svarað aftur, og upplýsti honum, at eg dagin fyri hevði fingið at vita frá leiðaranum á Løgdeildini, at svarið kundi væntast dagin eftir. Eg bað A um at ringja aftur til mín kl. 13:00.

Eg ringdi síðani til leiðaran á Løgdeildini at rykkja eftir svari. Hann greiddi frá, at áðrenn hann svaraði endaliga, ynskti hann at umrøða málið við eksterna advokat kommununar í hesum máli, men at hann hevði ikki fingið fatur á honum á fartelesfonini hendan morgunin. Leiðarin á Løgdeildini metti tó fyríbils, at skjali kom undir § 10, litra 4 í lógini um alment innlit, og sostatt ikki átti at útflýggjast. Undirritaði royndi so nakrar ferðir sjálvur at ringja til B, men tað eydnaðist ikki at fáa fatur á honum.

Kl. uml. 13:30 ringdi A aftur til mín. Eg boðaði honum frá, at fyríbils niðurstøðan hjá Løgdeildini var ikki at ganga umbønini um alment innlit á møti, vísandi til § 10, litra 4. A svaraði við at vísa til § 11. Undirritaði svaraði tá, at eg fór ikki at gera meg klókari uppá lögfrøðisligar tulkingar enn Løgdeildin, men at hann var vælkominn at tosa við leiðaran á Løgdeildini, um hann vildi. Eg upplýsti honum eisini, at eg tók ongi onnur stig, fyrr enn eg hevði tosað við borgarstjóran, sum júst tá var ávegis úr ... til ...

Beinanvegin aftaná hesa samrøðu ringdi eg til B, adv., og fekk tá fatur á honum. Hann var púra samdur í niðurstøðuni hjá Løgdeildini, og vísti harumframt til § 12, av tí at hann metti, at talan var um trúnaðartilfar, sum viðførdi tagnarskyldu hjá kommununi.

Eg ringdi so upp aftur til leiðaran á Løgdeildini, sum tá var

upptikin í telefonini. Hann ringdi so sjálvur upp til mín løtu seinni og upplýsti, at telefonin var upptikin, tí hann hevði tosað við A. Hann var annars eisini samdur við B um, at § 12 eisini var galdandi, og at hetta kom framum ásetingarnar í § 11.

Hann upplýsti at enda, at hann fór at svara A skrivliga við telduposti løtu seinni, og tað havi eg eftirfylgjandi staðfest, at hann hevur gjørt.“

Við teldubrævi, dagfest 23. aug. 2007, hevur Tórshavnar kommuna svarað innlitsumbønini soleiðis:

„Sagt verður frá, at umbøn tygara um innlit í metingina frá Sýn- og metingarmanninum ikki verður gingin á mæti.

Vit meta, at metingin er umfatað av § 10, nr. 4 í løgtingslóg um alment innlit í fyrisitingina (brævaskeftið við serkøn í einum móguligum rættarmáli). Vit vilja eisini nokta at útflyggja metingina samsvarandi § 12. Talan er um trúnaðartilfar, sum ikki er liðugt, og sum kann skaða umdømið hjá C. Støðan er tann, at býráðið ætlar at seta supplerandi spurningar fram, og kanska ætlar C eisini at gera tað sama. Tað verður sera trupult at viðgera málið víðari, um fyribils metingin verður útflyggja og soleiðis verður umrødd alment í fjølmiðlunum.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørði av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 28. aug. 2007, varð klagan send Tórshavnar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur.

Við teldubrævi, dagfest 25. sept. 2007, hevur Tórshavnar kommuna latið umboðsmanninum skjølina og hesar viðmerkingar:

„Víst verður til skriv tykkara, dagfest tann 28. august 2007, har biðið verður um frágreiðing í málinum, og øll skjøl verða send tykkum innan 4 vikur.

Vísandi til, at mál nr. ... er sera umfangandi av tí, at tað inniheldur øll skjøl, ið hava við byggingina av samanbygdu húsunum at gera, hava vit valt at senda tykkum skjalamappirnar 36 – 47 (harav skjalmappirnar 38, 40 og 41 eru feilskrásetingar og tí tómar), sum vit meta eru týðningarmiklar í hesum máli.

Vit hava tó viðheft skermprint við yvirliti yvir skjalamappu 22 til 59, so at Umboðsmaðurin kann meta, um hann ynskir fleiri skjøl.

Sum viðmerking til klaguna frá A vilja vit fyrst og fremst vísa til okkara svar við telduposti uppá umbønina um innlit, dagfesta 23. august 2007.

ÚF førði fram, at talan var um faktiskar upplýsingar, sum Sýn- og metingarmaðurin var komin við í sínari meting, men tað var Kommunan ikki samd í. Sýn- og metingarmaðurin ger nakrar metingar, sum rætturin so brúkar at stuðla seg til, tá hann skal taka avgerð.

Tað skal eisini leggjast afturat, at tað hevur stóran týðning, hvussu tann einstaki spurningurin til Sýn- og metingarmannin er settur, og hvussu Sýn- og metingarmaðurin hevur skilt spurningin. Tí er vanligt, at báðir partar seta supplerandi spurningar fyri at fáa presicera ella rætta tað, sum Sýns- og metingarmaðurin hevur svarað.

At enda skal leggjast afturat, at samstundis sum arbeitt var við at seta supplerandi spurningar til sýn- og metingarmannin, vóru samráðingar millum partarnar um at loysa málið uttanum rættin. Tað var tí sera umráðandi fyri báðar partar, og ikki minst samráðingar „klimaði“, at málið ikki bleiv blást upp í fjølmiðlunum við vanda fyri at partarnir fóru at samskifta umvegis hesar.

Hesar samráðingar komu á mál, og tann 27. august 2007 varð semja millum partarnar undirskrivað. Aftaná at semjan var undirskrivað, hevur A fingið fult innlit í málið – eisini metingina frá sýn- og metingarmanninum.

Um tit hava spurningar ella ynskja fleiri skjøl, eru tit vælkomín at seta tykkum í samband við undirritaða.

Um so skuldi verið, at Umboðsmaðurin ikki metir tað vera nøktandi at fáa svar og skjøl sent umvegis teldupost, væntar undirritaði at frætta.“

Við skrivi, dagfest 28. sept. 2007, vórðu viðmerkingarnar frá kommununi sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Tá umboðsmaðurin einki hevði hoyrt aftur frá klagaranum, var fráboðan, dagfest 17. okt. 2007, send pørtunum um, at málið varð tikið upp til endaliga viðgerð.

Niðurstøða

Viðgerð mín av hesari klaguni snýr seg um, hvørt tað var rætt, tá Tórshavnar kommuna í fyrstu atløgu sýtti umbønini um innlit í umrøddu frágreiðingina frá sýn- og metingarmanninum.

Í svarinum, sum varð sent klagaranum sama dag, sum biðið varð um innlit, varð umbønin noktað vísandi til, at talan var um skjál, sum var fevnt av § 10, nr. 4. Sagt varð eisini, at kommunan vildi nokta innlit vísandi til § 12, tí talan var um innihald, sum kundi skaða felagið, ið var umrøtt í skjalinum.

§ 10, nr. 4 í innlitslógini eru soljóðandi:

„§ 10. Rætturin til skjalainnlit fevnir ikki um

...

4) Brævaskefti hjá einum myndugleika við serkøn til nýtslu í rættarmálum, ella tá støða skal takast til møguligt rættarmál.

Hendan regla er ætlað at verja samskiftið, sum tað almenna hevur við serkøn, tá eitt rættarmál koyrir ella verður fyrireikað. Oftast er talan um samskifti við egnan advokat, ella um frágreiðingar, sum myndugleikin

biður serkøn, t.d. byggikøn fólk um. Endamálið er, at myndugleikin kann fyrireika eitt møguligt rættarmál best møguligt í friði og náðum, uttan at almenningurin ella mótparturin skulu fáa innlit í, hvørjar tankar myndugleikin og hansara ráðgevar hava gjørt sær um málið, og hvussu hetta skal førast.

Eg haldi ikki, at ein frágreiðing frá sýn- og metingarmanni, ið er settur av rættinum til at lýsa málið í sambandi við eitt rættarmál, er fevnt av § 10, nr. 4.

Hóast talan var um eina frágreiðing, sum er fevnd av § 10, nr. 4, átti kommunan at mett um, hvørt upplýsingar um fakta av týðningi fyri málið vóru at finna í frágreiðingini, og sum innlit tí átti at verið latið í sambært § 11.

Í svarinum til mín sigur kommunan, at talan var ikki um faktiskar upplýsingar, men heldur um metingar hjá metingarmanninum. Hesum sjónarmiði eri eg ikki heilt samd í. Frágreiðingin frá metingarmanninum um, hvat hesin hevur staðfest í sambandi við kanningar sínar, hvussu hann metir um gjørda arbeiðið á staðnum, og hvørjar ábøtur eru neyðugar, mugu sigast at vera faktuellar upplýsingar av týðningi fyri málið.

Kommunan vísir sum áður nevnt eisini til § 12 í innlitslógini. Sambært § 12, stk. 1, nr. 2 kann innlit noktast í tann mun, at veruligur vandi er fyri, at umrødda felagið kann vera fyri týðandi figgjarligum tapi orsakað av, at innlit verður givið. Hendan reglan er grundað á kappingaratlit og er serliga ætlað at verja upplýsingar um rakstrar- og vinnuviðurskifti. Eg dugi ikki at síggja, at nøkur ítøkilig meting er gjord um vandan fyri slíkum figgjarligum tapi. Sambært § 12, stk. 2 skal innlit gevast í teir partarnar av skjalinum, har slíkur vandi ikki er til staðar.

Eftir at hava lisið umrøddu frágreiðingina dugi eg heldur ikki at síggja, at grundarlag var fyri at nokta innlit vísandi til § 12.

Vísandi til, at kommunan longu fyra dagar seinni, tá semja varð gjord

við umrødda felagið, hevur givið klagaranum fult innlit í frágreiðingina, haldi eg kortini ikki grundarlag vera fyri at gera meira við hetta málið.

11.6 Kravt latin skjöl aftur

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eitt mál um, at Mentamálaráðið hevði kravt at fáa skjöl aftur, sum innlit varð givið í. Skjølini snúðu seg um eina umsókn um lestrarfarloyvi til ein lærara. Ráðið hevði givið innlit í 8 ymisk skjøl, men hevði seinni kravt at fáa tvey teirra aftur. Hetta varð gjørt eftir áheitan frá læraranum, sum varð umrøddur í skjølunum, tí hesin metti skjølini koma undir “privatlivets fred”. Ráðið metti ikki skjølini at hava almennan áhuga, og at tað var ein feilur, at tey vóru útflyggjað. Ráðið sendi eftir áheitan frá læraranum klagaranum eina áminning um, at hesin ikki hevði rætt til at nýta ella vísa til umrøddu skjølini.

Umboðsmaðurin vísti á, at myndugleikin skal avgreiða innlitsumbønina sambært innlitslógini. Umboðsmaðurin helt talan vera um skjøl, sum vóru fevnd av rættinum til innlit, og at ráðið tí ikki hevði heimild at krevja hesi aftur. Umboðsmaðurin dugdi heldur ikki at síggja nakað sakligt grundarlag fyri áminningini frá ráðnum um, at viðkomandi ikki hevði rætt til at vísa til hesi skjølini – ein áminning, sum minti ikki sørt um eina hóttan. Umboðsmaðurin gav Mentamálaráðnum eina álvarsliga átalu fyri handfaringina av málinum. Umboðsmaðurin helt talan vera um so álvarslig mistøk, at formansskapurin í Løgtinginum, løgmaður og landsstýrismaðurin í mentamálum eru kunnaðir um niðurstøðuna. (J. nr. 200600098)

Klagan

Við skrivi, dagfest 14. des. 2006, sendi A umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Klaga til Løgtingsins Umboðsmann um at Mentamálaráðið krevur at fáa tvey útflyggjað skjöl aftur

Tann 16. februar 2005 søkti undirritaði við teldubrævi Mentamálaráðið (MMR) um alment innlit í eitt mál, sum viðvíkur eftirútbúgving á Maskinmeistaraskúlanum.

Tann 23. februar 2005 svarar B, undirvísingarleiðari í MMR, aftur í teldubrævi, at MMR kann ikki geva mær innlit í málið.

Tveir dagar seinni, 25. febrúar 2005, søki eg aftur við teldubrævi um alment innlit á sama mál.

18 dagar seinni, tann 15. mars 2005, fái eg 8 skjøl sendandi úr MMR. Saman við skjølunum er eitt skjalayvirlit, sum E, lögfrøðingur í MMR, hevur undirskrivað. Øll 8 skjølini snúgva seg um eftirútbúgving og innihalda ongar privatar upplýsingar um nakran persón.

Tann 17. mars 2005 ringir lögfrøðingurin til mína farteleson, meðan eg eri frá húsum, og krevur at fáa tvey av skjølunum aftur. Hesi bæði skjølini eru frá 2002 og 2003. Ongin grundgeving verður givin fyri hesum kravi.

Tann 18. mars 2005 sendi eg MMR skjølini aftur saman við einum fylgiskrivi. Tá hevði eg tikið avrit av skjølunum, hóast hesi skjøl innihaldsliga ikki eru serliga áhugaverd. Men av tí at MMR krevur at fáa tey aftur, gerast tey sum vera man forvitnislig.

21 dagar eftir at eg fekk skjølini, tvs. tann 05. apríl 2005, fái eg bræv frá sama lögfrøðingi í MMR. Í skrivinum takkar hann fyri, at eg havi sent honum hesi tvey skjølini aftur.

Eg fari at biðja Umboðsmannin kanna, um MMR hevur nakra heimild at krevja skjøl aftur, sum eru latin fólki sambært lógini um alment innlit.

Um svarið er játtandi, kundi eg hugsa mær at vitað:

Hvar finst heimildin?

Skulu ikki sera góðar grundgevingar til?

Kann kravið setast fram munnliga í telefon?

Í mun til onnur mál, sum Umboðsmaðurin hevur viðgjørt um alment innlit, so vendir hetta mál øvut. Tað vanligja er, at fólk hava trupulleikar at fáa alment innlit í mál, men her havi eg fingið alment innlit, og so krevur MMR at fáa skjølini aftur. Tí vænti eg, at LUM tekur málið til viðgerðar.

Av tí at klagan ikki snýr seg um innihaldið í teimum 8 útflyggjaðu skjølunum, sendi eg tey ikki inn saman við klaguni.“

Málsgongd

Tann 16. febr. 2005 sendi A við teldubrævi soljóðandi innlitsumbøn til aðalstjóran í Mentamálaráðnum:

„Í sambandi við at førleikakrøvini til lærarar á Maskinmeistaraskúlanum helst verða økt, tá nýggj kunngerð verður lýst um stutta tíð, fari eg at biðja Mentamálaráðið um alment innlit í eitt mál, sum viðvíkur hesum øki. Ætlanin er, at teir lærarar, ið skulu førleikamennast, skulu taka ymisk skeið á Fróðskaparsetrinum.

Í 2000 søkti ein lærari, C, MMR (Landsskúlafyrisitingina) um farloyvi við løn fyri at lesa á Fróðskaparsetri Føroya. MMR noktaði honum farloyvi við løn. Eg fari at heita á aðalstjóran um at geva mær alment innlit í skjøl, sum viðvíkja hesum máli. Skjølini eru:

- umsóknin frá C um farloyvi,
- svarið frá MMR (eg haldi meg vita, at D hevði undirskrivað brævið) og
- møgulig onnur skjøl, sum snúgva seg um hetta sama mál.“

Sama dagin hevur aðalstjórin svarað A aftur í teldubrævi, at umsóknin er farin til avgreiðslu.

Tann 23. februar 2005 hevur B, undirvísingarleiðari, við teldubrævi svarað innlitsumbønini soleiðis:

„Í telduposti, dagfestur 16. februar 2005, hava tygum søkt um alment innlit í skjøl í málið viðvíkjandi farloyvi hjá C. Mentamálaráðið skal her við boða frá, at umsókn tygara um innlit í málið ikki verður gingin á mæti.

Sambært § 12 stk. 1-1 í Ll. nr. 133 frá 10. juni 1993, hava tygum ikki rætt til innlit í persónsmál, har tygum ikki er partur í málinum.“

Tann 25. februar 2005 hefur A sent aðalstjóranum í Mentamálaráðnum soljóðandi teldubræv:

„Tann 16.02.2005 sendi eg umsókn um alment innlit. Tann 23.02 sendir B, fulltrúi, mær niðanfyri vísta bræv, har innlit verður noktað mær. Mær tykir, at § 12 í lógini verður yvirtolkað av fulltrúanum, tí í umsóknini frá C eru neyvan nøkur persónlig viðurskifti umrødd, men heldur arbeiðslig viðurskifti.

Eg fari hervið at biðja um alment innlit í svarskrivnið frá MMR til C, tí vit eru einir 4-5 lærarar á Maskinmeistaraskúlanum, sum vænta okkum somu sømdir, sum tann fyrsti starvsfelagin fekk, tá hann las á Fróðskaparsetrinum.

Eg fari eisini at biðja aðalstjóran upplýsa meg um, hvør ið er kærummyndugleiki í málum um alment innlit.“

Við teldubrævi tann 8. mars 2005 hefur E, fulltrúi í Mentamálaráðnum svarað A soleiðis:

„Eg havi fingið umbøn tína um alment innlit til avgreiðslu. Tað er ivasamt, um tú kanst fáa innlit í partar av persónsmálinum hjá C, men eg skal tó kanna hetta eitt sindur nærri, áðrenn tú fært endaligt svar. Tú fært boð í seinasta lagi um eina viku.

Kærummyndugleikin sambært § 15, stk. 2 í lógini er:

Stk. 2. Avgerðir um spurningar um skjalainnlit kunnu kærast framíhjá til tann myndugleika, sum er kærustovnur viðvíkjandi avgerðini ella viðgerðini annars av tí máli, sum áheitanin um skjalainnlit viðvíkir.

Tú kanst sambært hesum heita á landsstýrismannin í mentamállum um at taka málið upp til nýggja viðgerð.“

Við teldubrævi 14. mars 2005 hefur E, fulltrúi í Mentamálaráðnum svarað innlitsumbønini frá A soleiðis:

„Niðurstøðan í spurninginum um tú hefur rætt til innlit í partar av persónsmálinum hjá C er, at tú hefur rætt til at síggja teir almennu partarnar av tilsøgnini um stuðul frá Mentamálaráðnum. Vit fara nú at kanna nærri, og móguliga

strika teir partar, tú ikki hevur rætt til. Tú fært umbidnu skjøluni í seinasta lagi hósdagin í hesi vikuni. Tú kanst antin avheinta tey her í MMR ella fáa tey sendandi?“

Mentamálaráðið hevur sent A skjøluni við soljóðandi skrivi, dagfest 15. mars 2005 (avrit av skrivinum er sent C):

„Umbøn um alment innlit

Við hesum verða umbiðin skjøl, ið tygum hava rætt til innlit í, send tygum. Um ivamál eru, eru tygum vælkomín at seta tygum í samband við Mentamálaráðið.

Skjøluni eru hesi:

Skriv, dagf. 8. mai 2000, frá Maskinmeistaraskúlanum (MS) til Mentamálaráðið (MMR)

Skriv, dagf. 22. mai 2000, frá MMR til MS

Skriv, dagf. 30. mars 1998, frá MS til MMR

Skriv, dagf. 11. mai 1998, frá MMR til MS

Umsókn um stuðul, dagf. 7. nov. 2000, frá MS

Skriv, dagf. 19. des. 2000, frá MMR til MS

Skriv, dagf. 18. nov. 2002, frá MS til MMR

Skriv, dagf. 10. febr. 2003, frá MMR til MS“

Eftir áheitan frá C hevur Mentamálaráðið umvegis telefon 17. mars 2005 biðið A um at lata ráðnum tvey av omanfyri nevndu skjølum aftur.

Skjøluni, sum Mentamálaráðið kravdi at fáa aftur frá A, eru umsóknin frá Maskinmeistaraskúlanum, dagfest 18. nov. 2002, og svarið frá ráðnum til skúlan, dagfest 10. febr. 2003. Skrivini eru soljóðandi:

„Viðv. eftirútbúgving hjá C, lærara á Maskinmeistaraskúlanum

Tað hevur altíð verið lagdur dentur á, at lærarahópurin á maskinmeistaraskúlanum er helvt um helvt verkfrøðingar og maskinmeistarar. Nakrir hava báðar útbúgvingarnar. Verkfrøðingarnir hava hollari ástøðiligt grundarlag, men neyðugt er

eisini við royndum maskinmeistarum millum lærararnar, tí teir hava vitanina um arbeiði hjá einum maskinmeistara.

Maskinmeistaraútbúgvingin í Danmark/Føroyum er gjørd meira frí, til at skúlarnir nú hava *mál og rammustýring*. Hetta gevur skúlunum fríari ræsur, at tilrættaleggja innan einkultu lærugreinarnar, og eisini at kunna bjóða serlærugreinar til okkara samfelag.

Ofta hevur verið tosa um, at betra ástøðiliga grundarlagið hjá lærarunum við eitt nú at geva teimum móguleikan fyri at taka Støðisútbúgvingina á Náttúruvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum. Ein lærari hjá okkum hevur gingið á Setrinum síðani 2000 og er nú liðugur við Støðisútbúgvingina.

Havandi í huga gongdina við kolvetnisleiding við Føroyar og ta broyting, sum er hend í maskinmeistaraútbúgvingini í øllum kongaríkinum, er tað áhugavert fyri maskinmeistaraskúlan, at ein lærari kann halda áfram við lestrinum til BSc í kolvetnisfrøði. Tað er ein styrkur fyri maskinmeistaraskúlan, at ein lærari hevur hesa vitanina. Eitt nú kann skúlin bjóða ávísar kolvetnislærugreinar sum vallærugreinar. Hetta er áhugavert, tí maskinmeistarar verða nógv brúktir í oljuvinnuni.

Ein onnur orsök til, at lærarin hevur mót uppá at halda fram við lestrinum, er, at lesturin higartil hevur gingið nógv betur enn væntað.

Lærarin hevur biðið um farloyvi, galdandi frá august 2002 og til januar 2004. Skúlin metir, at talan er um førleikamening/ eftirútbúgving, og at førleikin kemur at geva skúlanum øktar móguleikar til frálæru, um oljuvinnan gerst veruleiki her.

Í sáttmálanum hjá lærarunum stendur í § 4 stk. 3:

Undirvísingar- og Mentamálaráðið kann veita farloyvi við løn ella niðursettari løn við eftirlønargjaldi, um so er, at lærari fæst við at gera undirvísingartilfar ella fylgir útbúgving, ið tænar áhugamálum skúlans.

Maskinmeistaraskúlin vil heita á Mentamálaráðið um at fáa endur-

goldið fulla eftirløn í lestrartíðini. Mánaðargjaldið til PFA er kr. 3.534,10, t.v.s kr. 42.169,2 um árið.

Samlaða upphæddin í lestrartíðini (1½ ár) verður kr. 63.253,8

Vónandi verður umsóknin viðgjörd við vælvild, til gagn fyri skúlan, læraran og lesandi.“

— — —

„Viðv. eftirútbúgving av C

Mentamálaráðið hefur í dag viðgjört umsókn tygara um stuðul til eftirløn hjá C.

Mentamálaráðið hefur avgjört at lata stuðul til eftirløn hjá C fyri tíðarskeiðið august – desember 2002. Upphæddin, ið latin verður, er 17.570,00 kr, sum svarar til 5/12 av árliga kostnaðinum: 42.169,00 kr.

Gjört verður vart við, at henda játtan á ongan hátt skapar fordømi.“

Við soljóðandi skrivi, dagfest 18. mars 2005, hefur A sent Mentamálaráðnum skjøluni aftur:

„Her eru skjøluni frá 2002 og 2003, sum vit avtalaðu í telefonini í gjár, at eg skuldi senda tykkum aftur.

Annars undrar tað meg eitt sindur, at ein skrivari skal hava gjørt ein feil, tí skjøluni eru nevnd í brævinum, sum er sent við. Brævið hava tygum sjálvur undirskrivað.“

Tann 31. mars 2005 hefur C sent E, fulltrúa í Mentamálaráðnum soljóðandi teldubræv:

„Tann 17. mars gjörði eg yvir telefonina vart við, at A hevði fingið útflýggja avrit av 2 skjølum, har eg eri nevndur við fullum navni. Eg fekk at vita, at tað var hendur ein sera keðiligur feilur, og tú fórt at ringja til A um at senda hesi skjøl aftur, og siga

honum, at hann ekki hevði rætt til at síggja skjøl. Seinni sama dag váttaði B, at A hevði fingið boðini.

Fyri at ikki fleiri misskiljingar skula stinga seg upp, fari eg at heita á tykkum at geva A hesi boð skrivliga, og eisini undirstrika, at A ikki hevur rætt til at hava avrit av hesum skjølum, og ikki á nakran hátt, hvørki munnliga ella skrivliga, hevur rætt til at vísa til hesi skjøl.

Vinarliga send mær avrit av brævinum, um mín áheitan verður gingin á møti.“

Mentamálaráðið hevur sent A soljóðandi skriv, dagfest 5. apríl 2005:

„Vísandi til skriv tygara, dagfest 18. mars 2005, um feilútflyggjað skjøl í sambandi við innlitsmálið hjá C, skal eg gera vart við, at tað er undirritaði sum hevur ábyrgdina av mistakinum við skjølum, og ikki skrivarin.

Mentamálaráðið skal takka fyri, at tygum sendi skjølini aftur, og skal fyri góðan ordans skyld vísa á, at tygum ikki munnliga ella skrivliga hava rætt til at vísa til hesi skjøl í sambandi við mál tygara.“

Partshoyring

Hóast talan var um eitt mál, sum lá meira enn eitt ár frammanundan klaguni til umboðsmannin, gjørði umboðsmaðurin av at taka hetta málið upp til viðgerðar sambært § 6, stk. 5 í umboðsmanslógini. Orsøkin til hetta var kravið frá Mentamálaráðnum um at fáa útflyggjaðu skjølini aftur. Klagan varð send Mentamálaráðnum til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur. Umboðsmaðurin bað um at fáa til láns øll skjølini viðvíkjandi innlitsmálinum, og bað ráðið tilskila hvørji skjøl, tað hevði kravt at fáa aftur frá klagaranum, og hví hetta var gjørt.

Tann 11. jan. 2007 bað Mentamálaráðið um at fáa langt ummælis-

freistina við 14 dögum, tí at fleiri fólk í ráðnum vóru sjúk, og varð hendan umbøn játtað.

Við skrivi, dagfest 26. jan. 2007, hevur Mentamálaráðið latið umboðsmanninum soljóðandi frágreiðing:

„Viðvíkjandi klagu frá A

Í brævi, dagfest 15. desember 2006, (sí **skjal nr. 1**) biðja tygum um frágreiðing og skjøl í sambandi við viðgerðina hjá Mentamálaráðnum av umsókn um alment innlit frá A. Saman við hesum brævi er kæruskriv frá A (sí **skjal nr. 2**).

Í telduposti, dagfestur 16. februar 2005, biður A um alment innlit í málið viðvíkjandi farloyvi hjá C.

23. februar 2005 sendir Mentamálaráðið svar til A, umvegis teldupost, har boðað verður frá, at Mentamálaráðið ikki gongur umsóknini á mæti vísandi til § 12 stk. 1-1 í Ll. Nr. 133 frá 10. juni 1993, tí mett verður, at A ikki hevði rætt til innlit í persónsmál, har hann ikki er partur í málinum sjálvur (sí **skjal nr. 3**).

25. februar 2005 sendir A nýggja umbøn um innlit í sama mál. Umbønin er send umvegis teldupost og í umbønini vísir A á, at hann metir Mentamálaráðið hava yvirtulkað lógina um alment innlit og biður um innlit í eitt svarskriv frá Mentamálaráðnum til C, tí hann saman við 4-5 øðrum lærarum á Maskinmeistaraskúlanum væntar sær somu sændir við eftirútbúgving sum C. A vil eisini hava upplýst, hvør kærummyndugleikin er í málinum um alment innlit. (sí **skjal nr. 4**).

Í telduposti, dagfestur 8. mars 2005, til A, boðar lögfrøðingur í Mentamálaráðnum frá, at málið er tikið upp til nýggja viðgerð við atlitil at teimum grundgevingum, sum A kemur við í áheitanini um alment innlit. Boðað verður frá, at A fær svar í seinasta lagi um eina viku. (sí **skjal nr. 5**).

Smb. § 12 stk. 1-1 í Ll. Nr. 133 frá 10. juni 1993, setir Mentamálaráðið

seg í samband við C umvegis telefon og greiðir honum frá, at biðið er um alment innlit í persónsmál hansara og spyr, um hann hevur viðmerkingar til, at jattað verður innlit í málið.

C gjørði greitt, at tað als ikki skuldi gevast innlit í málið, tí hann metti, at hetta vóru persónlig viðurskifti, sum kundu órógva hansara „privatlívs fred“ og gjørði eisini galdandi, at A kundi venda sær beinleiðis til hansara, so kundi hann sjálvur greiða honum frá, hvørjar sømdir hann hevði fingið í samband við eftirútbúgving sína og eisini geva honum skjalainnlit, har hann metti tað verða hóskaði.

Í niðurstøðuni hjá Mentamálaráðnum verður atlit tikið til, at endamálið við § 12 stk. 1-1 er at ansa eftir, at myndugleikin ikki ger seg inn á „privatlívs fred“, hjá líkamligum persóni.

Í Karnovs lovsamling 2003, bls. 238, verður í viðmerkingum til privatgreininu sagt, at: *„Ikke enhver konkret oplysning om enkeltpersoners forhold kan tilbageholdes med hjemmel i bestemmelsen. Bestemmelsen omfatter kun oplysninger, som efter generel vurdering må siges at vedrøre „privatlívs fred“ dvs. private (herunder økonomiske) forhold dvs. er af en sådan karakter at de efter den almindelige opfattelse i samfundet bør kunne forlanges unddraget offentlighedens kendskab. Bestemmelsen må således undergives en forholdsvis snæver fortolkning, jfr, fob 1976 130. Det er også søgt fremhævet ved formuleringen. Det er således med udtrykket „private“ søgt understreget, at udgangspunktet for afgrænsning af, hvilke oplysninger, der kan anses for omfattet navnlig må søges i en vurdering af, hvorvidt oplysningerne kan betegnes som „følsomme“, dvs. de er af en sådan karakter, at de efter den almindelige opfattelse i samfundet bør kunne forlanges unddraget offentlighedens kendskab „.*

Í niðurstøðuni ger Mentamálaráðið av, at 6 skjøl skulu útflyggjast, har persónsnøvn eru gjørd ólesandi og boðað verður C frá hesum. C metir seg ikki kunna mótmæla hesi avgerð, men boðar samstundis frá, at hann ikki fólir seg tryggan við avgerðina hjá Mentamálaráðnum.

Í telduposti til A, dagfestur 14. mars 2005, boðar lögfrøðingur í Mentamálaráðnum frá, at A fær rætt til innlit í almennu partarnar av tilsøgnini um stuðul frá Mentamálaráðnum og í skjølunum verða teir partar strikaðir, sum Mentamálaráðið metir, at hann ikki hevur rætt til at fáa innlit í. (sí **skjal nr. 6**).

15. mars 2005, sendir Mentamálaráðið bræv (**sí skjal nr. 7**) til A við teimum skjölum (**sí skjöl a,b,c,d,e,f**), sum hann hevði rætt til at fáa innlit í. Av misgáum verða í brævinum, tvey skjøl útflýggjað, sum mett var, at A ikki hevði rætt til at fáa innlit í.

Skjølini eru: bræv, dagfest 18. november 2002, frá Maskinmeistaraskúlanum til Mentamálaráðið (**sí skjal g**) og bræv, dagfest 10. februar 2003, frá Mentamálaráðnum til Maskinmeistaraskúlan (**sí skjal h**) grundað á, at hesi skjøl bert innihildu fíggarlig viðurskipti hjá C, og sum C metti komu undir „*privatlívets fred*”.

Mentamálaráðið metti ikki, at hesi bæði skjølini høvdu almennan áhuga.

Av misgáum vóru skjølini eisini nevnd í skjalayvirlitinum. Hetta var sostatt ein feilur í sjálvari avgreiðsluni av málinum eftir at avgerðin um, hvørji skjøl skuldu útflýggjast, var tikin.

Avrit av hesum brævi var eisini sent C.

17. mars 2005, setur C seg umvegis telefon í samband við lögfrøðingin í Mentamálaráðnum, har hann ger vart við feilin, og biður Mentamálaráðið taka stig til at fáa skjølini aftur og gera galdandi, at A skal síggja burtur frá upplýsingunum í hesum báðum skjølum. (**sí skjøl g og h**).

17. mars 2005, setti lögfrøðingurin í Mentamálaráðnum seg umvegis telefon í samband við A við boðum um at senda umrøddu skjøl aftur til Mentamálaráðið og gjørdi galdandi, at A ikki hevði rætt til innlit í hesi bæði skjøl ella at gera brúk av innihaldinum í teimum.

Í brævi, dagfest 18. mars 2005, sendir A skjølini aftur til Mentamálaráðið (**sí skjal nr. 8**), við viðmerkingum um, at hann heldur tað verða løgið, at skrivarin hevur gjørt ein feil, tá ið skjølini eru nevnd í skjalayvirlitinum.

Í telduposti, dagfestur 31. mars 2005, frá C til Mentamálaráðið (**sí skjal nr. 9**), heitir C á Mentamálaráðið um skrivliga at geva A boð um at senda tey tvey umrøddu skjøl aftur, og at undirstrika, at A ikki á nakran hátt, hvørki munnliga ella skrivliga hevur rætt til at vísa til hesi skjøl.

Í brævi, dagfest 5. apríl 2005, frá Mentamálaráðnum til A (**skjal nr. 10**) verður sagt frá, at tað ikki er skrivarin, sum hevur gjørt nakran feil, men lögfrøðingurin sjálvur, sum hevur ábyrgdina av mistakinum við skjølunum.

Í brævinum verður víst á, at A hvørki munnliga ella skrivliga hevur rætt til at vísa til hesi skjøl.

Avrit av hesum brævi var sent til C.

Í kæruni frá A (**sí skjal nr. 2**) til Løgtingsins Umboðsmann verður sagt, at ongin grundgeving var givin fyri, at Mentamálaráðið vildi hava tvey skjøl aftursend.

Hetta er ikki rætt, tað var gjørt galdandi bæði í telefonsamrøðu, dagfest 17. mars 2005 og í brævi, dagfest 5. apríl (**sí skjal nr. 10**), at skjølini vóru útflýggjað av misgáum og at A ikki hevði rætt til innlit í hesi skjøl.

Í kæruskrivinum (**sí skjal nr. 2**) sæst eisini, at A hevur tikið avrit av umrøddu skjølum (**sí skjøl g og h**). Hetta hevur Mentamálaráðið ikki verið vitandi um, tí sum greitt frá omanfyri, hevði A ikki rætt til hvørki munnliga ella skrivliga at vísa til hesi skjøl (**sí skjal nr. 10**).

Nú eru tvey ár gingin síðani A fekk alment innlit í omanfyrinevndu skjøl. Í hesum tíðarskeiði hevur MMR og hini ráðini avgreitt nóg mál um alment innlit. Eisini hevur Løgtingsins Umboðsmaður tikið mál upp, sum hava umrøtt spurningar um alment innlit.

Sum Mentamálaráðið lesur hesar avgerðir, so er siðvenjan viðvíkjandi § 12 í lógini um alment innlit, at alment innlit er heimilað um allar upplýsingar í starvsfólkamálum, uppsøgn, løn v.m. Bert upplýsingar, ið koma undir hugtakið „serliga viðkvæmir upplýsingar“, so sum átrúnaður, sjúka, misbrúk v.m. kunnu ikki latast alment innlit í.

Sum kunnugt, so komu upplýsingarnir í hesum skjølum út til partar av fjølmiðlunum. C kendi seg illa viðfarnan, tí almenningurin fekk fatan av, at hann var partur av onkrum óreglusemi, og at hann hevði gjørt okkurt óheiðurligt. Veruleikin var bert, at hann hevði sent umsókn til sín stjóra um eftirútbúgving, og hevði fingið játtandi svar.

Ásetingin um alment innlit í setanarmál hjá einstakligum í galdandi dansku lóg um alment innlit er broytt, soleiðis at hon hevur víðkað um undantakið at lata upplýsingar út í setanarmálum hjá teimum, ið eru í almennum starvi. Broytingin var ein avleiðing av, at lóggevarin metti, at heimildin í fleiri førum hevði við sær, at fólk í almennum starvi vóru „úthongd“ í dansku fjølmiðlunum.

Í hesum máli, hevði verið áhugavert at fingið greiðu á, hvussu stóran dent fyrisitingin skal leggja á, at persónurin, ið upplýsingarnir viðvíkja, mótmælir at alment innlit verður játtað, tí at hann metir at talan er um privatar upplýsingar.

Viðfestu skjølini eru hesi:

- Skjal nr. 1 bræv, dagfest 15. desember 2006 frá Løgtingsins umboðsmanni (LUM) til Mentamálaráðið (MMR)
- Skjal nr. 2 kæruskriv, dagfest 14. desember 2006, frá A (A) til (LUM)
- Skjal nr. 3 teldupostur, dagfestur 23. februar 2005, frá MMR til A
- Skjal nr. 4 teldupostur, dagfestur 25. februar 2005, frá A til MMR
- Skjal nr. 5 teldupostur, dagfestur 8. mars 2005, frá MMR til A
- Skjal nr. 6 teldupostur, dagfestur 14. mars 2005, frá MMR til A
- Skjal nr. 7 bræv, dagfest 15. mars 2005, frá MMR til A
- Skjal a bræv, dagfest 8. mai 2000, frá Maskinmeistaraskúlanum (MS) til MMR
- Skjal b bræv, dagfest 22. mai 2000, frá MMR til C
- Skjal c bræv, dagfest 30. mars 1998, frá MS til MMR
- Skjal d bræv, dagfest 11. mai 1998, frá MMR til MS
- Skjal e bræv, dagfest 7. november 2000, frá MS til MMR
- Skjal f bræv, dagfest 19. desember 2000, frá MMR til MS
- Skjal g bræv, dagfest 18. november 2002, frá MS til MMR
- Skjal h bræv, dagfest 10. februar 2003, frá MMR til MS
- Skjal nr. 8 bræv, dagfest 18. mars 2005, frá A til MMR
- Skjal nr. 9 teldupostur, dagfestur 31. mars 2005, frá C til MMR
- Skjal nr. 10 bræv, dagfest 5. apríl 2005, frá MMR til A“

Við skrivi, dagfest 2. febr. 2007, boðaði umboðsmaðurin Menta-

málaráðnum og klagaranum frá, at málið bleiv tikið upp til endaliga viðgerð.

Við teldubrævi tann 23. febr. 2007, hevur klagarin sent umboðsmanninum tey skjølini, sum hann hevði fingið innlit í.

Niðurstøða

Eg havi sum áður nevnt gjørt av at taka hetta málið upp, hóast vanligi klagufreistin áljóðandi eitt ár var farin, tá klagan varð latin mær. Orsøkin til hetta var serliga fráboðanin frá Mentamálaráðnum til klagaran um, at hann skuldi lata tvey av skjølunum innaftur, eins og at hann bleiv kunnaður um, at hann hvørki munnliga ella skrivliga hevði loyvi til at vísa til hesi bæði skjølini í sambandi við mál hansara. Hetta haldi eg vera so prinsippielt, at eg havi valt at taka hetta málið upp til viðgerðar. Viðgerð mín fer tí at leggja serligan dent á hendan partin av innlitsmálinum.

Í innlitsumbøn sínari frá 16. febr. 2005 vísir A til eina umsókn frá 2000 um lestrarfarloyvi við lön viðvíkjandi einum navngivnum lærara. Biðið verður um innlit í umsóknina, svarið og møgulig onnur skjøl viðvíkjandi málinum.

Mentamálaráðið sýtir í fyrstu atløgu innlit í hetta málið vísandi til § 12, stk. 1, nr. 1 í innlitslógini um undantøku av privatu, herundir fíggarligu viðurskiftunum, hjá einstaklingum. Hendan lógargrein snýr seg um, at eym persónlig viðurskifti, ella tað, sum má sigast at hoyra privatlívinum til, ikki er fevnt av rættinum til innlit. Høvuðsreglan í innlitslógini er, at rætturin til innlit fevnir um øll skjøl, og at tað sostatt krevst ein lógarheimild fyri at sýta innliti.

Eftir at hava lisið tey 8 skjølini, sum Mentamálaráðið í seinnu atløgu sendi klagaranum, dugi eg ikki at síggja, at nakað stendur í hesum skjølum, sum er vart av ásetingini í § 12 í innlitslógini. Skrivini umrøða umsóknirnar frá skúlanum um farloyvi til hendan læraran, grundgevingar skúlans fyri hesum, og lönarviðurskifti lærarans, umframta svarini frá Mentamálaráðnum uppá hesar umsóknir. Arbeids- og lönarviðurskifti hjá alment settum starvsfólkkum eru ikki at meta sum

vard av ásetingunum í § 12 í innlitslógini. Grundarlag er tí ikki fyri avgerðini hjá Mentamálaráðnum, dagfest 23. febr. 2005, um at nokta innlit vísandi til § 12.

Eftir at hava viðgjørt innlitsumbønina einaferð afturat sendi Mentamálaráðið sum áður nevnt klagaranum avrit av 8 ymiskum skjølum. Umframt at hava fingið skjølini frá Mentamálaráðnum í fullum líki, havi eg eisini fingið tey skjølini, sum ráðið hevði sent klagaranum. Ráðið hevði í flestu førum strikað navnið á læraranum, sum málið viðvíkti. Hvørjum endamáli hetta skuldi tæna, skilji eg ikki. Klagarin hevði nevnt læraran við navni í innlitsumbøn sínari, og ráðið gevur innlit í skjølini, men strikar navnið á læraranum. Eg dugi heldur ikki at síggja nakra heimild í innlitslógini fyri at strika navnið út. Í avgerðarskrivinum frá ráðnum, dagfest 15. mars 2005, er eingin grundgeving fyri, hví hetta er gjørt. Hendan avgerðin lýkur tí heldur ikki krøvini um grundgeving í §§ 21 og 23 fyrisingarlógini.

Eftir at hava givið innlit í skjølini, krevur Mentamálaráðið at fáa tvey teirra aftur. Hesi bæði skjølini eru endurgivin frammanfyri, og einki varð strikað út í teimum, áðrenn tey vóru send klagaranum. Í frágreiðingini til mín sigur ráðið, at ráðið hevur biðið um at fáa skjølini aftur eftir áheitan frá læraranum, sum málið viðvíkti, og at skjølini bert innihildu upplýsingar um fígjarligu viðurskiptini hjá læraranum, sum hesin helt koma undir „privatlívets fred“. Eisini sigur ráðið, at tað ikki metti hesi skjøl hava almennan áhuga, og at tað var ein feilur, at tey vóru latin klagaranum.

Til hetta er at siga, at antin er eitt skjal ella ein upplýsing fevnd av rættinum til innlit, ella er hon ikki fevnd. Tað er hetta, sum myndugleikin skal meta um, tá støða verður tikin til eina innlitsumbøn. Tað er harafturímóti innlitspurninginum óviðkomandi, hvønn áhuga (almennan ella privatan) eitt mál hevur. Myndugleikin skal taka støðu til, hvørt umbidnu skjølini eru fevnd av rættinum til innlit ella ikki. Tað er í lagi og í tráð við góðan fyrisingarsíð, at myndugleikin kannar umrøddu persónar um, at innlit er givið í teirra mál. Tað er harafturímóti ikki í lagi, at myndugleikin ikki avgreiðir innlitsumbønina samsvarandi lógini, men heldur samsvarandi viljanum hjá tí persóni, sum er umrøddur í skjølunum.

Eftir at hava lisið bæði skjølini, sum ráðið kravdi at fáa aftur, dugi eg ikki at síggja, at talan er um viðurskifti, sum skuldu verið vard eftir § 12, stk. 1, nr. 1 í innlitslógini. Umsóknin um farloyvi umrøður í mestan mun viðurskiftini hjá skúlanum og teir fyrimunir, sum kunnu vera av, at umsóknin verður játtað. Harumframt verður víst til eina sáttmálaáseting, og hvat umsóknin kemur at kosta, um hendan verður játtað. Svarið frá ráðnum inniheldur einans niðurstøðuna viðvíkjandi umsóknini.

Í frágreiðingini til mín greiðir Mentamálaráðið eisini frá, at reglurnar um innlit í starvsfólkamál eru broyttar í Danmark, soleiðis at fleiri viðurskifti í starvsfólkamálum nú eru undantikin almennum innliti. Hetta er rætt, men samstundis óviðkomandi. Ein innlitsumbøn í eitt starvsfólkamál í fyrisitingini í Føroyum skal viðgerast eftir føroysku innlitslógini og ikki teirri donsku.

Eins og ráðið greiðir frá í skrivi sínum til mín, snýr hetta málið seg einans um eina umsókn frá einum lærara um eftirútbúgving, og svarið hesum viðvíkjandi. Eina umsókn og eitt svar, sum uttan iva eru fevnd av rættinum til innlit. Lítil ivi kann vera um, at hesi skjøl eisini eru fevnd av innlitsumbøn klagarans, tá hann biður um at fáa møgulig onnur skjøl, sum snúgva seg um sama mál. Eg skilji tí ikki, hví Mentamálaráðið krevur at fáa umrøddu skjølini aftur. Uppaftur meira óskiljandi er áminningin til klagaran um, at hann ikki hevur rætt til at nýta hesi skjølini í máli sínum. Hendan áminning minnir ikki sørt um eina hóttan, og eg dugi ikki at síggja nakað sakligt grundarlag fyri hesum framferðarhátti.

Eg fari at geva Mentamálaráðnum eina álvarsliga áttalu fyri handfaringina av hesari innlitsumbønini. Av tí, at eg haldi talan hava verið um álvarslig mistøk viðvíkjandi handfaringini hjá Mentamálaráðnum, havi eg samsvarandi § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini kunnað formansskapin í Løgtinginum, lögmann og landsstýrismannin í mentamállum um niðurstøðu mína.

23. Vinnulívs- og fiskivinnumál v.m.

23.1 Persónlig kautiún fyri festilán

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um, at Búnaðargrunnurin krevur persónliga kautiún frá festarum fyri festilán.

Umboðsmaðurin helt, at Búnaðargrunnurin, við at krevja persónliga kautiún frá festara, kann seta festaran í eina vánaliga rættarstöðu, tí festarin kautionerar persónligt fyri eitt lán til festið, ið landið eigur. Samstundis hevur festarin onga trygd fyri, at hann fær fult endurgjald fyri gjørdar íløgur á festið.

Einki í lógargrundarlagnum gevur ábending um, at ætlanin hevur verið, at grunnurin skuldi krevja persónliga kautiún frá festarum fyri festilán. Tvørturímóti bendir alt á, at ætlanin hevur verið, at Búnaðargrunnurin skal tryggja, at lán einans verða veitt til virksemini, sum hevur vinnuligt grundarlag, og at raksturin kann bera lánið.

Umboðsmaðurin metti, at kravið um persónliga kautiún er ein órímilig treyt at seta festarum. Tann hátturin, sum grunnurin velur at tryggja sínar ognir uppá, stendur ikki í mát við tær avleiðingar, sum kunnu verða fyri festaran. Umboðsmaðurin metti ikki, at hetta var í tráð við markregluna (proportionalitetsprinsippið). Umboðsmaðurin bað tí Búnaðargrunnin um at taka spurningin um persónliga kautiún upp til nýggja støðutakan og lata seg frætta, hvat víðari hendir í málinum. (J. nr. 200600042).

Klagan

Umboðsmaðurin hevur tann 27. apríl 2006 móttikið soljóðandi klagu frá Bóndafelag Føroya:

„Klaga um:

- at Búnaðargrunnurin hevur broytt mannagongd í samband við tá festi upptekur festilán.
- áður váttaði festarin, at festið sum hann og eftirkomarar hansara til eina og hvørja tíð hava í festi, skyldar festilánið og við undirskrift síni bant hann festi at gjalda lánið aftur eftir avtalu, (áður 5% í rentu og avdr) nú 3,5% rentu og 25 ár avdr.
- nú krevur Búnaðargrunnurin at festarin persónliga skal kautionerað fyri festiláni.

Sí annars hjáløgdu grein (frágreiðing) um evnið

Spurningurin er nú um háttvirði lögtingsins umboðsmaður kann taka málið upp til støðutakan.“

Hjálagt klaguni var soljóðandi skriv:

**„NÚ SKULU FESTIBÓNDUR
KAUTIONERAÐ FYRI ALMENNA SKULD**

Almennu veðhaldini burtur

Politikarar og landsins stýrið lærdu av fýrsárunum. Tað var tíðin tá tað almenna veðhelt fyri þortum av skuld hjá vinnulívinum. Hetta kostaði tí almenna nógv tá veðhaldini vóru gjørd galdandi í samband við saneringar og trotabúgvaviðgerðir. Einastu fyrítøkur sum ikki kundu sanerast ella koma undir trotabúgvaviðgerð vóru festibóndur. Orsøkin var, at tað almenna eigur festini og tey lán sum eru tikin til at byggja festiognir fyri. Harav navnið, hugtakið og skipanin um *festilán*.

Føroya Jarðarráð sundurlisið

Til tess at koma hesum til lívs samtykti Løgtingið í 2004 nýggjar lógir sum sundurlósu Føroya Jarðarráð til tveir sjálvstøðugar juridiskar persónar nevnliga Búnaðarstovuna, ið er stovnur beinleiðis undir Vinnuáráðnum, og sum umsitur festijørðina og festiognirnar meðan Búnaðargrunnurin bleiv ein sjálvstøðugar almennur grunnur sum veitir figging til landbúnaðin og umsitur festikontur. Landsstýrismaðurin í vinnuárum velur eitt stýrið ið rekur Búnaðargrunnin eftir løgtinglóg um Búnaðargrunn og tilhoyrandi kunngerðum.

Serstøk skipan um festilán

Tá ein festari skal gera íløgur í fastogn sum hoyrur festinum til kann hann fáa *festilán*. Hesi lán hava verið givin eftir serstøkum mannagongdum og eftir serstøkum treytum. Renta og avdráttur av festilánnum verður juridiskt og skattligt viðgjørt sum leiga er í veruleikanum tann veruliga festileigan festarin rindar fyri at sita við festinum. Hesi *festilán* hava eitt nú lægri rentu og longri avdráttartíð enn vanligt. Somuleiðis hava hesi *festilán* sjálvandi

veð í ognini sum tað almenna eigur. Festarin kann ikki veðseta hesa almennu festiogn aðrastaðni. Men tað mest avgerðandi hevur verið, at tað er festi sum stendur fyri lánum meðan tað er festarin, sum upptekur lánið, hevur skuldarbundið festi fyri lánið, sína festitið og eftirkomandi festarar til lánið er afturgoldið. Hetta hevur verið natúrligt tí festarin hevur onga ávirkan á hvat hendur við ognu festisins tá hann ferð frá, ella má fara frá í ótíð vegna sjúku ella í ringasta føri verður koyrdur frá festinum sambært lóg um landsjørð.

Vanlig fígging til vanligar ognir

Hinvegin, allar tær leysu ognirnar festarin sjálvur hevur skjeytið uppá fær hann vanlig lán til eftir vanligu treytum og tær veðheldur hann eisini fyri. Men hesar ognir hevur festarin harafturímótið eisini ræðisrættin yvir. Her fylgjast rættindi og skyldur! Og í slíkum føri er meir og meir vanligt, at festibóndur søkja sær fígging í bankum og sparikøssum tí Búnaðargrunnurin megnar ikki kappingina við privatú peningastovnarar.

Nú er vent í holuni

Tað sum nú er hent við festilánskipanini er heilt burtur úr vón og viti. Stýrið fyri Búnaðargrunnin, saman við leiðsluni hevur, av sínum eintingum, broytt mannagongdina í samband við *festilán* við tað, at Búnaðargrunnurin nú krevur, at festibóndur persónliga skulu *kautionerað* fyri *festilánum* omaná, at tey „automatiskt“ hava 100% veð í tí ogn tey fígga og sum festarin einki eigur í!

Afrat hesum krevur Búnaðargrunnurin, at festibóndin í ávísu føri skal seta aðra privata ogn í veð omaná veðhaldið í festiognini, men tað er ein onnur søga. Úrslitið kann verða katastrofalt fyri festibóndan við tað, at festibóndin (sum ikki hevur ávirkan á hvør fær festi tá hann leggur frá sær) stendur eftir við restskuldini á *festiláni* og hevur onga sum helst ávirkan á hvat hendur við ognini. Í einum festiskiftið eins og øðrum yvirtøkum/sølum vita vit, at „keyparin“ sjálvandi ikki vil gjalda meir enn hægst neyðugt fyri yvirtøkuna. Og tá veruligi seljarin (sum er ein triði persónur nevnliga Búnaðarstovan) „ongan áhuga“ hevur fyri skuldini

er skjótt at gita sær til úrslitið. ALMENNA RESTSKULDIN VERÐUR NÚ TURKA UPP Í EIN PRIVATAN PERSÓN SUM ONGAN MÖGULEIKA HEVUR AT VERJA SEG Í SÍNI STØÐU. Hann hefur kautionerað fyri almennari skuld.

Framvegis ein statur í statinum

Eg má bert ásannað, at eg havi verið við til at gjørt hetta nýggja lógarverkið og Bóndafelagið hefur tikið undir við broytingunum tí hesar lógir, kunngerðir og reglur geva vinnuni betri móguleikar. Intentionirnar við lógarbroytingunum vóru eisini so avgjört fyri at fáa festiskipanina betri. Men eftirfylgjandi mugu vit tíverri bert ásannað at ein skipan ongantíð er betri enn tann sum umsitur hana. Tað er bert at harmast um, at fólk við negativum intentionum lata seg velja til at stýra tingum tey ikki hava skil fyri. Men tað ringasta er, at landsins hægsti myndugleiki, ið hefur evstu ábyrgd av hesum ikki kann gera nakað við støðuna!

Sak fyri umboðsmannin

Støðan er tann at hesin almenni Búnaðargrunnur nú av sínum eitingum krevur, at privat persónur veðheldur fyri almennari skuld uttan at geva honum ávirkan á ognina. Tað ringasta er at festibóndin ikki hefur móguleika at fáa fígging til festiogn aðrastaðni enn úr Búnaðargrunninum nevniliga *festilán*. Var tað torført at skilja skipanina áðrenn er tað uppaftur verri at skilja hana nú. Men tað allar ringasta at skilja er, hvussu tað ber til at landsstýrið og lögtingið letur slíkt um seg ganga. Tað var skilagott at fara frá skipanini við almennum veðhaldum, og eg eri vitni uppá at intentionirnar við nýggju skipanini vóru góðar, men hví Búnaðargrunnurin nú er lopin heilt yvir í hina grøvina og krevur, at privatir persónar nú skulu kautionerað fyri almennari skuld tað er mær ein gáta!

Kappingarráðið torur neyvan at taka málið upp

Spurningurin er um hetta ikki er brot á mannarættindi. Í øllum føri er hetta grov valdsmisnýtsla, tí ein festibóndi sum má og skal gera ílógur í festiogn t.d. at byggja av nýggjum ella tá hann skal gera eina høvuðsumvæling av fjósi ella festihúsunum,

kann ikki fáa figging aðrastaðni enn úr festilánskipanini sum Búnaðargrunnurin umsitur.

Nógv klók høvd sum ikki vilja ásannað mistøk

Bóndafelagið hevur av øllum alvi, við tolsemið og góðum grundgevingum, roynt at fáa Búnaðargrunnin at skilja støðuna og fáa tingini aftur í rættlag. Men stýrið og leiðslan ið er sett við nýggjum fólki, tykjast ikki at skilja hví ella hvat skipanin um *festilán* er ætla til.“

Málsgongd

Av tí at talan er um eitt generelt prinsíp mál, er ongin beinleiðis málsgongd í málinum, víst verður í staðin til partshoyringina niðanfyri.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 5. mai 2006, bað umboðsmaðurin Búnaðargrunnin um at lata sær eina frágreiðing um viðurskiftini í klaguni.

Búnaðargrunnurin sendi, tann 7. juni 2006, soljóðandi svarskriv til umboðsmannin:

„Viðvíkjandi klagu frá Bóndafelag Føroya (tykkara j.nr. 200600042 / 2 – dagf. 5. mai 2006)

Áðrenn omanfyri nevnda klaga kann viðgerðast í grunninum, er neyðugt at fáa staðfest, um Búnaðargrunnurin er partur av almennu fyrisingini ella ikki.

Hesin spurningur er viðgjørdur í stýrinum fyri grunnin og er stýrið fyríbils av tí fatan, at Búnaðargrunnurin ikki er partur av almennu fyrisingini.

Grundin fyri hesi fatan er m.a. at:

- Búnaðargrunninum er stovnaður við „Løgtingslóg nr. 21 frá 17. mai 2004 um Búnaðargrunn“.
- Hvørki í lógini ella viðmerkingunum er ásett nakað hvørt talan er um ein almennan grunn.

- Í lógini stendur at „Inntøkur og útreiðslur hjá Búnaðargrunninum skulu ikki takast við í lögtingsfíggjarlóg.“
- 3 av 5 stýrslimum vera valdir av øðrum enn landsstýrismanninum, við tað at 2 verða valdir eftir innstilling frá privatum feløgum og 1 av stýrinum sjálvum.
- Inntøkurnar hjá grunninum koma frá privatum.
- Roknskapurin verður sendur landsstýrismanninum og lagdur fyri lögtingið til kunnleika og ikki til góðkenningar.
- Tá Jarðargrunnurin, sum Búnaðargrunnurin yvirtekur stovnsfæið frá, bleiv stovnaður, var talan um ein sjálveigandi grunn.
- Grunnar sum Húsálansgrunnurin, Framtaksgrunnurin, Fíggjargrunnurin og Realurin v.m. eru ikki partar av almennu fyrisitingini.
- Tá tað í lógini um Vinnuframagrunnin er ásett, at Vinnuframagrunnurin skal fylgja teimum lógum og reglum, ið eru galdandi fyri fyrisiting landsins, kann tað hinvegin sigast, at hann ikki vildi verið umfataður av almennu fyrisitingini, um hendan ásetingin ikki var.
- Virksemið hjá Búnaðargrunninum er at meta ájavnt við tað hjá privatum fíggjarstovnum.
- Búnaðargrunnurin fæst bert við fígging.
- Uppgávurnar hjá grunninum eru, sum lógin sigur, at veita og umsita lán til landbúnaðin og at fíggja jarðarumsitingina.
- Grunnurin umsitir m.a. eisini festikontur, ið mest eru at samanlíkna við innlán.
- Skuldarar grunsins eru festarar og ognarbóndur (t.v.s. privatpersónar) og feløg, sum fáast við landbúnaðarframleiðslu o.l.
- Grunnurin hevur fingið umbønir um innlit í fíggjarviðurskiftini hjá kundum grunsins og eru hesar umbønir ikki gingnar á mæti, eins og galdandi er fyri umbøn um innlit í fíggjarviðurskiftir hjá peningastovnunum.

Grundað á frammanfyri standandi, er tað av stórum týðningi fyri grunnin at fáa staðfest, um Búnaðargrunninum er partur av almennu fyrisitingini ella ikki.

Tessvegna vil grunnurin heita á Løgtingsins umboðsmann um at viðgera hendan spurning, og taka støðu til um Búnaðargrunnurin er partur av almennu fyrisitingini ella ikki.

Fyri góðan ordans skuld skal leggjast afturat, at Bóndafelag Føroya fyrr hevur spurt bæði Búnaðargrunnin og Vinnumálaráðið sama spurning, sum umboðsmaðurin nú hevur fingið. Bæði Bóndafelagið og Vinnumálaráðið hava fingið svar.

Vónandi hoyra vit skjótt aftur hesum viðvíkjandi.“

Tann 12. juni 2006 sendi umboðsmaðurin soljóðandi skriv til Búnaðargrunnin:

„Viðvíkjandi klaguni frá Bóndafelag Føroya, dagfest 27. apríl 2006

Eg havi móttikið skriv tykkara, dagfest 7. juni í ár, har grunnurin sigur seg ivast í, hvørt hann er at meta sum ein partur av almennu fyrisitingini.

Tá umboðsmaðurin eins og í hesum føri fær eina klagu, verður støða fyrst tikin til, hvørt talan er um ein myndugleika, ið er at rokna sum hoyrandi til almennu fyrisitingina undir heimastýrinum sambært § 1 í fyrisitingarlógini. Hetta verður gjørt, tí at tað sambært § 4 í umboðsmanslógini, bert eru hesir myndugleikar, ið eru fevndir av virkseimi umboðsmansins.

Tá støða skal takast til hendan spurningin, verður samsvarandi lögfrøðiligu bókmentunum á økinum hugt at bygnaðarligu viðurskiftunum, tvs. í hvønn mun virkseimið er lógarfest, og um viðkomandi „myndugleiki“ er undir eftirliti frá tí almenna. Hetta er eisini gjørt í tykkara føri.

Eins og tit vísa á í skrivinum, er Búnaðargrunnurin stovnaður við løgtingslóg, ið eisini ásetir virkseimið hjá grunninum. Sambært § 11, stk. 1 í lógini verður grunnurin fyrisitin av einum stýri við 5 limum, harav landsstýrismaðurin velur 4. Sambært §

11, stk. 4 ger landsstýrismaðurin viðtøkur fyri grunnin, eins og hann sambært § 12 hevur eftirlit við grunninum. Í § 10 er ásett, at landsstýrismaðurin ásetur nærri reglur fyri lánsveiting, og hvørjar treytir lántakari skal lúka. Í § 11, stk. 5 er ásett, at avgerðir grunnsins ikki kunnu kærast til annan fyrisitingar-myndugleika.

Vísandi til hetta eri eg ikki í iva um, at Búnaðargrunnurin er at meta sum hoyrandi til almennu fyrisitingina, sambært § 1 í fyrisitingarlógini, og at grunnurin harvið eisini er fevndur av virksemi umboðsmansins sambært § 4 í umboðsmanslógini.

Í skrivinum vísa tit á, at virksemið hjá grunninum er at meta ájavnt við tað hjá privatum fíggingarstovnum. Tit vísa m.a. eisini á, at Húsálánsgrunnurin ikki skal vera partur av almennu fyrisitingini. Hesum eri eg ikki samd í. Eins og í tykkara føri kann eingin ivi vera um, at Húsálánsgrunnurin er at meta sum partur av almennu fyrisitingini sambært § 1 í fyrisitingarlógini. Nakað annað er so, at tað í § 35 í lógini um Húsálánsgrunnin v.m. er ásett, at virksemið hansara kortini ikki er fevnt av fyrisitingarlógini og innlitslógini. Hetta er ein serlig áseting, sum annars ikki broytir støðu hansara í mun til almennu fyrisitingina.

Vísandi til skriv mítt, dagfest 5. mai 2006, fari eg at biðja Búnaðargrunnin um skjótast gjørligt at lata mær umbidnu frágreiðingina.“

Tann 7. juli 2006 sendi Búnaðargrunnurin umboðsmanninum soljóðandi svarskriv:

„Viðvíkjandi klagu frá Bóndafelag Føroya

Vísandi til skriv tygara dagfest 5. mai 2006 (j. nr. 200600042 / 2), har biðið verður um frágreiðing uppá nevndu klagu og skriv tygara dagfest 12. juni 2006 (j. nr. 200600042 / 6), har umboðsmaðurin sigur seg ikki vera í iva um at Búnaðargrunnurin

er at meta sum hoyrandi til almennu fyrisingina, skal hervið vera sagt frá at:

Stýrið fyri Búnaðargrunnin hevur á fundi 29. juni 2006 viðgjørt seinna skriv umboðsmansins og hevur tikið skrivið til eftirtektar.

Sum svar uppá klaguna frá Bóndafelag Føroya er at siga:

Av tí at Búnaðargrunnurin er nýggjur, hevur grunnurin ikki broytt lánitreytirnar. Tær gomlu treytirnar sipað verður til, vóru tær sum vóru galdandi í Føroya Jarðargrunni.

Í lógini fyri Búnaðargrunnin stendur m.a. at stýrið hevur skyldu at tryggja ognir (í hesum føri útlán) grunsins best møguligt.

Eisini vísir lógin á, at lán úr Búnaðargrunninum og lán úr Jarðargrunninum eru ikki tey somu.

Fyrr var tað so, at tá festilán (til fjós, seyðahús o.l.) vóru tikin, vóru tey galdandi fyri festaran sum tá sat við festinum, eins og eftirkomararnar á festinum.

Hetta hevði við sær, at ofta vóru lánini alt ov stór og yvir alt ov langa tíð. T.v.s. at tá nýggjur festari kom til, vóru bygningar oftani heilt niðurslitnir, meðan lánini langt frá vóru gøldin nóg langt niður.

Hetta er ein av høvuðsgrundunum fyri at skuldin og eftirstøðurnar eru so stórar í dag og samstundis eisini ein av høvuðsgrundunum fyri at neyðugt var við nýggjari lóg.

Vit hava ikki hoyrt um at menn eru komnir í figgjartiligt óføri av tí at teir ikki fáa avgreitt byrjað arbeiði. Tað er heldur ikki rætt at byrja uppá kostnaðarkrevjandi arbeiðir áðrenn figging er fingin.

Vit hava veitt fleiri lán við treytunum hjá Búnaðargrunninum. Eisini hava vit hoyrt fleiri siga, at tað er ein sjálvfylgja og heilt rímligt at skuldarin sjálvur heftir fyri skuldina. Tá ein tekur skuld á seg, eigur tað sjálvsagt bert at vera fyri íløgur sum kunnu bera skuldina.

Um skuldin ikki er heilt niðurgoldin tá festari fer frá, eigur skuldin undir ongum umstøðum at vera størri, enn at ein komandi festari kann yvirtaka skuldina og megna at forrenta hana.

Um íløgurnar ikki eru størri enn raksturin kann bera, so skilja vit ikki heilt hví tað eru nøkur, sum vilja at Búnaðargrunnurin skal veita lán við teimum somu treytunum sum Jarðargrunnurin veitti lán eftir.

Sambært løgtingslóg um búnaðargrunn, eru ásetingar um hvat grunnurin kann veita lán til.

Sambært § 6, hevur stýrið skyldu til at tryggja ognir grunnsins best møguligt.

Samb. lógini er ásett hvørji endamál grunnurin kann veita lán til.

Sambært § 10, ásetur landsstýrismaðurin nærri reglur fyri lánsveiting, herundir rentu- og afturgjaldstreytir og hvørjar treytir lántakarin skal lúka.

Sambært kunngerð um búnaðargrunn nr. 97 frá 22. desember 2004 og sambært § 2, stk. 2, er ásett, at „lán kunnu játtast festarum og jarðareigarum og teimum (persónar, feløg), sum reka virkseimi, ið heimild annars er fyri at játta lán til sambært lógini“, eins og lán kunnu verða veitt til felagshagar, og er tað hagastýrið við heimild frá hagafundi, sum tá er lántakari.

Samb. § 3, stk. 2. er ásett at lánitreytirnar í lánnum, sum Jarðargrunnurin hevur veitt, verða ikki broyttar.

Samb. frammanfyri standandi, er greitt, at munur er á lánnum úr Jarðargrunninum og lánnum úr Búnaðargrunninum.

Búnaðargrunnurin er ein figgingarstovnur og ikki ein stuðulsstovnur til jarðarbrúkið.

Møguleikin at veita lán sum ein peningastovnur og at tryggja afturgjaldingina av lánnum betur, var eisini ein av høvuðsgrundunum fyri at seta nýggjan grunn á stovn.

Hetta samanhildið við at møguleiki nú er at reka festi í partafelagsformi, ger tað ikki annað enn púra sjálvsagt eftir grunnsins meting, at lán, veitt til virksema hjá partafelagnum, má partafelagið hefta fyri, og metir grunnurin seg ikki hava heimild til í slíkum førum at gera mun á, um virksema er rikið persónliga ella sum partafelag.

Samantikið er grunnurin tí av teirri fatan, at heimild er fyri teimum lánnum og teimum lánitreytum, sum grunnurin hevur ásett.

Visandi til omanfyri standandi, meta vit at hava svarað fyrispurningi tygara.“

Umboðsmaðurin sendi viðmerkingarnar hjá Búnaðargrunninum til ummælis hjá Bóndafelag Føroya tann 10. juli 2006 við einari freist áljóðandi 4 vikur. Tann 30. juli 2006 sendi Bóndafelag Føroya soljóðandi svarskriv til umboðsmannin:

„Visandi til tygara J. Nr : 200600042/9

Í omanfyri nevnda skrivi tygara seta tygum okkum spurningin, um vit hava nakað at viðmerkja til skriv frá Búnaðargrunninum, dagfest 07. juli 2006. Tað hava vit og vit hava býtt svarið upp í ein inngang og síðani beinleiðis viðmerkingar til skrivið.

Inngangur

Tá arbeitt varð við at broyta skipanina um Føroya Jarðarráð / Føroya Jarðargrunn vóru tað fleiri sum settu spurningin um hví vit skuldu hava lóg um Búnaðargrunn. Fólk ið ikki kenna til skipanina um festi og festilán skilja ikki hví so nógv skuldi gerast burtur úr og hví festibóndur, líka so væl sum onnur vinnurekandi, ikki kunnu søkja sær figging úr vanligu figgingarkeldunum.

Umboð Bóndafelagsins, í arbeiðsbólkinum vísti á, at einsasta orsøkin til at varðveita hesa figgingarkeldu eru ognadarviðurskiftini í festiskipanini og tann serstaka festilánskipanin, ið er ein avleiðing av hesum. So leingi festiskipanin er sum hon nú er, er neyðugt við Búnaðargrunni ella líknandi grunni, sum kann átaka sær hesa skyldu ella hendan váða tað er, at figgja festiogn.

Fyri ordans skuld skulu vit upplýsa, at bólkurin sum nú situr og ger tilmæli um broytingar í lóg um landsjørð, hevur sum høvuðsmál, at fáa broytt hesi viðurskifti soleiðis, at festibóndin sjálvur fær fulla ábyrgd og fult ræði á tí parti av virkseminum, sum snýr seg um raksturin av festinum, eins og, at hann skal kunna fáa ognarrætt til tey aktiv sum eru grundarlag undir garðsrakstrinum.

Um hetta tilmæli verður samtykt, fer tað at broyta grundleggjandi fyrirteytirnar so mikið nógv, at skipanin um festilán so við og við verður avloyst av figging eftir vanligum figgingartreytum og mynstri. Festibóndin fær somu karmar eins og onnur vinnurekandi á hesum øki.

Verður tað so at festibóndur fáa loyvi at ognar sær aktivini á festunum fer festibóndin sjálvur at kunna avgera hvaðani hann søkjur sær figging til virksemið sítt. Tá verður tað útboð og eftirspurningur á figgingarmarknaðinum sum avgera hvørja figging hann velur.

Beinleiðis viðmerkingar til skrivið hjá Búnaðargrunninum

Vit byrja við fyrsta reglubroti sum byrjar soleiðis: „Av tí at

Búnaðargrunnurin er nýggjur“, og síðani fylgja vit reglubrotunum. Til tess at lætta um hava vit sett viðmerkingarnar í nummarrøð. Nummar 1 er fyrsta reglubrot osv.:

- 1) Grunnurin hevur yvirtikið virksemið hjá Føroya Jarðarráði sum snýr seg um fíggingar, serstakliga til landbúnaðin. Høvuðsorsøkin til, at Búnaðargrunnurin var stovnaður var skipanin um festilán.
- 2) Hetta er so sjálvsagt, at tað eftir okkara tykki ikki nýtist at standa í eini lótingslóg. Men hetta er eisini, eftir okkara tykki, ikki einstíðandi við, at grunnurin kann loyva sær at krevja av privatum persóni, at hann skal kautionera fyri almennari skuld.
- 3) Festilán eru framvegis festilán. Eftir okkara áskoðan eru festilánini einasta orsök fyri at hava Búnaðargrunnin, sum annars vildi verið eitt eyka „kostnaðarstað“ hjá vinnuni.
- 4) Eftir okkara fatan er hetta júst øvugt. Eitt festilán er lán sum sjálvst festi tekur til tess at byggja, umvæla og viðlíkahalda **festisins** ognir. Hetta eru ognir sum bóndin privat einki eigur í mótsætt „leysum“ ognum, har bóndin tekur pantilán á vanligan hátt. Hesi pantilán kunnu líka so væl takast í ørðum lánistovni og tað er alt meir vanligt. Men sjálvandi bindur festarin seg at rinda festilán aftur so leingi hann er festari, tí tað hevur hann bundið seg og komandi festarar til í festilánskjalinum. Og sambært lóg um landsjørð missur festari festi um hann ikki rindar lámsgjöld til Búnaðargrunnin. Hetta er sett í lógina til við tí fyri eygað at tryggja festilánini.
- 5) Hetta hevur eftir okkara tykki einki við málið at gera. Vit kunnu fyri ordans skuld leggja aftrat, at Bóndafelagið var ein av stigtakarunum til hesa broyting, tá Búnaðargrunnurin var stovnaður og Bóndafelagið tók fult undir við hesum tá lógin um Búnaðargrunn, at enda var hjá felagnum til umælis.
- 6) Víst verður til pkt. 5, omanfyri.
- 7) Onga viðmerking (??)
- 8) Sí pkt. 5. Vit halda avgjørt eisini at eingin eigur at taka

lán, sum virksemið ekki kann bera, men hetta halda vit er óviðkomandi í hesum máli. So leingi festiskipanin er sum hon er mugu festilán verða til. Ein festari heftur sjálvandi fyri festiskuldini so leingi hann er festari, eins og ein stjóri í einum felagi. Stjórin fær ekki restskuldina við sær tá hann leggur frá sær, um hann annars ekki hefur gjørt nakað lógarbrot og ekki hefur kautionerað. Tað sum vit vilja vísa á er, at ein festari sum til dømis er 55 ár og má upptaka eitt festilán av eini hvørjari orsök, sjálvandi ekki hefur goldið eitt festilán aftur tá hann leggur frá sær.

- 9) Vit eru samd í hesum. Men vit vita eisini at sum er, er tað stórvandi fyri at festiogn verður undirmett við festiskifti, sí eisini pkt. 10
- 10) Prinsippi, at talan er um almenna ogn. Eins og vandin við, at Búnaðargrunnurin krevur privatan persón eftir restskuld á festiláni. Tað er til dømis ógvuliga sannsýniligt at ein nýggjur festari vil royna at undirmeta ognir sum festilánini eru tikin til í einum handli um festiskiftið. Tá fær fráfarandi festari onga ávirkan á aktivið (festiognina), men hongur uppá restskuldina av festiláninum tí hann hefur **kautionerað**. Og at kautionerað uttan at rokna við at gjalda er naivt.
- 11) Onga viðmerking
- 12) Sí pkt. 2 omanfyri
- 13) Sí pkt 11 omanfyri
- 14) Vit duga ekki at siggja nakað um at festari skal kautionerað fyri festiláni. Landsstýrismaðurin hefur svara Bóndafelagnum, at tað er stýrið fyri Búnaðargrunnin, sum tekur hesar avgerðir og, at hann ekki kann geva stýrinum ella leiðslu Búnaðargrunnsins kravboð, Landsstýrismaðurin stuðlar avgerð grunnsins til annað er avgjørt verður sagt frá Vinnu-málaráðnum. Víst verður eisini á, at eingin kapping er um festilánskipanina tí festilán kunnu einans takast í Búnaðargrunninum.
- 15) Onga viðmerking (??)
- 16) Hetta er fyri at undirstrika, at tær lániavtalur (renta og serstakliga avdráttartíðin sum í nýggju lógini er broytt) ið

vóru gjørdar av Føroya Jarðarráði, áðrenn Búnaðargrunnurin var stovnaður, ikki skulu broytast, men verða galdandi til lánið er afturgoldið.

- 17) Hetta er eftir okkara tykki misskilt. Sí pkt. 16. Aftur her skulu vit viðmerkja at Bóndafelagið var við til at gera lógina og kunngerð um Búnaðargrunn.
- 18) Onga viðmerking.
- 19) Búnaðargrunnurin kann nú kappast við aðrar lánistovnar á øllum økjum uttan festilán sum er høvuðsorsøkin til, at tað almenna tók stig til at stovnseta Búnaðargrunnin, ið skuldi yvirtaka hesar serskyldur ið hvíldu á Føroya Jarðargrunni.
- 20) Hetta hevur eftir okkara tykki einki við hetta málið at gera.

At enda kunnu vit viðmerkja, at tað er einki í svarskrivi Búnaðargrunnsins sum bendur á, at Bóndafelagið eigur at broyta niðurstøðu sína. Heldur hinvegin so undirstrikar svarskriv Búnaðargrunnsins, at stýrið og leiðsla Búnaðargrunnsins hevur misskilt hvat høvuðsendamálið er til, at Búnaðargrunnurin av fyrstantíð er stovnaður.“

Hesar viðmerkingar vóru, tann 11. august 2006, sendar Búnaðargrunninum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Av tí at umboðsmaðurin ikki hevði frætt aftur frá Búnaðargrunninum innan ásettu freistina, boðaði hann pørtunum frá, við skrivi dagfest 14. september 2006, at málið nú varð tikið upp til endaliga viðgerð.

Niðurstøða

Bóndafelag Føroya klagar í hesum máli um, at Búnaðargrunnurin krevur persónliga kautión frá festarum fyri festilán.

Tá ið løgtingslóg nr. 21 frá 17. mai 2004 um Búnaðargrunn og løgtingslóg nr. 20 frá 17. mai 2004 um landsjørð vóru settar í gildi, var skipanin við Føroya Jarðarráð avtikin. Í staðin eru tvær nýggjar skipanir settar á stovn. Búnaðargrunnurin er stovnaður við tí endamáli at veita lán til landbúnaðin og fígga kostnaðin av at reka jarðarumsitingina,

Ímeðan Búnaðarstovan skal fyrisita almennu jörðina, jb. § 1 í lóg um Búnaðargrunn og § 1 í lóg um landsjörð.

Við tað at Búnaðargrunnurin setur krav um persónliga kautión, kann festarin koma í klemmu ímillum hesar báðar skipanir. Búnaðarstovan hevur sambært lóg um landsjörð latið festaranum eitt festi í leigu. Ímeðan festarin situr við festinum, hevur hann skyldu til at røkja festið sum eitt væl umsitið jarðarbrúk, jb. § 6, stk. 1 í lögtingslóg nr. 20 frá 17. mai 2004 um landsjörð. Festarin hevur framleiðsluskyldu og Búnaðarstovan hevur, sambært § 6, stk. 2 í lógini eftirlit við, at framleiðsluskyldan verður hildin. Verða treytirnar viðvíkjandi bústaði, framleiðsluskyldu, festileigu og innstøðu ikki hildnar, ella kriotúr, jörð ella bygningar verða misrøkt, ella festarin ikki heldur sínar láns skyldur til Búnaðargrunnin, hevur Búnaðarstovan rætt til at siga festimálið upp, jb. § 6, stk. 4 í lógini. Tá ið festarin fer frá festinum, hevur hann rætt til endurgjald frá nýggja festaranum fyri ognar íløgur, sum gjørdar eru í festinum, um so er, at hesar eru góðkendar av Búnaðarstovuni, áðrenn farið verður undir tær, jb. § 7 í lógini. Tað er sostatt Búnaðarstovan – og ikki Búnaðargrunnurin, ið tekur støðu til, hvørt festarin skal hava endurgjald fyri tær íløgur, ið festarin hevur gjørt á festinum.

Fyri at halda sínar skyldur sambært lóg um landsjörð, søkir festarin um lán frá Búnaðargrunninum, og grunnurin krevur í hesum sambandi kautión frá festaranum, sum trygd fyri lánið. Um festarin framhaldandi ynskir at sita við festinum, hevur hann í fleiri førum ikki annað val enn at taka við láninum við treytunum hjá Búnaðargrunninum.

Hetta setir festaran í eina vánaliga rættarstöðu. Festarin kautionerar persónligt fyri eitt lán til festið, ið landið eigur. Samstundis hevur festarin onga trygd fyri, at hann fær fult endurgjald fyri gjørdar íløgur á festið.

Í § 2 í lögtingslóg nr. 21 frá 17. mai 2004 um Búnaðargrunn verður ásett, hvat grunnurin kann veita lán til, og í §§ 7-10 verða treytirnar fyri lánsveitingini ásettar. § 7, stk. 1, fyrsta punktum er soljóðandi:

„§ 7. Lán kann einans veitast til ílögur í sambandi við virksemi, sum hefur vinnuligt grundarlag, og um virkseimið kann bera lánið...“

Í kunngerð nr. 97 frá 22. desember 2004 um búnaðargrunn, verða nærri reglur ásettar um treytir fyri at fáa lán úr Búnaðargrunninum. §§ 1 og 2, stk. 1 í hesi kunngerð eru soljóðandi:

„§ 1. Umsókn skal sendast Búnaðargrunninum á serligum umsóknarskjali við øðrum viðkomandi upplýsingum hjáløgðum.

Búnaðargrunnurin ger leiðbeining, ið lýsir, hvørjar upplýsingar skulu latast í sambandi við lánsúmsóknir. Tílikar upplýsingar kunnu m.a. vera:

- a) Upplýsingar um umsøkjara, og undir hesum um jarðarbrúkskunleika
- b) Endamálið við ætlanini, sum lánið skal brúkast til
- c) Nágreinilig lýsing av ætlanini, og undir hesum kostnaðarættan, tíðarættan o.a.
- d) Upplýsingar um lán, sum umsøkjari hevur frammanundan
- e) Rakstrarættan, ið vísir, um raksturinn kann bera lánið.
- f) Roknskapir fyri nøkur ár og frágreiðing um royndir við virkseminum higartil.
- g) Umsøkjari skal harumframt lata allar aðrar upplýsingar, sum eru viðkomandi fyri lánsveitingina og viðgerðina hjá grunninum.

...

§ 2. Lán kunnu verða veitt til tey endamála, sum eru ásett í § 2 í lógini. Lán kann einans verða játtað, um raksturinn kann bera lánið.“

Einki í hesi kunngerð, hesum lógargreinum ella í viðmerkingunum til hesar lógargreinar gevur ábending um, at ætlanin við nýggju lógini um Búnaðargrunn hevur verið, at grunnurinn skuldi krevja persónliga kautión frá festaranum fyri festilán. Tvørturímóti bendir alt á, at ætlanin hevur verið, at Búnaðargrunnurin skal tryggja, at lán einans verða veitt til virksemi, sum hevur vinnuligt grundarlag, og at raksturinn kann bera lánið.

Búnaðargrunnurin fýrir fram, at grunnurinn hevur skyldu til at tryggja

ognir grunnsins sambært § 6 í lóg um Búnaðargrunn. Hendan grein er soljóðandi:

„§ 6. Stýrið hefur skyldu til at tryggja ognir grunnsins best møguligt, umframt at syrgja fyri, at tær geva frægast møguligan vinning.“

Viðmerkingarnar til § 6 í løgtingsmáli nr. 51/2003: Uppskot til løgtingslóg um búnaðargrunn, eru soljóðandi:

„Til § 6. Stýrið hefur eina lógarbundna skyldu at tryggja ognirnar hjá grunninum best møguligt og skal sjálvsagt syrgja fyri, at váðin, í sambandi við útlán og figgjariløgur annars, verður so lítil sum til ber.

Samstundis, sum stýrið skal hava fyrilit til trygdina, eigur at verða miðað ímóti at tæki peningurin kastar mest møguligt av sær.“

Heldur ikki í hesi grein ella viðmerkingunum til hesa grein er ásett, at Búnaðargrunnurin skal tryggja ognir sínar við at krevja persónliga kautión frá festaranum.

Endamálið við at tryggja ognir grunnsins kundi verið nátt á annan og lagaligari hátt enn við at krevja kautión frá festaranum fyri festilán.

Eftir mínari meting, er kravið um persónliga kautión ein órímlig treyt at seta festaranum. Tann hátturin, sum grunnurin velur at tryggja sínar ognir uppá, stendur ikki í mát við tær avleiðingar, sum kunnu verða fyri festaran. Hetta er ikki í tráð við sokallaðu markregluna (proportionalitetsprinsippið), ið snýr seg um, at fyrisitingin hvørki kann ella eigur at gera størri inntriv í rættindini hjá borgaranum, enn endamálið við atgerðini tilskilar.

Eg fari tí at biðja Búnaðargrunnin um at taka spurningin um persónliga kautión upp til nýggja støðutakan og lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

28 Starvsfólka- og arbeiðsmarknaðarmál v.m.

28.1 Uppsøgn av portørum

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um uppsagnir av tveimum portørum á Landssjúkrahúsinum. Umboðsmaðurin hevur gjørt av ikki at almannakunngera alt álitid, men bert niðurstøðuna, ið er soljóðandi: (J. nr. 200700063)

Niðurstøða

Hetta málið snýr seg um avgerðina hjá Landssjúkrahúsinum um at siga tveimum portørum úr starvi grundað á hendingarnar í sambandi við ein ávísan sjúkraflutning. Avgerðin var kærð til og staðfest av Almanna- og heilsumálaráðnum. Tað er tí serliga viðgerðin hjá ráðnum, sum eg fari at gera viðmerkingar til.

Í ætlanarskrivinum um uppsøgn, dagfest 9. mars 2007, verður sagt, at portørarnir skulu hava víst ein forkastiligan hugburð og líkasælu og als ikki lívbjargingarsinni í hesum føri. Landssjúkrahúsið metti talan vera um eitt sera grovt tænaðumisbrot.

Eingin ivi kann tí vera um, at hesar uppsagnir eru at meta sum agarevsing, tvs. grundaðar á tænaðumisbrot í sambandi við hesa einu hendingina, og ikki sum eitt mál um uppsøgn, tí portørarnir annars skuldu vera óegnaðir til störv síni.

Vísandi til hetta og álvaran í uppsagnarmálum av hesum slagnum er tað umráðandi at fáa staðfest, hvat er farið fram í sambandi við henda sjúkraflutning, á hvønn hátt portørarnir hava misrøkt tænaðumisbrot sínar, og um hesi brot hava verið so grov ella havt slíkar avleiðingar, at neyðugt var við uppsøgn, ella um trupulleikarnir kundu havt verið loystir á ein annan og minni inntrívandi hátt.

Ósemja er millum portørarnar og Landssjúkrahúsið um, hvat er farið fram hendan dagin. Sambært skrivligu frágreiðingunum frá uppsøgdu portørunum, dagfestar ávikavist 30. jan. og 12. febr. 2007, eru teir sínámillum heldur ikki samdir um, hvat hendi hendan dagin.

Í skrivunum til portørarnar við útgreinaðu uppsagnargrundgevingunum, dagfest 26. sept. 2007, sigur Landssjúkrahúsið m.a., at A ikki skal hava tikið bjargingartaskuna við inn til sjúklingin. Eg dugi ikki í skjølunum í málinum at síggja nakað prógv um, at grundarlag skal vera fyri hesum uppáhaldi.

Víðari verður sagt í skrivinum, at portørarnir skulu hava funnið sjúklingin á køksgólvinum, og at hann varð borin inn í kamarið og lagdur í songina. Hetta verður enn eina ferð nýtt sum grundgeving fyri uppsøgnini, hóast tað er afturvíst av báðum portørunum og seinni eisini av konuni hjá sjúklinginum, og hóast tað í sjálvum uppsagnarskrivinum varð sagt, at hetta var uttan týdning fyri uppsøgnina.

Í báðum grundgevingarskrivunum verður sagt, at hjartamassaga skal hava verið givin á ónøktandi undirlagi. Hesum hava portørarnir mótmælt, vísandi til, at serligur botnur var gjørdur í songini, sum gjørdi hana egnaða til hjartamassagu. Uttan at gera nakrar kanningar av hesum, var í sambandi við uppsagnirnar kortini staðfest, at undirlagið ikki hevur verið nøktandi. Í viðmerkingum sínum til umboðsmannin vísir Almanna- og heilsumálaráðið bert til frálærutilfarið hjá portørunum, sum sigur, at „ein song vanliga verður mett at vera ov bleyt sum undirlag“.

Lagt verður eisini til grund fyri uppsagnunum, at hjartamassaga ikki skal vera givin fyrr enn 6 min. og 30 sek. aftaná, at sjúkrabilurin kom á staðið. Hetta hóast báðir portørarnir í áðurnevndu frágreiðingum sínum siga seg hava givið hjartamassagu beinanvegin. Defibrilatorurin var ikki settur á sjúklingin fyrr enn 3 min. og 35 sek. aftaná, at sjúkrabilurin kom á staðið, og kann tí ikki siga nakað um, hvat hendi hesar fyrstu 3 – 4 minuttirnar.

Eg skal í hesum sambandi vísa til offisialprinsippið, ið er ein fyrisitingarlig meginregla, sum sigur, at myndugleikin hevur ábyrgdina av, at eitt mál er lýst á nøktandi hátt, áðrenn avgerð verður tikin.

Hóast tað í ætlanarskrivunum til báðar portørarnar verður sagt, at teir skulu hava víst ein passivan og ikki lívbjargandi hugburð, so verður

henda grundgeving nú aftaná eftir øllum at døma slept viðvíkjandi A, men bert nýtt í skrivinum til B, dagfest 26. sept. 2007.

Uttan at kunna meta um tað fakliga virksemd hjá portørunum hendan dagin, haldi eg so stóran iva vera um, hvat er farið fram, at eg loyvi mær at ivast í niðurstøðuni hjá Landssjúkrahúsinum og síðani Almanna- og heilsumálaráðnum um, at talan var um somikið álvarslig brot, at grundarlag skuldi vera fyri uppsøgn av báðum portørunum.

Í sambandi við kærumálsviðgerðina hjá Almanna- og heilsumálaráðnum hava báðir portørarnir biðið um fund við ráðið. Í avgerðarskrivi sínum sigur ráðið seg hava noktað fyri at hava fund við portørarnar, fyrr enn málið er liðugt viðgjørt í ráðnum, vísandi til, at advokatur førir málið teirra vegna.

Hetta haldi eg vera sera óheppið. Eg skal í hesum sambandi vísa á § 20 í fyrisitingarlógini, har ásett er, at parturin í einum máli kann meðan málið verður viðgjørt altíð krevja, at avgerðin í málinum verður útsett, til hann hevur fingið høvi at geva ummælið í málinum. Hetta er ein grundleggjandi regla í fyrisitingarrættinum, sum skal tryggja, at málið er fullvæl lýst, tá avgerð verður tikin.

Vísandi til, at báðir portørarnir vóru ósamdir innanhýsis um, hvat var hent, og at málið byrjar við, at annar teirra finnst at arbeiðinum hjá hinum, er lítið at ivast í, at teir kunnu hava ymisk áhugamál í sambandi við hetta kærumálið. Eg haldi tað tí vera sera ivasamt, hvørt ein og sami advokatur kann røkja áhugamálini hjá teimum báðum tveimum. Hetta átti Almanna- og heilsumálaráðið at havt varnast, og tí ikki at havt avvíst áheitan teirra um fund við teirri nýttu grundgevingini.

Eg loyvi mær tí eisini at ivast í niðurstøðuni hjá ráðnum, tá sagt verður, at mett verður ikki, at nakað, sum ikki er komið fram í skrivliga tilfarinum, kann koma fram á einum fundi við partarnar.

Tað tykist sum, at bæði Landssjúkrahúsið og Almanna- og heilsumálaráðið hava skorið málið yvir ein kamb, og uttan at taka støðu til leiklutin hjá hvørjum portøri sær, hava sagt teir báðar úr starvi.

Vísandi til öll tey ivamálini, sum eru um, hvat er farið fram hendan dagin, haldi eg ikki viðgerðina hjá Almanna- og heilsumálaráðnum av hesum málinum hava verið nøktandi, og fari tí at geva ráðnum eina áttalu fyri handfaringina av kærumálinum. Samstundis fari eg at mæla ráðnum til at taka málið upp aftur til viðgerðar við atliti at spurninginum, hvørt grundarlag veruliga var fyri uppsøgn av teimum báðum portørunum. Eg fari samstundis at biðja ráðið lata meg frætta, hvat víðari hendir við hesum málinum.

Burtursæð frá givnu áttaluni og áheitanini um upp afturtøku, geri eg ikki meira við hetta málið í løtuni.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur tann 20. desember 2007 sent umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Vísandi til skriv frá Umboðsmanninum dagfest 4. desember 2007, við niðurstøðu um omanfyrenevndu klagu, skal verða sagt frá, at Almanna- og heilsumálaráðið hevur avgjørt at taka málið upp aftur til viðgerðar.

Almanna- og heilsumálaráðið fer at kunna Umboðsmannin tá viðgerðin av málinum er liðug.

..., advokatur, uppsøgdu portørarnir og Landssjúkrahúsið hava fingið avrit av hesum skrivi.“

Almanna- og heilsumálaráðið hevur tann 9. januar 2008 sent umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Soljóðandi skriv er d.d. sent: Att: ... advokatur

„Viðv. A og B

Almanna- og heilsumálaráðið skal við hesum vátta móttøku av brøvum tinum dagfest ávikavist 21. desember 2007 og 2. januar 2008, har tú fyri Starvsmannafelagið, A og B heitir á landsslýrismannin um at skera ígjøgnum og fáa málið avgreitt

– og í minsta lagi fáa greiðu á, um avgerðin, sum funnist varð at, verður annullerað, soleiðis at teir fáa sína løn aftur.

Sum tú sjálvur vísir á í brævinum, hevur Almanna- og heilsumálaráðið stutt fyri jól boðað frá, at tað hevur tikið avgerð um at taka málið upp aftur til nýggja viðgerð. Tað verður ikki fyrr enn henda viðgerðin er liðug, at til ber at siga, hvat úrslitið av uppافتurtøkuni er.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur tikið til eftirtektar, at Løgtingsins Umboðsmaður í sínum áleti sigur, at uppsagnirnar eru at meta sum agarevsing í samband við hesa einu hendingina. Uppافتurtøkan av málinum verður tí tilrættaløgð út frá hesum – uttan tó at verða eina tænastrummannakanning, av tí at talan er um sáttmálasett starvsfólk.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur heitt á C, advokat um at gera eina tænastrufrágreiðing, sum í natúrligum og neyðugum vavi byggir á ásetingarnar í §§ 17 – 21 í tænastrummannalógini, og sum skal vera ein partur av grundarlagnum undir nýggju kæruviðgerðini.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur eisini tikið til eftirtektar, at Løgtingsins Umboðsmaður fýlist á, at ráðið hevur sýtt fyri at hava fund við portørarnar. Í frágreiðingini skriar umboðsmaðurin, at tað er sera ivasamt, hvørt ein og sami advokatur kann røkja áhugamálini hjá teimum báðum tveimum. Ráðið ætlar tí, sum tað fyrsta, at kalla portørarnar til fundar hvør sær, har teir kunnu leggja síni sjónarmið fram, og tað verður upp til teirra at avgera, um teir ynskja at hava advokat við sær.

Ein varislig meting er, at tað fer at taka umleið 2 mánaðir, at gera tænastrufrágreiðingina. Almanna- og heilsumálaráðið tekur avgerð í álinum, tá ið tænastrufrágreiðingin er liðug.

Avrit av hesum skrivi er sent til A, B, Landssjúkrahúsið og Løgtingsins Umboðsmann.“

Umboðsmaðurin hevur við skrivi dagfest 11. februar 2008 sent Almanna- og heilsumálaráðnum soljóðandi skriv:

„Í áleti mínum, dagfest 4. des. 2007, heitti eg á Almanna- og heilsumálaráðið um at taka málið upp aftur til viðgerðar við

atliti at, hvørt grundarlag veruliga var fyrri uppsøgn av teimum báðum portørunum.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur síðani boðað mær frá, at ráðið fór at taka málið upp aftur.

Vísandi til álvaran í málinum, at tað nú eru lidnar smáar 10 vikur síðani áheitan mína og eina starvslýsing frá Sjúkraflutningstænastuni við umsóknarfreist til 4. febr. 2008, fari eg at spyrja Almanna- og heilsumálaráðið, hvussu gongst við viðgerðini av hesum málinum, og nær ein endalig niðurstøða verður gjørd.“

Við skrivi dagfest tann 13. februar 2008, hevur Almanna- og heilsumálaráðið sent umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Vísandi til skriv tygara dagfest 11.02.08 viðvíkjandi omanfyri-nevnda málið, skal verða sagt frá, at Almanna- og heilsumálaráðið er í ferð við endurviðgerðina av kærumálinum. Viðgerðin er tíverri ikki komin á mál og til ber ikki enn at siga, nær endalig niðurstøða verður gjørd.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur gjørt avtalu við portørunar og Starvsmannafelagið um, at veitt verður portørunum eitt mánaðarligt gjald upp á 20.000 kr. hvør, so leingi endalig niðurstøða ikki er gjørd í málinum. Gjaldið verður ikki kravt aftur, um uppsøgnin verður staðfest, men gongur inn sum móttroking í uppgerðini av lønarágóðanum hjá portørunum, um so er, at uppsøgnin ikki verður staðfest.“

28.2 Setan av brunaumsjónarmanni

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um viðgerðina hjá Tvøroyrar kommunu av eini setan av brunaumsjónarmanni til Tvøroyrar sløkkilið. Umboðsmaðurin metti, at formaðurin í teknisku nevnd og ein limur í Brunanevndini vóru ógegnigir sambært § 3, stk. 1 í fyrisitingarlógini, og at hesir tí ikki áttu at luttikið í viðgerðini av málinum. Umboðsmaðurin helt tað vera sera átaluver, at formaðurin í teknisku nevnd einsamallur hevði havt setanarsamrøðurnar. Einki notat varð skrivað viðvíkjandi meting av umsøkjara, um hvør var best egnaður til starvið. Heldur einki notat varð skrivað frá fundinum í Brunanevndini. Hetta helt umboðsmaðurin als ikki vera nøktandi. Tað var eisini átaluver, at grundgevingin í svarskrivi frá Tvøroyrar kommunu ikki leyk treytirnar í § 23 í fyrisitingarlógini. Afturat hesum metti umboðsmaðurin, at ein viðgerðartíð á umleið 10 mánaðir í einum slíkum setanarmáli, var alt ov long. Samanumtikið gav umboðsmaðurin tí Tvøroyrar kommunu eina álvarsliga áttalu fyri handfaringina av hesum máli. Samsvarandi § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini varð álitid sent formansskapinum í Løgtinginum, lögmanni og landsstýrismanninum í kommunumálum. (J. nr. 200700009)

Klagan

Við skrivi, dagfest 4. januar 2007, hevur A sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Klaga um starvsetan av Brunaumsjónarmanni til Tvøroyrar Sløkkilið.

Eg vil hervið klaga setanina av Brunaumsjónarmanni til Tvøroyrar Sløkkilið, sum heild. Her undir serliga:

1. Tíðina. Viðgerðartíðin av setanini er órímuliga long!
2. Setanarsamrøða: Meti ikki, at mannagongdin við setanarsamrøðuni varð hildin eftir galdandi reglum.
3. Gegnið hjá formanninum í Teknisku nevnd!
4. Skriv um starvstíðir, løn o.a.
5. Grundgeving: At fyrisitingarlógin ikki er hildin í samband við fráboðan, og at eg ikki havi fingið nakra haldgóða grundgeving fyri, at annar umsøkjari er settur.

6. At man við setanini sær burtur frá fyrimuminum í starvs-lýsingini, at vera handverkari.
7. Alment innlit. Kommunan noktar mær innlit í málið.

1) Tíðin

Eg haldi, at Tvøroyrar Kommuna hevur í hesum máli brúkt órímuliga langa tíð at avgreiða setanina av Brunaumsjónarmanni til Tvøroyrar Sløkkilið. Tað bleiv ikki send nøkur sum helst kunning ella grundgeving fyri at viðgerin tók so langa tíð. Kommunan brúkti umleið 10 mánaðir um at fáa starvið sett.

2) Setanarsamrøða og umstøðurnar

Varð boðaður til setanarsamrøðu munnliga. Samrøðan varð hildin heima við hús hjá formanninum í Teknisku nevnd.

Formaðurin í Teknisku nevnd var einsamallur at halda samrøðuna. Samrøðan var óstrukturerað og varð til seinast m.a. avbrotin við, at formaðurin varð uppringdur um, at hann hevði gloymt ein fund og mátti fara.

Havi frætt frá triðja umsøkjaranum B, at hann var til samrøðu umleið 3 mánaðir áðrenn meg, og tann setti umleið 1 til 2 mánaðir eftir meg.

3) Gegnið hjá formanninum í Teknisku nevnd

Umframt, at formaðurin er meinigur maður í sløkkiliðnum, er hann stjóri og eigari av Felagnum C. Hetta felag tekur sær í dag av oljuupprudding fyri m.a. Tvøroyrar Kommunu. Oljuupprudding er í øðrum kommunum ein skylda, ið vanliga liggur á sløkkiliðnum. Í Tvøroyrar Kommunu ger sløkkiliðið ikki hetta arbeiðið?

4) Kunningarskriv um løn og arbeiðstíð

Í setanarsamrøðuni kom fram, at skriv var sent út til umsøkjara um arbeiðstíð og lønir.

Eg hevði ikki móttikið hetta skriv; heldur ikki eftir, at eg segði frá í setanarsamrøðuni, varð tað sent til mín.

5) Grundgeving

Eg fekk sent bræv, dagfest 11. januar 2006, har sagt varð frá, at annar umsøkjari var settur út frá einari samlaðari meting.

Eg metti ikki hettar var nøkur sum helst grund, so eg sendi kommununi bræv 18. januar, har eg bað um at fáa eina skrivliga grundgeving og vísti til fyrstingarlógina.

Eg fekk sent eina vátan fyri móttøku 14. februar, har sagt verður, at eg fái svar „tá Tekniska nevnd hevur tikið avgerð í málinum.“

6. mars fekk eg eitt ópostað bræv í postkassan frá formanninum í Teknisku nevnd.

Tað undarliga er, at eftir hvat eg havi fingið upplýst, so var ongin fundur í Teknisku nevnd fyri enn 8. mars, tvs. 2 dagar eftir, at brævið er borið mær.

So er spurnigurin, um tað er Tekniska nevnd, sum hevur tikið avgerð ella tað bert er formaðurin, sum av sínum eintingum hevur borið brævið út.

Brævið hevði onki journalnummar og ongan dato, og navnið hjá mær var ikki rætt skrivað. Brævið frá 6. mars er ikki í tráð við fyrstingarlígar reglur ella vanligan fólkaskikk.

Eg skrivaði eitt fylgiskriv dagf. 6. mars, sum eg sama dag bar út á býráðsskrivstovuna, har eg bað um at fáa nýtt bræv við journalnummari, dato, umframt navnið rætt skrivað. Somuleiðis bað eg um at fáa tað sent við postinum.

Eftir at eg havi bíðað í meira enn 10 mánaðir, má eg konstatara, at eg ikki fái annað skriv, so sum eg bað um. Tí má eg fyrihalda meg til innihaldið í tí brævinum, sum eg fekk borið.

Bræv móttikið 6. mars:

Brævið er meira ørkymlandi, enn tað er grundgevandi!

Her vil eg fyrst siga, at tað gongur ikki greitt fram, hvat tað er man meinar.

Setningarnir eru mangulfullir og hanga ikki saman.

Frágreiðing um avgerðir: Her verður greitt frá, at avgerðir við setanarmál eru meiri merkt av meting, enn nógvar aðrar fyrisitingarligar avgerðir, uttan at siga konkret, hvat man metur um, og hvussu man vektar.

Tað verður skrivað „*Tey høvuðsfyrilit, ið hava verið avgerandi, at metingin hjá kommununi í ítøkiliga málinum var til fyrimuns fyri tann setta, eru fyrst...“*. Man skrivar fyrst „tey“ høvuðsfyrilit, tvs. fleiri høvuðsfyrilit, uttan at man nevnur nakað, forsetur setningurin við, at man skrivar um okkurt, ið var til fyrimuns hjá tí setta? Og síðani at tað fyrst og fremst eru hansara royndir?

Víðari verður skrivað: „*Vit vóru av tí fatan, at tann setti í mun til kvalifikatióinir annars á leið kundí sammetast við tygum, men at hansara styrki lá í teimum drúgvu royndunum“*.

At tann setti í mun til kvalifikatióinir annars á leið kundí sammetast við tygum, kann antin skiljast sum, at man sigur, at man hevur síðusett mína teknisku útbúgving: maskinsmiðj, maskinmeistaraútbúgving, el-installatør, kølimontør, umframst skeiðini, við bakaraútbúgvingina hjá tí setta, ella at man sær burtur frá kvalifikatiónum og soleiðis kann „setti annars á leið kundí sammetast við meg“, men setti hevur drúgvari royndir!

Síðani sigur man, at tann setti hevur drúgvur royndir, uttan at útgreina nærri hvørjar, ella hvat slag av royndum talan er um.

Víðari stendur: „*serliga tí talan er um leiðarastarv mettu vit at drúgvu royndirnar vera tað kvalifikatióin, sum einsamøll vígaði mest, og er hetta orsøkin til at vit hildu tann setta brunaumsjónarmannin vera best eignaðan.“*

Tá man til seinast pointerar at „serliga tí talan er um leiðarastarv“

verður mettt at „drúgvu royndirnar vera tað kvalifikati3n, sum einsam3ll vigaði mest“. Eftir hesum seinasta at d3ma kann illa vera talan um annađ enn leiđsluroyndir?

6) Fyrimunur at vera handverkari

Í starvslýsingini varđ skrivađ, at tađ var ein fyrimunur at vera handverkari, t3 ikki n3kur treyt.

Tv3royrar Kommuna hevur í hesum málinum valt at seta ein kondittara, fram um ávikavist bilmekanikara og maskinsmiđ.

Eg ringdi til D, stj3ra í Brunaumsj3n Landsins, tí m3r kom til hugs, at eg kom í prát við D umborđ á Smyrli g3đa viku eftir, at eg hevði s3kt starviđ sum brunaumsj3narmađur fyri Tv3royrar Sl3kkiliđ. Eg minntist frá tí samr3đuni, at hann segði m3r, at hann hevði orđađ lýsingina fyri Tv3royrar Kommunu.

Hettar er serliga áhugavert, tí man sigur, at tađ er tann, iđ hevur útforma dokumentiđ, iđ kann greiđa frá orđsins týdningi, tá ivamál eru um tađ. Eg spurdi D, hvat hann meinti við, tá hann setti í lýsingina, at tađ var ein fyrimunur at vera handverkari.

Í samr3đuni við D kom greitt fram, at tađ var f.eks elektrikari, bilmekanikari, smiđur og líknandi handverk, iđ meint varđ við. Og ikki fyrimunur av f.eks. bakara ella fris3rhandverki!

7) Alment innlit

Av tí, at eg hevði illgruna um, at setanin er illa ella tilfeldiga handfarin, setti eg m3r fyri at fáa greiđu á, hvat er lagt til grund fyri innstillingina og hv3r hevur gj3rt hana.

Ætlaði eisini at fáa greiđu á hv3r leikluturin hjá ávikavist Teknisku nevnd og Brunanevndini hava veriđ.

Eg sendi skrivararum hjá Tv3royrar kommunu, E, teldupost 19/4-05 (*06 mín viðmerking*), har eg s3kti um alment innlit í fundarfrásagnir, iđ hava við setanina at gera.

Fekk fyrst afturmelding 2. maí, at hann hevði sent umsóknina víðari.

Fekk síðani noktandi svar 5. maí, við tí grundgeving, at eg sambært innlitslógini ikki kundi fáa innlit í mál um at seta fólk í starv.

Spurdi so um eg kundi fáa yvirlit yvir fundirnar, sum høvdu verið. Fekk yvirlit sent 8. maí.

Royndi so aftur við telduposti medio oktobur, har eg vísti á, at eg sum partur í persónsmálinum hevði rætt til innlit. Hesuferð fekk eg ikki eingang svar aftur!

Niðurstøða

Fakta er, at eg enn ikki havi fingið nakra grundaða grund fyri, at annar umsøkjari er settur og sær tað út til, at tað ikki er nakar vilji frá kommunalari síðu at geva mær tað. Umframt at mær verður noktað alment innlit í málið.

Í brævinum eg fekk 6. mars verður sagt í hvørjum setningi, at tað eru royndirnar hjá tí setta, sum eru hansara fyrimunur, man skrivar enntá, at royndirnar eru hansara kvalifikatióinir.

Eg fái bara ikki eyga á, hvar hesar royndirnar hjá tí setta skulu koma frá, ið skulu vera so yvirbevisandi fyrimunur til hetta „krevjandi leiðarastarv“.

Vil tí her við heita á umboðsmannin at kanna hetta mál úr enda í annan, so greiða kann fáast á um galdandi reglur og mannagongdir eru fylgdar og ikki minst um innstilling og setan er rættvís.“

Málgongd

Tann 9. februar 2005 var fundur í Brunanevndini í Tvøroyrar kommunu. Soljóðandi notat varð skrivað frá fundinum:

„Fundur í Brunanevndini 09.02.05. kl. 14.00

Møttir: F, G, Tv.kom.

H, sýslumaður

I, Hvalbiar kom.

J, brunaumsjónarmaður
Skrivari: K

Skrá: Støðutakan til nýggjan brunaumsjónarmann

P.E. greiddi frá, at uppsøgn var móttikin frá leiðaranum og varaleiðaranum.

Innstilling var gjørd av sløkkiliðnum, ið vildi viðmæla, at L verður nýggjur brunaumsjónarmaður.

Orðaskifti fór fram um søkjast skuldi, ella man vil fylgja innstillingini.

Samtykt varð gjørd um, at søkja eftir nýggjum leiðara skjótast tilber.“

Hereftir varð soljóðandi lýsing lýst í bløðunum:

„Brunaumsjónarmaður til Tvøroyrar sløkkilið.

Søkt verður eftir áhugaðum fólki, manni ella kvinnu, at taka við leiðsluni í Tvøroyrar sløkkiliði.

Starvið er at rokna sum sjálvboðin tænasta, ið við ávísum setanartreytum, og við samsýning eftir nærri avtalu.

Roknað verður við, at møguligur umsøkjari hevur fastan bústað í norðaru helvt í Suðuroynni og hevur starv á landi (er heima-fólk).

Øll eru vælkomin at søkja, eisini starvsfólk hjá kommununi og tey sum eru í sløkkiliðnum. Fyrimunur er, at umsøkjari hevur handaliga útbúgving, men er ikki ein treyt.

Áhugað kunnu eisini brúka hetta høvið, at melda seg til sløkkiliðið, sum vanlig manning.

Tey, ið søkja leiðarastarvið, ella sum vanlig sløkkiliðsfólk, og verða sett á liðið, mugu rokna við, at skula taka skeið í sløkkiliðs-útbúgving.

Nærri upplýsingar um starvið, fortreytir o.a. fáast við at venda sær til kommunuskrivstovuna á Tvøroyri.

avgr.: má-fr.dag 10-12 og 14-16 á tlf. ... ella F tlf. ...
Freistin at søkja starvið er 07.03.05. Umsóknin skal sendast:
Tvøroyrar kommunu,
Brunanevndin,
Postrúm 80,
FO 800 Tvøroyri.

Tvøroyrar sløkkilið hevur nýmótans sløkkiútgerð og hevur verið virkið í nógv ár við manning, ið hevur verið til reiðar nátt sum dag, og veitt hjálp, har hon hevur tørvað. 17 mans eru á sløkkiliðnum.

Eins og býurin sjálvur, eru uppgávnar hjá sløkkiliðnum í menning og liggja tí fleiri spennandi uppgávur fyri framman. Sløkkiliðs samstarv er við Hvalbiar kommunu, og samstarv er eisini millum øll sløkkiliðini í oynni.

Virksemið hjá sløkkiliðnum verður í høvuðsheitum skipað undir brunanevndini. Sløkkiliðið verður fyrisitið av brunaumsjónarmanninum.“

Tann 5. mars 2005 sendi klagarin soljóðandi umsókn til Tvøroyrar kommunu:

„Umsókn

Undirritaði A føddur ... vil her við søkja starvið sum Brunaumsjónarmaður fyri Tvøroyrar sløkkilið, grundað á áhugan hjá mær at hjálpa. Áhugin at hjálpa er byrtur í skótarørsluni í barna og ungdómsárum mínum.

Eg havi altíð verið tekniskt áhugaður og havi í dag breiða

tekniska vitan og kunnleika, ið ger meg føran fyri at røkja mítt dagliga starv.

Í mínum starvi við tunnilsgerð, verða trygdarviðurskifti sera høgt prioriteraði. Varð í heyst biðin at gera tilmæli til eitt uppskot til tunnilstrygd fyri Brunaumsjón Landsins.

Meti meg verða skikkaðan umsøkjara, tí eg havi hóskiliga tekniska útbúgving. Handverkari, Maskinmeistari, El-installatørur, umframt luttikið á fleiri viðkomandi skeiðum, so sum:

Kavaraskeiðir (1994, 96, FO).

Trygdarskeið til boriplattform (96, NO).

Trygdarskeið (97, FO).

Roykkavaraskeið (97, FO).

Brandleiðaraskeið (99, FO).

Skaðastaðsleiðaraskeið (2000, FO).

Skeið í oljuupprudding (02, FO).

Elektro sikkerhedskurs (02, NO).

Kølimontør (03, FO).

Sprengiskeið (04, FO).

Fyrstuhjálparskeið (05, FO).“

Tann 6. mars 2005 sendi M soljóðandi umsókn til Tvøroyrar kommunu:

„Undirritaði loyvir sær við hesum at søkja um starvið sum brunaumsjónarmaður, sum er lýst leyst at søkja.

Eitt sindur um meg sjálvan:

Eg eri 43 ár, havi starvast sum kondittari í 26 ár, eg havi síðan 2002 starvast sum sjálvstendigur í partafelagnum sp/f ...

Mínar royndir innan slökkiliðs arbeiði eru:

Eg havi roykdykkara skeið og eg havi arbeitt í 25 ár sum brandmaður í Tvøroyrar slökkiliði.

Grundin til at eg søki er, at eg havi stóran áhuga innan slökkiliðs

arbeiði, og eg eri ágrýtin at ganga til handa til ein og hvørja tíð.

Við hávirðing og við vón um jaligt svar.“

Umframt hesar báðar umsøkjara, søkti ein annar umsøkjari eisini starvið. Av tí at hendan umsókn ikki hevur týðning fyri viðgerðina av hesum máli, verður umsóknin ikki tikin við her.

Tann 10. mars 2005 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi skriv til klagaran:

„Hervið verður sagt frá, at kommunan hevur móttikið umsókn tygara, dagfest 05.03.2005, og er hon beind í teknisku nevnd til viðgerðar.“

Tann 15. november 2005 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi skriv til Hvalbiar kommunu:

„Sagt verður frá, at brunanevndin á fundi hin 14.11.05 samtykti at viðmæla Tvøroyrar býráð og Hvalbiar kommunu at seta M í starv sum brunaumsjónarmann. Viðlagdar eru umsóknirnar til starvið.“

Tann 18. november 2005 sendi Hvalbiar kommuna soljóðandi skriv til Tvøroyrar kommunu:

„Viðv. brunaumsjónarmanni!
Á fundi 18.11.05 samtykti Hvalbiar Kommuna at seta M í starv sum brunaumsjónarmann.
Hervið verður sagt frá hesum.“

Frá fundi í teknisku nevnd tann 7. desember 2005, varð soljóðandi tilmæli skrivað til býráðið:

„Tilmæli frá Tekn. nevnd til Býráðið
Fundur í teknisku nevnd 07.12.2005 kl. 14.00

Møttir: F, N og G. (G. kom kl. 14.40)

Tekniska deild: O og P.

Skrivari: P.

1. Setan av sløkkiliðsleiðara

Tekn. nevnd mælir til at seta M sum brunaleiðara hjá Tvøroyrar kommunu. Sama tilmæli sum brunanevndin kom við.“

Tann 28. desember 2005 varð fundur í figgjarnevndini. Soljóðandi notat varð skrivað frá fundinum:

„14. Setan av sløkkiliðsleiðara – tilmæli frá teknisku nevnd.

Tekniska nevnd og Hvalbiar kommuna mæla til at seta M í starvið sum sløkkiliðsleiðari, og figgjarnevndin tekur undir við tilmælinum.“

Tann 30. desember 2005 varð fundur í Tvøroyrar Býráð. Soljóðandi notat varð skrivað frá fundinum:

„Setan av sløkkiliðsleiðara.

Mælt verður til at seta M í starvið við einari hondverkaravikuløn um mánaðan.

Tekniska nevnd, Hvalbiar kommuna og figgjarnevndin mæla til.

Einmælt samtykt.

...

Q F R

S G T“

Tann 10. januar 2006 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi skriv til M:

„Sagt verður við hesum frá, at tygum eru settur sum sløkkiliðsleiðari frá 1. januar í ár.

Starvið er lønt við einari handverkaravikuløn um mánaðin.

Nærri um starvið við at venda tygum til teknisku deild.
Vinarliga
borgarstjórin“

Tann 11. januar 2006 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi skriv til klagaran:

„Viðv. starvinum sum brunaumsjónarmaður fyri sløkkiliðið:

Býráðið takkar fyri umsókn tygara, men skal hervið siga frá, at út frá eini samlaðari meting er annar umsøkjari settur í starvið.

Kundu tygum hugsa tygum at fingið neyvari at vita um grundgevingina kunnu tygum ringja til F á tlf. ... „

Tann 18. januar 2006 sendi klagarin soljóðandi skriv til Tvøroyrar kommunu:

„Viðv. frásøgn um starvsetan av brunaumsjónarmanni fyri Sløkkiliðið.

Eg havi 17. januar móttikið bræv dagfest 11. januar 2006 um starvsetan av brunaumsjónamanni fyri sløkkiliðið.

Tað gongur ikki fram av brævinum hvør grundgeving er fyri at annar umsøkjari er settur.

Visandi til Fyrisitingarlógina: Løgtingslóg nr. 132 frá 10.06.1993

Kap. 6. Grundgeving v.m.

§ 21. *Tá ein avgerð verður fráboðað skrivliga, skal hon hava grundgeving uttan so, at avgerðin til fulnar gongur partinum á møti.*

§ 23. *Ein grundgeving fyri eini avgerð, skal hava eina tilvísing til tær rættarreglur, sum avgerðin er grundað á. Í tann mun, avgerðin eftir hesum reglum hvílir á eini fyrisitingarligari meting,*

skal grundgevingin eisini tilskila tey høvuðsfyrilit, ið hava verið avgerandi fyri útinningina av metingini.

Stk. 2. Grundgevingin skal eisini um neyðugt hava eina stutta frágreiðing viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum, sum hava havt stóran týðning fyri avgerðina.

Eg vil hervið biðja um skrivliga grundgeving fyri, at annar umsøkjari er settur.“

Tann 14. februar 2006 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi skriv til klagaran:

„Hervið verður váttað, at Tvøroyrar Kommuna hevur móttikið skriv tygara.

Tygum fáa skrivligt svar aftur, tá ið tekniska nevnd hevur tikið avgerð í málinum.“

Tann 6. mars 2006 móttók klagarin soljóðandi, ódagfesta skriv frá Tvøroyrar kommunu:

„Víst verður til skriv tygara, dagfest 18. januar 2006, har tygum biðja um skrivliga grundgeving fyri, at annar umsøkjari hevur fingið starvið sum brunaumsjónarmaður fyri Tvøroyrar Sløkkilið. Fyrst vilja vit biðja tygum halda okkum til góðar, at ov long tíð er gingin at svara og eisini fyri, at ikki betri skrivlig grundgeving varð send upprunaliga.

Avgerðir, ið hava við setanarmál at gera, eru ofta eitt sindur meira merktar av meting enn nógvar aðrar fyrisitingarligar avgerðir. Avgerðin at seta leiðara av Sløkkiliðnum er júst ein slík avgerð, har kommunan eftir eini samlaðari meting má gera av, hvør er best egnaður til starvið.

Tey høvuðsfyrilit, ið hava verið avgerandi fyri, at metingin hjá kommununi í ítøkilig málinum var til fyrimuns fyri tann setta, eru

fyrst og fremst hansara royndir. Vit vóru av tí fatan, at tann setti í mun til kvalifikatióinir annars á leið kundi sammetast við tygum, men at hansara styrki lá í teimum drúgvu royndunum. Serliga tí, at talan er um leiðarastarv, mettu vit drúgvu royndirnar vera ta kvalifikatióin, sum einsamøll vígaði mest, og er hetta orsökkin til, at vit hildu tann setta brunaumsjónarmannin vera best egnaðan.“

Tann 6. mars sendi klagarin soljóðandi skriv til Tvøroyrar kommunu:

„Fylgiskriv

Viðv. brævi frá form. í teknisku nevnd.

Eg havi í dag 6. mars fingið borið bræv frá form. í teknisku nevnd, viðv. starvsetanini av brunaumsjónarmanni fyri sløkkiliðið.

Eg vil hervið bera brævið aftur grundað á, at tað ikki er daterað, onki journalnummar, umframt, at navn mítt ikki er rætt skrivað.

Vísandi til „vátan fyri móttøku“ dagf. 14.02.06 av brævi mínum 18.01.06, verður sagt, at skrivligt svar verður givið, tá tekniska nevnd hevur tikið avgerð í málinum, og vil eg vita nær fundurin hevur verið við dato og evt. fundarnummar.

Vil hervið biðja um at fáa nýtt bræv sent við postinum.“

Tann 19. apríl 2006 sendi klagarin soljóðandi teldupost til Tvøroyrar kommunu:

„Eg vil hervið biðja um innlit í fundarfrásagnir hjá Brunanevndini í viðgera setanina av brunaumsjónarmanni fyri Tvøroyrar sløkkiliði.“

Hereftir hevur Tvøroyrar kommuna sent soljóðandi teldupost til klagaran:

„Sambært innlitslógini kanst tú ikki fáa innlit í mál um at seta fólk í starv.“

Tann 5. mai 2006 sendi klagarin soljóðandi teldupost til Tvøroyrar kommunu:

„Kann eg fáa eitt yvirlit yvir hvørjir fundir hava verið, og nær?“

Tann 8. mai 2006 sendi Tvøroyrar kommuna soljóðandi teldupost til klagaran:

„Teir fundir eg havi sæð eru í brunanevndini fyrst í desember 2005, tekniska nevnd 7/12-05, fíggarnevndin 28/12-05, og býráðið 30/12-05“.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 9. januar 2007, varð klagan send Tvøroyrar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur. Samstundis varð Tvøroyrar kommuna biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 21. februar 2007 sendi Tvøroyrar kommuna umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Viðvíkjandi klagu frá A

Víst verður til skriv tygara, dagfest 9. januar 2007, har kommunan innan 4 vikur verður biðin um at gera viðmerkingar til klagu, ið A hevur sent tygum móti kommununi í sambandi við setan av brunaumsjónarmanni.

Niðanfyrri fara vit at geva eina frágreiðing, ið fylgir teimum sjey klagupunktunum, ið klagarin setir fram. Hjaløgd eru eisini øll skjøl í málinum.

1. Tvøroyrar kommuna kann ikki vísa aftur, at viðgerðartíðin var óneyðuga long. Hinvegin hava eisini serligar umstøður gjørt seg galdandi, har umsøklararnir vegna stórv síni hava verið truplir at fáa at møta upp á staðnum, so setanarsamrøðurnar kundu avgreiðast undir einum, sí eisini pkt. 2.

2. Kommunan kann eisini viðurkenna, at setanarsamrøðurnar kundu verið meira regluligar og skipaðar eitt sindur betri. Orsøkin til, at tað gekk long tíð at fáa setanarsamrøðurnar avgreiddar var partvist tann sama sum framman fyri, at tað ikki var lætt at fáa umsøkjara at vera á sama stað um somu tíð.

Kommunalu starvsfólkini kenna annars umsøkjara so mikið væl frá lokalsamfelagnum, at kommunan ikki metir, at starvsfólkasamrøðan í sær sjálvum gav kommununi avgerandi nýggja vitan í mun til tað, sum sjálv umsóknin gjørdi.

3. Kommunan kan als ikki vera samd í, at formaðurin í teknisku nevnd er ógegnigur vegna tað, at hann er eigari av felagnum C (...). Sløkkiliðið ikki tekur sær av uppruddingararbeiði í sambandi við oljudálking á Tvøroyri, men tekur inn ta serkønu hjálp sum mettt verður neyðugt. At tann serkøna hjálpin er C, kann ikki metast sum ógegni, tí C er eitt skrásett partafelag, sum eftir áheitan, eisini hjálpir øðrum kommunum, bæði við manning og útgerð.

Í mun til, at formaðurin í Teknisku nevnd sjálvur er sløkkiliðsmaður, so metir kommunan ikki, at hetta hevur við sær, at serstaki áhugin hjá viðkomandi í úrslitinum av málinum er so sterkur, at hann verður ógegnigur. Heldur metir kommunan hetta sum eina fakliga styrki, at formaðurin í Teknisku nevnd hevur slíkt innlit og serliga vitan, ið ger hann betur egnaðan til at meta um, hvørji førleikar og eginleikar, ið eru neyðugir til at vera brunaumsjónarmaður.

4. Tað er ikki rætt sum ført fram av klagaranum, at kommunan lovaði at senda út kunningarskriv um løn og arbeiðstíð. Kunning um løn og arbeiðstíðir kundi útvegast á kommunuskrivstovuni.

5. Viðvíkjandi grundgevingini, so kundi verið grundgivið meira nágreiniliga, men kommunan stendur kortini við, at royndirnar hjá tí setta brunaumsjónarmanninum einsamallar vóru

av størstum týðningi. Setti brunaumsjónarmaðurin hevði 25 ára royndir í sløkkiliðnum, og hetta saman við persónligu eginleikunum hjá viðkomandi verður mettt at vera meira vert fyri eitt slíkt leiðarastarv enn formligu útbúgvingarnar hjá klagaranum.

6. Tað er rætt, at D hjálpti kommununi at orða eina starvslýsing. Tað er eisini so, at tað stendur í hesi lýsing, at tað er ein fyrimunur, um umsøkjarin er handverkari. Men tað stóð júst ikki í umsóknini, at tað var ein treyt, at umsøkjarin skuldi vera handverkari, men at hetta vildi vera ein fyrimunur.

Nú D verður nevndur, so kann kommunan eisini gera vart við, at kommunan sjálv hevur verið í sambandi við D, og at hann tá stuðlaði metingini hjá kommununi í mun til, hvør var best egnaði umsøkjarin.

7. Viðvíkjandi spurninginum um innlit, so fekk klagarin at vita, at ein partur í einum setanarmáli einans fær innlit eftir fyrisitingarlógini og einans í skjøl, sum siga nakað um hansara egnu viðurskifti. Hetta hevði eftir øllum at døma ikki áhuga fyri umsøkjaran.

Kommunan stendur fegin til víðari tænastru, um henda frágreiðingin ikki er nóg greið.“

Við skrivi, dagfest 23. februar 2007, vórðu viðmerkingarnar hjá Tvøroyrar kommunu sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tann 30. mars 2007 sendi klagarin umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Viðmerkingar til svar frá Tvøroyrar kommunu dagfest 21. februar 2007.

Vísandi til svar frá Tvøroyrar kommunu 21. februar, uppá klagu

dagfest 9. januar 2007, vil hervið gera viðmerkingar til svarið, ið fylgir 7 punkt uppsetanini.

Punkt 1. Tá Tvøroyrar kommuna vísur á, at tað skal hava verið trupult at samla allar umsøkjaraarnar á einum stað, vegna størv teirra, virkar hetta undarligt, tí eg havi ikki fingið nakað skriv frá Tvøroyrar kommunu um, at kommunan ynskti, at eg skuldi til nakra setanarsamrøðu; tíðans heldur nøkur boð umvegis telefon, e-mail ella á annan hátt.

Tá eg so bleiv biðin at mæta til samrøðuna, bleiv tað gjørt munnligt, tá eg møtti formanninum í teknisku nevnd til eitthvørt annað høvið.

Veit eisini at triðji umsøkjari heldur ikki fekk nakra fráboðan, men mátti sjálvur spyrja um hann skuldi til samrøðu, tí hann skuldi uttanlands at arbeiða.

Punkt 2. Her vil eg endurtaka, at eg ikki havi frætt um nakra roynd frá kommununi at fáa fatur á mæ. Annars vil eg siga óansæð, hvat grundin er, so haldi eg at kommunan hevur skildu til at kunna umsøkjaraarnar í einum slíkum føri, har tað gongur umleið 6 mánaðir frá umsóknin er innleverað, til samrøðan verður hildin.

Síðani verður sagt, at „kommunalu starvsfólkini kenna umsøkjaraarnar so mikið væl frá lokalsamfelagnum, at kommunan ikki metur, at starvsfólkasamrøðan í sær sjálvum gav kommununi avgerandi nýggja vitan í mun til tað, sum umsóknin gjørdi.“

Hendan undanførslan er púra høpisleys.

Men ein áhugaverd upplýsing, at kommunan metur, at tað er av størri týðningi at spyrja „kommunalu starvsfólkini“ um umsøkjaraarnar, enn at spyrja sjálvar umsøkjaraarnar.

Tað hevði verið áhugavert at fingið eina nærri frágreiðing um, hvussu mannagongdin er, tá upplýsingar úr „lokalsamfelagnum“ skulu heintast frá „kommunalu starvsfólkunum“.

Við tí í huganum, at eg fór á maskinmeistaraskúla fyri 10 árum síðani, havi arbeitt og partvís búð norðanfjørðs; so hevði verið

á hugavert at vita hvøjrjir hesir upplýsingar eru og í hvørjum sambandi í setanini, teir verða brúktir!

At borgarstjórin sigur, at setanarsamrøðan ikki gav avgerandi nýggja vitan, í mun til umsóknina sjálva, kundi týtt uppá, at notatskildan ikki er hildin, ella at formaðurin í teknisku nevnd hevur sovið í tímanum.

Og júst hettar ger tað púra óskilligt, hvussu tekniska nevnd kann hava gjørt eina innstilling av umsøklarunum, tá tað vóru mánaðir ímillum setanarsamrøðurnar.

Punkt 3. Eg vil framvegis halda fast um, at formaðurin í teknisku nevnd er ógegnigur grundað á, at hann er eigari og stjóri í C (...). Mín pástandur er grundaður á, at tað er sløkkiliðsleiðarin eftir reglugerð fyri brunaumsjónarmenn frá Brunaumsjón Landsins, ið hevur teknisku leiðsluna av tí tekniska tiltakinum á einum skaðastaði. Tvs., tá man hevur eina dálking, er tað brunaumsjónarmaðurin, ið verður tilkallaður og skal meta um og seta í gongd innsatsin. Tvs. tað er upp til brunaumsjónarmannin at avgera og tilkalla hjálp um tað gjørt neyðugt.

Støðan í dag er, at stórt sæð øll sløkkilið í Føroyum hava ognuð sær útgerð til at hjálpa sær við, tá man hevur oljudálking í kommununi. Men hettar hevur brunaumsjónarmaðurin fyri Tvøroyrar Sløkkilið merkiligt nokk ikki lagt seg eftir, og velur at leiga inn C til allar hesar uppgávur.

Eg havi sjálvur í tveimum førum verið útkallaður fyri Suðuroyar Norðara Bjargingarfelag at hjálpa C við upprudding av olju, umframt at eg havi luttikið á oljuuppruddingarskeiði.

Við hesum í huganum, er tað ikki óhugsandi, at formaðurin hevur sæð ein vanda í, um eg fekk starvið sum sløkkiliðsleiðari, at sløkkiliðið tá sjálvt hevði tikið sær av oljuupprudding í kommununi.

Til setanarsamrøðuna undraði tað meg, at formaðurin í teknisku nevnd hevði serligan áhuga fyri, hvat mín holdningur var til teir

„eldru“ á slökkiliðnum og var serliga áhugaður í, hvørjar ætlanir eg hevði við teimum.

Formaðurin hevur ein aldur í ger, at hann hoyrir til eldra ættarliðið á slökkiliðnum. At hann hevur serligan áhuga í hesum ger formannin ógegnigan.

Vil her við vísa á, at formaðurin hevur serstakan áhuga í úrslitinum av málinum!

Til metingina hjá kommmununi um, at tað er ein faklig styrki, at formaðurin í teknisku nevnd er slökkiliðsmaður, og tað skal gera hann betur eignaðan til at meta um, hvørjir førleikar og eginleikar, ið eru neyðugir til at vera brunaumsjónarmaður, eri eg ikki samdur í.

Eg haldi, at júst hettar setanarmál hevur prógvað, at formaðurin ikki hevur sett seg inn tingini og sostatt ikki hevur, hvørki neyðuga innlitið ella eginleikar til at skipa fyri slíkari setan.

Annars ongin viðmerking til brævið uttan dato. Heldur ongin viðmerking til, at eg ikki fekk nakað svar uppá brævið, eg bar aftur!

Punkt 4. Kunningarskriv

Eg kann bert vísa til setanaðarsamrøðuna, har formaðurin í teknisku nevnd spurdi um eg „hevði fingið“ skriv um løn og arbeiðstíðir, hvat eg segði, at eg ikki hevði fingið. Hann segði so, at hann helt, at allir høvdu fingið tað.

Eg skilti tað, sum hettar var sent til umsøkjara og undraðist yvir, at eg ikki fekk tað eftirsent.

Punkt 5. Grundgeving.

Út frá viðmerkingunum um grundgevingina, verður sagt rímuliga greitt, at tað eru 25 ára slökkiliðsroyndir hjá tí setta, sum einsamallar vóru av størstum týðningi, saman við persónligu eginleikunum, og at kommunan metir, at tað er meira vert fyri slíkt leiðarastarv enn formligar útbúgvingarnar hjá mær.

Tað sum undrar í hesum sambandi er, at man sær burtur frá mínum royndum og mínum persónligu eginleikum!

Annars vil eg siga, at 25 ára royndir eru samstundis eisini 25 ára gamlar. Vil her við siga, at 25 ára royndir í Tvøroyrar sløkkiliði ikki sigur serliga nógv einsamalt. Tað hevði verið uppá sítt pláss, at upplýst, hvat hesar royndir innibera.

Kann til samanlíking spyrja, hvussu man hevur vektað hesar royndir, kundi til dømis vita hvussu tær vildu verið stillaðar í forhold til t.d 5 ára royndir í Tórshavnar Sløkkiliði, ið hevur nógv uppgávor ella til f.eks 35 ára royndir í Hvalbiar Sløkkiliði, ið helst hevur minni enn eina útrykking um árið í meðal ?

At hava verið við í einum sløkkiliði í ávíst áramál, sigur ikki serliga nógv um royndir. Royndir fær man við at arbeiða ella við skeiðum. Og kemur tað ann upp á, hvussu nógvar útkallingar hava verið. Eitt ár við ongum eldsbruna ella útrykking, kann ikki geva serliga nógvar royndir!

Uttan at kunna prógvað tað, so hevur Tvøroyrar Sløkkilið havt frá ongari til fimm útrykkingar, umframt 1 venjing um árið. Tvs. í meðal 3 útrykkingar/venjingar um árið. Um hvør venjing hevur vart í 8 tímar, so er talan um 24 tímar um árið.

Á Brandskúlanum við Áir, fekk eg at vita, síðst eg var á skeiði, at man mælir til 1 venjing um mánaðin og í mesta lagi 3 mánaðir millum venjingar, fyri at halda „nivoið“.

Annars er tað hent sera nógv innan eldsløkking síðstu fimm árin, stór útvikling í útgerð, umframt at man í dag nýtir aðrar teknikkir enn fyri bert fimm árum síðani. Í onkrum føri ger man í dag stikk mótsatt man gjørði fyri fimm árum síðani!

Við hesum vil eg seta tingini eitt sindur í perspektiv og vísa á, at tað kann verða minimalt virði í 25 ára gomlum royndum!

Annars burdi verið møguligt at klárlagt royndirnar, tí reglugerðin fyri brunaumsjónarmenn, við heimild í § 6 í lögtingslóg nr.

78 frá 12. juni 1986 um eldsbruna o.a. hefur Brunaumsjón Landsins fyrisett í reglugerð fyrri brunaumsjónarmenn: § 2, stk. 2: „Brunaumsjónarmaðurin skal fyrri hvørja ferð, slökkiliðið hefur verið til verka, gera eina slökki- og bjargingarfrágreiðing. Frágreiðingin skal sendast Brunaumsjón landsins so hvørt, ella í minsta lagi eina ferð um árið.“

Annar móguleiki at fáa klárlagt royndirnar er eftir lønarav-rokingunum. Mær vitandi fáa slökkiliðsmennirnir útgoldið eina fasta ársupphædd, umframt tímauppperð fyrri hvørja ferð teir eru úti!

Annars undrar tað meg, at tað ikki eru leiðsluroyndir, ið man gongur eftir, tá talan er um leiðslustarv!

Um man hyggur nærmari eftir reglugerð fyrri slökkiliðsleiðarar, so kemst ikki uttanum, at tekniskur førleiki er ein fyrimunur, hvussu man so snarar og vendur.

At vera slökkiliðsleiðari og slökkiliðsmaður er heilt hvør sín uppgáva. Og júst hettar sær út, sum formaðurin í teknisku nevnd hefur misskilt.

6. Starvslýsingin:

Eg vil enn einaferð vísa á, at fyrimunurin við at vera handverkari ikki var nakar fyrimunur, soleiðis sum upplýst var og sum tankin við lýsingini var!

Síðan verður sagt frá, at D skal hava „*stuðla metingini hjá kommununi í mun til, hvør var best egnaði umsøkjarin*“.

Við tað, at hettar var nýtt fyrri mær, ringdi eg til D fyrri at fáa at vita, hvussu mannagongdin hevði verið og fyrri at vita, hvat hann hevði tikið støðu útfrá.

D segði seg ikki kenna nakað til hendan pástandin hjá borgarstjóranum um, at hann hevði verið við til at velja best egnaða umsøkjaran og kendi ikki til, at hann hevði stuðla nakrari meting hjá kommununi.

Men hann segði, at hann hevði fingið fráboðan um tann, ið

ætlanin var at seta og bert upplýsingar um tann, ið kommunan hevði valt til góðkenningar, so sum Løgtingslóg nr. 78 frá 12.06.1986, § 6 krevur. Og at hann hevði góðkent setanina, við tí treyt, at tann setti tók útbúgving sum Brunaumsjónarmaður. (Sí hjálagt notat).

Sostatt er tað beinleiðis lygn, tað sum borgastjórin sigur!

7. Innlit

Tað, ið borgarstjórin her upplýsir, er ikki tað, sum skrivari býráðsins boðar mær frá í teldupostinum 5. mai. Svárið var púra greitt, sum sæst í hjáløgdu útskrift: *samb innlitslógini kanst tú ikki fáa innlit í mál um at seta fólk í starv.*

At eg vísti til fyrisitingarlógina, at eg sum partur í persónsmálinum hevði rætt til innlit, vísti seg ikki at gera nakran mun, tí tá fekk eg ikki eingang svar aftur. Hettar við ikki at svara aftur, er tað sama sum hendi, eftir at eg bar Tvøroyrar kommunu brævið 6. mars, við grundgeving aftur. Sostatt metti eg ikki tað var nøkur nytta í at royna aftur!

Um umboðsmaðurin vil hava nakað av hesum betur útgeinað, vil eg fegin gera tað.“

Soljóðandi notat varð hjálagt skrivinum frá klagaranum:

„Notat: frá telefonsamrøðu við D.

Út frá viðmerkingunum frá Tvøroyrar Kommunu dagf. 21. feb. 2007 til klagu, eg sendi til umboðsmannin, har borgarstjórin til punkt 6 sigur, at kommunan sjálv hevur sett seg í samband við D, og at hann skal hava stuðla metingini hjá kommununi í mun til, hvør var best eignaði umsøkjari.

Hendan upplýsing var nýggj fyri mær, so eg valdi at ringja til D, fyri at fáa greiðu á, hvussu hansara meting var gjørd og hvat grundarlag hon bygd á.

Út frá hesum havi eg skrivað hetta notatið.

Staddur í ... ringdi eg til D 28.02.2007, kl. 21.17.

Greiddi fyrst D frá um klaguna eg hevði sent, og síðani, at eg nú hevði fingið svarið frá borgarstjóranum í Tvøroyar Kommunu, har sagt varð, at hann hevði stuðla metingini hjá kommununi, í mun til hvør var best egnaður.

Segði honum so, at eg vildi fegin hava at vita, hvussu hetta var farið fram og, hvat grundarlag hann bygdi sínar metingar millum umsøkjarnar á.

D segði eftir minninum seg ikki kenna til, at hann hevði havt nakað við val millum umsøkjarnar og sjálva setanina at gera.

D segði víðari, at hann har afturímóti, hevði fingið ta konkrutu setanina hjá kommununi til ummælis, so sum brunalógin fyriskrivar, har hann skal góðkenna setanir av brunaumsjónarmonnum.

Hann segði, at Tvøroyrar Kommuna segði honum, hvønn teir ætlaðu at seta og hvørjar kvalifikatióinir hann hevði, og spurdi um hann kundi góðkennast.

Svarið kommunan fekk var, at hann kundi setast við tí treyt, at hann tók útbúgving sum brunaumsjónarmaður.

Eg spurdi so, um hann bleiv kunnaður um hinar umsøkjarnar. D segði seg ikki hava fingið upplýsingar um hinar umsøkjarnar.

Eg segði D, at eg kom at skriva eitt notat um telefonsamrøðuna og kom at leggja tað við til viðmerkingar mínar til umboðsmannin. Hetta hevði hann ikki nakað ímóti!

Síðani tosaðu vit um leyst og fast. Um pe-skúm í tunnlum og ymiskt annað viðvíkjandi brunatrygd í tunnlum!

Samrøðan enda kl. 21.43“

Við skrivi, dagfest 17. apríl 2007, vórðu viðmerkingarnar hjá klagaranum sendar Tvøroyrar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Tann 3. mai 2007 sendi Tvøroyrar kommuna umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Viðvíkjandi klagu frá A

Víst verður til skriv frá umboðsmanninum, dagfest 17. apríl 2007, har umboðsmaðurin gevur Tvøroyrar kommunu høvi til at gera viðmerkingar til tær viðmerkingar, sum A hevur gjørt til upprunaliga svarið frá kommununi, dagfest 21. februar 2007.

Kommunan hevur sum heild ikki viðmerkingar til svarið hjá klagaranum. Hesar eru bara leysar gitingar og togan um røttu fatanina av rættarstöðuni og insinueringar, ið kommunan ikki kann fyrihalda seg til. Kortini skal kommunan gera viðmerkingar til nøkur ítøkilig viðurskifti.

Tá tað verður sagt, at F skuldi hava serligan áhuga í, hvat klagarin helt um teir „eldru“ í sløkkiliðnum, so var hetta einans tí, at F vildi hava at vita, hvør støðan hjá klagaranum, sum møguligur sløkkiliðsleiðari, vildi vera til hetta at endurnýggja sløkkiliðið við yngri kreftum. Hinvegin hevði hetta onki at gera við tað, sum klagarin gitir, at F skuldi vilja halda fast við gamla ættarliðið, íroknað seg sjálvan. Áhugamál hansara við spurninginum vóru heldur umvend av hesum gitingum.

Tað má sigast at undra kommununa, at klagarin hevur skrivað notat av samrøðu við D – eitt notat, ið annars ongantíð er sent D, eins og upplýst til umboðsmannin – har klagarin setir spurnartekin við, um D veruliga hevur stuðlað metingini hjá kommununi.

Nú er innihaldið í notatinum hvørki eintýdd ella greitt, og tað broytir ikki tað, at D veruliga hevur stuðlað metingini hjá kommununi. Hetta er D sjálvur sinnaður at vátta, um umboðsmaðurin setir seg í samband við hann. Hann er eisini sinnaður at vátta, at so seint sum hósdeginn 3. mai 2007 var F á vitjan hjá honum og tosaði við hann um sama setanarmálið. Tá váttaði D enn einaferð, at hann hevði stuðlað metingini hjá kommununi. D váttaði, at upprunaliga hevði hann ráðgivið

kommununi so, at tað er av stórum týdningi, at sløkkiliðið ikki verður syndrað, men hildið intakt. Hetta verður best gjørt við at seta ein leiðara, ið kemur úr sløkkiliðnum og hefur nógvar royndir. Ein slíkur vil uppá gott og ringt kenna manningina best. D segði seg taka undir við, at kommunan í setanini hevði lagt mestan dentin á hesi viðurskiftini.

Viðvíkjandi spurninginum um innlit so hefur kommunan út frá samskiptinum við klagaran skilt hansara umsókn um innlit so, sum vanligt er í slíkum málum, at hann hefur ynskt innlit í alt málið og ikki bara viðurskiftini, sum snúgva seg um hann sjálvan. Tað er hetta, ið svarið til klagaran um innlit er grundað á, og tí fekk hann ikki játtandi svar uppá umsóknina um innlit í setanarmálið.

Í mun til øll onnur ítøkilig viðurskifti hefur kommunan ikki fleiri viðmerkingar enn tær, sum standa í upprunaliga svarinum frá kommununi, dagfest 21. februar 2007.“

Tann 11. mai 2007 vórðu viðmerkingarnar hjá Tvøroyrar kommunu sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 20. juni 2007, sendi klagarin umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Viðmerkingar til svarið frá Tvøroyrar kommunu dagf. 3. mai 2007.

Víst verður til viðmerkingarnar frá Tvøroyrar kommunu dagfest 3. mai. Svarið hjá Tvøroyrar kommunu kann bítast í fyra: 1. Inngangur 2. Habiliteturin hjá formanninum í teknisku nevnd 3. Notat av telefonsamrøðu við D. 4. Umsóknin um alment innlit.

1) Inngangur.

Í innganginum til brævið, verður sagt, at kommunan ikki sum heild hefur viðmerkingar til svarið, grundað á, at tað bert

eru gitingar og togan um röttu fatanina av rættarstöðuni og insinueringar.

Her kemur man partvís inn á upprunan til hettar mál. Tað er júst hettar, sum her verður sagt, at tað er „bara“ togan um röttu fatanina av rættarstöðuni. At Tvøroyrar kommuna við borgarstjóranum á odda bakatelliserar, hvat rætta fatanin av rættarstöðuni er.

At borgastjórin sigur, at viðmerkingarnar einans eru gitingar og insinueringar, skyldast nokk, at hann ikki fær afturvíst tí eg havi ført fram í brævinum.

At tað í svarinum eru onkrir pástandir og onkur giting í millum, er bert ein veruleiki. Tað kann ikki umgangast, tá eg ikki fái atgongd til málið.

2) Habiliteturin hjá formanninum í teknisku nevnd.

Sakin er tann, at til samrøðuna varð fyrst spurt, hvat eg ætlaði við sløkkiliðnum, hartil eg svaraði, at eg skuldi „marknaðarføra sløkkiliðið“, síðani eg greiddi frá, hvussu hettar skuldi gerast við tí endamálið at tryggja eina javna tilgongd av yngri kreftum. Síðani kom spurningurin um, hvat eg ætlaði við teimum eldru, og **har eftir** beinleiðis spurningur um eg ætlaði at senda teir eldru til hús! Sostatt er burturforklaringin hjá borgarstjóranum reint sjálmál, til spurningurin um endurnýgging varð svaraður beint framanundan!

Eg skal enn einaferð vísa á, at formaðurin í teknisku nevnd hevði serstakan áhuga í úrslitinum av málinum!

3) Notat av telefonsamrøðu við D.

Nú veit eg ikki, um tað eru fleiri D, men tann eg ringdi til var Brunaumsjónarmaður Landsins. Til samrøðuna skrivaði eg tað umtalaða notatið. Mannagongdin fyri at gera notatið var fylgjandi: Eg skrivaði notatið, sendi tað síðani til D@... fo til viðmerkingar. Fekk tað síðani sent aftur, sum D segði við „justeringum ikki broytingum“. (kopi av e-mailunum hjálagt).

Síðani verður greitt frá, at „D upprunaliga hevði ráðgivið kommununi so, at tað er av stórum týðningi, at sløkkiliðið ikki verður sindrað, men hildið inntakt. Hettar verður best gjørt við at seta ein leiðara, ið kemur úr sløkkiliðnum og hevur nógvar royndir“.

Tá man skrivur, at „D upprunarliga hevði ráðgivið“, verður helst víst til ta fyrstu royndina at finna ein leiðara, innanhýsis í sløkkiliðnum. Tann royndin varð gjørd uttan at lýsa starvið leyst.

Ta ferðina var einasti ella best egnaði L. L er útbúgvinn maskin-smiðjur, maskinmeistari, umframt at hava verið í sløkkiliðnum í umleið 10 til 15 ár.

L fekk starvið boðið, men bar seg undan.

Man kann so undrast og spyrja hví „drúgvu royndirnar og persónligu eginleikarnir“, hjá tí nú setta, ikki rukku til at fáa starvið ta ferðina?

4) Umsókn um alment innlit.

Til spurningin um innlit, sigur borgarstjórin nú, „at kommunan út frá samskiptinum við klagaran skilti hansara umsókn um innlit so, sum vanligt er í slíkum málum, at hann hevur ynskt innlit í alt málið og ikki bara í viðurskiptum, sum snúgva seg um hann sjálfan“.

Her kemur borgarstjórin so við einum triðja varianti av grundgeving fyri, at kommunan ikki gav mær innlit í málið!

Tað sum kommunan upprunaliga svaraði var at: „*sambært innlitslógini kanst tú ikki fáa innlit í mál at seta fólk í starv*“. Tá eg so vísti á, at eg sum partur í málinum hevði rætt til innlit, fekk eg ikki eingang svar aftur!

Í viðmerkingunum dagf. 21 februar, skrivur borgarstjórin, at eg skal hava fingið at vita, at „ein partur í einum setanarmáli einans fær innlit eftir fyrisingarlógini og einans í skjøl, sum

siga nakað um hansara egnu viðurskipti, og at hettar eftir øllum at døma ikki hevði mín áhuga.

Í viðmerkingum dagf. 30. mars vísti eg á, at tað ikki var rætt sum borgarstjórin skrivaði í viðmerkingunum 21. februar. Og vísti til svarið, ið skrivarin hjá kommununi sendi mær.

Og í síðstu viðmerkingunum dagf. 3. mai umleið eitt ár eftir, at eg sendi umsóknina, kemur borgarstjórin við einari nýggjari grundgeving og eini undanførslu um, at kommunan skal hava misskilt umsóknina!

Sostatt noktar kommunan mær innlit við eini grundgeving, ið ikki fylgir fyrisingarlógini. Tá eg vísi á skeivleikan, fái eg ikki svar!

Í triðja lagi kemur borgarstjórin við eini beinleiðis lygn, um at eg havi fingið at vita, at eg bert kann fáa innlit í skjøl um meg sjálvan, og at eg ikki hevði áhuga í tí.

Og nú eitt ár eftir upprunaligu umbønina um innlit, kemur borgarstjórin við einari nýggjari grundgeving!

Við hesum í huganum kann eg enn einuferð staðfesta, at kommunan „floytar“ á galdandi lógir og reglur.

Sær út sum, at tað er sera umráðandi fyri kommununa, at eg ikki fái innlit í málið. Hvør orsøkin er til tað, er ikki so torført at gita!“

Við skrivi, dagfest 25. juni 2007, vóru seinastu viðmerkingarnar frá klagaranum sendar Tvøroyrar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Av tí at umboðsmaðurin einki frætti aftur frá kommununi viðvíkjandi seinastu viðmerkingunum, varð, tann 13. august 2007, boðað pørtunum frá, at málið nú varð tikið upp til endaliga viðgerð.

Undir viðgerðini av málinum sendi umboðsmaðurin, tann 16. oktober 2007, soljóðandi skriv til Tvøroyrar kommunu:

„Viðvíkjandi klagu frá A, dagfest 4. januar 2007

Eg eri farin í holt við endaligu viðgerð mína av hesum máli. Í viðgerð míni er tað neyðugt at fáa greiðu á niðanfyrirstandandi spurningum, jb. § 8, stk. 1 í umboðsmanslógini:

1.

Tann 8. mai 2006 sendir E soljóðandi teldupost til klagaran:

„Teir fundir eg havi sæð eru í brunanevndini fyrst í desember 2005, tekniska nevnd 7/12-05, figgjarnevndin 28/12-05 og býráðið 30/12-05.“

Eg havi fingið avrit úr gerðabók Tvøroyrar kommunu av fundi í teknisku nevnd, figgjarnevnd og býráði, men havi ikki fingið avrit av fundi, ið varð hildin í Brunanevndini. E hevir í telefonsamrøðu, tann 27. september 2007, upplýst, at hann ikki finnur notat frá hesum fundi. Eg fari her við at spyrja Tvøroyrar kommunu, um nøkur dokumentatióin finst frá fundinum í Brunanevndini, ella um tað sæst av gerðabókini, at fundurin hevir verið hildin, og hvør møtti á fundinum ?

2.

Eisini fari eg at spyrja, um nakað notat er skrivað við ítøkiligari meting av førleikanum hjá teimum trimum umsøkjarunum, og meting av hví júst tann setti var best egnaður til starvið ?

3.

Í skrivi til umboðsmannin, dagfest 21. februar 2007, skrivar kommunan soleiðis:

„Kommunalu starvsfólkini kenna annars umsøkjararnar so mikið væl frá lokalsamfelagnum, at kommunan ikki metir, at

starvsfólkasamrøðan í sær sjálvum gav kommununi avgerandi nýggja vitan í mun til tað, sum sjálv umsóknin gjørdi.“

Eg dugi ikki at síggja í skjølunum frá Tvøroyrar kommunu, hvat fyri vitan kommunalu starvsfólkini høvdu um umsøkjara. Eg fari at spyrja um, hvørjar persónligar eginleikar kommunan hevur lagt dent á, tá mettt hevur verið um førleikarnar hjá umsøkjara.

Biðið verður um svar innan 14 dagar.“

Tann 29. oktober 2007 sendi Tvøroyrar kommuna umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Viðv. tykkara j. nr. ... 1 Kлага frá A: Tykkara skriv frá 16/10-07:

Eg havi spurt F, formann í teknisku nevnd um tykkara spurningar og svarið er sum niðanfyri nevnt:

Til 1: Gerðabókin er ikki at finna frá hesum fundi og onnur dokumentatióin er ikki, men hann minnist, at á fundinum vóru:

F, formaður í nevndini,
H, sýslumaður,
I, umboðandi Hvalbiar kommunu,
J, brunaleiðari.

Nevndin er ein vegleiðandi nevnd undir teknisku nevnd.

Til 2: Onki notat finst.

Til 3: Kommunan hevur, á sama hátt sum brunanevndin, lagt dent á, at leiðslu- og samstarvsevnini hjá setta leiðaranum vóru nøktandi.

Nevnast kann, at slökkiliðið er væl nøkt við setta leiðaran.“

Tann 26. oktober 2007 sendi Brunaumsjón Landsins umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Viðvíkjandi setan av brunaumsjónarmanni á Tvøroyri

Eftir fyrispurningi um, hvørji skjøl brunaumsjónin liggur inni við um setan og tilmæli o.t. hesum máli viðvíkjandi, kann eg einans siga, at vit hava ikki viðgjørt ella ummælt setanina av M.

Tað, sum er farið fram er, at eg vegleiddi kommununa munnliga og við at seta saman eina lýsing (sí hjálagt) til starvið um brunaumsjónarmann.

Í lýsingini stendur tað, sum vanliga verður skrivað her og t.d. í DK, m.a. at umsøkjarar sum ikki hava tann ynskta førleikan, skulu taka hann eftir, at persónurin er góðtikin til starvið.

Sostatt er tað fyrivarni, ið vit hava til at seta eitt fólk, innihildið í „starvslýsingini“, sum eg havi sent kommununi sum dømi.

Eitt annað er, at kommunan eftirfylgjandi hevur ikki sett seg í samband við brunaumsjónina fyri at góðkenna brunaumsjónarmannin samb. brunalógini § 6. *Í hvørjari kommunu setir býar- ella bygdarráðið ein brunaumsjónarmann. Fleiri kommunur kunnu vera saman um ein brunaumsjónarmann. Tilnevningin skal verða góðkend av brunaumsjón landsins.*

Hetta er tað eg havi funnið fram til, – og um aðrir spurningar eru, so kann komast í samband við okkum um tel. ... ella D@brl.fo.”

Tann 6. november 2007 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at hann nú helt áfram við viðgerð síni av hesum máli.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um viðgerðina hjá Tvøroyrar kommunu av setanini av brunaumsjónarmanni til Tvøroyrar Sløkkilið.

Eftir at hava kannað skjølina í málinum havi eg varnast, at avgerðin um, hvør skuldi setast í starvið, longu varð tikin á býráðsfundi 30. desember 2005, men fráboðanir um hetta vórðu ikki sendar umsøkjaraunum fyrr enn ávikavist 10. og 11. januar 2006.

Sambært § 6, stk. 2 í umboðsmanslógini skulu klagur verða umboðsmanninum í hendi í seinasta lagi eitt ár aftaná, at tey viðurskifti, sum klagað verður um, áttu sær stað. Í viðmerkingunum til lógina stendur, at tá talan er um avgerðir, skal henda freist roknast frá tí, at avgerðin er tikin. Hetta er galdandi uttan mun til nær tann, ið klagar, gerst varur við viðurskiftini. Klagufreistin var tí farin, tá eg móttók klaguna 9. januar 2007.

Umboðsmaðurin hevur áður viðgjørt eitt setanarmál hjá Tvøroyrar kommunu (J.nr. 200400069 viðvíkjandi leiðara til frítíðarskúlan), har álvarslig brek vóru við viðgerðini. Vísandi til tað málið og álvaran í tí, sum varð ført fram í hesari klaguni, serliga spurningarnar um gegni, og hvørt starvslýsingin er fylgd, havi eg samsvarandi § 6, stk. 5 í umboðsmanslógini kortini gjørt av at taka hetta málið upp til viðgerðar av mínum eintingum.

Í hesum málinum er talan um setan av brunaumsjónarmanni. Talan er um eitt fyrisitingarligt starv undir Tvøroyrar kommunu. Setanin verður framd eftir tilmæli frá Brunanevndini, og síðani viðgjörd av Teknisku nevnd, Fíggjarnevndini og Tvøroyrar Býráð. Av tí at sløkkiliðssamstarv er við Hvalbiar kommunu, verður tilmæli hjá Brunanevndini eisini sent Hvalbiar kommunu til støðutakan.

Gegni

Klagarin førir í klagu síni fram, at formaðurin í teknisku nevnd var ógegnigur at viðvirka í hesum setanarmáli.

Teir viðkomandi partarnir av § 3 í fyrisitingarlógini eru soljóðandi:
„§ 3. Persónur, sum virkar innan almennu fyrisitingina, er ógegnigur um so er, at:

- 1) Viðkomandi sjálvur hevur ein serstakan persónligan ella figgjjarligan áhuga í úrslitinum av málinum, ...
- 2) Hjúnarfelagin hjá viðkomandi, skyld ella svágd í stígandi ella fallandi linju ella síðulinjuni so nær sum børn hjá systkjum, ella onnur nærskyld hava ein serstakan persónligan ella figgjjarligan áhuga í úrslitinum av málinum ...
- 3) Viðkomandi er við í leiðsluni ella á annan hátt hevur nært tilknýti til eitt felag ..., ið hevur ein serstakan áhuga í úrslitinum av málinum

...

Stk. 2. Persónur er tó ikki ógegnigur, um tað má metast, at áhugamál hansara eru soleiðis háttað ella so veik, ella at málið ella virksemi hansara í samband við viðgerðina av málinum, er soleiðis háttað, at eingin vandi má metast at vera fyri, at avgerðin í málinum kann fara at verða ávirkað av óviðkomandi fyriliti.

Stk. 3. Hann, sum er ógegnigur í einum máli, má ikki taka avgerð, vera við til at taka avgerð ella á annan hátt vera við í viðgerðini av málinum.“

Endamálið við hesum reglum er at tryggja, at avgerðirnar eru sakligar og ikki bygdar á óviðkomandi fyrilit. Hetta verður gjørt á tann hátt, at ein persónur, ið kann hugsast at hava serstøk áhugamál í málinum, ikki luttekur í viðgerðini av málinum.

Sambært § 3, stk. 1 í reglugerð fyri brunaumsjónarmenn, hevur brunaumsjónarmaðurin dagligu leiðsluna av slökkiliðnum í kommunum, sum hava egið slökkilið. F, ið er meinigur slökkiliðsmaður, var einsamallur um at hava setanarsamrøður, er formaður í Brunanevndini, formaður í Teknisku nevnd, og hevur eisini verið við til at taka avgerð í Býráðnum. Afturat hesum kemur, at F er stjóri og eigari av felagnum C. Felagið veitir m.a. Tvøroyrar kommunu tænastrur í samband við oljudálking. Sambært § 8, stk. 1 í reglugerð fyri brunaumsjónarmenn, hevur brunaumsjónarmaðurin leiðsluna av tí tekniska tiltakinum á skaðastadnum, tá ið talan t.d. er um oljudálking. Tað er

brunaumsjónarmaðurin sum tekur avgerð um, hvørt tað er neyðugt at tilkalla hjálp, og hvør skal veita hesa tænastu.

Vísandi til serligu áhugamálini, sum F hevði í málinum, haldi eg, at hann má metast at vera ógegnigur sambært § 3, stk. 1, nr. 1 og 3 í fyrisitingarlógini. Hann átti tí ikki at luttikið í viðgerðini av hesum máli, jb. § 3, stk. 3 í fyrisitingarlógini, og meti eg tað vera sera átaluver, at hann einsamallur hevði setanarsamrøðurnar.

Tvøroyrar kommuna hevur í skrivi, dagfest 29. oktober 2007, upplýst, at J, brunaleiðari, luttók á fundinum í Brunanevndini, tá ið nevndin tók avgerð um at mæla til, at M varð settur í starv sum brunaleiðari í Tvøroyrar kommunu. J er pápi M. Sambært § 3, stk. 1, nr. 2 í fyrisitingarlógini var J tí ógegnigur, og átti ikki at luttikið í viðgerðini av málinum í Brunanevndini, jb. § 3, stk. 3 í fyrisitingarlógini.

Notatskylda og partshoyring

Av teimum skjølum, ið eg havi fingið til láns frá Tvøroyrar kommunu, sæst, at tað vóru triggir umsøklarar til starvið sum brunaumsjónarmaður. Allir umsøklararnir vóru bodnir til setanarsamrøðu. Klagarin upplýsir í klagu síni, at setanarsamrøða hansara var hildin heima hjá formanninum í teknisku nevnd. Formaðurin var einsamallur at halda samrøðuna. Hesum afturvísir Tvøroyrar kommuna ikki. Vísandi til omanfyrirstandandi viðmerkingar um gegnið hjá formanninum í teknisku nevnd, meti eg, at tað er atfinningarsamt, at samrøðan verður hildin heima hjá formanninum, og undir óskipaðum viðurskiptum.

Hóast tað, at umsøklararnir vóru til samrøðu viðvíkjandi starvinum, er einki notat skrivað frá samrøðunum. Sambært § 6, stk. 1 í innlitslógini hevur ein myndugleiki skyldu til at skriva upp allar upplýsingar, um veruligu umstøðurnar, ið hava týdning fyri avgerðina í málinum. Tvøroyrar kommuna førir í partshoyringini fram, at starvssamrøðurnar ikki góvu kommununi avgerandi nýggja vitan í mun til tað, sum sjálv umsóknin gjørdi, av tí at kommunalu starvsfólkini kendu umsøklararnar so mikið væl frá lokalsamfelagnum. Eg fari í hesum sambandi at minna kommununa á, at hevur kommunan ella kommunalu starvsfólkini upplýsingar ella vitan um ein umsøkjara, ið ikki eru til fyrimuns fyri

umsökjara, og sum hava stóran týðning fyri avgerðina í málinum, eigur kommunan at partshoyra umsökjara um upplýsingarnar, jb. § 18 í fyrisingarlógini.

Einki notat er skrivað viðvíkjandi ítøkiligu metingunum av førleikum hjá umsökjarunum. Harumframt er einki tilmæli gjørt um, hví mett varð, at tann setti var best eignaður til starvið, og hví klagarin varð valdur frá eftir setanarsamrøðuna. Hetta er als ikki nøktandi. Ein myndugleiki eigur at skriva upp innihaldið á øllum upplýsingum, sum hava týðning fyri málsviðgerðina og málgongdina, og tá ið eitt setanarmál verður lagt til støðutakan í kommunalari nevnd, eigur eitt tilmæli við grundgevingum at fylgja við, soleiðis at nevndin hevur móguleika fyri at taka støðu til, hvør er best eignaður til starvið.

Hóast notat eru skrivað viðvíkjandi samtyktum frá fundum í teimum ymisku nevndunum í Tvøroyrar kommunu í setanarmálinum, er einki notat skrivað frá fundinum í Brunanevndini. Hetta er als ikki nøktandi, serliga sæð í mun til, at tilmælið frá Brunanevndini er grundarlagið undir viðgerðini og avgerðini í hesum setanarmáli.

Starvslýsingin

Tá ið almennir myndugleikar skulu seta stórv, hava teir skyldu til at seta best skikkaða umsökjara í starv. Myndugleikarnir skulu í hesum sambandi halda seg til starvslýsingina. Einki beinleiðis førleikakrav er í lýsingini. Sagt verður, at øll eru vælkomn at søkja, eisini starvsfólk hjá kommununi, og tey sum eru í sløkkiliðnum. Harumframt verður sagt, at fyrimunur er, at umsökjari hevur handaliga útbúgving, men hetta verður ikki sett sum treyt.

Starvslýsingin staðfestir ikki, hvønn førleika brunaumsjónarmaðurin skal hava. Tvøroyrar kommuna metti, at 25 ára starvsroyndir í sløkkiliðnum, umframt persónligir eginleikar hjá tí setta, vigaðu meira enn útbúgvingarnar hjá klagaranum. Harumframt hevur kommunan lagt dent á leiðslu- og samstarvsevni hjá komandi leiðaranum. Hetta eru atlit, ið eru lóglig, viðkomandi og saklig. Eg havi ikki serligar fortreytir fyri at viga hesi ymisku atlit og umstøður á annan og betri hátt enn Tvøroyrar kommuna, og tí meti eg ikki, at eg kann taka dagar

ímillum, hvør av umsøkjaraunum var best skikkaður til starvið sum brunaumsjónarmaður í Tvøroyrar kommunu.

Grundgeving

Í skrivi, dagfest 11. januar 2006, boðar Tvøroyrar kommuna klagaranum frá, at hann ikki hevur fingið starvið. Grundgivið verður við, at annar umsøkjari er settur í starv út frá einari samlaðari meting. Eg eri samd við klagaranum í, at hendan grundgeving ikki lýkur krøvini í § 23 í fyrisitingarlógini, og er hetta átaluvvert. Ein grundgeving skal sambært hesi grein, tá ið hon verður fráboðað skrivliga, vísa til tey høvuðsfyrilit, ið hava verið avgerandi fyri útinningina av metingini. Tað er ikki nøktandi, at grundgevingin verður fráboðað klagaranum við skrivi tann 6. mars 2006, tveir mánaðir eftir, at klagarin hevur fingið skriv um, at hann ikki fekk starvið.

Viðgerðartíðin

Sambært góðum fyrisitingarsíði eigur ein myndugleiki at svara einum borgara innan rimiliga tíð. Tað ganga umleið 10 mánaðir frá tí, at klagarin sendir umsókn til Tvøroyrar kommunu, til hann fær boð um, at starvið er sett. Eg haldi hetta verða alt ov langa viðgerðartíð í einum setanarmáli, har bert triggir umsøkjara eru til starvið. Hetta ásannar Tvøroyrar kommuna eisini.

Innlit

Klagarin klagar harumframt um, at hann ikki hevur fingið innlit í skjøl viðvíkjandi starvssetanini. Í einum setanarmáli, kann ein umsøkjari, sum partur í málinum, bert krevja at verða gjørdur kunnigur við tey skjøl v.m., ið viðvíkja viðurskiftunum hjá viðkomandi sjálvum, jb. § 10, stk. 2 í fyrisitingarlógini. Í teimum skjølum, ið eg havi fingið til láns frá Tvøroyrar kommunu, er tað, burtursæð frá umsóknini hjá klagaranum, einki skjál, ið umrøður viðurskiftini hjá honum. Eg havi tí ikki viðmerkingar til, at Tvøroyrar kommuna noktaði klagaranum innlit í hetta setanarmálið.

Samanumtikið

Eg fari, samanumtikið, at geva Tvøroyrar kommunu eina álvarsliga átalu fyri handfaringina av hesum setanarmálinum. Eg havi umhugsað,

at biðið Tvøroyrar kommunu um at taka málið upp aftur til nýggja viðgerð, men av tí at eg ikki kann siga, hvør av umsøkjaraunum var best skikkaður til starvið, at ein brunaumsjónarmaður er settur í starv, og at so long tíð nú er fráliðin, havi eg valt ikki at gera tað í hesum førinum.

Av tí, at eg haldi talan hava verið um álvarslig brek við viðgerðini hjá Tvøroyrar kommunu í hesum málinum, verður álitid samsvarandi § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini sent formansskapinum í Løgtinginum, lögmanni og landsstýrismanninum í kommunumálum.

Burtursæð frá omanfyrirstandandi áttalu og viðmerkingum, geri eg ikki meira við málið.

28.3 Uppsøgn av starvsfólkum á Strandfaraskipum Landsins

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um uppsagnirnar á Strandfaraskipum Landsins, ta siglingin um Leirvíksfjørð varð lögð niður. Innlendismálaráðið staðfesti, at niðurlegging av einari farleið er ein saklig orsök til at siga fólki úr starvi. Ráðið vísti á, at tað er stovnurin, sum má gera eina meting av, hvørji starvsfólk skuldu sigast úr starvi, og kom til ta niðurstøðu, at nýttu atlitini vóru saklig og lóglig. Umboðsmaðurin vísti á, at ein almennur myndugleiki, sum skal fremja uppsagnir vegna sparingar ella broytingar, hevur skyldu at meta um, hvørji starvsfólk hesin best kann vera fyri uttan, sæð í mun til tær uppgáurnar, sum myndugleikin framyvir skal røkja. Tá nøkur störv vóru tøk á øðrum leiðum, eins og manning skuldi setast aftur umborð á Sam, vórðu hesi störv latin teimum raktu starvsfólkunum eftir einari rangskipan, soleiðis at skiparar/maskinstjórar áttu fyrsta rætt, og síðani eftir førleika og seinast eftir starvsaldri. Umboðsmaðurin vísti á, at førleiki er eitt lógligt atlit, og at einki galið er í at taka starvsaldur við, sum eitt atlit, ið er raðfest aftanfyri førleika. Umboðsmaðurin helt tað hinvegin vera ivasamt, hvørt nýtta rangskipanin var lóglig. Umboðsmaðurin dugdi ikki í skjølunum at síggja, hvørt nøkur ítøkilig meting varð gjord av starvsfólkatorvinum, ella um settu skipararnir/maskinstjórarnir høvdu ein størri førleika, enn teir stýrimenn/maskinmeistarar, sum vóru uppsagdir. Vísandi til ivan um útveljingina og nýttu atlitini í sambandi við uppsagnirnar og setanina av leysu störvunum, mælti umboðsmaðurin Innlendismálaráðnum til at taka málini upp aftur til viðgerðar. Umboðsmaðurin bað samstundis ráðið lata seg frætta aftur, hvørja niðurstøðu ráðið kom til. (J. nr. 200600091).

Klagan

Við skrivi, dagfest 8. nov. 2006, hevur A, adv. sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Viðv. uppsagnunum av limunum hjá Starvsmannafelagnum, Føroya Skipara- og Navigatørfelag og Maskinmeistarafelagnum, sum sigldu hjá Strandfaraskipum Landsins á Leirvíksfjarðaleiðini.

Eftir áheitan frá frammanfyri nevndu manningafeløgum, loyvi

eg mær við hesum at heita á Løgtingsins Umboðsmann, um at taka upp til kanningar málsviðgerðina í sambandi við at limir felagsins, sum sigldu á skipunum hjá Strandafaraskip Landsins á Leirvíksfjarðaleiðini, vórðu sagdir úr starvi.

Talan er um hesar menn:

Limir í Starvsmannafelagnum:

...

Limir í Maskinmeistarafelagnum:

...

Limur í Føroya Skipara- og Navigatørfelag:

- B

Tað sum feløgini ynskja nærri kannað, er bæði málsviðgerðin hjá Strandafaraskipum Landsins og málsviðgerðin hjá Innlendismálaráðnum, í sambandi við at kæra varð send ráðnum um sjálva málsviðgerðina og tær avgerðir, sum tiknar vórðu í sambandi við uppsagnirnar.

Eg sendi í hesum sambandi hjálagt avrit av skjalatilfari, sum lýsir gongdina í málinum, og fari at heita á Løgtingsins Umboðsmann, um at fáa til vega alt skjalatilfarið bæði frá Strandafaraskipum Landsins og Innlendismálaráðnum.

Eg kann nærri útgreina grundgevingarnar fyri kæruni soleiðis:

Viðvíkjandi Strandafaraskip Landsins.

Tað sum manningafeløgini vísa á, er:

- at hoyringsreglurnar ikki eru hildnar í sambandi við uppsagnirnar,
- at Strandafaraskip Landsins ikki hevur givið eina nóg greiða sakliga grundgeving fyri, at júst teir menn, sum fingtu uppsøgn vórðu valdir burturúr og fingtu uppsagnarbræv frá Strandafaraskip Landsins,
- at Strandafaraskip Landsins, uttan haldgóða grund, noktaði at útseta uppsøgnina, hóast farleiðin ikki var niðurløgd fyrr enn 1 mánað aftaná, at uppsagnarfreistin gekk út, og

- at Strandfaraskip Landsins uttan nakra sakliga grund tók inn aðra manning at sigla hesar vikurnar,
- at avgerðirnar um uppsøgn/starvsbroyting ikki eru sakliga grundaðar.

Sum skjaltilfari vísir, so hava feløgini biðið um eina nærri útgreining av teimum grundgevingum, sum Strandfaraskip Landsins hevði fyrri at velja út teir mans, sum vórðu sagdir úr starvi, men talan hevur bert verið um standardorðingar, har manningin ikki hevur fingið ítøkiliga at vita, hvør orsøkin var til, at teirra førleiki gjørdi, at teir vórðu sagdir úr starvi, meðan aðrir persónar, sum hvørki høvdu líka góðar fakligan førleika ella arbeiðsroyndir, sluppu at halda áfram í starvi hjá Strandfaraskip Landsins.

Viðvíkjandi Innlendismálaráðnum.

Kæra varð send Innlendismálaráðnum, men manningafeløgini meta ikki, at handfaringin hjá ráðnum er í samsvar við vanligar fyrisitingarligar reglur, og tey vísa serliga á:

- at málsviðgerðin hevur verið alt ov long,
- at Innlendismálaráðið í nógvum førum ikki hevur svarað teimum spurningum, sum settir eru teimum,
- at landsstýrismaðurin á fundi í Tinganesi 31.5.2006 beinleiðis játtaði, at handfaringin hjá Strandfaraskipum Landsins ikki var røtt,
- at fundurin í Tinganesi tann 31.5.2006 var ein semingsfundur, har bert móguleikarnar fyrri semju partanna millum varð umrøddur,
- at landsstýrismaðurin kortini, uttan at hoyra manningafeløgini, tekur eina formliga avgerð og fráboðað verður við skrivni 2.6.2006,
- at Innlendismálaráðið ikki hevur lagt fyrri manningafeløgini tær viðmerkingar, sum ráðið hevur fingið frá Strandfaraskip Landsins, áðrenn nøkur formlig avgerð varð tikin í kærumálinum,
- at avgerðin hjá landsstýrismanninum annars ikki er sakliga grundað.

Manningafeløgini eru rættiliga ónøgd við, at Innlendismálaráðið

fyrst bíðar í mánaðir við at realitetsviðgerða kærana frá feløgnum, og tá feløgini síðani strongja á fyrri at fáa fund við landsstýrismannin, so verður avtalað, at semingsfundur skal verða, og hesin fundur varð hildin 31.5.2006.

Bert móguleikarnar fyrri semju vórðu viðgjørdir á fundinum, og tað sum manningafeløgini ikki skilja er, at landsstýrismaðurin á fundinum viðurkendi, at handfaringin hjá Strandfaraskip Landsins ikki var farin fram á rættan hátt, og feløgini fingtu ta fatan, at landsstýrismaðurin síðani skuldi kanna móguleikan fyrri, um semja skuldi gerast ella ikki, soleiðis at uppsøgdu mennirnir fingtu eina ávísa figgjarliga kompensatión.

Leiðslurnar fyrri manningafeløgini skiltu tí onki, tá Innlendismálaráðið við skrivi 2.6.2006 boðar frá, at formlig avgerð er tikin, sum byggir á upplýsingar frá Strandfaraskip Landsins, um at landsstýrismaðurin ikki metir grundarlag verða fyrri at seta avgerðina hjá Strandfaraskip Landsins til viks.

Manningafeløgini vísa á, at Innlendismálaráðið í hesum sambandi átti at lagt upplýsingarnar frá Strandfaraskipum Landsins fyrri manningafeløgini til at geva viðmerkingar, áðrenn nøkur formlig avgerð varð tikin í málinum, og í hesum sambandi skrivaði Advokatvirkið til Innlendismálaráðið tann 19.7.2006, men framvegis er onki veruligt svar komið frá landsstýrismanninum, hóast fleiri mánaðir eru farnir.

Manningafeløgini meta ikki, at málsviðgerðin hjá Strandfaraskipum Landsins ella Innlendismálaráðnum er nøktandi, og tí verður heitt á Løgtingsins Umboðsmann, um at taka upp hetta mál.“

Málgongd

Av tí, at talan er um sera rúgvismikið skjalatílfar í sambandi við øll uppsagnarmálini, havi eg gjørt av bert at endurgeva tað tilfarið frá málgongdini, sum hevur týdning fyrri viðgerðina hjá umboðsmanninum.

Í sambandi við fyrireikingarnar av uppsagnunum hevur Strandfaraskip Landsins gjørt soljóðandi upprit:

„Upprit

Arbeidsbólkur í samband við uppsøgnum orsakað av, at Leirvíksfjarðaleiðin verður niðurløgd.

Í bólkinum eru: D, manningarsamskipari, E, starvsfólkaleiðari, F, rakstrarleiðari, G, lønarumsitari.

Í 2006 verður Leirvíksleiðin niðurløgd. Leirvíksleiðin verður í dag røkt av S1 og S2. S2 røkir eisini Kallsøyarleiðina. 34 ársverk eru knýtt at skipunum sum manning.

Tá Leirvíksfjarðarleiðin verður niðurløgd, verður S1 lögð og S2 fer at røkja Kallsøyarleiðina burturav, við einari broyttari vaktarskipan, sum krevur færri fólk.

Hetta inniber at 28 ársverk falla burtur á báðum skipunum.

Talan er um fylgjandi størv, ið falla burtur:

Skiparar:	3,5 ársverk
Stýrimenn:	8,5 ársverk
Maskinmeistarar:	6,5 ársverk
Dekkarar:	6,5 ársverk
Kioskfólk:	3,0 ársverk

Orsakað av natúrligari frágongd og fyribilsstørvum, ið ikki verða longd, verður tørvurin á uppsagnum av føstum fólkum færri. Fylgjandi størv verða leys:

Skipari:	1,0 ársverk
Stýrimenn:	2,0 ársverk
Dekkari:	1,0 ársverk
Kioskfólk:	1,0 ársverk

Neyðugar uppsagnir vera tí 23 ársverk. Orsakað av, at tørvurin er á parttíðarstørvum, er neyðugt at siga fleiri upp enn 23 fólkum.

Í ársverkum er minkingin hendan:

Skiparar:	2,5 ársverk
Stýrimenn:	6,5 ársverk
Maskinmeistarar:	6,5 ársverk
Dekkarar:	5,5 ársverk
Kioskfólk:	2,0 ársverk

Arbeidshólkurinn hefur á fleiri fundum viðgjört spurningin, hvörji kriteriir skula nýtast í samband við uppsagnirnar. Arbeidshólkurinn er samdur um at brúka fylgjandi síðustillaði kriteriir:

Starvsfólk við vantandi evnum til starvið og starvsfólk á raktu leiðunum.

Við tað, at tørvur framhaldandi verður á manning umborð á S2, við tí nýggju skipanini, eins og leys störv eru á øðrum leiðum, verða hesi störv bjóðaði teimum uppsøgdu eftir fylgjandi kriterium:

„Leysu störvini“ verða bjóðaði eftir eini rangskipan, soleiðis at skiparar/maskinstjórar eiga fyrsta rætt, og síðani eftir førleika og seinast eftir starvsaldri.

Sum heild metir SL, at øll siglandi fólk hava nøktandi førleika og royndir til tær ymisku uppgávarnar á farleiðunum, og hefur SL tí havt trupult við at siga starvsfólk upp.

SL skal annars viðmerkja, at SL annars hefur mett tað vera rættast at raðfesta tey leiðandi störvini á skipunum á Leirvíksleiðini. Hetta merkir, at um so er, at annað starv er tøkt innan SL, verður starvið fyrst bjóða teimum, ið hava leiðandi störv umborð á skipunum á Leirvíksleiðini, áðrenn starvið verður bjóðað øðrum.

S2 skal mannast við 1,5 manning.

Skiparar:

SL metir seg kunna bjóða øllum 5 skiparunum á L.leiðini annað starv – sí niðanfyri.

1. Z, skipari umborð á S3 fer frá vegna aldur.
2. B verður uppsagdur: Uppsøgnin er grundað á ávaring og notatir, og tí metir SL, at hann er tann, ið SL kann BEST verða fyri uttan.
3. T verður uppsagdur, grundað á hansara eginleikar at man-øvra (er degraderaður).
4. Ein skipari skal verða umborð á S2.
5. Ein hálvur skipari og hálvur stm. umborð á S2.

Men av tí at S2 fer á 2-1 skipan er tørvur á einum stm. aftrat. Grundað á, at U hevur vinnubræv sum skipsførari og hevur siglt hjá SL í eini 20 ár, og hevur verið so gott sum við øllum skipum hjá SL, metir SL, at hann er tann, ið SL MINST kann verða fyri uttan.

Maskinmeistarar:

Leys stórv hjá maskinmeistarunum er:

Eitt starv á S3 (R er í tíðaravmarkaðum starvi)

Hálvt annað starv umborð á S2. (allir uppsagdir – skulu setast av nýggjum)

3/4 starv umborð á S4 (SR er í tíðaravmarkaðum starvi)

S3:

Grundað á, at P hevur siglt sum maskinstjóri og hevur eina servitan innan buscom, metir SL, at P er tann í SL MINST kann verða fyri uttan, og tí verður hann fluttur í starv sum maskinstjóri. Hetta viðførir, at V verður fluttur sum 2. meistari.

3/4 starv umborð á S4:

Hetta verður bjóðað Q, sum hevur verið longri í starvi og hevur betri vinnubræv enn M.

Hálvt annað starv umborð á S2:

Grundað á, at N er væl kendur við S2 og hevur hægri starvsaldur enn hinir, verður N settur í fulltíðarstarv sum 1. meistari umborð á S2. Grundað á, at O hevur siglt hjá SL í eini 15 ár, og næstur N viðv. starvsaldur, verður O settur í hálv starv sum maskinmeistari og hálv starv sum dekkari.

Maskinmeistarar – niðurstøða

Talan var um 5 meistarar sum sigldu á Leirvíksfjarðarleiðini og SL hevði bert 4 störv at bjóða. Og mett út frá førleika og starvsaldur, førði hetta við sær, at M var óheppin ikki at fáa bjóðað annað starv.

Dekkari:

S2 manglar ein dekkara.

SL metir, at allir eru skikkaðir, men av tí at K ikki hevur roykkavara, fall valið á L, – báðir hava uml. sama starvsaldur.“

Við skrivum, dagfest 12. sept. 2005, hevur Strandfaraskip Landsins boðað teimum raktu starvsfólkunum frá ætlanunum hjá stovninum. Í hesum ætlanarskrivum stendur m.a.:

„Viðvíkjandi: Ætlaðari uppsøgn/starvsbroyting

Tá undirsjóvartunnilin um Leirvíksfjørð verður tikin í nýtslu á vári 2006, verður siglingin um Leirvíksfjørð niðurløgd. Hetta viðførir, at S1 gevst at sigla, og S2 fer bert at røkja kalsoyarleiðina.

Hetta inniber, at 28 ársverk hjá siglandi fólk verða burtur, og munar hetta sjálvandi nógv í virksemi okkara. Avleiðingin av hesum er, at SL noyðist at siga fólk úr starvi.

Leiðslan hevur gjørt eina heildarmeting av siglandi fólkunum, fyri at meta um hvørji fólk SL best kann verða fyrriuttan. Sum heild metir leiðslan, at øll siglandi fólk hava nøktandi førleika og royndir til tær ymisku uppgáurnar.

Sum meginregla hefur leiðslan ætlanir um at uppsiga tey sum sigla á leirvíksfjarðarleiðini, og verða frávik gjörd frá hesari meginreglu, verður hetta grundgivið.

Tørvur verður framhaldandi á manning umborð á S2, eins og leys størv eru á øðrum leiðum. Ætlanin er, at hesi størv verða bjóðað teimum uppsøgdu og verður raðfest eftir tign, førleika og starvsaldri.

... “

Í framhaldi av hesum teksti verður síðani greitt frá, hvør avleiðingin verður fyri tann einstaka, eins og givið verður teimum høvi til at koma við møguligum viðmerkingum innan 28. sept. 2005.

Viðmerkingarnar frá teimum starvsfólkunum, sum hava ummælt ætlanina, hava ikki broytt støðuna hjá Strandfaraskipum Landsins, og við skrivum, dagfest 28. sept. 2005, eru ætlaðu uppsagnirnar/ flytingar staðfestar.

Innlendismálaráðið hefur viðgjørt kærur um uppsagnirnar av 4 av hesum fólkum (C, dekkari, H, maskinmeistari, J og B, báðir stýrimenn). Uppsøgnin av B varð ógildað av Innlendismálaráðnum vegna vantandi partshoyring við skrivi, dagfest 28. juni 2007. Hinar triggjar uppsagnirnar eru staðfestar av ráðnum í skrivum, dagfest ávikavist 20. febr. 2006 (J), 24. okt. 2006 (C) og 7. mars 2007 (H).

Í hesum trimum kæravgerðum stendur m.a.:

„Innlendismálaráðið metir, at niðurlegging av eini farleið er ein saklig orsök til at siga fólk úr starvi. Í útgangsstøðinum er tað stovnurin, sum sakkønur, ið má gera sær eina meting av, hvør skal sigast úr starvi, tá tað er neyðugt. Hesa meting leggur Innlendismálaráðið seg sum meginreglu ikki út í, tó at kannað verður eftir, at metingin er saklig og lóglig. Í framhaldi av hesum skal Innlendismálaráðið viðmerkja, at tey atlit, ið SL hefur tikið, sum t.d. starvsaldur, (*mín undirstriking – hesin*

innskotnið setningur stendur í tveimum av avgerðunum), eru lóglig og saklig.“

Partshoyring

Fyri at umboðsmaðurin kundi taka støðu til, um hetta var eitt mál, sum umboðsmaðurin kundi ella átti at taka upp til viðgerðar, bað umboðsmaðurin við skrivi, dagfest 22. nov. 2006, Innlendismálaráðið um eina frágreiðing um málið.

Við skrivi, dagfest 20. des. 2006, hevur Innlendismálaráðið greitt umboðsmanninum soleiðis frá málinum:

„Vísandi til skriv frá Løgtingsins umboðsmanni, dagfest tann 22. november 2006, verða send øll skjøl viðvíkjandi teimum persónum, ið nevndir verða í skrivinum frá Advokatvirkinum.

Sum sæst er málið hjá B endaliga avgreitt tann 25. oktober 2006 (skjal 1).

Málið hjá H er ikki endaliga avgreitt. Í skrivi, dagfest tann 25. oktober 2006, hevur Innlendismálaráðið rykt Maskinmeistarafelagið eftir svari (skjal 2). Maskinmeistarafelagið hevur enn ikki svara.

Kæran hjá C er endaliga avgreidd 24. oktober 2006 (skjal 3).

Viðvíkjandi spurninginum um at broyta uppsagnarfrestirnar verður víst til skjal 4. Innlendismálaráðið er ikki samt við kæraranum í, at upplýsingarnir frá SSL áttu at verið lagdir fyri teir til viðmerkingar, tí manningarfeløgini kendu til broyttu fyrirtreytirnar, tí tað framgongur beinleiðis av skrivinum frá Innlendismálaráðnum til Advokatvirkið, dagfest tann 20. februar 2006, at upprunaliga metingin hjá SSL heldur ikki.

Máluni um hinar limirnar hjá Maskinmeistarafelagnum og Starvsmannafelagnum eru framvegis til viðgerðar í Innlendismálaráðnum. Miða verður ímóti at fáa hesi avgreidd fyrst í komandi ári.

Annars skal viðmerkjast, at málsviðgerðin í hesum máli hevur drigið út orsakað av, at nógvir kærarar eru í málinum, og tí at fulltrúin, ið sat við málinum í Innlendismálaráðnum, fór í annað starv.

Um umboðsmaðurin annars hevur spurningar í málinum eru tygum vælkomín at seta tygum í samband við undirritaða.“

Við skrivi, dagfest 22. des. 2006, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí, at Innlendismálaráðið ikki var liðugt við viðgerð sína av kærunum, hevði umboðsmaðurin gjørt av at bíða við viðgerð sínari, til hesi kærumál vóru avgreidd.

A, adv. hevur sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 3. jan. 2007:

„Viðv. tykkara j.nr. ... : Kæru um málsviðgerðina hjá Strandfaraskipum Landsins og Innlendismálaráðnum í sambandi við teir limir hjá Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Starvsmannafelagnum og Maskinmeistarafelagnum, sum sigldu hjá Strandfaraskipum Landsins á Leirvíksfjarðarleiðini.

Vísandi til skriv tykkara dagfest 22.12.2006 skal eg við hesum boða frá, at klientar mínir standa spyrjandi nú Innlendismálaráðið greiðir frá, at málini um hinar limirnar hjá Maskinmeistarafelagnum og Starvsmannafelagnum framvegis eru til viðgerðar í Innlendismálaráðnum.

Eg skal í hesum sambandi vísa á:

- at manningarfeløgini høvdu fund við m.a. landsstýrismannin tann 31.05.2006 um kærumálið viðvíkjandi handfaringini av málinum hjá øllum limum, sum sagdir vórðu upp,
- at Innlendismálaráðið við skrivi dagfest 2.6.2006 hevur boðað frá, at „*at Innlendismálaráðið ikki ger meira við málið*“,
- at allir partar hava skilt hesa fráboðan um, at ráðið hevði avgreitt alt kærumálið,

- at Innlendismálaráðið hvørki hevur hildið reglurnar ella regluna um grundgeving í sambandi við málið hjá B, tí sambært skrivinum frá Innlendismálaráðnum so er als ongin grundgeving fyri avgerðini hjá Innlendismálaráðnum,
- at Innlendismálaráðið ikki hevur hildið reglurnar um hoyring og grundgeving í sambandi við málið hjá C, og í hesum sambandi verður víst til tað, sum nevnt er frammanfyri,
- at hoyringsreglurnar í ongum føri eru hildnar, tí tað er ikki rætt, at manningafeløginu hava kent til broyttu fyrirtreytirnar, tí sum greitt er frá í kæruskrevi okkara, so var fundur hildin við landsstýrismannin 31.5.2006, og tá skuldi landsstýrismaðurin saman við umsiting sínari kanna umstøðurnar, og Innlendismálaráðið hevur seinni upplýst, at samskipti tá hevði verið millum Innlendismálaráðið og Strandfaraskip Landsins, men hvørki undirritaðu ella manningafeløginu hava fingið nakað at vita um, hvørjir upplýsingar Innlendismálaráðið og landsstýrismaðurin hava fingið aftaná fundin millum partarnar,
- at Innlendismálaráðið í ongum føri tykist at hava realitetsviðgjørt kærurnar,
- at eingin ítøkilig grundgeving er fyri teimum avgerðum, sum Innlendismálaráðið hevur tikið sambært skrivinum dagfest 02.06.2006.

Tað er rættiliga umráðandi, at umboðsmaðurin noterar, at fundur varð hildin millum partarnar 31.5.2006 har landsstýrismaðurin beinleiðis váttaði, at alt var ikki fari fram á rættan hátt, og tað einasta svar sum Innlendismálaráðið kemur við aftaná nevnda fund er skrivi dagfest 2.6.2006 har niðurstøðan er, at Innlendismálaráðið ikki ger meira við málið.

Tað mál sum víst verður til, er sum nevnt kærumálið um málsviðgerðina viðvíkjandi øllum teimum monnum, sum vórðu uppsagdir, og tí tykist tað at vera ein undanfórsla, at Innlendismálaráðið nú kemur afturum aftur og sigur seg framvegis viðgera nøkur av málunum.

Annars meta kærarnir ikki, at tað sum Innlendismálaráðið upplýsir í skrivi sínum, dagfest 20.12.2006, kann brúkast sum undanfærsla fyri tilvildarligu og seinu málsviðgerðini hjá ráðnum.

Loksins skal boðast frá, at Føroya Skipara- og Navigatørfelag eisini hevur fingið áheitan frá J, um at fáa viðgjørt uppsagnarmál hansara hjá Umboðsmanninum, har hann hevur víst á, at hann í nógv ár hevur siglt sum skipari á farleiðini, men kortini varð hann uppsagdur og ein persónur við nógv minni førleika og royndum varð settur í hansara starv. J hevur framvegis ikki fingið nakra ítøkiliga og sakliga grundgeving fyri uppsøgn sínari.“

A, adv. hevur sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 11. jan. 2007:

„Viðv. tykkara j.nr. ... : Kæra um málsviðgerðina hjá Strandfaraskipum Landsins og Innlendismálaráðnum í sambandi við teir limir hjá Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Starvsmanafelagnum og Maskinmeistarafelagnum, sum sigldu hjá Strandfaraskipum Landsins á Leirvíksfjarðarleiðini.

Vísandi til telefonsamrøðu tykkara við skrivara mín sendi eg hjálagt avrit av skrivum frá Innlendismálaráðnum dagfest ávíkavist 7.10.2005 og 20.2.2006.

Talan er um skriv viðvíkjandi J og leggjast skal afturat, at málið hjá J júst var eitt av teimum málunum, sum varð viðgjørt á fundinum við landsstýrismanninum 31.5.2006.“

Við skrivi, dagfest 15. febr. 2007, sendi umboðsmaðurin hesa víðkaðu klaguna til ummælis hjá Innlendismálaráðnum.

Við skrivi, dagfest 22. febr. 2007, hevur Innlendismálaráðið svarað umboðsmanninum soleiðis:

„Vísandi til skriv, dagfest tann 15. november 2006, verða við hesum øll skjøl í málinum viðvíkjandi J send Umboðsmanninum.

Innlendismálaráðið miðar eftir at fáa alt málið um uppsagnirnar á SSL avgreitt ultimo mars 2007.“

Innlendismálaráðið hevur síðani sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 7. mars 2007:

„Viðv. tykkara j.nr. ... Kæra um málsviðgerðina hjá Strandfaraskipum Landsins og Innlendismálaráðnum í sambandi við teir limir hjá Føroya Skipara- og Navigatørfelag, Starvsmannafelagnum og Maskinmeistarafelagnum, sum sigldu hjá Strandfaraskipum Landsins á Leirvíksleiðini.

Víst verður til skriv frá A, dagfest tann 3. januar 2007, í nevnda máli.

Innlendismálaráðið skal boða frá, at øll málini, undantikið málið um uppsøgnina av B, ið Innlendismálaráðið hevur valt at taka upp aftur, eru avgreidd.

Innlendismálaráðið skal gera vart við, at A í skrivinum viðger ymisk mál. Deils snýr skrivið seg um sjálvar uppsagnirnar av ávísnum starvsfólkum, og deils snýr málið seg um, hvørt tað var rætt av Strandfaraskipum Landsins at lýsa størvini leys aftur, tá tað vísti seg, at tunnilin ikki varð liðugur fyrr enn seinni enn ætlað.

Í hesum sambandi metir Innlendismálaráðið, at tað eru umstøðurnar, tá ið starvsfólkini vóru uppsøgd, ið vóru avgerandi fyri, hvørt starvsfólkini kundu sigast úr starvi.

Tað er ikki rætt, at landsstýrismaðurin á fundi tann 31. mai 2006 hevur lovað nakað sum helst annað enn at kanna málið enn einaferð.

At Innlendismálaráðið hevur tosað við Strandfaraskip Landsins í hesum sambandi er ikki óvanligt, tí talan er um ein stovn, sum Innlendismálaráðið dagliga samskiftir við. Tað, sum er avgerandi í mun til um Innlendismálaráðið átti at hoyrt fakfeløgini, er,

um veruligar upplýsingar í hesum sambandi komu fram. Tað gjørði tað ikki.“

A, adv. hevur sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 9. mars 2007:

„Viðv. tykkara j.nr. ... : Kлага um málsviðgerðina hjá Strandfaraskip Landsins og Innlendismálaráðnum í sambandi við manningarnar á Strandfaraskip Landsins á Leirvíksfjarðaleiðini.

Hjálagt sendi eg avrit av skrivi, sum í dag er sent Innlendismálaráðnum umframt avrit av skrivinum, sum ráðið hevur sent ávikavist Maskinmeistarafelagnum og Strandfaraskip Landsins.

Nevndirnar í feløgnum hava víst á, at tað nú tykist sum at Innlendismálaráðið er raknað við, men vit skulu her hava í huga, at tað nú er umleið 1 ár síðani, at feløginu hildu fund við landsstýrismannin, og eftir nevnda fund boðaði Innlendismálaráðið frá, at tey onki vildu gera við kærurnar, og feløginu halda so fast við, at talan ongantíð hevur verið um nakra realitetsviðgerð, og hetta er greitt brot á vanligu fyrisitingarligar reglur.“

Við skrivi, dagfest 3. juli 2007, hevur Innlendismálaráðið boðað umboðsmanninum frá, at ráðið metti viðgerðina av umrøddu kærumálunum at vera endaliga avgreidda.

Við skrivi, dagfest 9. juli 2007, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at farið varð undir endaligu viðgerðina av málinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um, hvørt málsviðgerðin hevur verið nøktandi, tá avgerð var tikin um uppsøgn/flyting av teimum starvsfólkunum, sum vóru rakt av niðurløgdu siglingini.

Fýra av hesum málum eru viðgjørd sum kærumál í Innlendismálaráðnum.

Ráðið hefur ógildað ta einu uppsøgnina, tí partshoyringin ikki hevði verið nøktandi. Eg geri tí ikki meira við tað málið.

Í niðurstøðum sínum í hinum trimum máluum sigur Innlendismálaráðið, at niðurlagging av einari farleið er ein saklig orsök til at siga fólk úr starvi, og at tað er stovnurin sum sakkønur, ið má gera sær eina meting av, hvørji starvsfólk skulu sigast úr starvi. Ráðið sigur seg bert kunna kanna, hvørt metingin hevur verið saklig og lóglig.

Strandfaraskip Landsins siga í uppritinum, sum er grundarlagið undir avgerð teirra, at uppsagnirnar eru framdar eftir hesum javntstillaðu atlitum:

„Starvsfólk við vantandi evnum til starvið og starvsfólk á raktu leiðunum“.

Í ætlanarskrivunum verður sagt:

„Sum meginregla hevur leiðslan ætlanir um at uppsiga tey sum sigla á leirvíksfjarðarleiðini, og verða frávik gjørd frá hesari meginreglu, verður hetta grundgivið.“

Sambært hesum hava Strandfaraskip Landsins tikið avgerð um, at niðurlagda siglingin um Leirvíksfjørð í høvuðsheitum skal koma at raka starvsfólkini, sum hava siglt á hesari leiðini.

Tá ein almennur setanarmyndugleiki skal fremja uppsagnir, grundað á sparingar ella broytingar, eins og í hesum føri, hevur myndugleikin skyldu til at meta um, hvørji starvsfólk myndugleikin best kann vera fyri uttan sæð í mun til tær uppgáurnar, sum hesin framyvir skal røkja. Eg skal í hesum sambandi vísa til tað, sum er umrøtt um hendan spurning í Forvaltningsret v/ Hans Gammeltoft-Hansen v.fl., 2. útg., bls. 245:

„Når en myndighed beslutter at nedlægge eller begrænse en nærmere angivet del af sin virksomhed, kommer ansatte som aktuelt er beskæftiget på området, umiddelbart i søgelyset med henblik på afskedigelse. Grundsætningen om at en myndighed i sager om afsked på grund af besparelser skal vælge dem som bedst kan undværes, kan imidlertid føre til at myndigheden må undersøge og vurdere om de personer der

umiddelbart er i søgelyset, kan gøre god fyldest på områder som bevares, og måske ligefrem er mere kvalificerede end nogle af de ansatte på disse områder. En sådan vurdering kan bevirke at søgelyset skal rettes mod andre af myndighedens ansatte.

Se i den forbindelse FOB 2001.322... “

Spurningurin um, hví uppsagnirnar bert skulu raka manningina á niðurlögðu leiðunum, er reistur undir partshoyringini av tveimum av uppsögðu dekkarunum. Annar teirra, C, spurdi beinleiðis, um leiðslan hevði gjørt sammetingar av starvsfólkunum á øllum skipum hjá Strandfaraskipum Landsins. Í hoyringsvarinum í onkrum øðrum máli er eisini gjørt vart við, at manningin er starvssett í reiðarínum, og ikki sett í starv á einum ávísimum skipi.

Eg dugi einki at siggja í málunum um, hvørjar metingar Strandfaraskip Landsins ella Innlendismálaráðið hava gjørt sær í hesum sambandi, ella um nøkur slík meting er gjord fyri ymsu starvsfólkabólkarnar. Viðvíkjandi stýrimonnunum havi eg tó lagt til merkis, at ein stýrimaður á aðrari leið var uppsagdur grundað á førleika, og varð hetta gjørt fyri at geva rúm fyri einum av skiparunum á Leirvíksfjarðarleiðini.

Í sambandi við, at nøkur störv vóru tøk á øðrum leiðum, eins og manning skuldi setast aftur umborð á S2, hevur Strandfaraskip Landsins gjørt av, at hesi störv skuldu latast teimum raktu starvsfólkunum eftir hesum atlitum:

„Leysu störvini“ verða bjóðaði eftir eini rangskipan, soleiðis at skiparar/maskinstjórar eiga fyrsta rætt, og síðani eftir førleika og seinast eftir starvsaldri.“

Eins og áður nevnt hevur ein almennur myndugleiki skyldu til at meta um, hvørji starvsfólk, hesin best kann vera fyri uttan sæð í mun til tær uppgávnar, sum hann framyvir skal røkja.

Eingin ivi kann vera um, at førleikin er eitt lógligt atlit í hesum sambandi.

Í donsku umboðsmans- og rættarsíðvenjuni hevur spurningurin um starvsaldur eisini verið royndur fleiri ferðir. Har er staðfest, at starvsaldur ikki kann nýtast sum einasta atlit, men at hetta kann takast við sum eitt av fleiri lógligum og sakligum atlitum, sí t.d. UfR 1995.177H. Um hetta stendur skrivað í áður umrøddu bókini: Forvaltningsret, bls. 243:

„Ved afskedigelse af et større antal offentligt ansatte på samme arbejdssted vil der ofte opstå spørgsmål om hvorvidt der kan fastsættes objektive kriterier for afskedigelser, f.eks. et anciennitetsprincip (jf. SIFU-princippet: SidstInd, FørstUd) eller overenskomstansatte forud for tjenstemandsansatte.

Den almindelige forvaltningsretlige formodning imod at forvaltningen selv kan opstille og følge regler der afskærer en skønmæssig afvejning, taler imod opstilling af regler som de nævnte. Endvidere vil sådanne regler ikke harmonere med den almindelige grundsætning ved ansættelse, hvorefter en stilling skal søges besat med den bedst kvalificerede ansøger, jf. nærmere ovenfor, afsnit II D, s. 209f. Denne grundsætning støtter en antagelse om at myndigheder ved masseafskedigelser skal søge at beholde de bedst kvalificerede medarbejdere og ikke lade f.eks. anciennitet eller ansættelsesform alene være afgørende. Det offentliges større omkostninger ved afskedigelse af tjenstemænd frem for overenskomstansatte, jf. tjenstemandslovgivningens bestemmelser om rådighedsløn og pension, vil dog muligvis kunne tillægges en vis betydning.

I FOB 1990.339 (s. 389) udtalte ombudsmanden at SIFU-princippet vil, hvis dette alene angives som kriterium for afsked af den pågældende, være en ulovlig begrænsning af skønnet. Kriteriet kan indgå i sagen som ét blandt flere lovlige kriterier hvis det konkret er udtryk for vedkommendes egnethed, eller ud fra et personalepolitisk ønske om bred alderssammensætning.“

Eg haldi ikki, at nakað er galið í tí, at starvsaldurin er tikin við sum eitt atlit, ið er raðfest aftanfyri førleika.

Tað tykir mær hinvegin ivasamt, hvørt tað var rætt, tá leysu størvini vóru boðin skiparum/maskinstjórum framum stýrimonnum/maskinm-

eistarum. Eg dugi ekki í skjölunum at síggja, hvört nökur ítökilig meting er gjörd av starvsfólkátörvinum, ella um hesir skiparar/maskinstjórar hövdu ein størri fôrleika, enn teir stýrimenn/maskinmeistarar, sum vóru uppsagdir. Eg haldi tí sama trupulleika gera seg galdandi fyri hesa raðfesting, sum tað, ið er nevnt omanfyri um t.d. SIFU-prinsippið.

Vísandi til ivan, sum eg haldi vera um útveljingina og tey nýttu atlitini í sambandi við uppsagnirnar og setanina av leysu størvunum, fari eg at mæla Innlendismálaráðnum til at taka hesi málini uppafur til viðgerðar og at eftirkanna umrøddu viðurskiftini nærri. Eg fari samstundis at biðja ráðið lata meg frætta, hvørja niðurstøðu komið verður til í hesum sambandi.

Burtursæð frá hesum, haldi eg ikki grundarlag vera fyri at gera meira við hetta málið í lötuni.

Aðalstjórin hevur uppá fyrispurning, í telefonsamrøðu 12/2-08, greitt umboðsmanninum frá, at málið er tikið uppafur og er um at vera klárt. Umboðsmaðurin frættir, tá avgerð fyriliggur.

28.4 Setan av umhvørvisleiðara

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina klagu um viðgerðina hjá Tórshavnar kommunu av eini starvssetan sum umhvørvisleiðari á Kommunalu Brennistøðini. Sambært starvslýsingini var førleikakrivið til starvið: hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur á akademi/diplom støði innan umhvørvi, evnafrøði, lívfrøði ella líkandi. Viðkomandi arbeiðsroyndir vóru ein fyrimunur, men ikki ein treyt. Tveir umsøkjjarar vóru bodnir til setanarsamrøðu. Hvørgin teirra var verkfrøðingur. Einasti umsøkjjarin, ið hevði eina útbúgving, ið samsvaraði við starvslýsingina, var klagarin. Harumframt hevði umsøkjjarin viðkomandi arbeiðsroyndir til starvið. Einki tilfar í málinum vísti, hví klagarin ikki varð boðin til samrøðu ella sett í starv. Umboðsmaðurin gav tí Tórshavnar kommunu eina álvarsliga áttalu fyri hetta. Samanumtikið dugdi umboðsmaðurin ikki at síggja nakra sakliga grundgeving fyri, at klagarin ikki var boðin til setanarsamrøðu ella sett í starv. Umboðsmaðurin skilti tí væl, at klagarin segði seg hava varhugan av, at tann veruliga grundgevingin fyri hesum var hennara uppruni. Vísandi til teir grundleggjandi feilirnar, ið vóru gjørdur í málinum, bað umboðsmaðurin Tórshavnar kommunu, um at taka hetta málið til nýggja viðgerð, og lata seg frætta, hvat víðari hendi í málinum. (J. Nr. 200700016)

Klagan

Við skrivi, dagfest 30. januar 2007, hevur A sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Klaga um starvsseting

Tórshavnar Kommuna søkti í januar í ár eftir umhvørvisleiðara til brennistøðina í Havn.

Eg søkti starvið, men bleiv ikki boðin til starvssamrøðu og fekk ikki starvið.

Viðmerkjast skal, at bert fyra fólk søktu starvið, so tað vildi ikki kravt ta stóru orkuna at havt samrøðu við meg eisini.

Fríggjadagin 27. januar fekk eg bræv við nøktandi svari uppá umsóknina.

Grundgevingin var: „... viðkomandi hevur nøktandi fakligar førleikar, umframt serliga viðkomandi starvsroyndir, ið eftir okkara meting gera viðkomandi best skikkaðan til starvið.“

Hesa grundgeving er eg als ikki nøgd við.

Eg meti meg liva upp til tey fakligu krøvini í starvslýsingini!

Eg eri útbúgvinn Bio-Kemi verkfrøðingur, har ein týðandi partur av útbúgvingini snúði seg um umhvørvi. Harumframt havi eg tikið fleiri relevant skeið.

Viðvíkjandi arbeiðsroyndum meti eg meg hava eina ógvuliga góða barlast frá mínum starvi sum supervisor í trygd, reinføri og umhvørvi á Herdez S. A., ið er eitt stórt virkið við uml. 900 arbeiðsfólkum (nærum tað sama sum øll føroysk flakavirkir tilsaman).

Eg havi varhugan av, at veruliga grundgevingin fyri ikki at bjóða mær til starvssamrøðu, og harvið ikki at geva mær starvið er mín uppruni. Eg eri úr (*mín viðmerking: útlendingur*). Um hetta er so, so er hetta ikki heilt í tráð við tað vælkendu § 266b.

Eg heiti tí á Løgtingsins Umboðsmann um at kanna hetta málið.“

Málsgongd

Í 2006 gjørdur býarverkfrøðingurin í Tórshavnar kommunu og leiðarin á Kommunalu Brennistøðini eitt uppskot til endurskoðaðan bygnað á Brennistøðini. Soljóðandi notat er skrivað í hesum sambandi. Notatið er ikki dagfest:

„Uppskot til endurskoðaðan bygnað á kommunalu brennistøðini

Lýsing av málinum – samandráttur

Bygnaðurin á kommunalu brennistøðini, sum varð samtyktur í fíggiarnevndini í november 2003, er ongantíð komin at virka eftir ætlan, helst tí at hann ikki samsvarar við veruliga virkseimið.

Býarverkfrøðingurin og leiðarin á kommunalu brennistøðini hava tískil gjørt eitt endurskoðað uppskot til bygnað, sum í prinsippinum byggir á uppskotið frá november 2003.

Sambært bygnaðinum verður virkseimið býtt sundur í 5 rakstrar-eindir við hvør sínum rakstrarleiðara/formanni, harumframt verður fyrisiting við einum deildarleiðara, tekniskum leiðara, umhvørvisleiðara og einum skrivstovufólki.

...

Umhvørvisfólk:

Akademiverkfrøðingur sambært verkfrøðingasáttmálanum (1 starv).

...

Fíggiarnevndin 8. november 2006: Góðkent.“

Soljóðandi innanhýsis lýsing av starvinum sum umhvørvisleiðari liggur eisini í málinum. Lýsingin hevur onga dagfesting:

„Deild: Kommunala Brennistøðin

Starvsheiti: Umhvørvisleiðari

Tilvísing til: Deildarleiðaran

Avloysari: Tekniskur leiðari

Høvuðsarbeiðsøki:

Kommunala Brennistøðin og allar deildir undir støðini.

Leiðsluábyrgd fyri:

Øllum umhvørvisligum viðurskiftum á Kommunalu Brennistøðini.

Hövuðsuppgávur:

- Menna og røkja góðskustýringsskipanir innan umhvørvi og arbeiðsumhvørvi,
- Hava umsjón við umhvørvisgóðkenningunum hjá Kommunalu Brennistöðini,
- Hava umsjón við móttøku, handfaring og avskipping av vandamiklum/serliga dálkandi burturkasti,
- Fyriskipa útflutning av burturkasti, ið skal til serviðgerð, herundir útfylla neyðug skjøl,
- Fyriskipa og samskipa allar umhvørviskanningar, ið Kommunala Brennistöðin skal gera,
- Fyriskipa og føra umsjón við kalibreringum av øllum máti-tólum,
- Innsavna og skipa hagtøl fyri burturkast, kanningar, óhapp o.a.
- Gera árligar umhvørvisfrágreiðingar,
- Leggja til rættis kunningartilfar um Kommunalu Brennistöðina, burturkastviðgerð og umhvørvi,
- Kunna og vegleiða stovnar, virkir, áhugabólkar, næmingar o.o, bæði í.s.v. vitjanir og eftir ynski,
- Samskifti við myndugleikar, kanningarstovur o.a.
- Dagligur trygdarleiðari og skrivari hjá trygdarnevndini,
- Luttaka í figgjarætlanararbeiði innan viðkomandi øki og ansa eftir at galdandi játtanir verða hildnar.

Aðrar uppgávur:

- Málsviðgerð og projektleiðslu, serliga innan økini endurnýtslu, tyrving og serviðgerð,
- Luttaka í leiðslubólki saman við leiðslu og rakstrarleiðarum/formonnum,
- Veita serkøna hjálp.

Útbúgving/royndir:

- Hægri útbúgving, t.d. umhvørvis, kemi- ella biologiverkfrøðingur á akademi/diplom støði ella aðra viðkomandi útbúgving,

- Hollan førleika til EDV (Microsoft Windows og – Office, Navision, databasu),
- Koyrikort, ið ikki av eignum ávum má spælast av hondum,
- Royndir við góðsku- og ella umhvørvisstýring,
- Royndir innan almenna fyrisiting,
- Duga væl føroyskt, danskt og enskt, bæði í skrift og talu.

Annað:

- Hevur tagnarskildu viðvíkjandi viðurskiftum, sum kunnleiki fæst til gjøgnum starvið, eisini aftaná at viðkomandi er farin úr starvi.
- Skal fylgja reglunum hjá Tórshavnar kommunu viðvíkjandi rúsandi evnum.

Persónligir eginleikar:

Skal m.a.

- Vera málsøkjandi, framsøkin og hava hugflog.
- Vera sjónligur, positivur, opin, motiverandi og til reiðar at taka avgerðir.
- Kunna arbeiða sjálvstøðugt og duga væl at fyrisita.
- Vera fyrikomandi og duga væl at samskifta, bæði innan- og uttanhýsis.
- Kunna virka í góðum samstarvi við starvsfelagar og eggja teimum at menna tænaustøðið.
- Duga at menna samarbeiðið millum starvsfólk og arbeiðsbólkar.
- Virka sum "sparringspartnari" hjá starvsfólkunum.
- Vera trúgvur móti tiknum avgerðum.
- Hava virðing, fatan fyri og vilja samstarva við ta politisku skipanina.

Setanarviðurskifti:

- Sett(ur) í starv sambært sáttmála millum Fíggjarmálastýrið og viðkomandi yrkisfelag í xx. lønarflokki.
- Til starvið hoyrir skrivstova og neyðugur útbúnaður.
- Starvið skal mennast við neyðugum skeiðvirksemi v.m.

Starvslýsingin, sum verður dagførd aftur tann_____, er gjøgnumgingin og góðkend av:

Dagur: Leiðari: Starvssetti:“

Tann 22. desember 2006 var soljóðandi starvslýsing lýst í bløðunum:

„Umhvørvisleiðari

Kommunala Brennistøðin sóknast eftir umhvørvisleiðara. Starvið er stápsfunktiún við tilvísing til deildarleiðaran og fevnir um arbeiðsøkini umhvørvi, skrásetingar/hagtøl, arbeiðsumhvørvi og kunning.

Uppgávur

Nakrar av høvuðsuppgávunum eru at:

- Menna og røkja umhvørvisstýriskipan
- Hava umsjón við umhvørvisgóðkenningunum hjá Kommunalu Brennistøðini
- Skipa fyri umhvørviskanningum og gera árligar umhvørvisfrágreiðingar
- Innsavna og skipa hagtøl yvir burturkast, umhvørviskanningar, óhapp o.a.
- Leggja til rættis kunningartilfar um Kommunalu Brennistøðina burturkast-viðgerð og umhvørvi sum heild
- Kunna og vegleiða viðskiftafólk, áhugabólkar, skúlaflokkar o.o.
- Samskifti við myndugleikar, kanningarstovur, ráðgevarar o.o.
- Dagligur trygdarleiðari og skrivari hjá trygdarnevnd

Førleikakrøv

Hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur á akademi/diplom støði innan umhvørvi, evnafrøði, lívfrøði ella líknandi. Kunnleiki til umhvørvisstýriskipanir, eins og royndir innan almenna fyrisiting er ein fyrimunur, men ikki ein treyt.

Góður kunnleiki til EDV eins og koyrikort er ynskiligt.

Setanarviðurskifti

Starvið er fulltíðarstarv og verður sett sambært sáttmála við avvarðandi yrkisfelag. Starvið verður sett skjótast til ber.

Umsókn

Umsókn við avriti av prógvum, møguligum viðmælum og starvsroyndum skal vera Tórshavnar kommunu, Postboks 32, 110 Tórshavn, í hendi í seinasta lagi 9. januar 2007. Merk brævbjálvan „Umhvørvisleiðari til Brennistøðina“.

Meiri fast at vita við at venda sær til B, deildarleiðara, ella C, leiðara á starvsfólkadeildini, á tlf. 302010.

Kommunala Brennistøðin er ein deild av teknisku fyrisitingini hjá Tórshavnar kommunu, og hevur ábyrgd av allari burturkastviðgerð í kommununi. Umframt Brennistøðina hoyrir Tyrvingarplássid í Húsahaganum, Jarnplássid og Endurnýtslan á Hjalla til deildina, umframt at deildin tekur sær av rottangatøming.

Kommunala Brennistøðin leggur stóran dent á og orku í at avmarka mest møguligt ta dálking, sum stendst av virkseminum. M.a. hevur Brennistøðin júst fingið nýggjan roykreinsiútbúnað, sum lýkur altjóða krøv til útlát. Virksemið hjá Kommunalu Brennistøðini er umhvørvisgóðkent av Heilsufrøðiligu Starvsstovuni.

Lesið meira um onnur størv á www.torshavn.fo/leysstovur“

Tann 9. januar 2007 móttók Tórshavnar kommuna soljóðandi umsókn um starv frá klagaranum:

„Starv sum Umhvørvisleiðari á Brennistøðini

Hervið loyvi eg mær at søkja starvið sum Umhvørvisleiðari á Brennistøðini, sum varð lýst leyst í bløðunum.

Eg eiti A, eg eri 34 ár og eri úr (*mín viðmerking: útlendingur*). Eg eri útbúgvin Biokemi Verkfrøðingur á Tøknifrøðiliga Fróðskaparsetrinum í Veracruz, og eg kom til Føroyar í 2003, tí eg eri gift við einum føroyingi. Eftir at vit finga eina dóttur, havi eg seinasta hált annað árið verið heima.

Eg meti meg at vera sera væl skikkað til hetta starvið, tí hetta er júst tað, eg havi starvast við í

Í góð 2 ár starvaðist eg sum supervisor av trygd, hygieinu og umhvørvi á HERDEZ, S.A.-planta Veracruz, ið framleiður niðursjóðaða frukt, chili, nektar, juice, salsas og hunang í ymisk ílöt. Starvið innbar dagligar rapportir um GMP (Good Manufacturing Practices), og SSOP (Sanitation Standard Operating Procedures) í øllum umráðum av virkinum. Hetta verður gjørt sambært HACCP programminum og SCP (Sanitation Control Procedures) sambært FDA (Food and Drug Administration) standardi. Eg hevði í miðal 15 starvsfólk til hetta arbeiði til hvørja vakt. Á virkinum HERDEZ, S.A. í Veracruz starvast millum 500 og 900 fólk. Hetta virkið er partur av einum størri samtaki.

Eg havi eisini arbeitt 2 ár sum framleiðslustjóri á CUETARA, S.A., ið framleiðir ymisk sløg av keks. Míni arbeiðsøkir fevndu frá tí teldustýrda rávøruflöwinum, til control og supervisión av útgerð og maskinum so sum: semi-automatiskum óvnum, fyllimaskinum-pakkimaskinum, etikettumaskinum osv., leiðslu og arbeiðsfordeiling av millum 60 til 80 persónum, (teknikarum og arbeiðsfólkum), og analysir og loysnir av óforútsæddum trupulleikum í framleiðsluni.

Ein týðandi partur av míni útbúgving snúði seg um umhvørvið, og eg havi lutikið á umhvørvisskeiðum og altjóða umhvørvis konferencum. Harumframt havi eg starvast á biokemiska matvørulaboratorionum á Tøknifrøðiliga Fróðskaparsetrinum, har eg var partur av eini ph.d. kanning av niðurbrottingar reaktiónunum av canola, oliven og maiz matvøruoljum.

Spanskt er mitt móðurmál, men eg veri støðugt betur fyri í føroyskum.

Viðlagt sendi eg tykkum mítt curriculum vitae.“

Við umsóknini var lagt eitt C.V., har tað m.a. stóð soleiðis:

„*Hægri Útbúgving:*

...

Biokemi verkfrøðingur
Instituto Tecnológico de Veracruz ...
August/1992 – juni/1999

...

Projektleiðaraútbúgving
Skeiðsepilin
Frá 16. okt. til 21. november 2006

...

(*Mín viðmerking: Harumframt hevur klagarin tikið ymisk skeið í leiðslu og umhvørvi v.m.*)

Arbeidsroyndir: August 2004 – februar 2005
Verkætlanarleiðari/Granskingarleiðari
soppar og slógv
Fiskimálaráðið /Fiskivinnuroyndir

...

Februar 2001 til mars 2003
Trygðar og Reinførisleiðari
Herdez S.A. De C.V.
Deild: Góðsku eftirlit – umráði: Trygd og reinføri

...

Fólk á deildini: operatørar og hjálparfólk (varierar millum 10 og 30)

Arbeidsøkir:

- Starvsfólkaleiðsla
- Leiðsla og góðkenning av framleiðslutólum
- Dagligt eftirlit við og rapportering av reinførisarbeiði

- Góðkenning og útvikling av góðskueftirliti (vatn, góðsku, arbeiðsumhvørvi, (GMP og HACCP)
- Loysn av einhvørjum trupulleika viðvikjandi trygd og reinføri á virkinum
- Innføring og leiðsla av nýggjum trygdar og reinføris politikki
- Eftirlit og optimering av trygdar- og reinføris resoursum

...

Juni 1999 til januar 2001

Framleiðslu leiðari

Nueva Galletera Veracruzana Cuatará S.A. De C.V.

Deild: Produksión

...

Fólk á deildini: Operatørar og hjálparfólk (varierar millum 20 og 80)

Arbeiðsøkir:

- Starvsfólkaleiðsla
- Supervisión av framleiðslu og prosesslinjunum
- Statestik og dagligar framleiðslu frágreiðingar fyri hvørja vakt
- Eftirlit og optimering av tilfeingi undir framleiðsluni

...

Arbeiðið í lestrartíðini:

Mars 1999/Juni 1999

Ger av manualum til trygd og reinføri í samband við framleiðslu

Nueva Galletera Veracruzana, S.A. De C.V.

Deild: Planlegging

...

Juni 1996/December 1996

Hjálparfólk á laboratorie

Instituto Tecnológico de Veracruz

Deild: Biokemiskt laboratorium

... »

Í málinum liggja nøkur generel skjøl, ið lýsa mannagongdina hjá Tórshavnar kommunu í sambandi við setanarsamrøður. Eitt skjál vísir hvørjir spurningar setanarbólkurin hevur ætlað at seta til hesa

setanarsamrøðuna, men einki notat viðvíkjandi konkrētu umstøðun-
um viðvíkjandi hesari setanini liggur í málinum.

Allar umsóknirnar til starvið sum umhvørvisleiðari á Kommunalu
Brennistøðini liggja í málinum. Fyri at meta um, hvønn førleika teir
báðir umsøkjararnir, ið vóru bodnir til samrøðu høvdu í mun til
klagaran, verða brot úr teirra C.V. endurgivin her:

Brot úr C.V. hjá D:

»...»

Útbúgvingar:

Mars 2006: Projektleiðaraútbúgving, Skeiðsdepilin í Markna-
gili

Februar 2006: Grundleggjandi leiðaraútbúgving, Skeiðsdepilin
í Marknagili

...

Januar 1995: Laboratoriuteknikari á Århus tekniske skole. Ver-
kætlanin „Dynabeads anti-salmonella“ varð gjørd á Miljø- og
Levnedsmiddelkontrollen í Århus.

Mai 1993: Ídnaðarlaborantur eftir at hava gingið í skúla á
Frederikshavns tekniske skole í 1991, og síðani avgreitt starvs-
venjingina í Føroyum: Hjá Landsdjóralæknanum í Kollafirði
(fiskasjúkudeildin), á Havsbrún í Fuglafirði, á Tjaldurs Apotek-
inum í Tórshavn, á Royndarstøðini í Kollafirði, hjá Fiskaaling
við Áir og Fiskirannsóknaarstovuni.

...

Arbeiðsroyndir:

Oktober 1996 -: Kemiska deild á Heilsufrøðiligu Starvs-
stovuni.

*(Mín viðmerking: Harav seinastu 3 árinum sum varaleiðari, og er í
lötuni deildarleiðari í farloyvisstarvi á kemisku deild).*

... »

Brot úr C.V. hjá E:

»...

Útbúgving ... Cand. scient í lívfrøði (...)

...

Arbeiðsroyndir ... »

Tann 24. januar 2007 sendi B, deildarleiðari á Kommunalu Brennistøðini soljóðandi skriv til klagaran:

„Viðvíkjandi: Umsókn um starv sum umhvørvisleiðari

Vísandi til umsókn tygara um starv sum umhvørvisleiðari á Kommunalu Brennistøðini, verður við hesum boðað frá, at inn komu 4 umsóknir, harav vóru 2 umsøkjara til samrøðu, og avgerð er tikin, um at seta annan umsøkjara í starvið.

Avgerðin um at seta viðkomandi umsøkjara í starvið er grundað á, at viðkomandi hevur nøktandi fakligar førleikar, umframt serliga viðkomandi starvsroyndir, ið eftir okkara meting gera viðkomandi best skikkaðan til starvið.

Tórshavnar kommuna takkar fyri áhuga tygara.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 6. februar 2007, varð klagan send Tórshavnar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur. Samstundis varð kommunan biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 28. februar 2007 sendi Tórshavnar kommuna umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Vísandi til skriv tygara, dagfest 6. februar 2007, verður við hesum frágreiðing, skjøluni í málinum umframt annað relevant tilfar framsent.

Sum tygum kunnugt ásetur § 5 stk. 4 í kommunustýrslógini m.a. at kommunan skal áseta reglur um starvsfólkaviðurskiftini í eini starvsfólkaskipan.

Fíggjarnevndin hevur tann 8. november 2006 nýnormerað eitt starv sum umhvørvisleiðari á brennistøðini (skjal A). Í samtyktini framgongur, at førleikakravið er „Akademi-verkfrøðingur“, tí mett verður, at tað í mesta lagi er eitt krav at hava eina meðallanga útbúgving fyri at kunna røkja hetta starvið, og at ikki er neyðugt við langari útbúgving, t.d. civilverkfrøðingur. Viðmerkjast kann, at við samtyktini hevur fíggjarnevndin eisini sett ein lønarkarm fyri starvinum.

Neyvari starvsinnihald, førleikakrøv v.m. eru nevnd í starvslýsingini fyri starvið, ið er hjáløgð (skjal B).

Síðan bleiv starvið lýst leyst (skjal C). Av lýsingini framgongur, í tráð við fíggjarnevndarsamtyktina, at førleikakravið er „hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur á akademi/diplom støði innan umhvørvi, evnafrøði, lívfrøði ella líknandi“.

Av lýsingini framgongur eisini, í tráð við starvslýsingina, at „kunnleiki til umhvørvisstýriskipanir, eins og royndir innan almenna fyrisiting er ein fyrimunur“.

Inn komu 4 umsóknir, og varð setanarbólkur við trimum limum settur at finna best skikkaða umsøkjaran til starvið. Í bólkinum vóru B, leiðari á brennistøðini, F, rakstrarleiðari á brennistøðini, og G, umhvørvisverkfrøðingur hjá Tórshavnar kommunu. Bólkurin arbeiðdi út frá politikki kommununar á økinum (sí skjal D og E) og gjørdi út frá hesum skjal F at halda samrøðuna út frá.

Eingin av umsøkjarunum hevði júst tann førleika, ið kommunan

ynskti, og tí var – út frá umsóknunum – konkret meting gjørd av, hvørjir umsøkjara skuldu kallast til samrøðu.

Tveir av teimum fyra umsøkjaraunum, t.e. D og E, vóru mettir at hava tann profil, ið best passaði til starvið, og vórðu kallaði til samrøðu. Tað sum setanarbólkurin serliga legði dent á var, at tey bæði høvdu nøktandi teoretiskan førleika, og høvdu drúgvar og relevantar royndir í mun til starvslýsingina og lýsingina í bløðunum. Í stuttum kann nevast, at bæði hava drúgvar royndir innan almenna fyrisiting, at D hevur drúgvar og relevantar royndir innan umhvørviskanningar og góðskustýring, og E hevur drúgvar royndir innan umhvørvisfyrisiting.

Kærarin førir fram í skrivi sínum, at hon metir seg, citat „at hava ógvuliga góða barlast sum supervisor í trygd, reinføri og umhvørvi á Herdez S.A.“ Til hetta er at viðmerkja, at út frá umsóknini hjá kæraranum, ið er grundarlagi undir útveljingini, metti setanarbólkurin ikki, at hesar royndir kundu sammetast við sera relevantu royndirnar hjá umsøkjaraunum, ið vórðu kallaði til samrøðu.

Kærarin er ikki nøgd við grundgevingina í noktandi svarinum. Um A hevði vent sær til kommununa fyri at fáa nærri grundgeving, so hevði ein slík verið givin, tó við atliti til tagnarskylduna. Svárið ið A fekk vísir annars, á einum generellum støði, rættuliga væl, hví annar umsøkjari er settur.“

Hjálagt skrivinum vóru skjølini í málinum.

Við skrivi, dagfest 7. mars, vórðu viðmerkingarnar hjá Tórshavnar kommunu sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tann 19. mars 2007 sendi klagarin umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Ummæli av viðmerkingum Tórshavnar kommunu.

Tórshavnar kommuna heldur uppá, at í starvslýsingini í bløðunum framgongur, í tráð við figgjarnvendarsamtyktina, at førleikakravið er í mesta lagi Akademiverkfrøðingur (3 ára útbúgving).

Hetta er ikki satt. Tað sæst við at lesa lýsingina.

Vanlig mannagongd tá virkir og stovnar lýsa eftir starvsfólki, er at umsøkjarin skal lúka minsta krav fyri útbúgvingarstøði. Lýsingin í bløðunum kann ikki skiljast á annan hátt enn, at umsøkjarin skal í **minsta lagi** hava „hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur á akademi/diplom støði innan umhvørvi, evnafrøði, lívfrøði ella líknandi.“

Um tað veruliga var so, at kommunan móti vanligum siði setti førleikakravið at vera í mesta lagið 3 ára hægri útbúgving, og tískil soldaði meg frá, so er tað ein andsøgn at kommunan bjóðaði E til samrøðu. Hon er Cand.Scient. (5 ára útbúgving) sambært ...

Kommunan heldur uppá, at figgjarnvendarsamtyktin setur lönarkarmin til at verða støði hjá akademi verkfrøðingum.

Um kommunan við hesum vil siga, at hetta var ein orsök til, at eg var soldað frá, vil eg vísa á lönartalvuna fyri Verkfrøðingar og arkitektar (skjal A). Har sæst at munurin á grundlönunum hjá Akademi og Sivil verkfrøðingum er uml. 600 kr. um mánaðin. Tá viðbót og eftirlønir eru taldar við er munurin uml. 1200 kr.

Aftur her er tað ein andsøgn at bjóða einum Cand.scient. til samrøðu, tí teir vera sambært lönardeildini hjá Fíggjarmálaráðnum löntir eftir lönartalvuni hjá magistarafelagnum (skjal B). Henda lönin er væl hægri enn sivilverkfrøðingalönin.

Der útbúgvinn laboratoriateknikari. Hann er sambært heimasíðu Heilsufrøðiligu Starvsstovunar settur leiðari á kemisku deild. Sambært starvsmannafelagnum er laboratoriateknikari flokkaður í lönarflokki 5. Er talan um leiðandi starv, er ein uttan iva flokkaður í hægri lönarflokki, (skjal C).

Kommunan færir fram, citat: „Eingin av umsøkjaraunum hevði just tann førleika, ið kommunan ynskti“.

Í lýsingini í bløðunum ynskir kommunan positivt ein verkfrøðing innan evnafrøði, lívfrøði ella umhvørvi.

Eg vil vísa á, at eg eri verkfrøðingur innan evnafrøði, lívfrøði og umhvørvi. Eg havi tískil nøktandi teoretiskan førleika til starvið.

Í umsókn míni og mínum CV vísti eg á mínar royndir á Herdez S.A.

Á einum slíkum stórum virki har 900 fólk starvast, er altíð vandi fyri umhvørvis dálking. Eg meti, at tað framgongur av umsókn og CV, at eg havi drúgvar royndir við aktivt og dagligt at fyriryrgja umhvørvisdálking.

At enda færir kommunan fram, at um eg vendi mær til kommununa fyri at fáa nærri grundgeving fyri noktandi svarinum, so hevði ein slík verið givin, og at noktandi svarið rættuliga væl vísir, hví annar umsøkjari er settur.

Til hetta er at siga, at tosað var við kommununa, men kommunan var ikki til reiðar at geva eina nærri grundgeving, tí var avgjørt at klaga til umboðsmannin. Tosað var við B, tí hann sum leiðari av brennistøðini, og limur í setanarbólkinum veit mest um málið.

Um skriftliga noktandi svarið rættuliga væl vísir hví annar umsøkjari var settur, fari eg at lata umboðsmanninum at gera av.“

Við skrivi, dagfest 20. mars 2007, vórðu viðmerkingarnar hjá klagaranum sendar Tórshavnar kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Við skrivi, dagfest 17. apríl 2007, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí, at umboðsmaðurin ikki hevði frætt aftur frá Tórshavnar

kommunu, varð hetta málið nú tikið upp til endaliga viðgerð. Boðað varð eisini frá, at av tí at fleiri onnur mál vórðu til viðgerðar, kundu tað ganga 1-2 mánaðir, áðrenn umboðsmaðurin varð liðugur við hetta málið.

Tann 1. mai 2007 sendi Starvsfólkadeildin í Tórshavnar kommunu umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

„Vísandi til skriv tygara, dagfest 21. mars 2007, so er misskiljing tíanverri komin í hjá kommununi soleiðis, at skriv kærarans tíanverri ikki er blivið viðgjørt fyrr enn nú.

Vónandi verða viðmerkingar kommununar tiknar við í viðgerðina.

Viðv. viðmerking kærarans um útbúgvingarliga førleikakrivið, so varð hetta sett í lýsingina fyri at vísa, hvat fyri støði starvið er á, eisini lønarlaga, uttan at hetta tó var orsøkin til, at A ikki varð kallað til samrøðu. Vísast kann í hesum sambandi á, at annar umsøkjari við hægri útbúgving var til samrøðu. Um umsøkjari við hægri útbúgving enn tey í starvslýsingini ásettu hevði verið settur í starv, høvdu setanartreytirnar kortini verið samsvarandi tí, ið figgjarnevndin hevur ásett fyri starvið, herundir lønarkarmin.“

Tann 2. mai 2007 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí at tað ikki varð mettt at verða neyðugt við framhaldandi partshoyringum, varð málið tikið upp til endaliga viðgerð.

Tann 25. juni 2007 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at tað tíverri ikki hevði eydnast at avgreiða málið enn, og at málið, vegna summarfrí, ikki fór at verða liðugt viðgjørt fyrr enn um hálvan august mánað.

Niðurstøða

Klagan snýr seg um viðgerðina hjá Tórshavnar kommunu viðvíkjandi setanini av umhvørvisleiðara á Kommunalu Brennistøðini.

Tá ið almennir myndugleikar skulu seta stórv, hava teir skyldu til at

seta best skikkaða umsøkjaran í starv. Í eini starvssetan er starvslýsingin bindandi fyri myndugleikan.

Sambært starvslýsingini var kravið til útbúgving, at viðkomandi skuldi hava hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur á akademi/diplomstøði innan umhvørvi, evnafrøði, lívfrøði ella líknandi. Tveir umsøkjarar vóru bodnir til setanarsamrøðu. Hvørgin teirra var verkfrøðingur á akademi ella diplomstøði. Einasti umsøkjarin, ið hevði eina útbúgving, ið samsvaraði við starvslýsingina, var klagarin. Hon er útbúgving civilverkfrøðingur innan evnafrøði, lívfrøði og umhvørvi.

Í lýsingini var harumframt ásett, at kunnleiki til umhvørvisstýrskipanir, eins og royndir innan almenna fyrisiting vóru ein fyrimunur, men ikki ein treyt. Klagarin og teir báðir umsøkjararnir, ið vóru bodnir til setanarsamrøðu, høvdu øll viðkomandi arbeiðsroyndir til starvið, men av tí at arbeiðsroyndir sambært lýsingini vóru ein fyrimunur, men ikki ein treyt fyri at fáa starvið, er tað løgið, at Tórshavnar kommuna hevur lagt avgerandi dent á arbeiðsroyndir í hesum setanarmáli. Eg skilji tí als ikki, hví A ikki varð boðin til setanarsamrøðu.

Ímillum skjøluni, ið eg havi fingið til láns frá Tórshavnar kommunu, liggja nøkur generel notat, ið lýsa mannagongdina hjá kommununi viðvíkjandi setanum generelt. Tó er einki notat yvirhøvdur, ið lýsir setanartilgongdina í hesum ítøkiligum málinum. Einki notat viðvíkjandi ítøkiligari meting av førleika hjá umsøkjarunum; einki notat um, hvat setanarbólkurin hevur lagt til grund, tá ið bólkurin bert hevur valt at bjóða tveimum umsøkjarum til samrøðu; einki notat frá teimum báðum setanarsamrøðunum; og einki notat um, hví tann eini umsøkjarin var mettur at verða best eignaður til starvið.

Sum sagt omanfyri hevur setanarmyndugleikin skyldu til at seta best skikkaða umsøkjaran í starv. Í hesum sambandi skal myndugleikin nýta øll viðkomandi, saklig og lóglig atlit. Fyri at prógva at rætti umsøkjari er settur í starv, eigur myndugleikin at skriva niður tær metingar, ið verða gjørdar undir setanartilgongdini.

Sambært § 6, stk. 1 í innlitslógini hevur ein myndugleiki skyldu til at

skriva upp allar upplýsingar, um veruligu umstøðurnar, ið hava týðning
fyri avgerðina í málinum. Eftir hesi grein átti setanarbólkurin at skriva
upp nýggjar upplýsingar, ið komu fram undir setanarsamrøðunum.

Afturat hesari lógaráløgdu notatskylduni, hevur ein fyrisitingarmyndug-
leiki harumframt eisini eina viðkaða notatskyldu, sum byggir á eina
ikki-lógarfesta fyrisitingarlaga meginreglu. Hendan skyldan fevnir um
at skriva upp innihaldið á øllum upplýsingum, sum hava týðning
fyri málsviðgerðina og málsgegndina. Hetta er ein fortreyt fyri einum
munadyggum eftirliti við, at myndugleikin hevur borið seg rætt at, og
at málsviðgerðin er farin rætt fram. Myndugleikin hevur somuleiðis
skyldu til at lýsa málið á nøktandi hátt, áðrenn avgerð verður tikin.

Eg haldi, at tað er sera atfinningarsamt, at als einki notat er skrivað
viðvíkjandi ítøkiligum viðurskiftunum í hesum setanarmáli. Serliga í
einum máli sum hesum, har ivi kann reisast um, hvørt avgerðin er saklig,
er neyðugt at málsviðgerðin og grundgevingarnar eru í lagi, soleiðis at
prógvast kann, at alt er fari rætt fram. Eg fari tí at geva Tórshavnar
kommunu eina álvarsliga átalu fyri hetta.

Í skrivi, dagfest 24. januar 2007, boðar kommunan frá, at annar
umsøkjari er settur í starv. Í skrivinum verður sagt, at tann setti hevur
nøktandi fakligar førleikar og serliga viðkomandi starvsroyndir. Einki
verður sagt um, hvørjar ítøkiligar førleikar talan er um, og á hvønn hátt
førleikarnir og starvsroyndir hjá tí setta eru betri egnaðar til starvið
enn tær hjá klagaranum. Hetta er ikki nøktandi.

Í frágreiðingini til mín er kommunan komin við eftirfylgjandi grund-
gevingum fyri starvssetanini. Kommunan sigur m.a., at figgjarnevndin
hjá kommununi í innanhýsis skjali hevur samtykt, at førleikakravið
til starvið skal verða akademiverkfrøðingur, av tí at mett var, at tað í
mesta lagi er eitt krav at hava eina meðallanga útbúgving til starvið.
Lønarkarmurin til starvið var eisini settur í mun til hesa útbúgving.
At innanhýsis skjøl viðvíkjandi starvinum hava annað innihald enn
starvslýsingin, hevur ongan týðning fyri umsøkjaran, annað enn at tæna
sum eitt tulkningarikast, um starvslýsingin er ógreið. Í starvslýsingini
stendur, at umsøjarin skal hava hægri útbúgving, t.d. verkfrøðingur

á akademi/diplom stöði innan umhvørvi, evnafrøði ella líknandi. Í hesum liggur einki mestakrav, og tí er ikki grundarlag fyri fatanini hjá kommununi hesum viðvíkjandi. Um lýsingin var misvisandi, átti Tórshavnar kommuna at lýst starvið leyst av nýggjum, soleiðis at aðrir skikkaðir umsøkjari eisini finga møguleika til at søkja starvið.

Til síðst grundgevvur kommunan við, at tey bæði, ið vóru til setanarsamrøðu, høvdu drúgvur arbeiðsroyndir innan økið, men tað hevði klagarin eisini, og er hetta tí heldur ikki haldgóð grundgeving.

Samanumtikið dugi eg ikki at síggja nakra sakliga grundgeving fyri, at klagarin ikki er boðin til samrøðu ella sett í starv. Tí skilji eg væl, at klagarin sigur seg hava varhugan av, at tann veruliga grundgevingin fyri, at hon ikki varð boðin til setanarsamrøðu, var hennara uppruni.

Vísandi til teir grundleggjandi feilirnar, ið eru gjørdir í hesum máli: at tann umsøkjari, ið sambært starvslýsingini tyktist best skikkað til starvið, ikki kom til setanarsamrøðu, og at tað tí er ivasamt, um hennara umsókn hevur fingið nakra veruliga viðgerð, at einki notat lýsir gongdina í málinum, og at grundgevingarnar viðvíkjandi starvssetanini ikki eru nøktandi, fari eg at biðja Tórshavnar kommunu um at taka hetta málið til nýggja viðgerð.

Av tí, at eg haldi talan hava verið um álvarslig brek við viðgerðini hjá Tórshavnar kommunu í hesum málinum, verður álitit samsvarandi § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini sent formansskapinum í Løgtinginum, lögmanni og landsstýrismanninum í kommunumálum.

Burtursæð frá omanfyrilandandi áttalu og viðmerkingum, geri eg ikki meira við málið í lötuni. Eg fari at biðja Tórshavnar kommunu lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Síðani umboðsmaðurin, tann 14. august 2007, sendi álit til Tórshavnar kommunu í omanfyrinevnda máli, er hetta hent í málinum:

Tann 5. september 2007 sendi Tórshavnar kommuna umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Viðvíkjandi klaguni frá A, dagfest 30. januar 2007

Víst verður til álitid frá Løgtingsins Umboðsmanni dagfest tann 14. august 2007 viðvíkjandi omanfyri nevnda máli.

Í álitinum verður funnist at Tórshavnar kommunu, fyri ikki at hava boðið klagaranum til setanarsamrøðu, hóast hon hevur útbúgving, ið samsvarar við starvslýsingina, og hóast hon hevur viðkomandi arbeiðsroyndir.

Harnæst verður funnist at kommununi fyri, at einki notat er skrivað viðvíkjandi ítøkiligu viðurskiftunum í hesum setanarmáli, og ein álvarslig átala verður givin fyri hetta.

Eisini verður funnist at kommununi fyri ikki at hava grundgivið nøktandi, tá boðað varð klagaranum frá, at hon ikki fekk starvið.

At enda biður umboðsmaðurin, vísandi til teir grundleggjandi feilirnar, ið eru gjørdir í hesum máli, um, at Tórshavnar kommuna tekur málið til nýggja viðgerð.

Kommunan hevur havt eina neyva gjøgnumgongd av málinum fyri at lýsa tað so væl sum gjørligt, og fyri at fáa staðfest, hvat farið er fram.

Tilgongdin í málinum í mun til fyrisitingarlógina

Viðvíkjandi fyrisitingarliga framferðarháttinurn í málinum, so er kommunan samd við umboðsmanninum í, at viðgerðin ikki hevur verið nøktandi, og kommunan tekur allar atfinningarnar hesum viðvíkjandi til eftirtektar.

Innihaldið í avgerðini

Sambært starvslýsingini, ið lýst varð í bløðunum tann 22. desember 2006, eru høvuðsuppgávurnar hjá umhvørvisleiðaranum m.a. at gera

árligar umhvorvisfrágreiðingar, at leggja til rættis kunningartilfar, at kunna og vegleiða viðskiftafólk o.o., at samskifta við myndugleikar o.o. og at vera skrivari hjá trygðarnevndini.

Í neyvu málgjøgnumgongdini er komið fram, at orsökkin til at klagarin ikki varð boðin til samrøðu, var, at setanarbólkurin út frá umsóknartilfarinum fekk ta fatan, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt. Hendan metingin var grundað á, at klagarin í umsóknini hevur skrivað, at ” Spanskt er mítt móðurmál, men eg verið støðugt betur fyri í føroyskum”, og ta sannroynd, at tað var maður klagarans, sum vendi sær til kommununa fyri at frætta nærri um málið og ikki klagarin sjálv.

Kommunan er av teirri meting, at atlitid til málsliga førleikan hjá klagaranum í hesum málinum er sakligt, vísandi til omanfyri nevndu uppgávur hjá umhvorvisleiðaranum og vísandi til innanhýsis lýsing av starvinum. Hinvegin viðurkennir kommunan, at júst hetta við málsliga førleikanum átti at verið kannað nærri, soleiðis at niðurstøðan kundi verið staðfest ella avsannað, og at klagarin átti at verið hoyrd um hesa niðurstøðu.

Vísandi til omanfyri standandi metir kommunan, at hetta einsamalt er nøktandi grundgeving fyri, hví klagarin ikki varð boðin til samrøðu, og at avgerðin á ongan hátt er grundað á uppruna, soleiðis sum klagarin metir í kæruni til umboðsmannin.

Tiltøk

Í sambandi við gjøgnumgongdina av málinum er kommunan farin undir at endurmeta starvsfólka- og leiðsluhondbókina, fyri at kanna eftir, um hon er nóg góð. Eisini hevur kommunan í skrivi til allar leiðarar hjá kommununi mint á notat-, partshoyringar- og grundgevingarskylduna sambært fyrisitingarlógini.

Hesi tiltøk hevur kommunan sett í verk fyri at fyribygja, at slíkt skal koma fyri aftur.

Viðvíkjandi umbønini frá umboðsmanninum um at taka málið til nýggja viðgerð, so metir kommunan, at hetta ikki letur seg

gera í meiri mun enn tað, kommunan longu hevur gjørt fyri at fyribyrsgja endurtøku og við at geva klagaranum eina góða og sakliga kunning um málið. Starvið, ið klagarin søkti, er sum kunnugt sett, og viðkomandi, sum varð settur í hetta starv, var í góðari trúgv. Rættarstøðan hjá hesum persóni skal havast í huga. Kommunan hevur ongan móguleika at bjóða klagaranum júst hetta starvið, hóast tað skuldi víst seg, at klagarin var skikkaður til tað.

Eftir kommununar meting gevur tað lítt meining at bjóða klagaranum til eina setanarsamrøðu, tá starvið, røðan skal snúgv seg um, ikki er leyst. Kommunan hevur heldur ikki móguleika at bjóða klagaranum hetta starv. Eina slíka samrøðu hevði klagarin neyvan tikið í álvara.

Tí hava vit í staðin gjørt av at bjóða klagaranum til eina samrøðu við borgarstjóran og kommunustjóran, og varð hendan samrøðan hildin mánadagin 3. september kl. 15.00 í fundarhølinum hjá borgarstjóranum.

Málið við samrøðuni var at greiða klagaranum frá, hvat farið er fram, og hvørji mistøk eru gjørd, soleiðis at hetta óhepna mál kann fáa ein virðiligan enda.

Um tygum hava spurningar ella viðmerkingar eru tygum vælkomnin til at seta tygum í samband við undirritaðu.“

Tann 13. september 2007 sendi umboðsmaðurin Tórshavnar kommunu soljóðandi svarskriv:

„Viðvíkjandi klaguni frá A, dagfest 30. januar 2007

Eg havi móttikið skriv tykkara, dagfest 5. september 2007, har kommunan m.a. boðar frá, at hon í sambandi við hetta málið hevur sett tiltøk í verk fyri at fyribyrsgja, at slík mál skulu koma fyrri aftur. Hetta kann eg bert taka undir við.

Í skrivinum viðgongur Tórshavnar kommuna, at viðgerðin av

málinum ikki hevur verið nøktandi, og at kommunan tekur allar atfinningar hesum viðvíkjandi til eftirtektar.

Tórshavnar kommuna kemur síðani við nýggjari grundgeving fyri, hví klagarin ikki varð boðin til setanarsamrøðu, nevniliga, at setanarbólkurin hevði ta fatan, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt. Tórshavnar kommuna sigur í skrivinum, at nýggja grundgevingin er komin fram eftir eina neyva gjøgnumgongd av málinum.

Eg vil her við biðja um eina frágreiðing um hvørjar kanningar, kommunan byggir hetta á. Hevur kommunan fleiri skjøl ella frágreiðingar í málinum, fari eg at biðja kommununa um beinanvegin at senda mær tilfarið.

Í sambandi við viðgerðina av hesum máli, fekk eg skjølina í setanarmálinum til láns frá Tórshavnar kommunu. Harumframt sendi kommunan mær frágreiðingar, ið lýstu, hvat var farið fram undir setanartilgongdini.

Sambært hesum skjølum var grundgevingin, ið kommunan gav klagaranum, soljóðandi:

„... Avgerðin um at seta viðkomandi umsøkjara í starvið er grundað á, at viðkomandi hevur nøktandi fakligar førleikar, umframt serliga viðkomandi starvsroyndir, ið eftir okkara meting gera viðkomandi best skikkaðan til starvið.“

Í frágreiðing kommununar til umboðsmannin stendur m.a.:

»...

Eingin av umsøkjaraunum hevði júst tann førleika, ið kommunan ynskti, og tí var – út frá umsóknunum – konkret meting gjørd av, hvørjir umsøklarar skuldu kallast til samrøðu.

Tveir av teimum fyra umsøkjaraunum ... vóru mettir at hava tann profil, ið best passaði til starvið, og vórðu kallaði til samrøðu. Tað

sum setanarbólkurinn serliga legði dent á var, at tey bæði høvdu nøktandi teoretiskan førleika, og høvdu drúgvur og relevantar royndir í mun til starvslýsingina og lýsingina í bløðunum. ...“

Tað vil siga, at bæði yvirfyri klagaranum og yvirfyri umboðsmanninum hevur kommunan higartil bert lagt dent á fakligar førleikar og starvsroyndir hjá umsøkjarunum.

Í skrivinum, dagfest 5. september 2007, broytir kommunan kós, og sigur nú grundgevingina fyri, at klagarin ikki fekk starvið, verða, at setanarbólkurinn hevði fatanina av, at klagarin ikki dugdi føroyskt.

Men føroyskt var ikki eitt førleikakrav sambært starvslýsingini í bløðunum.

At klagarin í umsóknini skrivaði, at: ”spanskt er mítt móðurmál, men eg verið støðugt betur fyri í føroyskum”, prógvar ikki, at hon ikki dugdi føroyskt. Tvørturímóti talar tað, at umsóknin og C.V. eru skrivað á føroyskum, fyri, at hon dugdi føroyskt.

Kommunan vísir harumframt á, at maður klagarans vendi sær til kommununa fyri at frætta um málið. Til hetta er at siga, at ein partur í einum máli hevur rætt til at lata seg umboða av øðrum, j.b. § 8, stk. 1 í fyrisingarlógini, og kann klagarin tí ikki lastast fyri at hava latið seg umboðað av manni sínum.

Tað sást ikki av skjølunum, ið umboðsmaðurin fekk til láns, at kommunan á annan hátt hevði kannað, hvørt klagarin dugdi føroyskt. Tá ið mál verða viðgjørd í fyrisingini, er ikki nokk at hava eina fatan av nøkrum viðurskiftum. Neyðugt er at kannað, hvørt fatanin er røtt, áðrenn avgerð verður tikin. Tað er hvørki nøktandi ella sakligt, eftirfylgjandi og uttan prógv, at vísa á, at fatanin hjá kommununi var, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt.

Eg skal í hesum sambandi minna kommununa á, at ein myndug-

leiki eigur at greiða umboðsmanninum nøktandi frá málinum, og senda umboðsmanninum øll skjøl, sum hesin biður um, jb. § 8, stk. 1 í umboðsmanslógini.

Kommunan førir fram, at tað ber ikki til at taka málið upp til nýggja viðgerð vegna tað, at umsøkjari er í góðari trúgv.

Hvørt tann setti er í góðari ella óndari trúgv, er ein spurningur um eitt møgult endurgjaldskrav ímillum tann setta og kommununa. Hetta hevur ongan týðning fyri, hvørt kommunan kann taka málið upp aftur til nýggja viðgerð ella ikki.

Eg fari at biðja Tórshavnar kommunu um at koma á fund á skrivstovu míni fyri at umrøða málið, hósdeginn tann 20. september kl. 10.00. Um hetta tíðspunkt ikki liggur fyri hjá kommununi, kann kommunan venda sær til skrivstovu mína fyri at avtala aðra tíð.“

Tann 20. september 2007 varð soljóðandi fundarfrásøgn skrivað frá fundi ímillum umboðsmannin og Tórshavnar kommunu:

„Fundarfrásøgn

Umboðsmaðurin hevði innkallað Tórshavnar kommunu til fundar fyri at umrøða málið um útlendsku kvinnuna, ið ikki fekk starv sum umhvørvisleiðari á Brennistøðini í Havn.

Fundurin varð hildin á skrivstovuni hjá umboðsmanninum tann 20. september 2007 kl. 10.00 – 11.45.

Á fundinum luttóku frá Tórshavnar kommunu: H (...), ... (I), ... (J), ... (K). Frá umboðsmanninum luttóku: Sólja í Ólavsstovu (SÍÓ), Johnhard Klettheyggj (JK) og Birita E. Ludvíksdóttir (BEL).

SÍÓ byrjaði við at bjóða vælkomin, og greiddi stutt frá endamálinum við fundinum. Hon bað síðani Tórshavnar kommunu um frágreiðing um, hvat var hent í málinum eftir

álit umboðsmansins og bað um frágreiðing uppá teir spurningar, ið vóru settir í skrivni umboðsmansins, dagfest 13. september 2007.

H segði, at tað, sum var gjørt í málinum aftaná álitid frá umboðsmanninum var, at umsitingin hevði havt fund við setanarbólkin, og havt fund við klagaran um málið.

K segði, at viðgerðin av hesum málinum, eins og fráboðað, var ikki nøktandi, og at kommunan tekur allar atfinningar umboðsmansins til eftirtektar.

K segði, at kommunan hevði kallað setanarbólkin inn til fundar um málið. Hann legði afturat, at hetta átti kommunan sjálvsagt at gjørt í sambandi við, at umboðsmaðurin bað um frágreiðing og øll skjøl í hesum málinum, men av tí at hetta ikki varð gjørt, gjørdi kommunan av at kanna málið til botns nú. Í samrøðuni við setanarbólkin varð komið fram, at setanarbólkurin hevði ta fatan, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt.

BEL spurdi, um hvussu setanarbólkurin hevði fingið fatanina av, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt. K segði, at setanarbólkurin hevði spurt seg fyri hjá fólki, um málsligu førleikarnar hjá klagaranum. BEL segði, at um so var, skuldi klagarin verið partshoyrdur um hetta, so hetta ger ikki støðuna betri. K var samdur í hesum.

K handaði umboðsmanninum eitt notat, ið var gjørt frá hesum fundinum. Hann segði annars, at tað vóru ikki fleiri skjøl í sjálvum setanarmálinum, ið umboðsmaðurin ikki hevði sæð.

SíÓ segði, at av tí at setanarbólkurin ikki hevði havt setanarsamrøðu við klagaran, hevði setanarbólkurin einki prógv fyri, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt. Hetta vóru K og J samd við umboðsmanninum í.

BEL segði, at tað var ikki sakligt, eftirfylgjandi og uttan prógv,

at vísa til, at setanarbólkurinn hevði fatanina av, at klagarin ikki dugdi nóg væl føroyskt. Hetta vóru J og K samd í.

K segði, at kommunan á eftirfylgjandi fundinum við klagaran, tann 3. september 2007, hevði fingið staðfest, at hon dugdi ikki nóg væl føroyskt til at kunna røkja hetta starvið. Í hesum sambandi skal havast í huga, at talan er um eitt sjálvstøðugt starv, sum ikki er knýtt at nakrari fyrisiting, og talan er um rættiliga umfangandi skrivligt samskipti.

JK segði, at ivasamt var, hvørt hesin fundurin kundi geva kommununi eina rætta mynd av málsliga førleikanum hjá klagaranum, vísandi til trústið, sum klagarin náttúrliga var undir á fundinum.

K segði, at kommunan stóð í einari støðu, ið ikki kundi loysast nøktandi fyri allar partar. Kommunan hevði eisini støðuna hjá tí, ið var settur í starvið sum umhvørvisleiðari, at hugsa um, tí at hesin var settur í góðari trúgv. Tí helt kommunan seg ikki kunna taka málið upp aftur.

SíÓ segði, at hvørt tann setti var í góðari trúgv ella ikki, er ein spurningur um eitt møguligt endurgjaldskrav ímillum tann setta og kommununa. Hetta hevur ongan týðning fyri, hvørt kommunan kann taka málið upp aftur til nýggja viðgerð ella ikki. Harumframt er spurningurin, hvussu góðari trúgv tann setti var í, av tí at hann ikki leyk krøvini í starvslýsingini.

JK segði, tá ið málið ikki verður tikið upp aftur til nýggja viðgerð, vil ivin um avgerðina altíð standa eftir. Við ikki at taka málið upp aftur, tekur kommunan rættartrygdina hjá tí setta fram um rættartrygdina hjá klagaranum.

I segði, at Tórshavnar kommunan var sera hørm um, at hendan støðan var íkomin, og hevði tikið allar atfinningarnar frá umboðsmanninum til eftirtektar. Kommunan vildi gera alt fyri, at hetta ikki skuldi endurtaka seg. Kommunan hevði tí sent eina

vegleiðing viðvíkjandi starvssetanum til allar leiðarar í Tórshavnar kommunu. Hetta metti I fór at betra um mannagongdina viðv. starvssetanum framyvir. Hann dugdi bert ikki at síggja, hvat kommunan skuldi gera meira fyri at bøta um hetta ítøkiliga setanarmálið.

SíÓ segði, at tað var gott, at kommunan arbeiddi við at betra um mannagongdir viðvíkjandi starvssetanum, men hon helt tó fast við, at kommunan var noydd til at rætta uppá hetta ítøkiliga málið.

SíÓ vísti á, at tað eru nógvir móguleikar at taka málið uppafur til nýggja viðgerð. Ein máti er at viðgera sama setanarmál umaftur, soleiðis at klagarin verður tikin til setanarsamrøðu, ein annar máti er at lýsa starvið leyst av nýggjum.

H segði, at hann á fundinum við klagaran hevði boðað henni frá, at hann skuldi boða henni frá, tá ið viðkomandi størv vóru leys at søkja.

SíÓ bað um at fáa skjøl og frágreiðingar frá kommununi, um hvat var hent í málinum, eftir at umboðsmaðurin hevði verið inni í málinum. Harumframt bað SíÓ um at verða kunnað um, hvat framhaldandi hendi í málinum.

SíÓ legði afturat, at fundarfrásøgnin frá fundinum við klagaran, dagfest tann 3. september 2007, ikki varð skrivað í einum serliga semjusøkjandi tóna. K var samdur í hesum. H segði, at endamálið við fundinum var ein vinafundur, men hann mátti viðganga, at endamálið ikki varð rokkið, m.a. tí at advokaturin hjá klagaranum forpurraði málið.

BEL segði, at tá ið kommunan nýtir fundarfrásøgnina sum dokumentatiún yvirfyri umboðsmanninum, átti fundarfrásøgnin at verið send klagaranum til viðmerkingar fyrst.

SíÓ tók samanum og segði, at hon framvegis ikki var nøgd við

viðgerðina hjá kommununi í hesum málinum, og fór at heita á kommununa um at taka málið upp til nýggja viðgerð.

SíÓ segði, at hon fer at senda fundarfrásøgn frá hesum fundi til kommununa til viðmerkingar, og at hon síðani fer at senda kommununi skriv í málinum.

Fundurin varð lokin kl. 11.45.

...

P.S. Tórshavnar kommuna hevur við telduposti, tann 3. oktober 2007, boðað frá, at kommunan ikki hevur viðmerkingar til fundarfrásøgnina.“

Tann 17. oktober 2007, sendi umboðsmaðurin soljóðandi skriv til Tórshavnar kommunu:

„Viðvíkjandi álitum mínum, dagfest 14. august 2007

Síðani umboðsmaðurin sendi álit í omanfyrinevnda máli til Tórshavnar kommunu, hevur samskipti verið ímillum kommununa og umboðsmannin um málið.

Í skrivinum frá kommununi til umboðsmannin, dagfest 5. september 2007, boðar kommunan frá, at hon hevur tikið allar atfinningar umboðsmansins til eftirtektar, og í sambandi við hetta málið hevur kommunan sett tiltøk í verk fyri at fyrirbyggja, at slík mál skulu koma fyri aftur. Hetta kann eg bert taka undir við, men tað broytir ikki støðuna í hesum ítøkiligum málinum.

Í skrivinum førir kommunan fram, at orsøkin til, at klagarin ikki fekk starvið var, at setanarbólkurin hevði fatanina av, at klagarin ikki dugdi føroyskt.

Av tí at setanarbólkurin ikki hevði havt setanarsamrøðu við klagaran, hevði setanarbólkurin einki prógv fyri, at klagarin ikki dugdi nógv væl føroyskt. Tað er ikki sakligt, eftirfylgjandi og uttan prógv, at vísa til, at setanarbólkurin hevði fatanina av, at klagarin ikki dugdi nógv væl føroyskt.

Kommunan førir fram, at tað ber ikki til at taka málið upp til nýggja viðgerð vegna tað, at setti umsøkjari er í góðari trúgv.

Hvørt tann setti er í góðari ella óndari trúgv, er ein spurningur um eitt møguligt endurgjaldskrav ímillum tann setta og kommununa. Hetta hevur ongan týdning fyri, hvørt kommunan kann taka málið upp aftur til nýggja viðgerð ella ikki.

Samanumtikið haldi eg ikki grundarlag vera fyri at broyta støðu í hesum máli, og fari tí at halda fast við niðurstøðu mína, dagfest 14. august 2007.

Hetta skriv verður í næstum, saman við samskiftinum ímillum kommununa og umboðsmannin, lagt út á heimasíðu umboðsmansins í navnleysum líki.

Avrit av hesum skrivi og samskihti annars ímillum kommununa og umboðsmannin er sent klagaranum til kunningar.“

Tann 26. oktober 2007 sendi Tórshavnar kommuna umboðsmanninum soljóðandi skriv:

„Viðvíkjandi handfaringina av umboðsmansmáli í áliti, dagfest 14. august 2007

Tórshavnar kommuna skal við hesum gera vart við, at kommunan metir at framferðarhátturin hjá Løgtingsins umboðsmanni í setanarmálinum, sum umboðsmaðurin gjørdi niðurstøður um í áliti sínum, dagfest 14. august 2007, er skeivur.

Eftir at umboðsmaðurin í nevndu niðurstøðu gjørdi kommununa varuga við sína støðu til málið, tók kommunan málið upp aftur til endurskoðan og tók undir við, at mistøk vóru farin fram. Hetta framgongur av skrivi dagfest 5. september 2007, og eisini vísti borgarstjórin á hetta í kjaksending í Sjóntvarpi Føroya tann 6. september 2007.

Kommunan bleiv gjørd varug við, at mannagongdirnar og viðgerðin av málinum vóru ikki nøktandi. Hetta tók kommunan sum nevnt til eftirtektar, tó at hon metti, at tað hevði verið skeivt at broytt endaligu starvssetanina, tí kommunan metti, at hon hevði gjørt ein enn størri fyrisitingarligan órætt við at afturkalla eina setan, enn við ikki at hava givið fullgóðar grundir fyri ikki at seta ein ávísan persón í sama setanarmáli.

Umboðsmaðurin góðtók kortini ikki hesa framferð og helt uppá, at avgerðin skuldi takast upp aftur (sí skriv dagfest 13. september 2007 og 17. oktober 2007 og fundarfrágreiðing dagfest 20. september 2007).

Eftir fatanini hjá Tórshavnar kommunu tvíheldur umboðsmaðurin hervið um, at hann er ein fyrisitingarligur avgerðarmyndugleiki, og tað kann kommunan als ikki góðtaka. Ætlanin við umboðsmansstovninum var ongantíð, at hann skuldi vera avgerðarmyndugleiki. Stovnurin skuldi gera metingar og seta fram atfinningar, tá neyðugt, men hann skuldi ikki taka avgerðir. Hetta framgongur eisini av § 10, stk. 2, í verandi umboðsmanslóg um hansara niðurstøður, har tað stendur, at ”umboðsmaðurin hevur rætt til alment at finnast at, koma við tilmælum, og á annan hátt gera vart við meting sína av máli, hann hevur kannað”. Onki stendur her um at taka avgerðir, eins og umboðsmaðurin hevur roynt í hesum máli móti Tórshavnar kommunu.

Tórshavnar kommuna er tó ikki í mestan mun ónøgd við, at umboðsmaðurin í hesum máli vil vera avgerðarmyndugleiki. Meira er kommunan ónøgd við tann út um alt mark misvísandi og ógrundaða argumentatiónshátt, sum umboðsmaðurin bjóðar kommununi, tá hann rør fram undir, at kommunan letur seg ávirka av rasistiskum atlitum. Sipað verður til hendan partin av niðurstøðu umboðsmansins í álitinum frá 14. august 2007:

„Samanumtikið dugi eg ikki at siggja nakra sakliga grundgeving fyri, at klagarin ikki er boðin til samrøðu ella sett í starv. Tí skilji

eg væl, at klagarin sigur seg hava varhugan av, at tann veruliga grundgevingin fyri, at hon ikki varð boðin til setanarsamrøðu, var hennara uppruni”.

Hesin parturin av niðurstøðuni verður ikki grundgivin í teimum faktisku upplýsingum, sum fyriliggja í málinum. Hartil er hesin parturin grovt brot á grundleggjandi meginreglur fyri sakliga hugsan og argumentatióin. At sakligar orsökir ikki skula hava verið til ikki at innkalla umsøkjaran til samrøðu kann – um tað verður góðtikið – aldri føra til ta niðurstøðu, at kommunan er ávirkað júst av tí slagnum av ósakligheit, sum kemur undir heitið rasisma – ella tekur atlit til uppruna, sum á fólkamunni er tað sama sum rasisma.

At umboðsmaðurin soleiðis tekur undir við hesi grovu ákæru, hóast hann ikki grundgevir fyri henni, er samstundis við til at bera hugan burtur frá veruliga trupulleikanum í málinum, nevniliga at mannagongdirnar á ymiskan hátt ikki hava verið nøktandi, og ikki nóg væl skjalfestar, soleiðis at ikki ber til at síggja, hvørji atlit ið hava ligið til grund, tá valt varð millum umsøkjararnar. – Veikleikin við at mannagongdirnar ikki hava verið fylgdar er júst, at borgarin ikki veit, um hann kann hava álit á avgerðini hjá myndugleikanum, og tí ger kommunan alt, sum stendur í hennara makt fyri at mannagongdirnar bæði í setanarmálum og í øðrum avgerðarmálum skulu vera dyggari frameftir.

Ákæran hjá umboðsmanninum er ikki bara ikki grundgivin í málinum, men samstundis eisini ein ærumeiðing móti kommununi og hennara starvsfólkum, sum ongantíð hava latið uppruna hjá umsøkjara ávirka, hvørja viðferð teir fáa.

Týðningarmesta uppgávan hjá umboðsmanninum er at vísa á feilir í umsitingini – fyri at hjálpa allari umsitingini á rætta leið. Tí eru allar niðurstøður almennar, og lagt verður upp til at fjølmiðlarnir taka málini upp. Tá umboðsmaðurin velur at samskifta á hendan hátt, er tað eingin sum lærir. Tí liggur eisini

ein serlig skylda hjá umboðsmanninum at hugsa sera væl um, hvussu samskipt verður.

Av tí at kommunan metir atburðin hjá umboðsmanninum í hesum máli at vera so skeivan, hevur kommunan valt at senda formansskapinum í Løgtinginum avrit av hesum skrivi.“

Tann 29. oktober 2007 sendi umboðsmaðurin Tórshavnar kommunu soljóðandi svarskriv:

„Viðvíkjandi álitum mínum, dagfest 14. august 2007

Eg havi móttikið svarskriv frá Tórshavnar kommunu, dagfest 26. oktober 2007.

Í skrivinum sigur kommunan, at umboðsmaðurin virkar sum fyrisitingarligur avgerðarmyndugleiki í hesum málinum. Hetta er ikki rætt. Umboðsmaðurin tekur ikki fyrisitingarligar avgerðir, men ger vart við fatan sína av teimum málum, sum verða lögð fyrri umboðsmannin. Í hesum máli havi eg víst á, at kommunan hevur sett grundleggjandi reglur í fyrisitingarrættinum til viks. Málið er ikki lýst á nøktandi hátt, áðrenn avgerð er tikin, eins og reglurnar um partshoyring ikki eru hildnar. Hetta havi eg gjørt vart við, og havi heitt á kommununa um at taka málið upp aftur til viðgerðar, soleiðis at hesi brekini kundu verið rættað.

Eg má staðfesta, at kommunan ikki ynskir at fylgja áheitan mínari. Hetta fái eg ikki gjørt nakað við. Eg kann tí bara harmast um, at Tórshavnar kommuna velur ikki at fylgja fyrisitingarrættinum í hesum máli.

Kommunan sigur, at umboðsmaðurin skal hava ákært kommununa fyrri rasismu og harvið hava ærumeitt kommununa og starvsfólk hennara. Til hetta er at siga, at eg havi einans víst á, at einki er í málinum, sum kann grunda, at klagarin ikki varð boðin til setanarsamrøðu, og at eg tí skilji varhuga hennara um, at orsökkin til hetta er uppruni hennara. Við handfaringini av málinum, hevur kommunan sjálv givið klagaranum grundarlag

fyrir hesum varhuga. Hendan iva letur kommunan sleppa at standa við, tá hon velur ikki at taka málið upp aftur til viðgerðar.

Eg geri sum sagt ikki meira við hetta málið. Avrit av hesum skrivi er sent formansskapinum í Løgtinginum, løgmanni og landsstýrismanninum í kommunumálum til kunningar. Samskiptið millum kommununa og umboðsmannin, sum er farið fram aftaná álit mítt, verður almannakunngjørt á heimasíðu mínari seinni í vikuni.“

28.5 Koyrd úr Arbeidsloysisskipanini

Umboðsmaðurin hevur viðgjørt eina avgerð hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini um, at ein mamma, sum býr í Tórshavn, og sum noktaði at taka av einum arbeidstilboði í Vestmanna í skiftisvaktum, varð koyrd úr Arbeidsloysisskipanini, tí hon var mett ikki at vera tøk á arbeidsmarknaðinum. Mamman vísti undir viðgerðini m.a. á, at hon bert hevði barnaansing í dagtímunum frá kl. 7.30, men at ikki kundi taka av umrødda arbeidstilboðnum, tí at hon so noyddist at fara úr Tórshavn kl. 7 á morgni, eins og kvøldvaktirnar ikki endaðu fyrr enn á midnátt. Umboðsmaðurin helt avgerðina hjá Kærunevndini vera skeiva. Hendan fatan var m.a. bygd á, at spurningurin um at vera tøkur skal avgerast eftir § 14, stk. 1 í ALS-lógini, at ongin heimild er fyri reglunum í útgjaldskunngerðini um, hvør er at meta sum tøkur á arbeidsmarknaðinum, umframt at viðmerkingarnar til § 24, stk. 2 í lógini viðvíkjandi arbeidsávísing siga, at undantøk eiga at verða gjørd fyri familjur við børnum í og undir skúlaaldri og einlig við børnum. Umboðsmaðurin vísti eisini á, at mamman stutt frammanundan hevði boðað frá, at hon vildi átaka sær eitt farloyvisstarv, sum stóð henni í boði. Umboðsmaðurin bað tí Kærunevndina hjá Arbeidsloysisskipanini um at taka málið upp aftur til viðgerðar og at lata seg frætta, hvørja niðurstøðu nevndin kemur til. Umboðsmaðurin hevur áður viðgjørt eitt líknandi mál, og hevur fyri einum ári síðani biðið m.a. Vinnumálaráðið taka neyðug stig til at tryggja, at samsvar er millum reglurnar og umsitingina av hesum. Á sumri 2006 segði Vinnumálaráðið seg arbeiða við málinum, men umboðsmaðurin hevur einki frætt aftur síðani, og hevur tí spurt ráðið, hvussu gongst við hesum arbeiði. (J. nr. 200600079)

Klagan

Við skrivi, dagfest 21. sept. 2006, hevur Rættarhjálp Føroya sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

„Viðv. kæru um avgerð hjá Kærunevndina hjá Als viðvíkjandi
A

A, vendi sær 1. juni 2006 til Rættarhjálp Føroya, av tí at Arbeidsloysisskipanin (ALS) hevði gjørt av at steðga útgjaldinum úr ALS frá og við 17. mai 2006. Rættarhjálp Føroya bað í fyrsta umfari ALS taka málið upp aftur til nýggja viðgerð tann 6. juni 2006.

Úrslitið av hesum var, at ALS helt fast við avgerðina. Vegna A kærði Rættarhjálpin málið til kærunevndina hjá Arbeidsloysisskipanini tann 28. juni 2006. Kærunevndin hevur tann 14. september avgjørt at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Vegna A fara vit at heita á Løgtingsins umboðsmann um at taka hetta málið upp til viðgerðar.

Øll skjøluni í málinum verða lögð við.“

Málgongd

B, málsviðgeri á Arbeidsloysisskipanini hevur gjørt soljóðandi upprit, dagfest 5. mai 2006:

„Fyrispurningur

K, C, ringdi d.d. Hon greiddi frá, at eitt starvsfólk hjá teimum ætlar sær í ALS-farloyvi. K kennir eina, ið hevur arbeitt har fyrr, sum er í ALS, sum tey kunnu hugsa sær at fingið í arb. K kannar føðidato hjá viðkomandi, so vit kunnu kannað, um viðkomandi lýkur treytirnar. Eg greiddi C frá, at talan ikki er um eitt forlongt barsilsfarloyvi, tí viðkomandi má verða tøkur, og hava barnaansing.

C frá K ringdi við upplýsingum um persón, sum hon ynskir sum farloyvis-avloysara: A, f. C hevur tlf. nr. ...

Ringdi aftur til C. Greiddi frá, at A lýkur treytirnar. C hevði eisini tosað við A. Hon er áhugað í starvinum, ið eftir ætlan skal byrjað fyrst í juli 2006. Eg greiddi C frá, at um A er inni í skipanini og tøk til ta tíð, so er tað í lagi. Annars kunnu vit altíð gera eina leiting.“

D, málsviðgeri hevur gjørt soljóðandi upprit í málinum, dagfest 16. mai 2006:

„Frágreiðing

15/05-06 FFV Vestmanna hefur valt 23. pers. út sum vit skulu kontakta, havið sent bræv til 21 pers. tann 16/5-06, freist at venda aftur er 18/5-06.

A f. ...

17/05-06 Hevur ringt. Segði at hon skuldi verða avloysari í einum ALS farloyvið K, sum byrjar tann 1. juli 2006. Greiddi henni frá, at so leingi farloyvið ikki er skriftliga játtað av ALS, er hon ikki fíttikin frá øðrum arbeiðstilboðum.

Segði síðani at vit ikki kunnu forlanga at hon skuldi til Vestmanna at arbeiða, tí børnini høvdu bert ansing frá kl. 07.30 og um so var at vit kravdu tað, mátti vit eisini syrgja fyri ansing alt døgni. Greiddi henni frá at hettar ikki var okkara uppgáva ífylgi ALS lógini/kunngerðinum. Greiddi henni frá, at hon við at melda seg inn í ALS hevði undirskriva at hon var tøk til eitt og hvørt arbeiði í øllum feroym, eisini skiftivaktir. A helt at lóggávan var heilt órímulig og at tað mátti ALS gerða nakað við. A segði síðani at hon fór ikki til arbeiðis í Vestmanna líka mikið hvat. Hon fekk síðani at vita at hon so var fyribils steðga og kundi koma við skriftligari frágreiðing sum var grundarlagið undir hvat víðari hendi í málinum.

A hevur ringt aftur og sagt at hon frá álitandi keldum?(upplýsti ikki hvørjum) Hevði fingið at vita at treytirnar sum man skrivar undir uppá ikki eru rættar og at ALS ikki kan krevja tað vit gerða. Vísti henni aftur á at hon verður fyribils steðga tí hon sigur nei til eitt arbeiði, og somuleiðis á móguleikan at kæra okkar avgerðir. Hon fekk adressu og tel. hjá kærunevndini.“

Við skrivi, dagfest 18. mai 2006, hevur Arbeiðsloysisskipanin sent A soljóðandi fráboðan:

„Viðvíkjandi arbeiðstilboði

Tygum hava fingið skriftliga áheitan frá arbeiðsávísingini send tann 16. mai 2006, um at venda tygum til Arbeiðsloysisskipanina, um móguligt arbeiði á FFV Vestmanna.

Av tí at tygum, í telefonsamrøðu tann 17. mai 2006, boðaðu frá, at tygum ikki eru sinnað at átaka tygum ávísta arbeiðið, verður víðari mannagongdin henda.

Tygum eru í løtuni skrásett sum arbeiðstøk í arbeiðsávísingini og fáa arbeiðsloysisstuðul útgoldnan. Men av tí at tygum ikki vóru sinnað at átaka tygum ávísta arbeiðið, verða tygum biðin um at geva Arbeiðsloysisskipanini eina skrivliga frágreiðing hesum viðvíkjandi. Frágreiðingin skal verða Arbeiðsloysisskipanini í hendi innan 26. mai 2006.

Kontaktpersónur tygara er E, málsviðgeri.

Arbeiðsloysisskipanin ger síðani eina meting av, um tygum missa rættin til arbeiðsloysisstuðul í 4 vikur, sambært § 19 í løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, og/ella um tygum framhaldandi eru at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum. Um tygum ikki eru at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum, verða tygum koyrd úr skipanini og missa sostatt rættin til arbeiðsloysisstuðul.

Fyribils er 17. mai 2006 tí seinasti dagur, tygum fáa útgjald.“

A hevur sent Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi skriv, dagfest 19. mai 2006:

„Viðvíkjandi arbeiðstilboðið

Mikudagin tann 17. mai, fekk eg bræv frá tykkum, angangandi arbeiðstilboði í Fiskavirking í Vestmanna. Eg ringdi tí beinanvegin til tykkara, og tosaði við D, ið var mín kontaktpersónur. Eg segði henni, at tað vóru tvær grundir til, at eg ikki kundi taka við starvinum, tann fyrra er, at man skal kunna arbeiða skiftisvaktir. Tað kann eg ikki, av tí at eg bara havi ansing til børnini í dagtímunum, tá ið stovnarnir hjá Tórshavnar kommunu hava opið. Eingir stovnar hava opið frá kl. 7 á morgni til eftir midnátt. Eg hevði verið noydd at avleverða børnini kl. 7 á morgni, fyri at kunna møtt til tíðina í Vestmanna, og kvøldvaktin endar

ikki fyrr kl. 24. Eg hevði ikki veri heima aftur fyrr enn uml. kl 1 um náttina.

Sjeikurin hjá mær arbeiðir døgnið runt, so gott sum. Hann fer frá húsum kl. 7 á morgni summerhálvuna, og vetrarhálvuna kl. 4 á morgni. Heima er hann oftast ikki aftur, fyrr enn væl er farið um miðnátt. So tað eri eg, ið standi fyri avleverðing og avheinting av børnunum. So tað ber stutt sagt ikki til at arbeiða hesar tíðirnar.

Eg fekk at vita, frá henni eg tosaði við, at um eg ikki hevði barnaansing, bleiv eg koyrd úr skipanin, tí so var eg ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum. Men eg havi barnaansing, hon varir bara ikki døgnið runt. Tað stendur heldur ikki skrivað nakrastaðni, at man skal hava ansing til børnini alt døgnið. Bara at man skal hava ansing. Eisini nevndi hon, at man skrivar undir uppá, at man skal taka við einum hvørjum arbeiði, til eina og hvørja tíð. Men man má eisini hugsa um, at børnini ikki bara kunnu sleppast uppá fjall.

Tann seinna grundin til at eg segði nei til at taka ímóti arbeiðstilboðnum frá Fiskavirking í Vestmanna er, at eg hevði longu fingið eitt tilboð um arbeiði frá K. Tilboðið fekk eg 5. mei, og eg segði ja beinan vegin. Arbeiði skuldi verða fyri eina, ið skuldi í Alsfarloyvi. Sum eg havi frætt, so hevði K fingið lovað, at eg skuldi koma at loysa hesa damuna av, og bæði tey og eg hildu, at alt nú var í lagi. So var bara at bíða, til eg kundi fara aftur til arbeiðis. Eg skuldi byrja tann 3. juli, um eitt sindur meira enn ein mánað. Tað skuldi vera gott at koma út aftur á arbeiðsmarknaðin.

Tá ið eg so fekk brævið við arbeiðstilboðnum í Fiskavirking í Vestmanna, mundi eg dottið uppeftir, hvat var nú hettar? Tað mátti verða ein feilur. Tí hví skuldi man fáa eitt nýtt tilboð, tá ið man longu hevði sagt ja til eitt annað? Pappírini frá K vóru jú send inn til tykkum. Eg skilji púrt einki. Hevði eg av øllum illum sagt nei takk til tað starvið eisini so var søgan ein onnur. Hesa mannagongdina skilji eg ikki.

Eg meti, at eg havi hildið mínar skyldur mótvegis Arbeidsloysiskipanini. Bæði viðvíkjandi barnaansing, og hvat viðvíkur at taka av tí arbeiði eg havi fingið í boðið. Nemliga starvið hjá K. Tykkara sjónarmið at tit ikki kunnu goyma fólk í skipanini skilji eg ikki. Talan er hóast alt, bert um ein góðan mánaða. Hevði tað verið ½ ár, so hevði eg skilt tykkum. Tað er tí mín vón, at hetta mál verður viðgjørt skjótast tilber, og í fullum álvara!“

E, málsviðgeri hevur gjørt soljóðandi upprit, dagfest 22. mai 2006:

„Telefonsamrøða

Havi ringt til A tí tað í frágreiðingini kann skiljast sum at hon hevur fingið játtað arbeiði á K frá Als. Hon sigur at hon hevur fingið at vita frá arb.gevara at hon er sett í farloyvisstarvi á K. Eg segði henni at hon ikki hevði fingið hetta arbeiði frá Als og at tað er Arbeidsloysissskipanin sum tekur avgerð í slíkum málum, um farloyvi verður játtað ella ikki. Hon bleiv ógvuliga ill og vildi verða við at vit boykotta hana við at geva henni arbeiði í Vestmanna nú, og hon stillaði eisini spurning við um ikki tað var vinar og kenningarpolitikkur í hesum málinum frá Als av. Eg segði henni hvat K hevði fingið at vita og segði eg henni, at eg ikki kundi standa til ansvar fyri hvat tey høvdu sagt á K og at hesir upplýsingar hon hevði fingið ikki vóru rættir. Hon svaraði at vit jú kundu siga hvat tað passaði okkum og hon hevði fingið at vita frá arb.gevaranum at hon var sett í starvið.

Segði henni at hon nokk bleiv steðga í skipanini tí hon ikki var at meta sum tøk og svaraði hon at tað mátti eg sjálf um hvat eg gjørdi.

Havi tosað við Ávísing fyri at finna útav hvat man kann gera við hetta málið, tí at tað letur til at arb.gevarin hevur upplýst A at hon er sett.

B er ikki her í dag, men F, deildarleiðari, sigur at B skal taka samband við arb.gevaran tá hon er aftur til arbeiðis.“

Við skrivi, dagfest 26. mai 2006, hevur Arbeidsloysissskipanin sent A soljóðandi avgerð:

„Viðvíkjandi arbeiðstilboðið frá arbeiðsávísingini

Arbeiðsloysisskipanin hevur tann 25. mai 2006 móttikið skrivligu frágreiðing tygara í sambandi við eitt arbeiðstilboð. Her skriva tygum millum annað:

„Tað eru tvær grundir til at eg ikki kundi taka við starvinum, tann fyrra er, at man skal kunna arbeiða skiftisvaktir. Tað kann eg ikki, av tí at eg bara havi ansing til børnini í dagtímunum, tá ið stovnarnir hjá Tórshavnar kommunu hava opið. Eingir stovnar hava opið frá kl. 7 á morgni til eftir midnátt. Eg hevði verið noydd at avleverað børnini kl. 7 á morgni, fyri at kunna møtt til tíðina í Vesmanna, og kvøldvaktin endar ikki fyrr kl. 24. Eg hevði ikki veri heima aftur fyrr enn umleið kl. 1 um náttina.

Tann seinna grundin til at eg segði nei til at taka ímóti arbeiðstilboðnum frá Fiskavirking í Vestmanna er, at eg hevði longu fingið eitt tilboð um arbeiði frá K. Tilboði fekk eg 5. mai og eg segði ja beinan vegin. Arbeiði skuldi verða fyri eina, ið skuldi í Als-farloyvi. Sum eg havi frætt, so hevði K fingið lovað, at eg skuldi koma at loysa hesa damuna av, og bæði tey og eg hildu, at alt nú var í lagi. So var bara at bíða til eg kundi fara aftur til arbeiðis. Eg skuldi byrja tann 3. juli, um eitt sindur meira enn ein mánaða.“

Víst skal í hesum sambandi verða til § 24 stk. 2 og 3 í Løgtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing frá 13. juni 1997, við seinni broytingum. Har er ásett, at:

„§ 24, stk. 2. Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing.

stk. 3. Ikki er loyvt at seta fakmørk fyri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika.“

og til § 14, stk. 1:

„§ 14. Arbeiðsloysistuðul verður útgoldin, tá viðkomandi:

1. er arbeiðsleysur og mótvegis Arbeiðsloysisskipanini prógvar, at so er.

2. er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.
3. hevur fylt 16 ár, men ikki 67 ár,
4. hevur bústað í Føroyum og
5. er arbeiðsførur.“

Somuleiðis skal verða víst til § 2, stk. 1 nr. 2 og 3 og stk. 2 nr. 2, í Kunngerð um útgjald v. m. av arbeiðsloysisstuðuli frá 26. november 1999, við seinni broytingum. Har er ásett, at:

„§ 2. Tøkur á arbeiðsmarknaðinum er tann, sum:

nr. 2. er sinnaður at átaka sær eitt og hvørt arbeiði, ávíst av Arbeiðsloysisskipanini, og sum viðkomandi hevur fakligan førleika til,

nr. 3. seinast dagin eftir, um eitt arbeiði verður ávíst, kann byrja hetta arbeiði til ásetta tíð,

Stk. 2. Tann arbeiðsleysi hevur skyldu at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum. Undantak frá hesum verður t.d. ikki givið hóast:

nr. 2. arbeiðið ikki hevur áhuga, t.d. vegna slag av arbeiði, arbeiðstíðum, lønarviðurskiftum ella viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Sambært omanfyri endurgivnu § 2, stk. 1 skulu tygum verða sinnað at átaka tygum eitt og hvørt arbeiði tygum hava fakligan førleika til, sum Arbeiðsloysisskipanin hevur at ávísa, og skulu tygum seinast dagin eftir arbeiði verður ávíst, kunna byrja hetta arbeiði til ásetta tíð. Sambært § 2, stk. 2 hava tygum skyldu at átaka tygum eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak frá hesum ikki givið hóast t.d. um arbeiði ikki hevur áhuga, t.d. vegna slag av arbeiði, arbeiðstíðum, lønarviðurskiftum ella viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Tá tygum ikki hava verið sinnað at átaka tygum ávísta arbeiði, verður mett, at tygum ikki eru tøk á arbeiðsmarknaðinum, og hava tygum harvið ikki rætt til arbeiðsloysisstuðul frá Arbeiðsloysisskipanini.

Útgjald tygara verður tí steðgað frá og við 17. mei 2006.

Ein møgulig endurstaðfesting av arbeiðsloysinum fær ikki gildi fyrr enn Arbeiðsloysisskipanin hevur móttikið skrivliga fráboðan um hetta frá tygum.

Hava tygum viðmerkingar hesum viðvíkjandi, verða tygum biðin um at seta tygum í samband við okkum innan 14 dagar.

Henda avgerð kann, innan 4 vikur eftir at tygum hava móttikið avgerðina, kærast til kærunevndina fyri Arbeiðsloysisskipanina, Postsmogu 106, 110 Tórshavn.“

Við skrivi, dagfest 2. juni 2006, hevur Arbeiðsloysisskipanin sent K soljóðandi fráboðan:

„Viðv. umsókn um farloyvisstuðul, móttikin á Arbeiðsloysisskipanini 9. mai 2006

Arbeiðsloysisskipanin hevur 9. mai 2006 móttikið umsókn um farloyvisstuðul frá tygum, har upplýst er, G, f. ... fer í ALS-farloyvi 1. juli 2006, og A, f. ..., verður avloysarin úr Arbeiðsloysisskipanini.

Støðan er nú tann, at A ikki longur lýkur treytirnar at verða avloysarin úr Arbeiðsloysisskipanini.

Um tygum ikki vita um annan persón, ið hevur fingið útgjald í minsta lagi 3 mánaðir úr Arbeiðsloysisskipanini, og sum tygum kundu hugsað tygum at verið avloysarin, eru tygum vælkomin at útfylla hjálagda útfyllingarblað, fyri at Arbeiðsloysisskipanin kann gera eina leiting eftir fólki, ið hóska til starvið sum avloysari.

Arbeiðsloysisskipanin vil í hesum sambandi vísa á, at tygum í telefonsamrøðu 5. mai 2006 fingi upplýst, at um A støðugt varð í Arbeiðsloysisskipanini 1. juli 2006, tá arbeiðið skal byrja, so var í lagi, at hon varð avloysarin, men um hon fór úr

Arbeiðsloysisskipanin áðrenn 1. juli 2006, so leyk hon ikki treytirnar at verða avloysarin frá Arbeiðsloysisskipanini.

Sbrt. upplýsingunum í umsókn um farloyvisstuðul, sí niðast á síðuni, kann farloyvi ikki byrja, fyrr enn Arbeiðsloysisskipanin hevur játtað og undirskrivað avtaluna.

Um tygum hava spurningar, eru tygum vælkomin at venda tygum til Arbeiðsloysisskipanina á tel. 349550. Tygum kunnu eisini fáa meiri kunning á www.als.fo.

Henda avgerð kann, innan 4 vikur eftir at tygum hava móttikið avgerðina, kærast til kærunevndina fyri Arbeiðsloysisskipanina Postsmogu 106, 110 Tórshavn.“

Við skrivi, dagfest 6. juni 2006, hevur Rættarhjálp Føroya sent Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi áheitan:

„Viðvíkjandi arbeiðstilboði frá arbeiðsávísingini

A, ..., hevur 1. juni 2006 vent sær til Rættarhjálp Føroya, av tí at Arbeiðsloysisskipanin (ALS) hevur gjørt av at steðga útgjaldinum úr ALS frá og við 17. mai 2006.

Rættarhjálp Føroya skal við hesum vegna A heita á ALS um at taka málið upp aftur til nýggja viðgerð.

Sambært skrivinum frá ALS, dagfest 26. mai 2006, metir ALS, at A ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, av tí at hon ikki hevur áttikið sær tað arbeiðið, ið hon fekk bjóðað frá Fiskavirking í Vestmanna 17. mai 2006. Sambært skrivinum metir ALS tí ikki, at hon hevur rætt til arbeiðsloysisstuðul úr skipanini.

Sum A hevur víst á í skrivinum til ALS, dagfest 19. mai 2006, er grundgevingin fyri, at hon ikki tók av tilboðnum frá ALS, tann, at hon frammanundan, nevnliga tann 5. mai 2006, hevði tikið av arbeiðstilboði frá K, har hon skuldi avloysa kvinnu, ið skuldi í ALS-farloyvi. A skuldi byrja í hesum avloysarastarvi tann 3. juli 2006.

Sambært skrivi frá K um málið hefur K sett seg í samband við ALS tann 5. mai 2006 um nevnda avloysarastarv, sum skuldi vera frá 1. juli til 31. desember 2006. Sambært upplýsingum frá K metti ávísingardeildin hjá ALS, at A leyk treytirnar fyri at fáa slíkt farloyvistarv. Eisini verður upplýst, at A áður hefur starvast hjá K og tí er mett at vera sera vælegnað til starvið.

Vísandi til tað, sum er ført fram omanfyri, vil Rættarhjálp Føroya vegna A í fyrsta lagi seta spurnartekin við, hví ALS ikki letur A fara í ALS-farloyvisstarvið á K, sum avtalað longu er gjørd um. Í øðrum lagi verður spurnartekin sett við, um arbeiðstilboðið frá Fiskavirking í Vestmanna er eitt veruligt arbeiðstilboð til eina mammu við smáum børnum, tá ongin ansingarstovnur hefur opið tað tíðarskeið, sum arbeiðið í skiftisvaktum fevnir um. Sum nevnt í skrivinum til ALS hefur A barnaansing til børnini í vanligari arbeiðstíð.

Rættarhjálp Føroya metir ikki, at ALS kann koma til ta niðurstøðu, at A ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, fyri tí um hon ikki hefur tikið av arbeiðstilboðnum frá Fiskavirking í Vestmanna, orsakað av at hon longu hevði annað arbeiðstilboð frá K.

Somuleiðis metir Rættarhjálp Føroya ikki, at heimild er í løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing til at steðga útgjaldinum. Sambært § 19 í lógini kunnu arbeiðsleys í mesta lagi missa rættin til tryggingargjald í 4 vikur, um tey uttan serliga orsök nokta at taka á seg arbeiði, ávíst av arbeiðsávísingini. A hefur í hesum føri havt serliga orsök til ikki at taka nevnda arbeiði á seg, av tí at hon hevði fingið annað arbeiðstilboð frá K, og í øðrum lagi tí at ongir ansingarstovnar hava opið í tíðarskeiðnum, sum skiftisvaktirnar eru í.

Av tí at K hefur fingið upplýst frá ALS, at A ikki longur lýkur treytirnar fyri at fáa slíkt ALS-farloyvisstarv, er K eins og A komin í eina trupla støðu, tí tíðin er sera stutt til tann 1. juli 2006.

Heitt verður tí á ALS um at viðgera hetta mál skjótast gjørligt,

soleiðis at K við vissu kann fáa at vita, hvørt tey mugu finna annan ALS-farloyvisavloysara.

Avrit av brævi frá K, dagfest 06.06.06, lagt við.“

Millum skjøluni frá Arbeidsloysisskipanini er eisini soljóðandi skriv frá K, dagfest 6. juni 2006:

„Til rætta viðkomandi

Viðv.: Alsfarloyvisavloysara

Sum arbeiðsgevari settu vit okkum í samband við Als 5/5-06, fyri at fáa eina ávísing um farloyvisavloysara fyri eitt av starvsfólkum okkara sum skal í alsfarloyvi í tíðarskeiðnum 1/7-31/12-06.

Vit spurdu um A, ..., sum áður hevur starvast hjá K í eitt ávíst áramál. Hon hevur seinast verið í sama starvi sum farloyvisumsøkjarin, og má tí roknast at verða sera vælegnað.

Ávísingardeildin hjá ALS kannaði um omanfyri nevnda leyk tær treytir sum eru fyri hesar farloyvisavloysarar og ringdi aftur við upplýsingum um at ávísingin var í lagi. Og sendu vit umsóknarblaðið avstað tann 8/5-06.

Nú eru so 3 vikur til alsfarloyvi skal byrja, og hava vit nú fingið at vita eftir sjálvi at hava kontakta ALS pr. telefon „at A ikki longur uppfyllir hesar treytir og má tí ein nýggj ávísing gerast“, hvat vit ikki eru nøgd við.

Vit halda ikki at viðgerðin av málinum hevur verði góð nokk.

- Manglandi svar uppá fyrispurning.
- Manglandi persónlig atlit.
- Manglandi førleika atlit.
- Nær kann man rokna ávísingina sum bindandi.“

Arbeidsloysisskipanin hevur við skrivi, dagfest 13. juni 2006, svarað Rættarhjálp Føroya soleiðis:

„Viðvíkjandi áheitan tykkara, móttikin 8. júní 2006.

Arbeidslöysissskipanin (ALS) hefur móttikið áheitan tykkara, tann 8. júní 2006, um að taka málið viðvíkjandi arbeidstilboðið til A upp til nýggja viðgerð skjótast gjörlikt.

Arbeidstilboðið frá FFV-Vestmanna:

A hefur fingið ávíst arbeiði á FFV-Vestmanna tann 16. maí 2006. Sambært telefonsamræðu 17. maí 2006 hefur A upplýst, að hon ekki er sinnað að átaka sér ávísta arbeiði, og er hon tí biðin um að senda ALS eina skriflega frágreiðing hesum viðvíkjandi. Skriflega frágreiðingin er móttikin á ALS 22. maí 2006, og af tí, að hon ekki hefur tikið af ávísta arbeidstilboðnum, grundað á, að starvið er í skiftisvaktum og hon ekki hefur barnansinguttan í dagtímunum, og tí hon skal í annað arbeiði 3. júlí 2006, hefur ALS tikið avgerð um, að hon ekki er að meta sum tæk á arbeidsmarknaðinum, og hefur hon harvið ekki rætt til arbeidslöysisstuðul (sí hjálagað skrif til A dagf. 26. maí 2006).

Eftir að hafa viðgjört málið af nýggjum, er ALS komin til ta niðurstöðu, að avgerðin viðvíkjandi arbeidstilboðnum (frá FFV-Vestmanna) hjá A ekki verður broytt. ALS metir, að avgerðin viðvíkjandi arbeidstilboðnum er tikin í sambandi við galdandi reglur og mannagongdir á økinum.

ALS-farloyvi hjá K:

K hefur tann 5. maí 2006 ringt til ALS í sambandi við, að K ynskir að fáa A í starv fyri ein persón, ið ætlar sér í ALS-farloyvi.

K hefur í hesum sambandi fingið upplýst, **at um so er**, að A er í skipanini og er tæk til tað tíð ALS-farloyvi byrjar, er tað í lagi að A fer í ALS-farloyvisstarvið (sí hjálagað upprit dagf. 5. maí 2006). Í skrivið til K, dagfest 2. júní 2006, hefur ALS kunnað K um, að A ekki longur lýkur treytirnar að verða avloysarin úr ALS. Víst er samstundis á upplýsingarnar K hefur fingið sambært telefonsamræðuni 5. maí 2006, um að A ekki lýkur treytirnar að verða avloysari til ALS-farloyvi, um so er, að hon fer úr skipanini

áðrenn 1. juli 2006, og at eitt farloyvi ikki kann byrja fyrr enn ALS hevur játtað og undirskrivað avtaluna (sí hjálagt skriv til K dagf. 2. juni 2006).

Av tí, at A er steðgað í skipanini sambært arbeiðstilboðnum, lýkur hon ikki treytirnar fyri at fara í ALS-farloyvisstarvið hjá K tann 1. juli 2006.

Hava tit fleiri spurningar hesum viðvíkjandi, eru tit vælkomín at seta tykkum í samband við okkum á tel.

Henda avgerð kann, innan 4 vikur eftir at tygum hava móttikið avgerðina, kærast til Kærunevndina fyri Arbeiðsloysisskipanina, Postsmogu 106, 110 Tórshavn.“

Við teldubrævi, dagfest 22. juni 2006, hevur H, stýrislimur í ALS sent I, málsviðgera á Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi fyrispurning:

„K hevur heitt á meg og spurt um eg kann hyggja at málinum um farloyvisstarv hjá A (J.nr. ...)

Hetta, tí um loysn skal fáast á málinum, hevur tað skund, tí starvið skal setast 1. juli 2006.

Eg havi fingið hesi skjøl frá teimum: Skriv frá HKH til K og skriv frá Rættarhjálpini til ALS og svar uppá hetta skriv.

Havi í hesum sambandi tveir spurningar:

1) Eg eri greiður yvir, at í stk. 2 – 3. í kunngerð um útgjald av arbeiðsloysisstuðli stendur, at undantak frá at átaka sær arbeiði ikki verður givið hóast viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Men er ta so strikt, tá tað snýr seg um at fáa barnaansing í skiftisvakt uttanfyri vanliga arbeiðstíð? Her hugsji eg um, at tað sambært reglunum heldur ikki verður givið undantak, um ferðasambandið ikki loyvir dagligum sambandi millum arbeiðspláss og bústað, men meini eg at tit mugu víkja frá

hesum, tá avstandirnir eru ov stórir ella tað er ov trupult at koma fram.

2) Um so er, at karentenan stendur við uppá 4 vikur – frá 17. mai skilji eg – er karentenan gingin nú, soleiðis at hon nú aftur er tøk. Ber tað so ikki til at viðgera umsøknina av nýggjum, so at hon kann koma í farloyvisstarvið 3. juli, sum bæði hon og arbeiðstakarin ynskir?

Tú kanst senda mær svar uppá fyrispurningin á mailadressuna, men annars komi eg á fund í stýrinum mán. 26., so tað kann eisini biða til tá, (har eg so fáir svar tykkara frá J).“

Við teldubrævi, dagfest 23. juni 2006, hevur málsviðgerin svarað fyrispurninginum frá H soleiðis:

„Hetta málið varð tikið upp til nýggja viðgerð í sambandi við at skrivið kom frá Rættarhjálpini, og niðurstøðan bleiv í hesum sambandi ikki broytt, tí mett verður, at avgerðin er tikin í sambandi við galdandi reglur og mannagongdir á økinum (sum skilst, hevur tú fingið hesi skjøluni).

Annars kann viðmerkjast, at A ikki hevur fingið 4 vikurs karantenu, men er steðgað í skipanini, av tí at hon ikki er at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum. A fekk eisini nýggja 4 vikurs freist at kæra málið til Kærunevndina hjá ALS.

J hevur fingið skjøluni í málinum, og hevur hetta við á stýrisfundin mánadagin.“

Við skrivi, dagfest 28. juni 2006, hevur Rættarhjálp Føroya sent Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi kæru:

„Kæra um avgerð hjá Arbeiðsloysisskipanini

Vegna A, ..., verður við hesum kærð avgerð hjá Arbeiðsloysisskipanini, ið ásetir, at A ikki er at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum, og at hon tí ikki hevur rætt til arbeiðsloysistuðul.

Málslýsing:

Í október 2005 verður A skrásett sum arbeiðstøk á Arbeiðsloysisskipanini. 5. mai 2006 setir K seg í samband við A við einum tilboði um ALS-farloyvisstarv, ið eftir ætlan skal byrja 1. juli 2006. K bað serliga um at fáa A í starv, tí hon hevur arbeitt har fyrr og hevur røkt arbeiðið til lítar. K setir seg somuleiðis í sambandi við Arbeiðsloysisskipanina, ið boðar K frá, at A lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarv, sí alment upprit frá ALS, dagfest 5. mai 2006. A tekur av hesum arbeiðstilboði, og verður ALS kunnað um hetta.

17. mai 2006 fær A skriv frá Arbeiðsloysisskipanini viðvíkjandi einum arbeiðstilboði á Fiskavirking í Vestmanna.

19. mai 2006 boðar A Arbeiðsloysisskipanini frá, at hon ikki kann taka av arbeiðstilboðnum á Fiskavirking í Vestmanna. Henda avgerð A er í fyrsta lagi grundað á, at umrødda arbeiðstilboð er í skiftivaktum, og at hon ikki hevur barnaansing tøka. Í øðrum lagi er avgerðin grundað á, at A longu hevur tikið av einum arbeiðstilboði til eitt ALS-farloyvisstarv á K.

Í skrivi, dagfest 26. mai 2006, boðar ALS A frá, at ALS – av tí at A ikki hevur tikið av arbeiðstilboðnum í Vestmanna – metir, at A ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, og at hon tískil ikki hevur rætt til arbeiðsloysisstuðul. Útgjaldið verður sostatt steðgað frá og við 17. mai 2006.

2. juni 2006 fær K fráboðan um, at A ikki longur lýkur treytirnar fyri at vera avloysari úr Arbeiðsloysisskipanini.

6. juni 2006 vendir K sær til ALS og ger vart við fleiri viðurskifti, ið K ikki metir vera nøktandi. Serliga vil K hava svar uppá, nær ein ávísing er at meta sum bindandi fyri ALS.

A vendir sær síðani til Rættarhjálp Føroya, ið við skrivi, dagfest 6. juni 2006, vendir sær til Arbeiðsloysisskipanina við áheitan um, at málið verður tikið upp til nýggja viðgerð. Sum grundarlag

fyrri áheitanini fyrir Rættarhjálpin fram, at A longu hefur tikið av einum arbeiðstilboði frá ALS, nevniliga starvi á K. Eisini fyrir Rættarhjálpin fram, at heimild ikki er í Løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsvísing til at steðga útgjaldinum.

13. juni 2006 sendir ALS A skriv, har ALS boðar frá, avgerðin frá 17. mai 2006 ikki verður broytt. ALS metir, at avgerðin er tikin eftir galdandi reglum og mannagongdum á økinum. Somuleiðis verður boðað frá, at avgerðin innan 4 vikur kann verða kærð til Kærunevndina fyrri Arbeiðsloysisskipanina.

Kæra:

Rættarhjálpin metir í fyrsta lagi, at Arbeiðsloysisskipanin ikki hefur heimild at koyra A úr skipanini.

Arbeiðsloysisskipanin hefur grundað avgerð sína á í fyrsta lagi § 2, stk. 1, nr. 2 og 3, í kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26. november 1999. Sambært hesum ásetingum metir Arbeiðsloysisskipanin, at A ikki er at meta sum tøk, av tí at hon ikki er sinnað at átaka sær arbeiði á Fiskavirking í Vestmanna. Somuleiðis grundar Arbeiðsloysisskipanin avgerð sína á stk. 2, nr. 2 í somu kunngerð, ið ásetir, at ein arbeiðsleysur hefur skyldu at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum. Arbeiðsloysisskipanin kemur sostatt til ta niðurstøðu, at A ikki er at meta sum tøk á arbeiðsmarknaðinum, og at hon tí ikki hefur rætt til arbeiðsloysisstuðul. A verður tískil koyrd úr skipanini.

Rættarhjálpin metir, at henda avgerð er ikki røtt, grundað á ásetingina í § 19 í Løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, ið greitt ásetir, at:
„§ 19. Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missir rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur.“

Mett verður, at Arbeiðsloysisskipanin einans hefur heimild at steðga tryggingarútgjaldinum til A í 4 vikur frá 17. mai 2006 at

rokna, nevniliga tá A noktaði at taka á seg arbeiði á Fiskavirking í Vestmanna. Hetta hefur við sær, at A aftur hefur rætt til útgjald frá arbeiðsloysisskipanini frá 14. juni 2006.

Í øðrum lagi metir Rættarhjálpin, vísandi til omanfyrenevnda, at A lýkur treytirnar fyri at fáa als-farloyvisstarvið á K, sum henni stóð í boði frá 1. juli 2006.

5. mai 2006 hefur Arbeiðsloysisskipanin boðað A og K frá, at A lýkur treytirnar fyri at fáa als-farloyvisstarvið, og at A tískil kann byrja í hesum starvi 1. juli 2006.

Í hesum sambandi skal verða víst á, at vanligur fyrisitingarrættur ásetir, at fyrisitingarligar avgerðir eru bindandi fyri báðar partar – bæði tann, ið tekur avgerðina, og tann, ið avgerðin viðvíkur.

Hetta hefur við sær, at avgerðin hjá Arbeiðsloysisskipanini at boða A frá, at hon kann byrja í als-farloyvisstarvinum 1. juli 2006, er bindandi fyri bæði Arbeiðsloysisskipanina og A.

Víðari hefur hetta við sær, at Arbeiðsloysisskipanin ikki kann broyta avgerð sína til skaða fyri A við at bjóða henni annað starv og síðani koyra hana úr skipanini.

Av tí at A ikki hefur rætt til at ganga frá bindandi avgerð síni um at taka við als-farloyvisstarvinum, hefur A serliga orsök til ikki at taka við arbeiðstilboðnum í Vestmanna.

Sostatt metir Rættarhjálpin, at Arbeiðsloysisskipanin ikki hefur heimild til, hvørki at koyra A úr Arbeiðsloysisskipanini ella at steðga tryggingarútgjaldinum í 4 vikur.

A hefur rætt til tryggingarútgjald frá 17. mai 2006 og fram til 1. juli 2006, tá A eigur at taka við als-farloyvisstarvinum á K.

Av tí at als-farloyvisstarvið á K byrjar 1. juli 2006, og av tí at kærumálið helst ikki verður avgreitt áðrenn hetta, hefur A mist ta inntøku, ið hon annars hevði havt frá 1. juli og fram

til 31. desember 2006. Inntøkumissurin er grundaður á skeivu avgerð Arbeiðsloysisskipaninnar, og verður fyrivarni tikið fyri møguligum endurgjaldskravi í hesum sambandi.

Kann málið hinvegin verða avgreitt soleiðis, at A tekur við avloysarastarvinum 1. juli 2006, verður endurgjaldskravið slept.

Avrit av kæruni er sent ALS.“

Við skrivi, dagfest 26. juli 2006, hevur Arbeiðsloysisskipanin sent Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini hesar viðmerkingar til kæruna:

„Viðmerkingar til kærumálið frá Rættarhjálp Føroya vegna A

Víst verður til skjøl í málinum, ið vit áður hava sent tykkum. Tað framkemur av hesum skjølum, at Arbeiðsloysisskipanin hevur fylgt verandi mannagongdum, bæði í samband við tá ALS farloyvi verða givin og í sambandi við arbeiðsávísing og møguligar avleiðingar um viðkomandi ikki tekur av ávísta starvinum.

Viðvíkjandi umsiting av ALS-farloyvum, so er tað Arbeiðsloysisskipanin, ið umsitur ALS-farloyvir og gevur loyvi til ALS-farloyvir. Í nærverandi máli, hevur Arbeiðsloysisskipanin ikki givið játtan um ALS-farloyvi.

Sagt verður frá, at Arbeiðsloysisskipanin ongar fleiri viðmerkingar hevur, eru spurningar hesum viðvíkjandi, eru tit vælkomín at seta tykkum í samband við undirritaða.“

A hevur við skrivi, dagfest 3. aug. 2006, sent Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini soljóðandi ískoyti til kæruna:

„Angangandi kæru frá Rættarhjálp Føroya, mína vegna

Eftir at Rættarhjálp Føroya hevur kært avgerð hjá ALS, mína vegna, havi eg síðani, tvs. í dag tann 03.-08.-06, eisini móttikið

kopi av skjólum, ið ALS hefur sent tykkum, og tit síðani hava sent Rættarhjálpini til kunnleika.

Hesum viðvíkjandi vil eg líka gera vart við, at ymiskt er sum víkur frá sannleikanum tá í telefonsamrøður verða endurgivnar.

Tann dagin eg fekk tilboðið frá ALS ang. Starv í skiftisvaktum á Fiskavirking í Vestmanna, ringdi eg niðan til ALS. Eg tosaði við D, og greiddi henni frá, at eg ikki kundi taka av hesum starvi, tí eg bert hevði barnansing til børnini í dagtímunum tá ið stovnarnir hjá Tórshavnar Kommunu annars hava opið. Og hin grundin var at eg longu hevði fingið annað tilboð um arbeiði. Nemliga á K. Meðan eg greiddi frá, bleiv eg fleiri ferðir avbrotin av D, soleiðis at eg illa kundi fáa tað fram ið eg ynskti. Hetta haldi eg vera átaluvernt.

Hon segði síðani beint út, ikki bara eina ferð, men fleiri ferðir, at eg verði koyrd úr skipanini, tí havi eg ikki ansing, eri eg ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum. Hart og kontant. Einku um karantenu, sum vanligu mannagongdin annars plagar at verða.

Í skrivinum, sum er sent til tykkum frá D, dagf. 16.-05.-06, skrivar D, at eg havi sagt, at eg ikki fari til arbeiðis í Vestmanna líka mikið hvat. Nú fær hon tað at ljóða, sum um eg ikki eri sinnað at átaka mær nakað arbeiði í Vestmanna yvirhøvur. Men tað var ikki tað eg segði. Eg segði henni at líka mikið, um eg ikki hevði fingið annað tilboð um arbeiði, so hevði eg ikki tikið av starvinum á Fiskavirking í Vestmanna, av tí grund, at eingir stovnar hava opið hesar tíðir á døgnum. So har skuldi eingin misskiljing verið í tí. Í øllum førum ikki, um hon hevði lurtað eftir tí í eg greiddi henni frá. Eg kundi gott farið til Vestmannar, ella onkra aðrastaðni, um bert tað var innanfyri ansingartíðirnar.

Ang. Frágreiðing av Telefonsamrøðuna við E, dagf. 22.-05.-06 kann sigast at hon ringdi til mín angangandi mína frágreiðing um hví eg ikki hevði tikið av starvinum. Hon var sjálv ógvuliga ill, og sigur. „ ja, ja, hattar við børnunum... “ og skundar sær so víðari til næstu grundina til at eg ikki tók av starvinum á Fiskavirking. Hon pástóð, at eg hevði skrivað, at eg hevði fingið

Þjóðað starvið á K frá teimum uppi hjá ALS. Men það segði eg so við hana, at það stóð ongastaðni í brævinum at ALS hevði sent mær tilboð um starv á K. Eg greiddi henni so frá, at eg hevði fingið at vita frá K, at K hevði fingið at vita frá ALS at það var í ordan. Ja, sigur E. Men at það var í ordan, um eg leyk treytirnar fyrri at vera als-avloysari. Eg sigi so við hana, at það gjørði eg eisini. So segði E.: „ Ja, men hevði tú veruliga forvæntað, at tú skuldi fingið pengar frá okkum alla hasa tíðina!“ Eftir at K hevði fingið at vita, at eg leyk treytirnar, vóru tey biðin um at taka kontakt við meg. Og tey so gjørdu og eg tók av, sjálvandi.

Eisini skrivar E í frágreiðing sínari, at eg havi sagt, at eg havi fingið at vita frá arb. gevara, at eg eri sett í starvið. Men hettar er heldur ikki satt. Eg havi bert sagt, at eg havi fingið at vita frá arb. gevara, at K hevði fingið at vita at það var í ordan við Als, um eg leyk treytirnar. ALS hevur eisini, eftir at hava kannað um eg leyk hesar treytir, upplýst K at eg leyk treytirnar. Síðani hava so bæði eg og K hildið at alt var í lagi.

Vónandi kemur hettar skriv fram tíðs nokk til at vera tikið við, tá ið hetta mál verður lagt fyrri kærunevndina til støðutakan.“

Skrivarin hjá kærunevndini hevur gjørt soljóðandi upprit í málinum, dagfest 28. aug. 2006:

„Upprit til Kærunevndina hjá Arbeidsloysisskipanini

K

Rættarhjálpin hevur vegna A í kæru, dagfest 28. juni 2006, móttikin av ALS tann 30. juni 2006, kært avgerð hjá ALS, dagfest 13. juni 2006, viðvíkjandi umstøðunum í sambandi við arbeidsávísing.

Lýsing av málinum:

Av málinum framgongur, at K samsvarandi almenna uppritinum, dagfest 5. mai 2006, setti seg í samband við ALS viðvíkjandi ALS farloyvi. K ynskti at fáa kæraran sum farloyvisavloysara fyrst í juli 2006. ALS greiddi K frá, at um kærarin var inni í skipanini og tøk til ta tíð, so skuldi það verið í lagi.

Samsvarandi innanhýsis uppritinum, dagfest 16. maí 2006, fekk kærarin arbeiðstilboð við brævi frá ALS, dagfest 16. maí 2006, um möguligt arbeiði á fiskavirking í Vestmanna. Kærarin ringdi til ALS tann 17. maí 2006, har kærarin greiddi frá, at hon skuldi vera avloysari í einum ALS farloyvi hjá K, sum byrjaði tann 1. juli 2006. ALS greiddi kæraranum frá, at so leingi farloyvið ikki er skrivliga játtað av ALS, varð kærarin ikki frítikin frá øðrum arbeiðstilboðum. Kærarin segði víðari, at ALS kundi ikki forlanga, at hon fór til Vestmanna at arbeiða, tí børnini høvdu bert ansing frá kl. 7.30.

ALS bað eftirfylgjandi kæraran við brævi, dagfest 18. maí 2006, um eina skrivliga frágreiðing hesum viðvíkjandi.

Kærarin svaraði við brævi, dagfest 19. maí 2006, har hon m.a. greiddi frá, at tað vóru tvær grundir til, at hon ikki kundi taka við starvinum. Tann fyrri grundin var, at arbeiðið var í skiftivaktum. Tað kundi hon ikki, tí hon bara hevði ansing til børnini í dagtímunum, tá stovnarnir hjá Tórshavnar kommunu hava opið.

Hin grundin hjá kæraranum fyri ikki at átaka sær ávísta starvi var, at hon longu hevði fingið eitt tilboð um arbeiði frá K. Tilboðið fekk hon tann 5. maí 2006 og hon tók av beinanvegin. Sum hon hevði frætt, so hevði K fingið lovað, at hon skuldi koma at loysa eina av, og tey og hon hildu, at alt nú var í lagi.

Kærarin vísir víðari á, at hon metir seg hava hildið sínar skyldur móttvegis ALS, bæði viðvíkjandi barnaansing og hvat viðvíkur at taka av tí arbeiði, hon hevði fingið í boðið, nevnliga starvið hjá K. ALS setti seg sambært almenna uppritinum, dagfest 22. maí 2006, eftirfylgjandi í telefonsamband við kæraran fyri at fáa greiðu á, um hon hevði fingið játtað arbeiðið á K av ALS. Hon segði, at hon hevði fingið at vita frá K, at hon var sett í farloyvisstarvi á K. ALS upplýsti henni, at hon ikki hevði fingið arbeiðið á K frá ALS, og at tað er ALS, sum tekur avgerð í slíkum málum um farloyvi verður játtað ella ikki.

ALS sendi eftirfylgjandi kæraranum bræv, dagfest 26. maí 2006, har ALS kom til ta niðurstøðu, at kærarin ikki var mett sum verandi tøk á arbeiðsmarknaðinum, tá hon ikki hevði verið sinnað at átaka sær avísta arbeiðið.

Rættarhjálpin vendi sær til ALS við brævi, dagfest 6. juni 2006, har heitt varð á ALS um at taka málið upp aftur til nýggja viðgerð.

K setti seg í samband við ALS við brævi, dagfest 6. juni 2006, viðvíkjandi farloyvisstarvinum, og gjørði K m.a. galdandi, at tey fingið upplýst, at ávísingin viðvíkjandi kæraranum var í lagi. K sendi umsóknarblað avstað tann 8. maí 2006. 3 vikur undan farloyvinum hevur K fingið upplýst, at kærarin ikki longur uppfyllir treytirnar, og tí má ein nýggj ávísing gerast.

ALS sendi rættarhjálpini bræv, dagfest 13. juni 2006, har boðað varð frá, at ALS eftir at hava viðgjørt málið av nýggjum varð komið til ta niðurstøðu, at avgerðin viðvíkjandi arbeiðstillboðnum í Vestmanna ikki varð broytt.

Viðvíkjandi ALS-farloyvinum vísir ALS á, at K fekk upplýst, at tað er í lagi, at kærarin fer í farloyvisstarvi um so er, at hon er í skipanini og er tøk til ta tíð.

Rættarhjálpin hevur kært avgerðina við brævi, dagfest 28. juni 2006, har m.a. verður víst á, at ALS tann 5. maí 2006 hevur boðað kæraranum og K frá, at kærarin lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarvi. Vanligur fyrisitingarrættur ásetur, at fyrisitingarligar avgerðir eru bindandi fyri báðar partar – bæði tann, ið tekur avgerðina, og tann, ið avgerðin viðvíkur. Víðari hevur tað við sær, at ALS ikki kann broyta avgerð sína til skaða fyri kæraran við at bjóðað henni annað starv og síðani koyra hana úr skipanini.

ALS hevur í kærummæli sínum, dagfest 26. juli 2006, m.a. víst á í sambandi við ALS-farloyvum, at tað er ALS, ið umsitur

ALS-farloyvir og gevur loyvi til ALS-farloyvir. Í hesum málinum hevur ALS ikki givið játtan um ALS-farloyvi.

Kærarin er í brævi, dagfest 3. august 2006, komin við ískoytisviðmerkingum, har m.a. verður gjørt vart við, at ymiskt er, sum víkur frá sannleikanum í sambandi við, at telefonsamrøður verða endurgivnar.

Viðgerð av málinum:

Tað eru í hesum málinum tvær grundgevingar fyri, at kærarin ikki átók sær ávísta arbeiðið í Vestmanna, nevniliga at kærarin ikki fekk møtt vegna vantandi barnaansing, og at kærarin frammanundan hevði fingið eitt ALS-farloyvisstarv hjá K.

Viðvíkjandi tí fyrru grundgevingini, er ásett í § 14, stk. 1, nr. 2 í ALS-lógini, at arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi er arbeiðsleysur og arbeiðstøkur.

Eisini er í sambandi við arbeiðsávísing ásett í § 24, stk. 2 í ALS-lógini, at allar Føroyar eru at meta sum ein arbeiðsmarknaður, og verður í viðmerkingunum til lógina víst á, at undantøk kunnu gerast fyri familjur við børnum og einlig við børnum.

Samsvarandi hesum er ásett í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3 í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki givið, hóast arbeiðið ikki hevur áhuga orsakað av arbeiðstíðum, ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Undantak kann tó í serligum førum verða givið samsvarandi § 2, stk. 4, nr. 3 í kunngerðini um útgjald, um talan er um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

Kærarin hevur í málinum greitt frá, at hon ikki fær átikið sær ávísta arbeiðið vegna vantandi barnaansing, og er hon tí

ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum samsvarandi omanfyri nevndu ásetingum.

Viðvíkjandi tí seinni grundgevingini, er ásett í § 21, stk. 3 í ALS-lógini, at útgjald undir farloyvi skal verða givið við tí treyt, at annað fólk, sum er tøkt í arbeiðsávísingini, verður sett í staðin í sama tíðarskeiði og undir somu treytum.

Samsvarandi hesum er m.a. ásett í § 1, stk. 1, nr. 3 í kunngerðini um útgjald av farloyvisstuðli, at avloysarin skal beint undan farloyvisskeiðinum í minst ein mánað hava lokið treytirnar fyri at fáa arbeiðsloysisstuðul sambært § 14, stk. 1 í ALS-lógini.

Spurningurin er í hesum føri, um ALS í telefonsamrøðuni tann 5. mai 2006 hevur bundið seg móttvegis kæraranum og ALS at geva kæraranum ALS-farloyvisstarvi. Av almenna uppritinum, dagfest 5. mai 2006, framgongur, at ALS hevur greitt K frá, at kærarin lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarvið, og at tað er í lagi, um kærarin er inni í skipanini og tøk til ta tíð. Annars kundi ALS altíð gera eina leiting.

Mett verður ikki, at talan er um eina bindandi avgerð ella tilsøgn viðvíkjandi ALS-farloyvisstarvinum, men um at ALS útvegar K faktiskar upplýsingar viðvíkjandi kæraranum í sambandi við ALS-farloyvisstarvið. Eisini verður upplýst, at tað er treytað av, at kærarin er inni í skipanini og tøk til ta tíð.

Niðurstøðan má sostatt verða, at kærarin ikki er tøk á arbeiðsmarknaðinum, tá hon ikki lýkur treytirnar í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3 í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki givið, hóast arbeiðið ikki hevur áhuga orsakað av arbeiðstíðum, ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Mælt verður til at Kærunevndin staðfestir avgerðina hjá ALS.“

Við skrivi, dagfest 14. sept. 2006, hevur Kærunevndin hjá Arbeiðsloysissskipanini, sent Rættarhjálp Føroya soljóðandi avgerð:

„Avgerð í kærumáli tykkara vegna A mótvegis Arbeiðsloysissskipanini (ALS)

Kærunevndin hjá ALS viðgjørði á fundi tann 12. september 2006 kæru tykkara vegna A, dagfest 28. juni 2006, yvir avgerð hjá ALS, dagfest 13. juni 2006, viðvíkjandi umstøðunum í sambandi við arbeiðsávísing.

Kærunevndin samtykti at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Av málinum framgongur, at K samsvarandi almenna uppritinum, dagfest 5. mai 2006, setti seg í samband við ALS viðvíkjandi ALS farloyvi. K ynskti at fáa A sum farloyvisavloysara fyrst í juli 2006. ALS greiddi K frá, at um A var inni í skipanini og tøk til ta tíð, so skuldi tað verið í lagi.

Samsvarandi innanhýsis uppritinum, dagfest 16. mai 2006, fekk A arbeiðstilboð við brævi frá ALS, dagfest 16. mai 2006, um møguligt arbeiði á Fiskavirking í Vestmanna. A ringdi til ALS tann 17. mai 2006, har A greiddi frá, at hon skuldi vera avloysari í einum ALS farloyvi hjá K, sum byrjaði tann 1. juli 2006. ALS greiddi A frá, at so leingi farloyvið ikki er skrivliga játtað av ALS, varð A ikki frítikin frá øðrum arbeiðstilboðum. A segði víðari, at ALS kundi ikki forlanga, at hon fór til Vestmanna at arbeiða, tí børnini høvdu bert ansing frá kl. 7.30.

ALS bað eftirfylgjandi A við brævi, dagfest 18. mai 2006, um eina skrivliga frágreiðing hesum viðvíkjandi.

A svaraði við brævi, dagfest 19. mai 2006, har hon m.a. greiddi frá, at tað vóru tvær grundir til, at hon ikki kundi taka við starvinum. Tann fyrra grundin var, at arbeiðið var í skiftivaktum. Tað kundi hon ikki, tí hon bara hevði ansing til børnini í dagtímunum, tá stovnarnir hjá Tórshavnar kommunu hava opið.

Hin grundin hjá A fyri ikki at átaka sær ávísta starvi var, at hon longu hevði fingið eitt tilboð um arbeiði frá K. Tilboðið fekk hon tann 5. mai 2006 og hon tók av beinanvegin. Sum hon hevði frætt, so hevði K fingið lovað, at hon skuldi koma at loysa eina av, og tey og hon hildu, at alt nú var í lagi.

A vísir víðari á, at hon metur seg hava hildið sínar skyldur móttvegis ALS, bæði viðvíkjandi barnaansing og hvat viðvíkur at taka av tí arbeiði, hon hevði fingið í boði, nevnliga starvið hjá K.

ALS setti seg sambært almenna uppritinum, dagfest 22. mai 2006, eftirfylgjandi í telefonsamband við A fyri at fáa greiðu á, um hon hevði fingið játtað arbeiðið á K av ALS. Hon segði, at hon hevði fingið at vita frá K, at hon var sett í farloyvisstarvið á K. ALS upplýsti henni, at hon ikki hevði fingið arbeiðið á K frá ALS, og at tað er ALS, sum tekur avgerð í slíkum málum um farloyvi verður játtað ella ikki.

ALS sendi eftirfylgjandi A bræv, dagfest 26. mai 2006, har ALS kom til ta niðurstøðu, at A ikki var mett sum verandi tøk á arbeiðsmarknaðinum, tá hon ikki hevði verið sinnað at átaka sær avísta arbeiðið.

Rættarhjálpin vendi sær til ALS við brævi, dagfest 6. juni 2006, har heitt varð á ALS um at taka málið uppafur til nýggja viðgerð.

K setti seg í samband við ALS við brævi, dagfest 6. juni 2006, viðvíkjandi farloyvisstarvinum, og gjørði K m.a. galdandi, at tey fingi upplýst, at ávísingin viðvíkjandi A var í lagi. K sendi umsóknarblað avstað tann 8. mai 2006. 3 vikur undan farloyvinum hevur K fingið upplýst, at A ikki longur uppfyllir treytirnar, og tí má ein nýggj ávísing gerast.

ALS sendi Rættarhjálpini bræv, dagfest 13. juni 2006, har boðað varð frá, at ALS eftir at hava viðgjørt málið av nýggjum var komið

til ta niðurstøðu, at avgerðin viðvíkjandi arbeiðstilboðnum í Vestmanna ikki varð broytt.

Viðvíkjandi ALS-farloyvinum vísir ALS á, at K fekk upplýst, at tað er í lagi, at A fer í farloyvisstarvið um so er, at hon er í skipanini og er tøk til ta tíð.

Tit hava kært avgerðina við brævi, dagfest 28. juni 2006, har m.a. verður víst á, at ALS tann 5. mai 2006 hevur boðað A og K frá, at A lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarvið. Vanligur fyrisitingarrættur ásetur, at fyrisitingarligar avgerðir eru bindandi fyri báðar partar – bæði tann, ið tekur avgerðina, og tann, ið avgerðin viðvíkur. Víðari hevur tað við sær, at ALS ikki kann broyta avgerð sína til skaða fyri A við at bjóða henni annað starv og síðani koyra hana úr skipanini.

ALS hevur í kærnummæli sínum, dagfest 26. juli 2006, m.a. víst á í sambandi við ALS-farloyvi, at tað er ALS, ið umsitur ALS-farloyvi og gevur loyvi til ALS-farloyvi. Í hesum málinum hevur ALS ikki givið játtan til ALS-farloyvi.

A er í brævi, dagfest 3. august 2006, komin við ískoytisviðmerkingum, har m.a. verður gjørt vart við, at ymiskt er, sum víkur frá sannleikanum í sambandi við telefonsamrøður ið verða endurgivnar.

Kærnevndin skal viðmerkja, at tað eru í hesum málinum tvær grundgevingar fyri, at A ikki átók sær ávísta arbeiðið í Vestmanna, nevnliga at hon ikki fekk møtt vegna vantandi barnaansing, og at hon frammanundan hevði fingið eitt ALS-farloyvisstarv hjá K.

Viðvíkjandi tí fyrri grundgevingini, er ásett í § 14, stk. 1, nr. 2 í ALS-lógini, at arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, ið sambært § 24, stk. 2 í ALS-lógini umfatar allar Føroyar í sambandi við arbeiðsávísing.

Hendan treytin eigur sjálvandi framhaldandi at verða uppfyllt fyri at hin arbeiðsleysi framhaldandi kann fáa útgoldið arbeiðsloysis-stuðul.

Sambært meginregluni um eins viðgerð, eigur metingin um hin arbeiðsleysi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum ikki at vera strangari í sambandi við upptøku í skipanina enn í sambandi við eina arbeiðsávísing.

Arbeiðsleys hava samsvarandi galdandi praksis higartil verið mett at hava avmarkað sína arbeiðsmegi á ein slíkan hátt, at tey ikki verða mett at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum, um tey -annaðhvørt í sambandi við upptøku ella arbeiðsávísing – nokta at vilja átaka sær arbeiði grundað á umstøður so sum arbeiðsstað í Føroyum, slag av arbeiði, arbeiðstíðir ella líknandi generellar avmarkingar.

Eisini er ásett í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3 í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki givið, hóast ferðasambandið ikki loyvir dagligari ferðing millum arbeiðspláss og bústað og arbeiðið ikki hevur áhuga t.d. orsakað av arbeiðstíðum, ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Undantak kann tó í serligum førum verða givið samsvarandi § 2, stk. 4, nr. 3 í kunngerðini um útgjald, um talan er um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

A hevur í málinum greitt frá, at hon ikki fær átikið sær ávísta arbeiðið vegna vantandi barnaansing, og er hon tí ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum samsvarandi omanfyri nevndu ásetingum.

Viðvíkjandi tí seinni grundgevingini er ásett í § 21, stk. 3 í ALS-lógini, at útgjald undir farloyvi skal verða givið við tí treyt, at

annað fólk, sum er tókt í arbeiðsávísingini, verður sett í staðin í sama tíðarskeiði og undir somu treytum.

Samsvarandi hesum er m.a. ásett í § 1, stk. 1, nr. 3 í kunngerðini um útgjald av farloyvisstuðli, at avloysarin skal beint undan farloyvisskeiðinum í minst ein mánað hava lokið treytimar fyri at fáa arbeiðsloysisstuðul sambært § 14, stk. 1 í ALS-lógini.

Spurningurin er í hesum føri, um ALS í telefonsamrøðuni tann 5. mai 2006 hevur bundið seg móttvegis A at geva henni ALS-farloyvisstarvi. Av almenna uppritinum, dagfest 5. mai 2006, framgongur, at ALS hevur greitt K frá, at A lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarvið, og at tað er í lagi, um A er inni í skipanini og tøk til ta tíð. Annars kundi ALS altíð gera eina leiting.

Mett verður ikki, at talan er um eina bindandi avgerð ella tilsøgn viðvíkjandi ALS-farloyvisstarvinum, men um at ALS útvegar K faktiskar upplýsingar viðvíkjandi kæraranum í sambandi við ALS-farloyvisstarvið. Eisini verður upplýst, at tað er treytað av, at A er inni í skipanini og tøk til ta tíð.

Samanumtikið metur Kærunevndin, at A ikki er tøk á arbeiðs-marknaðinum, tá hon ikki lýkur treytirnar í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3 í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki givið, hóast arbeiðið ikki hevur áhuga orsakað av arbeiðstíðum, ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Við hesi grundgeving samtykti Kærunevndin at staðfesta avgerðina hjá ALS.

Hendan avgerð Kærunevndarinnar er endalig og kann sambært § 26, stk. 1 í ALS-lógini ikki kærast víðari til hægri fyrisitingarligan myndugleika.

Avrit av hesum skrivi er í dag sent ALS.“

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørði av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 26. sept. 2006, varð klagan send Kærunevndini hjá Arbeidsloysissskipanini til ummælis við einari freist áljóðandi 4 vikur.

Við skrivi, dagfest 29. sept. 2006, hevur Kærunevndin hjá Arbeidsloysissskipanini sent umboðsmanninum skjøluni í málinum.

Við skrivi, dagfest 2. nov. 2006, hevur Kærunevndin hjá Arbeidsloysissskipanini latið umboðsmanninum soljóðandi frágreiðing:

„Viðvikjandi tygara j.nr. 200600079 – A

Í framhaldi av brævinum, dagfest 29. september 2006, har skjøluni vórðu viðløgð, skal við hesum verða sagt frá, at málið varð umrøtt á kærunevndarfundi tann 31. oktober 2006.

Soleiðis sum Kærunevndin fekk málið upplýst, hevði A tvær grundgevingar fyri, at hon ikki átók sær ávísta arbeiðið, nevniliga at hon ikki fekk møtt vegna vantandi barnaansing, (1) og at hon frammanundan hevði fingið eitt ALS-farloyvisstarv hjá K. (2)

Ad. 1: Vantandi Barnaansning

§ 14, stk. 1, nr. 2 í ALS-lógini ásetur, at arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, ið sambært § 24, stk. 2 í ALS-lógini umfatar allar Føroyar í sambandi við arbeiðsávísing.

Hendan treytin eigur sjálvandi framhaldandi verða uppfyllt fyri at hin arbeiðsleysi framhaldandi kann fáa útgoldið arbeiðsloysisstuðul.

Sambært meginregluni um eins viðgerð, eigur metingin um hin arbeiðsleysi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum ikki at vera strangari í sambandi við upptøku í skipanina enn í sambandi við eina arbeiðsávísing.

Arbeiðsleys hava samsvarandi galdandi praksis higartil verið

mett at hava avmarkað sína arbeiðsmegi á ein slíkan hátt, at tey ikki verða mett at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum, um tey – annaðhvørt í sambandi við upptøku ella arbeiðsávísing – nokta at vilja átaka sær arbeiði grundað á umstøður so sum arbeiðsstað í Føroyum, slag av arbeiði, arbeiðstíðir eila líknandi generellar avmarkingar.

Eisini er ásett í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3 í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki givið, hóast arbeiðið ikki hevur áhuga orsakað av arbeiðstíðum, ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Undantak kann tó í serligum førum verða givið samsvarandi § 2, stk. 4, nr. 3 í kunngerðini um útgjald, um talan er um serliga vánaligar ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og viðkomandi er einligur við smærri børnum.

Kærunevndin metti ikki, at tað í hesum førinum varð talan um serliga vánaligar ferðamøguleikar millum Tórshavn og Vestmanna.

A hevur í málinum greitt frá, at hon ikki fær átikið sær ávísta arbeiðið vegna vantandi barnaansing, og kom Kærunevndin tí til ta niðurstøðu, at A ikki var tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Kærunevndin skal annars loyva sær at viðmerkja, at barnaansing er ein kommunal uppgáva, og trupulleikin í sambandi við, at tað einans verður bjóðað dagansing, er ikki ein uppgáva, sum lóggávan hevur lagt til ALS at loysa.

Ad. 2: Farloyvisstarv

§ 21, stk. 3 í ALS-lógini ásetur, at útgjald undir farloyvi skal verða givið við tí treyt, at annað fólk, sum er tøkt í arbeiðsávísingini, verður sett í staðin í sama tíðarskeiði og undir somu treytum.

Grundleggjandi treytin í sambandi við útgjald undir farloyvi

er sostatt, at annað fólk, sum verður sett í staðin, er tókt í arbeiðsávísingini.

Samsvarandi hesum er m.a. ásett í § 1, stk. 1, nr. 3 í kunngerðini um útgjald av farloyvisstuðli, at avloysarin skal beint undan farloyvisskeiðinum í minst ein mánað hava lokið treytirnar fyri at fáa arbeiðsloysisstuðul sambært § 14, stk. 1 í ALS-lógini.

Av almenna uppritinum, dagfest 5. mai 2006, framgongur, at ALS hevur greitt K frá, at A lýkur treytirnar fyri at fáa ALS-farloyvisstarvið, og at tað er í lagi, um A er inni í skipanini og tøk til ta tíð.

Kærunevndin skilur málið soleiðis, at ALS útvegar K faktiskar upplýsingar viðvíkjandi A í sambandi við ALS-farloyvisstarvið. Eisini verður upplýst, at ALS farloyvisstarvssetanin er treytað av, at A er inni í skipanini og tøk til ta tíð.

Sum greitt frá omanfyri, var A ikki tøk á arbeiðsmarknaðinum fyrst í juli 2006, tá K hevði tørv á avloysaranum.

Avrit av hesum brævi er sent til ALS, Rættarhjálpina og A.“

Við skrivi, dagfest 3. nov. 2006, sendi umboðsmaðurin viðmerkingarnar frá Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini til ummælis hjá Rættarhjálp Føroya við einari freist áljóðandi 3 vikur.

Tá umboðsmaðurin einki hevði frætt aftur frá klagaranum, boðaði hann pørtunum frá við skrivi, dagfest 11. des. 2006, at málið bleiv tikið upp til endaliga viðgerð.

Niðurstøða

Viðgerð mín av hesum máli snýr seg um avgerðina hjá Arbeiðsloysisskipanini um, at A ikki var at meta tøk á arbeiðsmarknaðinum, og harvið skuldi koyrast úr arbeiðsloysisskipanini. Hendan avgerðin varð kærð til og seinni staðfest av Kærunevndini hjá Arbeiðsloysisskipanini. Avleiðingin av hesari avgerðini var, at A heldur ikki kundi fáa eitt

sonevnt ALS-farloyvisstarv, tí hon ikki longur var mett at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum.

Reglurnar, sum hava týðning fyri viðgerð mína av hesum málinum, eru at finna í §§ 14, 19 og 24 í Løgtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing, við seinni broytingum, og eru soljóðandi:

„§ 14. Arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi:

1. er arbeiðsleysur og móttvegis Arbeiðsloysisskipanini prógvar, at so er.
2. er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.
3. hevur fyllt 16 ár, men ikki 67 ár.
4. hevur bústað í Føroyum og
5. er arbeiðsførur.

Stk. 2. Arbeiðsleys kunnu tó fáa stuðul uttan at vera tøk í dagatal svarandi til teir dagar, persónur hevur rætt til frítíð eftir løgtingslógini um frítíð við løn. Stýrið ásetir í kunngerð nærri reglur um fráboðanarfreist v.m.

Stk. 3. Arbeiðsleys kunnu í styttri tíðarskeiði, við loyvi frá Arbeiðsloysisskipanini, sleppa undan treytini at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum og samstundis fáa arbeiðsloysisstuðul. Stýrið fyri Arbeiðsloysisskipanina ásetir í kunngerð nærri reglur um longdina á tíðarskeiðnum, umframt treytirnar annars.

...

§ 19. Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur.

...

§ 24. Arbeiðsloysisskipanin umsitur arbeiðsávísing fyri arbeiðsleys og onnur, sum ynskja at vera skrásett á arbeiðsávísingini.

Stk. 2. Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing.

Stk. 3. Ikki er loyvt at seta fakmørk fyri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika.

Stk. 4. Stýrið ger í kunngerð nærri reglur um virkið hjá arbeiðsávísingini, sum m.a. kunnu stovnseta lokalar arbeiðsávísingar.“

Viðmerkingarnar til hesar lógargreinar eru at finna í løgtingsmáli nr. 99/1996 og eru soljóðandi:

„**Viðv. § 15** (mín viðmerking: § 14 í løgtingslógini)

Umframt at ein persónur skal lúka treytirnar, ið eru: at vera arbeiðsleysur og móttvegis Arbeiðsloysisskipanini prógva, at so er, at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum, hava fyllt 16 ár, men ikki 67 ár, hava bústað í Føroyum, fyri at fáa arbeiðsloysisstuðul útgoldin, skal viðkomandi eisini lúka treytina at vera arbeiðsførur.

Ein persónur er ikki tøkur, um hann/hon til dømis er sjúkur, er í barnsburðarfarloyvi, er raktur av verkfalli ella verkbanni, er í varðhaldi, er undir útbúgving, noktar at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir honum/-henni, uttan haldgóða grund heldur uppat við arbeiði sínum ella verður uppsagdur av orsökum, ið kunnu roknast at hann/hon sjálv/ur er orsök til.

Møguleiki verður fyri, at hin arbeiðsleysi kann halda frítíð við stuðul uttan at vera tøkur í dagatali svarandi til teir dagar, hin arbeiðsleysi hevur rætt til frítíð eftir Ll. nr. 30 frá 07.04.1986 um frítíð við løn við seinni broytingum.

...

Viðv. § 19 og § 20 (mín viðmerking: § 18 og § 19 í løgtingslógini)

...

Arbeiðsleysur, sum uttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur, og verða hesar taldar við í tí í § 23 nevnda tíðarskeiði.

...

Viðv. § 25 (mín viðmerking: § 24 í løgtingslógini)

Reglurnar um arbeiðsávísingina eru óbroyttar í mun til verandi lóg. Arbeiðsloysisskipanin umsitur arbeiðsávísingina. Ávísingin er fyri arbeiðsleys og onnur, sum ynskja at vera skrásett á arbeiðsávísingini.

Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing, soleiðis at skilja, at um einki arbeiði er til hin arbeiðsleysa á staðnum, har hann/hon býr, kann arbeiði ávísast viðkomandi aðrastaðni í landinum, har arbeiði er at fáa.

Tó skal arbeiði altíð ávísast so nær bústaðinum hjá viðkomandi sum gjørligt. Í serligum førum kunnu tó undantøk gerast, sum t.d. vánaligir ferðamøguleikar til og frá arbeiði, og bústaðarviðurskifti. Somuleiðis eiga eisini undantøk at verða gjørd fyrri familjur við børnum í og undir skúlaaldri, og einlig við børnum.

Tað er ikki loyvt at seta fakmørk fyrri arbeiðsávísing, burtursæð frá neyðugum førleika. Førleiki er at skilja bæði líkamliga og yrkisliga. Endamálið við hesi áseting er at skipa so fyrri, at arbeiðsleys fólk í eini vinnugrein kunnu søkja arbeiði í vinnugrein, har tørvur er á arbeiðsmegi.

Stýrið ger í kunngerð nærri reglur um virkið hjá arbeiðsávísingini, millum annað um undantøk sambært viðmerkingarnir omanfyri.“

Kærunevndin hjá Arbeiðsloysisskipanini grundgevvur soleiðis fyrri niður-
støðu sínari í avgerðarskrivinum:

„Samanumtikið metur Kærunevndin, at A ikki er tøk á arbeiðs-
marknaðinum, tá hon ikki lýkur treytirnar í § 2, stk. 2, nr. 2 og 3
í kunngerðini um útgjald, at tann arbeiðsleysi hevur skyldu til at
átaka sær eitt og hvørt arbeiði í Føroyum, og verður undantak ikki
givið, hóast arbeiðið ikki hevur áhuga orsakað av arbeiðstíðum,
ella at viðkomandi ikki fær møtt vegna vantandi barnaansing.

Við hesi grundgeving samtykti Kærunevndin at staðfesta avgerðina
hjá ALS.“

Sum nevnt í § 14, stk. 2 og stk. 3 í lógini hevur Stýrið fyrri Arbeiðsloysis-
skipanina fingið heimild til í kunngerðum at áseta nærri reglur. Men
soleiðis sum eg tulki lógina, eru hesar heimildir avmarkaðar til tey
viðurskifti, sum eru nevnd í ávikavist § 14, stk. 2 og stk. 3, nevniliga
um:

- fráboðanarfreist v.m. í sambandi við, at arbeiðsleys kunnu fáa stuðul uttan at vera tøk svarandi til teir dagar tey hava rætt til frítíð við løn, og
- at arbeiðsleys í styttri tíðarskeið við loyvi frá Arbeiðsloysissskipanini, kunnu sleppa undan treytini at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum og kortini fáa arbeiðsloysisstuðul.

Heimildirnar snúgva seg sostatt um at áseta reglur um frávik frá kravinum í § 14, stk. 1 um at skula vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Harafturímóti hevði stýrið ikki heimild til at áseta serligar reglur viðvíkjandi treytunum í § 14, stk. 1 um, hvør er at meta sum tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og harvið at fremja skerjingar í rættinum til arbeiðsloysisstuðul. Til hetta krevst beinleiðis og greið lógarheimild.

Eg haldi tí ikki, at § 2 í kunngerðini um útgjald av arbeiðsloysisstuðli kann nýtast í hesum máli, sum snýr seg um, hvørt A, eftir at hava sýtt fyri at taka av einum ávísimum arbeiðstilboði, kundi metast at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum. Hesin spurningur átti ístaðin at verið avgjördur við tulkning av § 14, stk. 1 í lógini um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing.

Sambært § 14, stk. 1, nr. 2 er ein av treytunum fyri at fáa útgoldið arbeiðsloysisstuðul, at viðkomandi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Í viðmerkingunum til § 14 stendur m.a.:

„Ein persónur er ikki tøkur, um hann/hon til dømis er sjúkur, er í barnsburðarfarloyvi, er raktur av verkfalli ella verkbanni, er í varðhaldi, er undir útbúgving, noktar at taka ímóti arbeiði, ið ávísingin ávísir honum/henni, uttan haldgóða grund heldur uppat við arbeiði sínum ella verður uppsagdur av orsökum, ið kunnu roknast at hann/hon sjálv/ur er orsök til.“

Tað er greitt, at persónar ikki eru tøkir á arbeiðsmarknaðinum, eru teir sjúkir, í barnsburðarfarloyvi, raktir av verkfalli ella verkbanni, í varðhaldi ella undir útbúgving. Tað seinasta dømi um ikki at taka ímóti arbeiði, sum ávísingin ávísir, er ikki eins greitt. Spurningurin er, um tað er nokk fyri at staðfesta, at viðkomandi ikki er tøkur, at hesin hevur noktað at tikið ímóti einum einstökum ávístum arbeiðstilboði? Eg haldi ikki, at tað eftir lógini og viðmerkingunum í sjálvum sær er nóg mikið til at staðfesta, at viðkomandi ikki er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, at hann ella hon noktar at taka av einum arbeiði, sum verður ávíst; men hetta kann vera ein ábending í einari samlaðari meting, t.d. tá onkur noktar at taka av fleiri ymiskum arbeiðstilboðum við skiftandi grundgevingum.

Í avgerð sínari sigur Kærunevndin soleiðis um ásetingina í § 14, stk. 1, nr. 2:

„Viðvíkjandi tí fyrru grundgevingini, er ásett í § 14, stk. 1, nr. 2 í ALS-lógini, at arbeiðsloysisstuðul verður útgoldin, tá viðkomandi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, ið sambært § 24, stk. 2 í ALS-lógini umfatar allar Føroyar í sambandi við arbeiðsávísing.

Hendan treytin eigur sjálvandi framhaldandi at verða uppfylt fyri at hin arbeiðsleysi framhaldandi kann fáa útgoldið arbeiðsloysisstuðul.“

A hevur greitt frá, at hon hevur tilboð um barnaansing í Tórshavn, men at hon ikki kann fáa børnini ansaði fyrr enn kl. 7.30 á morgni, og tí ikki fær møtt til arbeiðis í Vestmanna, har talan var um skiftisvaktir, soleiðis at hon noyðist frá húsum kl. 7, eins og kvöldvaktin ikki endar fyrr enn kl. 24. Hon sigur seg einki hava ímóti at arbeiða í Vestmanna, men at hetta so má vera í dagtímunum. Eisini hevur hon í skrivi til Arbeiðsloysisskipanina, dagfest 19. mai 2006, greitt frá, at arbeiðstilboðið í Vestmanna er ósambæriligt við barnaansingina, tí sjeikur hennara arbeiðir frá tíðliga á morgni til seint á kvøldi, og tí má hon sjálv standa fyri at avlevera og heinta børnini. Í hesum sambandi er eisini vert at hava í huga, at vantandi barnaansing ikki verður nevnd millum døminum í viðmerkingunum til § 14, stk. 1 í lógini, sum snýr um at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Eg haldi tí, at tað er at fara ov langt, tá Arbeiðsloysisskipanin krevur, at viðkomandi skal hava barnaansing tøka alt samdøgríð fyri at kunna metast tøkur á arbeiðsmarknaðinum. Tað sær heldur ikki út til, at Kærunevndin, tá víst verður til § 24, stk. 2 í lógini, hevur tikið hædd fyri viðmerkingunum til hesa grein, har tað m.a. stendur soleiðis:

„Allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður í sambandi við arbeiðsávísing, soleiðis at skilja, at um einki arbeiði er til hin arbeiðsleysa á staðnum, har hann/hon býr, kann arbeiði ávísast viðkomandi aðrastaðni í landinum, har arbeiði er at fáa. Tó skal arbeiði altíð ávísast so nær bústaðinum hjá viðkomandi sum gjørligt. Í serligum førum kunnu tó undantøk gerast, sum t.d. vánaligir

ferðamöguleikar til og frá arbeiði, og bústaðarviðurskipti. *Somuleiðis eiga eisini undantök at verða gjørd fyrri familjur við børnum í og undir skúlaaldri, og einlig við børnum*”(mín undirstriking).

Tá hugt verður at umstøðunum í hesum málinum, haldi eg, at Arbeidsloysissskipanin og kærunevndin eru farnar lætt um spurningin, hvørt A var at meta sum tøk á arbeidsmarknaðinum. Tað er rætt, at hon ikki vildi taka við arbeiðinum á Fiskavirking í Vestmanna, men hon hevur í fleiri umførum, bæði frammanundan og í sambandi við arbeiðstilboðið í Vestmanna boðað frá, at hon fegin vildi taka av farloyvisstarvinum á K, sum stóð henni í boði. Umsóknin frá K um at fáa hana í farloyvisstarvið var innkomin til Arbeidsloysissskipanina eina góða viku frammanundan, at arbeiðstilboðið í Vestmanna kom á borðið. Eg haldi, at Arbeidsloysissskipanin átti at tikið hædd fyrri hesum, tá støða var tikin til arbeiðstilboðið frá ávísingini, og hvørt tað skuldi fáa avleiðingar, at A noktaði at taka av hesum tilboði. Í viðmerkingunum til § 24, stk. 2 stendur eisini, at um einki arbeiðið er til viðkomandi á staðnum, har hann ella hon býr, kann arbeiðið ávísast aðrastaðni.

Eg haldi avgjørt ikki grundarlag vera fyrri niðurstøðuni hjá Arbeidsloysissskipanini og kærunevndini um, at A ikki var at meta sum tøk á arbeidsmarknaðinum, og síðani bleiv koyrd út úr skipanini.

Fatanin hjá Arbeidsloysissskipanini og kærunevndini um, at ein ikki er tøkur á arbeidsmarknaðinum, um ein ikki hevur ansingartilboð til børnini uttanfyri vanligu dagtímarnar, leggur harafturímóti upp til, at familjur við børnum í og undir skúlaaldri ikki kunnu vera í arbeidsloysissskipanini yvirhøvur. Eg haldi ikki grundarlag vera fyrri hesari fatanini, sum eftir mínum tykki stríðir beinleiðis ímóti viðmerkingunum til § 24, stk. 2 í lógini.

§ 19 í lógini ger upp við støðuna, tá ein arbeidsleysur uttan serliga orsök ikki tekur av ávístum arbeiði, og ásetir avleiðingarnar av hesum, nevniliga at viðkomandi missir rættin til útgjald í fyra vikur. Eftir at hava kannað umstøðurnar í hesum málinum, haldi eg tað vera ívasamt, um grundarlag yvirhøvur var fyrri at geva A karantenu, tá hon noktaði at taka av ávísta arbeiðstilboðnum.

Eg eri hinvegin samd við Arbeidsloysisskipanini og kærunevndini um, at talan ikki var um eina bindandi tilsøgn, tá Arbeidsloysisskipanin boðaði K frá, at A leyk treytirnar fyri at kunna gerast farloyvisavloysari. Men uttan mun til, um hon átti at fingið karantenu sambært § 19 ella ikki, dugi eg ikki at síggja nakra forðing fyri, at hon kundi fingið umrødda farloyvisstarv á K.

Av tí, at eg meti avgerðina hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini um at koyra A úr skipanini at vera skeiva, skal eg mæla nevndini til at taka kæruna upp til nýggja viðgerð við atliti at hesum spurningi. Eg fari samstundis at biðja nevndina lata meg frætta, hvørja niðurstøðu hon kemur til.

Umboðsmaðurin hevur áður viðgjørt eitt líknandi mál (J.nr. 200500039). Tá vísti umboðsmaðurin við skrivi, dagfest 22. juli 2005, landsstýrismanninum í vinnumálum á somu trupulleikarnar við § 14 í lógini og vantandi heimildini fyri § 2 í kunngerðini. Í skrivi, dagfest 27. okt. 2005, segði landsstýrismaðurin seg fara at kanna hetta nærri.

Í skrivi, dagfest 28. febr. 2006 vísti umboðsmaðurin formansskapinum í Løgtinginum, lögmanni og landsstýrismanninum í vinnumálum á trupulleikarnar við umsitingini av lógini, ávikavist § 14 og § 19 og heitti samstundis á hesar um at taka neyðug stig til at tryggja, at kunngerðin og umsitingin av arbeidsloysisstuðli kann vera í tráð við lógina. Í skrivi, dagfest 6. juli 2006, segði Vinnumálaráðið seg arbeiða við málinum, men enn havi eg einki hoyrt aftur frá hesari viðgerðini. Hetta álitid er tí eisini sent Vinnumálaráðnum, eins og spurt er, hvussu gongst við áður fráboðaða arbeiðinum hjá ráðnum.

Burtursæð frá hesum og tilmælinum og áheitanini á Kærunevndina hjá Arbeidsloysisskipanini um at lata meg frætta aftur, hvørja niðurstøðu nevndin kemur til, geri eg ikki meira við málið í lötuni.

Við skrivi tann 20. mars 2007 sendi umboðsmaðurin Vinumálaráðnum soljóðandi skriv:

„Eg havi viðgjørt eina klagu frá Rættarhjálp Føroya vegna A um eina avgerð hjá Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini um, at hon ikki var at meta sum tøk á arbeidsmarknaðinum, og tí varð koyrd úr skipanini.

Av tí, at hetta málið viðvíkur sama trupulleika, sum umboðsmaðurin áður hevur heitt á Vinumálaráðið um at taka upp, verður eitt eintak av álitum umboðsmansins sent tykkum.

Í skrivi, dagfest 6. juli 2006, boðaði Vinumálaráðið mær frá, at ráðið ikki var liðugt at viðgera áheitan mína. Eg havi einki hoyrt aftur frá Vinumálaráðnum síðani, og fari tí at spyrja Vinumálaráðið, hvussu langt ráðið er komið við hesum arbeiði.

Álitið er eisini sent klagaranum og Kærunevndini hjá Arbeidsloysisskipanini, og verður í næstum lagt út á heimasíðu okkara í navnleysum líki.”

Vinumálaráðið hevur sent umboðsmanninum soljóðandi skriv, dagfest 31. mai 2007

“Víst verður til tygara j. nr. 200500039 og j. nr. 200600079.

Í hesum málum hava tygum heitt á løgtingsins formansskap, løgmann og landsstýrismannin um at taka neyðug stig til at tryggja,

- A. at avgerðir hjá ALS og Kærunevndini eru í tráð við lógina,
- B. at útgjaldskunngerðin, kunngerð frá ALS frá 26. november 1999 um útgjald v.m. av arbeidsloysisstuðli við seinni broytingum um útgjald av arbeiðstoyssstuðli (útgjaldskunngerðin), kann verða í tráð við lógina umframt,
- C. at kunngerðir frá ALS verða kunngjørdar í Kunngerðarblaðnum.

Víst verður til hjálagda upprit viðvíkjandi nevndu spurningum.

Tað er ekki næktandi, at ivi verður sáddur um, hvørt ALS-lógin verður umsitin á lógligan hátt, serliga tá Umboðsmaðurin hevur víst á, at tað verða tiknar skeivar avgerðir, og at tilmælini hjá Umboðsmanninum ikki verða fylgd.

Landsstýrismaðurin hevur móttvegis lögtinginum ábyrgdina av, at umsitingin av ALS-lógini er í samsvari við lógina. Hinvegin er ALS óheftur stovnur, og eg fái ikki givið stýrinum fyri ALS ella Kærunevndini boð um at fylgja tygara tilmæluni.

Eg fari tí at taka spurningin um praksis hjá ALS upp við stýrið fyri ALS eisini við tí endamáli, at fáa sett greiðari reglur viðvíkjandi treytunum fyri at verða mettur tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og at útvega lógarheimild fyri í kunngerð at áseta nærri reglur um hetta. Harumframt fer spurningurin um kunngerðingina av kunngerðum frá ALS at verða tikin upp við stýrið fyri ALS og landsstýrisinannin í innlendismálum.

Avrit av hesum skrivi er sent lögtingsins formansskapi, lögmanni, stýrinum fyri ALS og Kærunevndini fyri ALS.”

Uppritið, sum víst verður til í skrivinum, er soljóðandi:

„Innanhýsis upprit 31. mai 2007

Viðvíkjandi umsitingini av lögtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing

Inngangur

Í tveimum málum hevur Løgtingsins Urnboðsmaður (Umboðsmaðurin j. nr. 200500039 og j. nr. 200600079) viðgørt spurningin um rættin til arbeiðsloysisstuðul eftir lögtingslóg nr. 113 frá 13. juni 1997 um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing (ALS—lógin). Niðurstøðan hjá Umboðsmanninum var, at avgerðirnar, sum ALS og Kærunevndin hjá ALS høvdu tikið, vóru skeivar, og heitti Umboðsmaðurin á Kærunevndina at taka málið upp aftur. Hetta hevur Kærunevndin sýtt fyri í tveimum umførum, í fyrra umfarinum við tí grundgeving, at Kærunevndin ikki hevði heimild til at taka málið upp aftur, í seinna umfarinum

harumframt við at avgerðin var røtt, og at nevndin tí ikki tók málið upp aftur og fór ikki at broyta praksis.

Umframt at avgerðirnar vóru skeivar, meinti umboðsmaðurin, at tað var ikki lógarheimild fyri teimum ásetingunum í útgjaldskunngerðini frá ALS (kunngerð frá ALS frá 26. november 1999 um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli við seinni broytingum), sum seta nærri reglur um, nær arbeiðsleysur er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og at kunngerðirnar frá ALS eiga at verða kunngjørðar í Kunngerðarblaðnum.

Umboðsmaðurin heitti á løgtingsins formansskap, løgmann og landsstýrismannin, at taka neyðug stig til at tryggja,

- A. at avgerðir hjá ALS og Kærunevndini eru í tráð við lógina,
- B. at útgjaldskunngerðin, kunngerð frá ALS frá 26. november 1999 um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli við seinni broytingum um útgjald av arbeiðsloysisstuðli (útgjaldskunngerðin), kann verða í tráð við lógina umframt,
- C. at kunngerðir frá ALS verða kunngjørðar í Kunngerðarblaðnum.

Hetta uppritið er gjørt við tí endamáli at lýsa málið, og at koma við tilmæli til landsstýrimannin um, hvat kann gerast.

Innihald

- Niðurstøður og tilmæli
- Lýsing av málu LUM j. nr. 200500039 og j. nr. 200600079, viðmerkingar og tilmæli
- Viðmerkingar til spurningin um heimildirnar fyri kunngerðunum hjá ALS
- Viðmerkingar til spurningin um at kunngera kunngerðir frá ALS í Kunngerðarblaðnum.

Niðurstøður og tilmæli

- A. Fyrisitingin hevur ikki skyldu at fylgja tilmælimum hjá

Umboðsmanninum, men Umboðsmaðurin er umboðsmaður lögtingsins, og tað eigur at hava týdning, tá støða skal takast til, um tilmælið hjá Umboðsmanninum skal fylgjast ella ikki. Landsstýrismaðurin hevur móttvegis lögtinginum ábyrgdina av, at ALS- lógin verður umsitin samsvarandi lógini, men ALS og Kærunevndin hjá ALS eru óheft av landsstýrismanninum, og landssýrismaðurin fær tí ikki álagt Kærunevndini at fylgja tilmælinum hjá umboðsmanninum. Sleppast má undan, at ivi er um, hvørt ALS- lógin verður umsitin á lógligan hátt. Landsstýrismaðurin eigur tí skjótast gjørligt at taka stig til, at tað verða settar greiðari reglur um í hvørjum førum arbeiðsleysur skal metast at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og greiðari reglur um tey føri, tá tann arbeiðsleysi skai hava karantenu. Mælt verður til, at landsstýrismaðurin tekur spurningin upp við stýrið fyri ALS.

- B. Tað er viðurkent, eisini av ALS, at ivi er um, um heimild er fyri at seta reglur viðvíkjandi treytunum í § 14, stk. 1. Eftir tilmæli frá pørtunum á arbeiðsmarknaðinum legði landsstýrismaðurin á vári 2005 fyri tingið uppskot til broytingar í ALS-lógini. Har varð skotið upp, at tað í § 14 sum nýtt stk. 4 varð sett: ”Stk. 4. Stýrið ásetir í kunngerð, nær ein persónur er arbeiðsleysur, er tøkur, nær hann er arbeiðsførur v.m.” Av tí at stríð varð um, hvørt uppskotið var í samsvari við stýriskipanina, valdi landsstýrismaðurin at taka uppskotið aftur. Mælt verður til, at landsstýrismaðurin eftir at hava viðgjørt hetta saman við stýrinum fyri ALS, útvegar lógarheimild fyri at áseta nærri reglur um at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum o.a.
- C. Trupulleikin av, at fyrisingarliga ásettar rættarreglur ikki verða kunngjørdar á nøktandi hátt, er av generellum slag, og eigur at verða tikin upp í einum breiðari høpi, saman við stýrinum fyri ALS og landsstýrismanninum í innlendismálum, sum hevur ábyrgdina av Kunngerðarblaðnum. Mælt verður tí til, at landsstýrismaðurin tekur spurningin um kunngerðingina av kunngerðum frá ALS upp við stýrið fyri ALS og landsstýrismannin í innlendismálum.

2. Lýsing av málunum LUM j. nr. 200500039 og j. nr. 200600079, viðmerkingar og tilmæli.

Í málinum j. nr. 200500039 tók arbeiðsleysi, sum búði í Tórshavn, ikki av arbeiðstilboði í Vestmanna orsakað av, at tað var so trupult at koma aftur og fram. Í málinum j. nr. 200600079 tók arbeiðsleysi, sum búði í Tórshavn, ikki av arbeiðstilboði í Vestmanna orsakað av, at arbeitt varð í skiftisvaktum, og at viðkomandi hevði ikki ansingarmøguleikaruttanfyri vanligu arbeiðstíð, tá stovnarnir vóru stongdir. Harumframt hevði viðkomandi fingið tilboð um arbeiði á Postverki Føroya í einum ALS-farloyvisstarvi.

Spurningurin var í báðum førum, um tann arbeiðsleysi skuldi koyrast úr skipanini, tí førið kom undir § 14, stk. 1, nr. 2, í ALS- lógini, sum ásetur, at treytin fyri at fáa ALS- útgjald er, at tann arbeiðsleysi er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, ella um tann arbeiðsleysi skuldi hava karantenu eftir § 19 í lógini, sum ásetur, at arbeiðsleysur, surauttan serliga orsök noktar at taka á seg arbeiði ávíst av arbeiðsávísingini, missur rættin til tryggingarútgjald í 4 vikur (karantena).

ALS og Kærunevndin mettu í báðum málum, at tann arbeiðsleysi ikki var tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og at førið tí kom undir § 14, stk. 1, nr. 2 í ALS- lógini, við tí avleiðing, at tann arbeiðsleysi varð koyrdur úr skipanini.

Umboðsmaðurin metti í báðum málum, at tann arbeiðsleysi var tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og at bæði málini skuldu avgerast eftir § 19 í lógini. Avleiðingin eftir § 19 við ikki at taka av arbeiðstilboði er, at tann arbeiðsleysi fær karantenu í 4 vikur.

Eftir tulkningini hjá ALS og Kærunevndini skal ”tøkur á arbeiðsmarknaðinum” í § 14, stk. 1, nr. 2 skiljast soleiðis, at eru orsøkirnar til noktanina at taka av arbeiðstilboði t.d. fjarðstøðan millum bústað og arbeiðsstað ella vantandi barnaansing, so skal taðuttan víðari metast, at tann arbeiðsleysi generelt ikki er tøkur á arbeiðsmarknaðinum,uttan mun til umstøðurnar

annars í ítökiliga málinum. Sum rættargrundarlag fyri avgerðini vísa ALS og Kærunevndin til ALS-lógina, ásetingarnar í útgjaldskunngerðini um treytinar at vera mettur tøkur og til praksis hjá ALS og Kærunevndini.

Umboðsmaðurin staðfestir í fyrsta lagi, at ásetingarnar í útgjaldskunngerðini, sum nærri áseta treytirnar at vera mettur tøkur á arbeiðsmarknaðinum, ikki eiga at hava týdning fyri avgerðina av málinum, tí ásetingarnar hava ikki heimild í lógini, og at spurningurin um, hvussu orðini í § 14, stk. 2 ”tøkur á arbeiðsmarknaðinum” skulu skiljast, skal avgerast við tulkning av § 14, stk. 1.

Umboðsmaðurin heldur, at tulkningin hjá ALS og Kærunevndini, at tann arbeiðsleysi ikki er tøkur, um hann í einum einstøkum føri uttan serliga orsök noktar at taka av arbeiðstilboði, samsvarar ikki við vanligu fatanina av orðunum ”tøkur á arbeiðsmarknaðinum”: at tann arbeiðsleysi generelt er tøkur á arbeiðsmarknaðinum, hóast tann arbeiðsleysi í einum einstøkum føri uttan serliga grund noktar at taka av einum arbeiðstilboði. Viðmerkingarnar tit ásetingina stuðla ikki eini so trongari tulkning av orðingini av lógini, sum ta hjá ALS og Kærunevndini, og tulkningin er ikki í samsvar við § 19, sum ger upp við hesa støðuna, at arbeiðsleysur í einstøkum føri uttan serliga orsök noktar at taka av arbeiðstilboði, nevnliga at tann arbeiðsleysi fær karantenu í 4 vikur, umframt tá tað snýr seg um vantandi barnaansingarmøguleikar, at tulkningin er beinleiðis í stríð við viðmerkingarnar til § 24.

Viðmerkingar

Fyrisitingin hevur ikki skyldu at fylgja tilmælunum hjá Umboðsmanninum, men Umboðsmaðurin er umboðsmaður løgtingsins, og tað eigur at hava týdning, tá støða skal takast til, um tilmælið hjá Umboðsmanninum skal fylgjast ella ikki. Landsstýrismaðurin hevur móttvegis løgtinginum ábyrgdina av, at ALS- lógin verður umsitin satnsvarandi lógini, men ALS og Kærunevndin hjá ALS eru óheft av landsstýrismanninum,

og landsstýrismaðurin fær tí ikki álagt Kærunevndini at fylgja tilmælinum hjá Umboðsmanninum.

Tilmæli

Sleppast má undan, at ivi er um, hvørt ALS- lógin verður umsitin á lógligan hátt. Landsstýrismaðurin eigur tí skjótast gjørligt at taka stig til, at tað verða settar greiðari reglur um í hvørjurn fòrum arbeiðsleysur skal metast at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og greiðari reglur um tey føri, tá tann arbeiðsleysi skal hava karantenu. Mælt verður til, at landsstýrismaðurin tekur spurningin upp við stýrið fyri ALS.

3. Viðmerkingar til spurningin um heimildirnar fyri kunngerðunum hjá ALS

At ALS móguliga ikki hevur gjørt ta lógaráløgdu ítøkiligu metingina, kemst móguliga eisini av, at ALS í kunngerðini um ALS-útgjald hevur bundið metingina við at áseta nærri reglur um treytirnar at verða mettur tøkur á arbeiðsmarknaðinum, og nýtir hesar reglur, uttan at taka aðrar umstøður við í metingina enn tær, sum staðiliga eru nevndar í kunngerðini.

Í § 14, uStk. 2 og 3 hevur stýrið fingið heimild til í kunngerðum at áseta nærri reglur. Men sum Umboðsmaðurin tulkar lógina, eru hesar heimildir avmarkaðar til tey viðurskifti, sum eru nevnd í ávikavist § 14, stk. 2 og stk. 3, nevnliga at arbeiðsleys kunnu fáa stuðul uttan at vera tøk svarandi til teir dagar, tey hava rætt til frítíð við løn, og at arbeiðsleys í styttri tíðarskeið við loyvi frá ALS kunnu sleppa undan treytini at vera tøk á arbeiðsmarknaðinum, og kortini fáa arbeiðsloysissluðul. Harafturímóti hevur stýrið ikki heimild til at áseta serligar reglur viðvíkjandi treytunum í § 14, stk. 1. Tá stýrið ikki hevur heimild til við kunngerð at seta aðrar og strangari treytir enn tær, sum eru nevndar í § 14, stk 1 í lógini, heldur Umboðsmaðurin ikki, at § 2 í útgjaldskunngerðini hevur týðning í málinuni, sum skal avgerast við eini tulkning av § 14, stk. 1 í lógini.

Vísandi til § 12 í umboðsmanslógini heitir LUM tí á lands-

stýrismannin í viðnumálum at taka stig til at fáa samsvar ímillum útgjaldskunngerðina og ALS- lógina.

Til hetta skal viðmerkjast:

Tað er viðurkent, eisini av ALS, at ivi er um, um heimild er fyri at seta reglur viðvíkjandi treytunum í § 14, stk. 1. Eftir tilmæli frá þórtunum á arbeiðsmarknaðinuni legði landsstýrismaðurin á vári 2005 fyri tingið uppskot til broytingar í ALS- lógini. Har varð skotið upp, at tað í § 14 sum nýtt stk. 4 varð ásett:

”Stk. 4. Stýrið ásetir í kunngerð, nær ein persónur, er arbeiðsiesur, er tøkur, nær hann er arbeiðsførur v.m.” Av tí at stríð varð um, hvørt uppskotið var í samsvari við stýrisskipanina, (um ALS-gjaldið var skattur, og tað tí er í stríð við stýrisskipanina at áseta gjaldið í kunngerð), varð uppskotið tikið aftur. Mælt verður til, at landsstýrismaðurin eftir at hava viðgjørt hetta saman við þórtunum á arbeiðsmarknaðinum, útvegar lógarheimild fyri at áseta nærri reglur um at vera tøkur á arbeiðsmarknaðinum o.a.

4. Viðmerkingar til spurningin um at kunngerger kunngerðir frá ALS / Kunngerðarblaðnum

Í kunngerð um útgjald v.m. av arbeiðsloysisstuðli frá 26, november 1999 hevur ALS-stýrið í § 2 ásett nærri reglur um, hvør er tøkur á arbeiðsmarknaðinum.

Umboðsmaðurin vísir aftur til, at ALS er ein almennur stovnur, men at stýrið sambært § 2, stk 2, litra b um alment kunngerðarblað ikki hevur skyldu til, men móguleika til at lýsa kunngerðir í Kunngerðarblaðnum. Hinvegin verður tað mett at vera ein álvarsligur vandi fyri rættartrygdina hjá borgarunum at áseta rættarreglur, sum kanska gera víttfevnd inntriv í støðuna hjá borgarunum, uttan at hesar reglur vera kunngjördar í Kunngerðarblaðnum. Kunngerðin er til skjals á heimasíðuni hjá ALS; men tað eru ikki allir borgarar, sum hava teldu ella atgongd til alnótina. Vísandi til § 12 í umboðsmanslógini heitir Umboðsmaðurin á landsstýrismannin í vinnumálum um at taka til umhugsunar at broyta mannagongdina hjá ALS soleiðis, at

í öllum förum kunngerðir av stórum týdningi fyrri borgararnar verða lýstar í Kunngerðarblaðnum.

Viðmerkingar

Í § 34 í stýrisskipanarlógini er ásett;

„§ 34. § 1 í hesi lögtingslóg er ikki til hindurs fyrri, at landsstýrið ella stovnur undir landsstýrinum nærri ásettan mun, við lögtingslóg fær heimild til við kunngerð at áseta rættarreglur av almennum slagi. Ein tilík heimild kann ikki verða treytað av, at reglurnar, sum ásettar verða, skulu hava góðkenning frá umboðum lögtingsins.”

Stýrið hjá ALS hevur í ALS-lógini fingið heimild í kunngerð at áseta rættarreglur av almennum slagi (um rættindi og skyldur hjá borganinum móttvegis ALS).

§ 26 í stýrisskipanarlógini ásetur, at lögtingslógir skulu, fyrri at fáa gildi, kunngerast sambært kunngerðarreglum ásettum í lögtingslóg. Hetta sama er eisini galdandi fyrri lóggávu, sum lögtingið hevur latið fyrisitingini heimild at gera, og í hesum sambandinum er eingin grund til at skilja ímillum reglur, sum landsstýrið setur og reglur, sum stovnar undir landsstýrinum seta.

Lögtingslóg nr. 109 frá 17. desember 1987 um alment kunngerðarblað ásetur, at lögtingslógir og kunngerðir, reglugerðir og aðrar almennar fyriskipanir yvirhøvur givnar av landsstýrinum skulu lýsast í Kunngerðarblaðnum, og at lýsingin í Kunngerðarblaðnum er einasti bindandi kunngerðarhátturin.

Í 1999 heitti ALS á Vinnumálaráðið um, at kunngerðir frá ALS kundu kunngerast í Kunngerðarblaðnum. Í skrivi, dagfest 17. januar 2000, VMR j. nr. 1335-3, til ALS boðar Vinnumálaráðið frá, at lögdeildin á Løgmannsskrivstovuni hevði boðað frá, at bert lógir og kunngerðir, givnar av landsstýrinum, verða kunngjörðar í Kunngerðarblaðnum, meðan kunngerðir frá stovnum undir landsstýrinum ikki verða tiknar upp í Kunngerðarblaðið.

Hendan stöðan er ekki broytt síðani. Eftir kunngerðini um kunngerðablað, er tað framvegis bert kunngerðir, givnar av landsstýrinum, sum verða kunngjörðar í Kunngerðarbláðnum, meðan kunngerðir frá almennum myndugleikum og stovnum undir landsstýrinum framvegis ikki verða tiknar upp í Kunngerðarblaðið. Tað eru eisini aðrir almennir stovnar enn ALS, sum hava fingið heimild at gera kunngerðir, eitt nú Arbeidseftirlitið, Fjarskiftiseftirlitið og Tryggingareftirlitið. Eisini stovnar undir øðrum ráðum hava tílíkar heimildir. Truppulleikin av, at fyrisitingarliga ásettar rættarreglur ikki verða kunngjörðar á nøktandi hátt, er sostatt ein trupulleiki, sum er meira generellur, og eigur kanska at verða tikin upp í einum breiðari høpi saman við landsstýrismanninum í innlendismálum, sum hefur ábyrgdina av Kunngerðarbláðnum.

Tilmæli

Mælt verður til, at landsstýrismaðurin tekur spurningin um kunngerðingina av kunngerðum frá ALS upp við Stýrið fyri ALS og landsstýrismannin í innlendismálum.”

Kærunevndin hjá Arbeidsløysisskipanini hefur við skrivið, dagfest tann 4. juni 2007 sent umboðsmanninum soljóðandi skriv:

“Við skrivið, dagfest 20. mars 2007, hefur Kærunevndin hjá Arbeidsløysisskipanini fingið sendandi álit umboðsmansins í omanfyrinevnda málið. Í álitinum mælir umboðsmaðurin kærunevndini til at taka málið upp til nýggja viðgerð, vísandi til at umboðsmaðurin metir avgerðina hjá Kærunevndini vera skeiva.

Kærunevndin umrøddi málið á fundi tann 29. mai 2007, har kærunevndin kom til tað niðurstøðu, at hon ikki sær grundarlag fyri at taka kærana upp til nýggja viðgerð. Kærunevndin vísir í tí sambandi til grundgevingarnar, sum framganga av avgerðini og viðmerkingunum hjá Kærunevndini til málið, sum vórðu latnar tykkum við brævi, dagfest 2. november 2006. Kærunevndin metir ikki at álitid hjá umboðsmanninum inniheldur nýggj atlit, ið kærunevndin ikki hefur tikið hædd fyri í avgerð síni.

Kærunevndin skal í hesum sambandi loyva sær at vísa á, at málið snýr seg urn treytirnar í § 14, stk. 1 í ALS-lógini, ið m.a. ásetur, at arbeiðsloysistuðul verður útgoldin, tá viðkomandi ertøkur á arbeiðsmarknaðinum.

Tað er ongin heimild fyri at gera frávik frá hesi treyt, soleiðis at t.d. persónar við børnum ikki skulu átaka sær starv í skiftisvaktum, skeivar arbeiðstíðir ella starv, sum ikki liggur nærhendis bústaði teirra. Slíkar metingar kunnu bert gerast, tá støða skal takast til, um ein persónur td. hevur haldgóða grund til at nokta at átaka sær eitt starv. Er ein arbeiðsleysur ikki tøkur á arbeiðsmarknaðinum, er einki grundarlag at reisa spurningin um haldgóða grund.

Kærunevndin hevur annars tað álit á ALS, at ALS ikki ávísir størv til persónar langa leið frá bústaði teirra, um annar tøkur persónur við neyðugu førleikunurn er búsitandi nærri við arbeiðsstaðið, og at ALS ikki ávísur ein persón til eitt annað starvr um viðkomandi frammanundan hevur fingið bjóðað eitt betri starv.

Kærunevndin metir ikki, at tað í kærumálinum eru viðurskifti, ið benda á, at Kærunevndin ikki kann hava slíkt álit á ALS.

Viðvíkjandi undantakinum, ið er nevnt í viðmerkingunum til lógina, í sambandi við kravið um at allar Føroyar eru at rokna sum ein arbeiðsmarknaður, so kann kærunevndin upplýsa, at hetta hevur verið tulka soleiðis, at arbeiði ikki kann ávísast, um hetta krevur at familjur og einlig við smáum børnum í og undir skúlaaldri skulu flyta bústað.

Tá umboðsmanninum førir fram, at treytirnar til ansingar-tilboð leggja upp til, at familjur við børnum í og undir skúlaaldri ikki kunnu vera í arbeiðsloysisskipanini yvirhøvur, so skal kærunevndin vísa á, at tað er ein kommunal uppgáva at avgerða støðið og fleksibilitetin á barnansingini, og liggur tað tí einans í hondunum á kommununi, at tryggja familjum við børnum í og undir skúlaaldri nøktandi atgongd til arbeiðsmarknaðin og harvið arbeiðsloysisskipanina.

Avrit av hesum brævi er í dag sent ALS.”

Vísandi til svarið frá Kærunevndini hjá Arbeðsloysisskipanini boðaði umboðsmaðurin 13. juni 2007 klagaranum frá, at umboðsmaðurin varð sinnaður at viðmæla fría rættarførslum um klagarin ynskti at royna málið í rættinum. Stevning er síðani latin rættinum 17. juli 2007.

V. Eftirlitsvitjanir

32.1 Frágreiðing frá eftirlitsvitjanini á Bónðahegyi 14

Tann 27. februar 2007 var umboðsmaðurin á einari eftirlitsvitjan í sambýlinum á Bónðahegyi 14 í Tórshavn. Í frágreiðing sínari heitti umboðsmaðurin á leiðsluna í sambýlinum um at fáa ymiskar mannagongdir í rættlag, javnan at dagføra námsfrøðiliga tilboðið á stovninum, at skipa fyri at neyðugar ábøtur vórðu gjørdar í sambýlinum, og at fáa viðurskifti viðvíkjandi journal, skjalagoymslu og atgongd til upplýsingar í rættlag. Eisini heitti umboðsmaðurin á Nærverkið um at fáa ymiskar mannagongdir, serliga viðvíkjandi teimum dømdu á sambýlinum, í rættlag, at skipa eitt innanefirlit við heilivágsgoymsluni, at skipa fyri heilsufakligum eftirliti og eftirliti generelt við sambýlinum, og at seta ein roykipolitik í verk. Í frágreiðing sínari heitti umboðsmaðurin harumframt á landsstýrismannin í almanna- og heilsumálum um at skipa so fyri, at ávís lóggáva og reglur á økinum vórðu dagfórdar, og á landsstýrismannin í innlendismálum, um at skipa so fyri, at revsi- og rættargangslóg varð dagfórd, soleiðis at rættarstøðan hjá teimum dømdu á Bónðahegyi 14 varð tryggjað.

1. Inngangur

Sambært § 5 í umboðsmanslógini hevur umboðsmaðurin eftirlit við, at almenna umsitingin ikki ger mistøk ella vanrøkir sínar skyldur, og at umsitingin ikki fremur órætt ímóti einstaka borgaranum.

Sambært § 8, stk. 1 hava umsitingareindirnar skyldu til at geva umboðsmanninum tær upplýsingar og at leggja fram øll tey skjøl, sum hesin embætis vegna krevur at fáa fyrilagt. Harumframt hevur umboðsmaðurin sambært § 8, stk. 3 í lógini rætt til at vitja øll støð, ið verða kannað, og hann hevur fría atgongd til at gera kanningar í øllum neyðugum hølum.

Sum ein liður í virkseminum, gjørdi umboðsmaðurin av at fara á

eina eftirlitsvitjan í sambýlinum á Bónaheygi 14 í Havn. Orsøkin til, at hetta sambýlið varð valt var, at sambýlið hýsir einum veikum bólki í samfelagnum, sum hevur ringt við at koma til orðanna. Harumframt hevur sambýlið serligan áhuga, av tí at persónar, ið hava dóm, bógva í sambýlinum.

Umboðsmaðurin fer í hesi frágreiðing bert at viðgera leiklutin hjá teimum føroysku myndugleikum, sum varða av hesum øki. Sambært § 4, stk. 1 í umboðsmanslógini hevur umboðsmaðurin ikki heimild til at viðgera leiklutin hjá dómsvaldinum og Fútanum, sum eru danskir myndugleikar í Føroyum. Serforsorgin varð tann 1. januar 1988 yvirtikin sum føroyskt málsøkið, jb. „lov nr. 719 af 18. november 1987 om udlægning af særforsorgen m.v. på Færøerne“.

Eftirlitsvitjanin var í samráð við sambýlið og Nærverk sett til tann 27. februar 2007. Frammanundan eftirlitsvitjanini var ein fyrireikandi fundur hildin við leiðsluna í sambýlinum, leiðsluna í Nærverki og umboð fyri Almanna- og heilsumálaráðið. Fundurin varð hildin tann 19. januar 2007.

Eftirlitsvitjanin byrjaði við einum fundi við leiðsluna, t.e. leiðarin og varaleiðarin, starvsfólkaumboð, leiðsluna í Nærverki og umboð fyri Almanna- og heilsumálaráðið. Frá umboðsmanninum luttóku umboðsmaðurin og tvey starvsfólk.

Aftaná døgurða hevði umboðsmaðurin samrøðu við trý búfólk, sum høvdu biðið um fund. Síðani vísti leiðarin í sambýlinum umboðsmanninum runt í húsinum, og at enda varð fundur hildin við leiðaran í sambýlinum, leiðsluna í Nærverki og umboð fyri Almanna- og heilsumálaráðið, har tikið var samanum dagin.

Á eftirlitsvitjanini greiddi leiðarin umboðsmanninum frá, at sambýlið leigar eitt økið á Ternuryggi, har búfólkini arbeiða og halda til um summarið. Av tí at hetta hevur týðning fyri trivnaðin og lívsgóðskuna hjá búfólkunum, bað umboðsmaðurin um at síggja summarhúsøkið. Hendan vitjan varð framd tann 29. mars 2007. Á vitjanini luttóku

leiðarin og varaleiðarin, eitt búfólk og ein praktikantur. Frá umboðsmanninum luttóku umboðsmaðurin og tvey starvsfólk.

Í sambandi við eftirlitsvitjanina hevur umboðsmaðurin fingið neyðug skjøl og upplýsingar frá sambýlinum á Bónahegyi 14, Nærverki og Almanna- og heilsumálaráðnum.

2. Sambýlið á Bónahegyi 14 í Tórshavn

Bónahegyur 14 er eitt sambýli, sum hýsir sálarveikum og menningartarnaðum búfólkum, ið kunnu verða til ampa bæði fyri seg sjálvan og onnur.

Stovnurin var upprunaliga settur á stovn, av tí at onki tilboð var til persónar, ið vóru dømdir til upphald á stovni undir Andveikraverndini í Føroyum. Í 1990 fekk ein føroyingur ein slíkan dóm, og neyðugt var at geva honum eitt nøktandi tilboð. Í hesum sambandi var nýggjur stovnur stovnaður í Tórshavn.

Búfólkini fluttu síðst í 1999 inn í húsini á Bónahegyi 14, Tórshavn, sum „Sjálvsognarstovnurin Sambýlir“ hevði keypt til endamálið.

Stovnurin hoyrir bygnaðarlíga til Nærverk (fyrr Heimarøktin- og Serforsorgin) og er skipaður undir eini deild í Nærverki, ið kallast Trivnaðartænastan (fyrr Serstovnadeildin). Deildin veitir stovnspláss til persónar við serligum tørvi. Sambýlið er ikki knýtt bygnaðarlíga at psykiatriska deplinum á Landssjúkrahúsinum, men búfólkini fáa javnan viðgerð á deplinum.

„Sjálvsognarstovnurin Sambýlir“ eigur sjálv húsini á Bónahegyi 14. Sjálvsognarstovnurin er stovnaður av landsstýrismanninum í almanna- og heilsumálum. Leiðslan fyri sjálvsognarstovnin er ein nevnd við 3 limum. Landsstýrismaðurin velur limir og varalimir og skipar nevndina, j.b. Viðtøkur fyri Sjálvsognarstovnin Sambýlir, november 1999.

2.1. Starvsfólk

Í sambýlinum starvast 14 starvsfólk. 11 eru í fóstum starvi, ímeðan 3

eru í avloysarastarvi. 2 av teimum føstu starvsfólkunum arbeiða í ¾ tíð, 1 arbeiðir 40%, ímeðan 8 arbeiða fulla tíð. 5 av starvsfólkunum eru námsfrøðingar, ímeðan 9 eru ófaklærd. Hesi hava tó drúgvast starvsroyndir. 1 vaskifólk starvast sum tímalønt á stovninum.

Tað eru altíð starvsfólk til arbeiðis á stovninum. Um dagin eru fleiri til arbeiðis, ímeðan bert ein náttarvakt er hvørja nátt. Tað er ikki nógv sjúka ímillum starvsfólkini á stovninum. Tá ið onkur er sjúkur, verður í stóran mun avloysari tilkallaður.

2.2. Búfólk

Á stovninum eru 5 búfólk; 4 menn og 1 kvinna. Tvey búfólk hava dóm. Eitt búfólk hevur havt dóm, men dómurin er avtikin. Eitt búfólk nýtir koyristól.

Búfólkini eru bæði sinnisveik og menningartarnað. Eingi av búfólkunum eru gjørd ómyndug, men tvey av búfólkunum hava verja, av tí at tey hava dóm.

Tveir kontaktpersónar eru knýttir at hvørjum búfólki á stovninum. Kontaktpersónarnir umboða búfólkini í øllum viðurskiftum. Eingin avvarðandi umboðar búfólk.

*Tað er óheppi, at búfólk við dómi og búfólkuttan dóm bígva á sama stovni. Hetta hevur t.d. við sær, at tey búfólk, ið ikki hava dóm, eru undir somu ávaringarskipan, sum tey búfólkini, ið hava dóm, og kunnu tí ikki ferðast frítt inn og út úr íbúð sínari, sí nærmari undir punkt 3.2. niðanfryi. Eisini hevur hetta við sær, at tey búfólk, ið ikki hava dóm, kenna seg settan í bás saman við teimum búfólkum, ið hava dóm. Av tí, at tað sær út til, at búfólkini trívast saman, fari eg ikki at gera meira við hetta, men **eg fari at biðja Nærverk umhugsað samansetingina av búfólki hesum viðvíkjandi, tá ið tey taka nýggi búfólk inn á stovnin.***

Í hoyringsskrivi, dagfest 6. juni 2007, hevur Nærverk boðað mær frá, at Nærverkið fer at umhugsasamansetingina av búfólkum, um nýggi búfólk flyta inn á bústovnin á Bónaheygi 14. Ein onnur loysn hevði verið at flutt tey, sum hava dóm fyri seg sjálvan.

Atkomumøguleikarnir fyri búfólki, ið nýtir koyristól, eru vánaligir. Hetta komi eg aftur til seinni í hesi frágreiðing.

3. Frælsistøka og harðskapur ímóti starvsfólki

3.1. Búfólk við dómi

Í sambýlinum búgva tveir menn, ið hava dóm sambært § 16, stk 2., jb. § 68 í revsilógini.

Viðvíkjandi dóminum frá 1990 (A)

Tann 19. juli 1990 feldi Føroya Rættur dóm í revsimáli nr. 159/1989. Úrskurðurin var soljóðandi:

„Thi kendes for ret:

Tiltalte ... dømmes til anbringelse under Åndssvageforsorgen med mulighed for anbringelse i lukket institution, hvis hans adfærd gør det påkrævet.“

Stutt eftir, varð serligur stovnur stovnaður til tann dómnda. Stovnurin er fluttur nakrar ferðir og liggur í dag á Bónðahegyi 14 í Havn, sí nærmari omanfyri undir punkt 2.

Dómurin varð tikin upp aftur tann 3. november 1993, har úrskurðurin var soljóðandi:

„Thi bestemmes:

Den af domfældte ... fremsatte begæring om ophævelse af den ved dommen af 19. juli 1989 (*mín viðmerking: 1990*) idømte foranstaltning tages ikke til følge.“

Síðani er dómurin ikki upp afturtikin. Nú eru umleið 17 ár síðani, dómur varð sagdur í málinum. Leiðslan í sambýlinum greiddi umboðsmanninum frá, at verjin og tey avvarðandi hjá tí dómnda í lötuni arbeiða við at fáa dómin upp afturtiknan. Leiðslan veit ikki, hvønn leiklut hon hevur í mun til upp afturtøku av dóminum, og tí verður einki gjørt frá teirra síðu fyri at fáa dómin upp afturtiknan.

Tá ið tann dómndi flutti inn á stovnin, varð ein reglugerð tilevnað til

hansara. Í reglugerðini varð ásett, at hann skuldi verða undir umsjón av starvsfólki 24 tímar um døgnið. Hann skuldi hava serlæknaviðgerð og harumframt sosialnámsfrøðiliga viðgerð á stovninum. Tann dømdi skuldi taka heilivág, tá ið hetta varð honum álagt. Hvørt ár skuldi støðumeting gerast og viðgerðarfundur skuldi verða hildin.

Í støðulýsingini, sum starvsfólk á stovninum hava gjørt í 1997, sæst at sosialnámsfrøðilig ætlan er sett í verk til tann dømnda á stovninum. Nýggj støðulýsing og virkisætlan varð gjord í 1999. Tað sæst ikki í málinum, at aðrar støðulýsingar eru gjørdar fyrr enn í februar 2007. Hendan støðulýsingin sigur ikki nakað um menningina hjá tí dømnda. Tann dømdi tekur heilivág hvønn dag.

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at tað enn er álagt starvsfólkum at verða hjá tí dømnda 24 tímar um døgnið. Um náttina er ávaringarskipan sett til í húsinum, og ein sovandi náttarvakt. Tann dømdi hevur tó fingið loyvið frá fútanum til at verða einsamallur úti 3 tímar um dagin. Leiðslan ivaðist í, hvørt Nærverk ella Fútin hevur ábyrgd av tí dømnda hesar tímarnar.

Nærverk søkir Fútan um frítíðarloyni til tann dømnda. Vanliga verður søkt einaferð um árið til ávísar tíðir av árinum, t.d. verður søkt um, at tann dømdi kann fara í páskafrí, summerfrí, heystfrí, jólafrí, vikuskifti ella annað. Loyvið verður givið fyri eitt ár í senn. Ímeðan tann dømdi er í feriu, hevur Fútin ábyrgd av honum. Leiðarin hevur upplýst, at tað liggur fast, at familjan hjá tí dømnda kemur til árligan fund í samband við, at avtalur um heimavitjan verða fastlagdar. Á hesum fundi verður eisini tosað um gongdina seinasta árið, og hvussu sinnisstøðan hjá tí dømnda er.

Av umsóknunum frá Nærverk til Fútan framgongur, at tann dømdi mennir seg meira og meira, dugir væl at koma fram við teimum trupulleikum, sum stinga seg upp, og hann tosar við starvsfólkini, tá okkurt er, sum hann er ótryggur um. Seinasta umsókn, ið liggur í málinum, er frá 29. mai 2006. Í hesi umsókn stendur, at bæði starvsfólk og avvarðandi eru samd um, at tann dømdi alt tað seinasta árið hevur havt tað sera gott.

Í lottuni hefur tann dømdi fingið loyvi frá fútanum til at vitja mammu sína ella beiggja sín uttan fylgi av starvsfólki, eitt vikuskifti um mánaðin, ein mánaða í summarfrítíð, 14 dagar í oktober, umleið 14 dagar á jólum og umleið 14 dagar á páskum. Harumframt hefur tann dømdi loyvi til at vitja mammu sína og beiggja sín uttan fylgi av starvsfólki í meira enn 3 tímar og koma aftur um kvøldið, upp til 12 ferðir í eitt ár, jb. skriv frá fútanum, dagfest 1. juni 2006.

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at tann dømdi ikki fær loyvi til at ferðast, annað enn til Danmarkar. Tí sleppur hann ikki við, tá ið hini búfólkini fara á skíferiu ella á aðra feriu uttanlands. Fara tey á feriu saman í Danmark, kunnu hini búfólkini fara við Norrønu, ímeðan tann dømdi má fara við flogfari. Hetta tyngir tann dømda nógv í gerandisdegnum.

Leiðarin segði eisini, at tað í heila tikið tyngir tann dømda nógv sálarliga, at dómurinn hjá honum ikki verður uppافتurtikin. Hann tosar dagliga um, at hann er dømdu, og um hvussu lív hansara verður, tá ið hann ikki longur er dømdu.

Viðvíkjandi dóminum frá 1995 (B)

Tann 20. september 1995 feldi Føroya Rættur dóm í revsimáli nr. 98/1995. Úrskurðurin var soljóðandi:

„Thi kendes for ret:

Tiltalte ... dømmes til tilsyn af Almannastovan vedrørende personer med vidtgående psykiske handicap, således at han skal efterkomme tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således, at der af tilsynsmyndigheden kan træffes bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap samt lægelig behandling ... “

Dómurinn er ongantíð tikin upp til endurskoðan. Nú eru umleið 12 ár síðani, at dómurinn varð feldur.

Ein reglugerð varð tá gjörd fyri upphaldið hjá tí dømdu. Í reglugerðini verður ásett, at tann dømdu skal vera undir eftirliti innan- og uttan-

dura allan dagin. Hann skal vera undir serlæknaligari viðgerð og harumframt fáa sosialnámsfrøðiliga viðgerð. Tryggjast skal, at hann hevur eitt gott samband við familju sína. Vitjanir skulu gerast saman við starvsfólki. Støðumetingar skulu gerast, og viðgerðarfundir skulu verða hildnir við jøvnum millumbilum.

Av støðulýsingini, sum starvsfólk á stovninum hava gjørt í 1997, sæst at sosialnámsfrøðilig viðgerð er sett í verk til tann dómnda. Tað sæst ikki í málinum, at aðrar støðulýsingar eru gjørdar, fyrr enn fyrst í februar 2007. Av hesari lýsing sæst, at í mun til trupuleikan, ið tann dómndi var dómdu fyrri, er støðan óbroytt, men hansara sjálvsálit og sjálvsvirði eru í støðugari menning. Tann dómndi tekur heilivág hvønn dag.

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at tað enn er álagt starvsfólkum at verða um tann dómnda 16 tímar um døgnið. Tað er bert um náttina, at tann dómndi ikki hevur eitt starvsfólk afturat sær. Tá er ávaringarskipan sett til í húsinum, og ein sovandi náttarvakt. Leiðslan ívaðist í, hvørt Nærverk ella Fútin hevði ábyrgd av tí dómnda í teimum tímum, hann ikki er undir eftirliti.

Tað sæst í skjølum í málinum, at leiðslan, søkir Serstovnadeildina (nú Trivnaðartænastuna) um frítíðarloyni til tann dómnda. Treytirnar fyrri loyni eru vanligar tær, at mamman hevur ábyrgdina av honum, ímeðan hann er hjá henni. Tað er hon sum má syrgja fyrri, at tann dómndi ikki fær móguleika til at verða uttan umsjón. Á ferðini til mammuna skal tann dómndi hava fylgjara við, og mamman skal standa fyrri honum á staðnum og fylgja honum avstað aftur. Søkt verður um frítíðarloyni, tá ið tørvur er á tí, hetta verið seg páskaferia, summarferia, jólaferia o.a.

Eg fari undir hesum punkti bert at viðgera leiklutin hjá føroysku myndugleikunum. Sambært § 4, stk. 1 í umboðsmanslógini hevur umboðsmaðurin ikki heimild til at viðgera leiklutin hjá dómsvaldinum og fútanum.

Omanfyrinevndu persónar, ið hava dóm ávíkavist til upphald á stovni, og til umsjón Almannaáttunnar, eru dómdu sambært § 16, stk. 2, jb. §

68 í revsilógini, (lovbekendtgørelse nr. 215 af 24. juni 1939: straffeloven, som senest ændret ved anordning nr. 134 af 2. marts 2004).

Tá ið útferðarloyyvi skulu gevast teimum dømdum, ganga myndugleikarnir eftir: „Justitsministeriets cirkulære af 15. november 1977 om meddelelse af friheder m.v. til personer, der i medfør af straffelovens § 68 eller § 69 er dømt til anbringelse i hospital for sindslidende (psykiatrisk sygehus eller sygehusafdeling) eller institution for åndsvage“.

Hetta rundskriv varð sett úr gildi í Danmark við „bekendtgørelse nr. 680 af 10. juli 2000 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse i medfør af farlighedsdekret“. Seinni er nýggj kunngerð nr. 200 frá 25. mars 2004 við sama heiti, sett í gildi í staðin fyri hesa kunngerð. Kunngerðirnar eru settar í gildi við heimild í § 41 a í „LBK nr. 1111 af 01/11/2006 om anvendelse af tvang i psykiatrien“, § 765, stk. 5 og § 811, stk. 2 í donsku rættargangslógini, jb. „LBK. nr. 1001 af 05/10/2006 om bekendtgørelse af lov om rettens pleje“ og § 73 a og § 74 a, stk. 4 í donsku revsilógini, jb. „LBK. Nr. 1000 af 05/10/2006 om bekendtgørelse af straffeloven“.

Umframt hetta eru fleiri broytingar gjørdar í donsku revsilógini. M.a. eru nýggjar § 68 a og § 69 a settar inn í lógina. Við hesum lógarreglum skal ein dómur, har ein persónur er dømdur til uppihald á stovni sambært § 68 og § 69, takast upp aftur í seinasta lagi 5 ár eftir, at dómur er feldur. Í serligum førum kann rætturin, eftir umbøn frá ákærvaldinum, leingja freistina við 2 árum. Hevur ein persónur fingið lagaligari dóm enn til uppihald á stovni sambært § 68 og § 69, sum t.d. at verða dømdur undir umsjón Almennastovunnar, skal dómurin verða uppafurtikin í seinasta lagi 3 ár eftir, at dómur er feldur. Í serligum førum kann rætturin, eftir umbøn frá ákærvaldinum, leingja freistina, tó í mesta lagi til 5 ár.

Við hesum lógarásetingum er rættarstöðan hjá teimum, ið fáa dóm sambært § 68 og § 69 í donsku revsilógini betrað munandi.

Av tí at lógarverkið í Føroyum ikki er dagført, er rættarstöðan hjá dømdum menningartarnaðum í Føroyum sera vánalig. Myndugleikarnir halda seg bert til omanfyrinevnda rundskriv frá 1977.

Eg fari staðiliga at heita á landsstýrismannin í innlendismálum, sum umsitur málsøkið revsi- og rættargangslóg, um at skipa so fyrri, at lóggávan á hesum økinum verður dagførd, soleiðis at rættarstöðan hjá teimum dømdu á Bónðaheggi 14 verður tryggjað.

Við skrivri, dagfest 11. mai 2007, hevur Innlendismálaráðið boðað umboðsmanninum frá, at avtala er gjørd við danska løgmláráðið um at dagføra revsilógina, og er ætlanin at leggja uppskot hesum viðvíkjandi fyrri Løgtingið í heyst. Í tann mun, at broytingar skulu gerast í rættargangslógini orsakað av broytingunum í revsilógini, verður hetta gjørt.

Eg havi tikið hesar viðmerkingar til eftirtektar, og fari at biðja landsstýrismannin um at lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Eisini fari eg at heita á landsstýrismannin í almanna- og heilsu-málum, um at tilevna tíðarhóskandi reglur um útferðarloyni til persónar, ið hava dóm til upphald á stovni.

Í hoyringssvari sínum, dagfest 31. mai 2007, hevur landsstýrismaðurin boðað frá, at arbeið verður við at tillaga dansku lógina um „anvendelse af tvang i psykiatrien“ til føroysk viðurskipti, og síðani fáa lógina setta í gildi í Føroyum. Landsstýrismaðurin metir ikki, at hann skal áseta reglur um útferðarloyni.

Eg havi tikið hesar viðmerkingar til eftirtektar. Tað er lögmaður, ið býtir málsøkini ímillum landsstýrismennirnar, jb. § 33 í stýrisskipanarlógini, og verður tað tí upp til lögmann at avgera, hvør landsstýrismaður skal tilevnað kunngerð um útferðarloyni. Hetta fari eg tí ikki at taka støðu til, annað enn at staðfesta, at tørvur er á at áseta nýggjar reglur um útferðarloyni.

Sambært § 2, stk. 2 í rundskrivinum skal ein yvirlækni m.a. taka avgerð um, í hvønn mun tann dømdi kann verða uttan starvsfólk á stovninum, og hvørt tann dømdi kann fáa loyni til at vera uttanfyri stovnin í upp til 3 tímar um døgnið uttan starvsfólk. Tá ið talan er um, at tann dømdi skal út um stovnin í longri tíð enn 3 tímar, og tá ið tann dømdi í einstøkum førum skal gista hjá familju, skal ein yvirlækni

saman við statsadvokatinum taka avgerð um útferðarloysi, jb. § 2, stk. 3 í rundskrivinum. Danska Justitsministeriet tekur m.a. avgerð um, hvørt tann dómur kann fáa loysi til at arbeiða uttanfyri stovnin, og gista hjá familju v.m. longri enn bert í einstökum fornum, jb. § 2, stk. 4 í rundskrivinum.

Tá ið loysi verður givið til tann dómur A, sambært § 2, stk. 2 í rundskrivinum og tá ið tilmæli sambært § 2, stk. 3 verður sent fútanum, virkar leiðarin fyri Serforsorgini, (nú deildarleiðarin fyri Trivnaðartænastuni), sum „overlægen“. Nærverk hevur greitt umboðsmanninum frá, at hetta kemst av tí, at eingin yvirlækni er settur í starv á stovninum.

Hetta meti eg ikki verða nøktandi. Orsøkin til, at ein yvirlækni skal inn í myndina, má verða tann, at ein yvirlækni kann gera eina læknaliga meting ella sjúkugreining av persóninum, um hvussu vandamikil persónurin er, og um persónurin er í menning í mun til tann tilburð, hann hevur fingið dóm fyri. Ein slík meting eigur at liggja til grund fyri teimum útferðarloysum, ið verða givin persóninum.

Av tí at eingin yvirlækni starvast í Nærverki, er tað kanska ikki møguligt, at ein yvirlækni tekur avgerð um útferðarloysi. Tó eigur Nærverk at fáa eina læknaliga meting ella sjúkugreining til vega frá yvirlækna á psykiatriska deplinum, sum kann liggja til grund, tá ið loysi verður givið.

Eg fari at heita á Nærverk um at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

Í hoyringsskrivi, dagfest 6. juni 2007, hevur Nærverk boðað mær frá, at Nærverkið fer at taka upp samstarv við Psykiatriska depilin, soleiðis at tað verður ein yvirlækni, sum ger metingina, sum skal liggja til grund, tá ið loysi skulu gevast í sambandi við útferðarloysi.

Eg fari at biðja Nærverk lata meg frætta, hvat víðari hendur í málinum.

Tá ið loysi verður givið til tann dómur B, tekur leiðarin á Serforsorgini, (nú deildarleiðarin á Trivnaðartænastuni), avgerð um útferðarloysi.

Tann dómdu B er sambært § 16, stk. 2, jb. § 68 í revsilógini dómdu undir umsjón Almannastovunar. „Justitsministeriets cirkulære af 15. november 1977“ er bert galdandi fyri persónar, ið eru dómdu til uppihald á andveikrastovni ella sinnissjúkrahúsi, jb. § 1 í rundskrivinum. Rundskriv ið er tí ikki galdandi fyri dómin hjá tí dómdu B.

Síðani dómurin varð feldur í 1995, er umsitingin av bútilboðum til menningartarnað flutt frá Almannastovuni til Nærverk. Við hesum er umsitingin av útferðarlovvum til tann dómdu B, flutt við. Eg havi onga viðmerking hesum viðvíkjandi.

Tá ið teir dómdu eru í feriu ella annað við útferðarlovy frá fútanum, meti eg, at tað er fútin, og ikki sambylið, ið hevur ábyrgdina av teimum.

Tann dómdu A fekk dóm til uppihald á stovni undir Andveikraverndini í 1990. Dómurin varð tikin uppafur í 1993, men var óbroyttur. Tann dómdu B varð dómdu undir umsjón Almannastovunnar í 1995. Dómurin er ongantíð tikin uppafur.

Tað er als ikki nøktandi, at ein dómur um uppihald á stovni í óvissa tíð ikki verður tikin uppafur til nýggja støðutakan ávíkavist í 14 og 12 ár, og at læknaligar metingar ikki verða gjørdar við jøvnum millumbilum, sum kunnu staðfesta, hvørt persónarnir framhaldandi er vandamiklir.

Nærverk og leiðslan á Bónahegy 14 ivast í teirra uppgávu viðvíkjandi uppafurtøku av dómunum og meta ikki, at tað er teirra ábyrgd at mæla til, at dómurin verður uppafurtikin.

Tað er torført at staðfesta, hvør hevur ábyrgdina viðvíkjandi uppafurtøku av dómunum, men eftir mínari meting, átti sambylið, ið veit hvussu persónurin er fyri mentalt, at tikið stig til, at dómurin verður uppafurtikin við jøvnum millumbilum. Tað er einki sum forðar fyri, at manngongdin verður broytt hesum viðvíkjandi.

Tað sæst í málinum, at ein støðulýsing var gjørd av teimum dómdu í 1997, har skrivað varð, at ein nýggj støðulýsing og viðgerðarfundur skuldu verða á hvørjum ári. Eftir upplýsing frá leiðaranum í sambylinum

var nýggj stöðulýsing og virkisætlan sett í verk fyri tí dómða A í 1999. Síðani sæst ikki í málinum, at ein stöðulýsing er gjord aftur fyrr enn í 2007. Tað er als ikki nøktandi, at støðan hjá teimum dømdu ikki verður tikin upp til eftirmeting við jøvnum millumbilum. Tá ið slík eftirmeting verður gjord, eigur ein meting at fyriliggja frá yvirlækna á psykiatriska deplinum á Landssjúkrahúsinum um, hvussu vandamikil persónurin er í lötuni, og hvussu menningin hjá honum er í mun til tað, hann hevur fingið dóm fyri.

Eg fari at heita á Nærverk, um at fáa hesi viðurskifti í rættlag. Eisini fari eg at heita á Nærverk um at broyta mannagongd viðvíkjandi uppafurtøku av dómunum.

Tað kann væl vera, at tilmælið ljóðar uppá, at teir dømdu enn eru vandamiklir, og at tað tí verður mælt til, at dómurin ikki verður avtikin, men tað týðningarmikla er, at tann dømdi fær eina rættvísa rættargongd. Hetta er grundleggjandi fyri rættartrygdina hjá teimum dømdu.

Í hoyringsskrivi, dagfest 6. juni 2007, hevur Nærverk boðað mær frá, at Nærverkið fer at fáa sær lögfrøðiliga hjálp til at broyta mannagongd í samband við uppafurtøku av dómunum.

Eg fari at biðja Nærverk lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

3.2. Læsing og ávaringarskipan

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at stovnurin ikki er góðkendur sum ein afturlatin stovnur sambært § 5 í kunngerð nr. 1 frá 3. januar 2005 um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevnandi likamligum ella sálarligum brekum.

Tað vil siga, at stovnurin er ein opin stovnur.

Tó verður stovnurin læstur um náttina, umleið frá kl. 23.00 til kl. 7.00 um morgunin. Øll búfólkini hava ein B-lykil, og kunnu læsa úthúrd og egnu íbúð upp við hesum lykli. Tað kemur tó næstan ikki fyri, at búfólkini ynskja at fara út um náttina.

Av tí at tveir við dómi búgva á stovninum, er ávaringarskipan sett á øll vindeygu og allar hurðar, bæði innan- og uttandura. Ávaringarskipanin verður eisini sett í gongd hvørt kvøld kl. 23.00. Hetta er tó ikki knívskorið. Er tað so, at onkur hyggur í sjónvarp ella annað eftir hetta, verður vanligi bíða við at seta skipanina til. Ávaringarskipanin verður sløkt aftur umleið kl. 7.00 um morgunin.

Tá ið búfólk er úti á vitjan hjá familju ella vinum, ynskja tey oftast sjálvi at koma heim innan kl. 23.00. Tó eru dømi um, at búfólk ynskja at verða úti eftir kl. 23.00. Í hesum førum verður loyvi sum oftast givið til tess.

Talan er um eina frælsistöku, tá ið búfólkini verða læst inni á stovninum um náttina, og ávaringarskipan verður sett til. Sambært § 71, stk. 2 í grundlógini kann frælsistöka bert verða framd við heimild í lóg.

§ 16, stk. 2 í forsorgarlógini er soljóðandi:

„stk. 2. Landsstyret fastsætter regler for institutionernes ledelse og drift samt regler om betingelserne for anvendelse af sikrede og lukkede afdelinger, isolation, fiksering m.v., der alene må ske, når forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet. Landsstyret kan indhente udtalelse fra Socialministeriet.“

Kunngerð nr. 1 frá 3. januar 2005 um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevnandi likamligum ella sálarligum brekum, er sett í gildi við heimild í hesi grein.

Eg meti ikki, at tað er nøktandi, at reglur um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevnandi brekum eru ásettar í kunngerð.

Eg fari at heita á landsstýrismannin í almanna- og heilsumálum at taka hesi viðurskifti til umhugsunar, og lata meg frætta aftur.

Ongar reglur eru ásettar um, í hvønn mun ávaringarskipanir kunnu nýtast á stovnum undir Nærverki. Try av búfólkunum í sambýlinum

hava ekki dóm, men eru undir somu ávaringarskipan sum tey búfólkini, ið hava dóm. Hetta meti eg ekki vera nøktandi.

Eg fari somuleiðis at heita á lansstýrismannin í almanna- og heilsumálum um at taka hesi viðurskifti til umhugsunar, og lata meg frætta aftur.

Landsstýrismaðurin ásannar í hoyringsskrivi sínum, dagfest 31. mai 2007, at ásetingar um ávaringarskipan ekki eru fevndar av orðingini í § 16, stk. 2 í forsorgarlógini, og heldur ekki í kunngerð nr. 1 frá 3. januar 2005 um valdsnýtslu á stovnum fyri fólk við víttfevndandi likamligum ella sálarligum brekum. Landsstýrismaðurin metir, at møguligt er at fáa neyvri ásetingar um valdsnýtslu í § 16, harundir um ávaringarskipanir.

Eg fari at biðja landsstýrismannin lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

3.3. Valdsnýtsla/harðskapur ímóti starvsfólki

Leiðslan í sambýlinum greiddi umboðsmanninum frá, at starvsfólkini í sambýlinum ofta koma út fyri, at harðskapstilburðir eru í húsinum, men tað er sera sjálvdan neyðugt at halda búfólk. Ósemjur vera sum oftast loystar við samtalum. Hóast búfólk taka í starvsfólk, verður ikki annað enn verja fyri egnan kropp nýtt. Um serliga ógvusligur harðskapur er, verja starvsfólk seg við at byrgja seg sjálvan inni til hjálp kemur á staðið. Harðskapurin á stovninum gongur mest út yvir konufólkini. Umframt harðskap eru starvsfólkini ofta úti fyri hóttanum um ymiskt frá búfólkum; til dømis hóttanir um sjálmorð. Hetta er tyngjandi fyri starvsfólkini.

Leiðarin nevndi í hesum sambandi nøkur dømir um, at búfólk høvdu verið harðlig og hóttandi yvirfyri starvsfólki, uttan at hetta varð noterað ella fráboðað til Nærverk. Leiðslan helt, at starvsfólkini góðtóku ov nógvan harðskap. Helst av tí at tey kendu búfólkini so væl, eru góð við tey og ikki vilja skaða tey við at fráboða.

Greitt varð frá, at eingin møguleiki er fyri at fiksera fólk á stovninum. Tað kemur ikki fyri, at starvsfólk byrgja búfólk inni. Um búfólkini

verða ov ógvuslig og harðlig, verða búfólkini, um tøvur er á tí, koyrd á psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum. Ein trupulleiki hevur tó verið, at psykiatriski depilin ikki vil taka búfólkini inn; kennir ikki ábyrgd av teimum, men metir, at stovnar og sambýlir mugu klára hesar trupulleikar sjálvi.

Umboðsmaðurin sendi, tann 30. mars 2007, fyrispurning til Landsjúkrahúsið hesum viðvíkjandi. Landssjúkrahúsið, psykiatriski depilin, sendi, tann 3. mai 2007, skriv til umboðsmannin, har upplýst varð, at innleggingar á psykiatriska deplinum eru læknavisiteraðar, antin av egnum kommunulækna ella av vakthavandi kommunulækna, ella í ávísum førum av lækna á psykiatriska deplinum í samband við ambulanta viðgerð. Búfólkini á Bónahegyi 14 eru ikki øðrvísi stillaði enn onnur, og um læknaliga verður mettt, at tøvur er á innlegging, kunnu øll verða ávíst til innlegging. Um talan er um akuttar innleggingar verður hetta avtalað millum kommunulækna og vakthavandi lækna á psykiatriska deplinum, og í slíkum førum kann verða nakað av bíðitíð til innlegging.

Stovnurin hevur oyðiblað um „fráboðan um valdsnýtslu v.m.“, ið skulu fyllast út, tá ið valdsnýtsla yvirfyri búfólki verður framd. Hesi oyðiblað verða tó ikki nýtt. Heldur ikki verður fráboðað til Nærverk um valdsnýtslu ella harðskap. Tó verða flestu tilburðir við harðskapi frá búfólki og valdsnýtslu yvirfyri búfólki noteraðir í eina dagbók, ið liggur á skrivstovuni á stovninum. Einku oyðiblað er viðvíkjandi harðskapi yvirfyri starvsfólki á stovninum.

Leiðarin greiddi frá, at sambýlið ikki hevur nakra tilbúgvingarætlan viðvíkjandi harðskapi ímóti starvsfólki. Starvsfólkini plaga tó at ringja til varaleiðaran, tá ið tilburðir eru, sum starvsfólk ikki klára einsamøll. Sum nú er, hevur bert leiðarin fartelesfon til arbeiðsbrúk. Sambýlið hevur søkt Nærverk um at keypa eina fartelesfon til varaleiðaran, soleiðis at starvsfólkini altíð kunnu fáa fatur á bæði leiðara og varaleiðara. Hetta er ikki játtað teimum.

Sambýlið hevur eina avtalu við Vaktargarðin um, at tá ið ávaringarskipan fer í gongd á Bónahegyi 14, skal Vaktargarðurin ringja og

kunna seg um, hvört tamarhald er á stöðuni. Um eingin svarar, skal Vaktargarðurin koma á staðið.

Leiðarin greiddi frá einum tilburði, tá ið torusláttur var. Tá fór ávaringarskipan í gongd. Telefonin virkaði ikki, so starvsfólk fekk ikki ringt til Vaktargarðin, og eingin kom á staðið. Vaktargarðurin sigur, at tá ið telefonsambandið er kvett, er einki samband við Vaktargarðin heldur. Tey fáa sostatt onga fráboðan um, at ávaringarskipanin fer í gongd. Leiðarin helt, at tað í hesum føri hevði verið gott, um tey høvdu havt eina farteleson til náttarvaktina, sum kundir nýtast til neyðkall, tá ið fastnettelefonin er óvirkin.

Likamlig valdsnýtsla er ein álvarsom atgerð, sum er vard av § 71 í grundlógini og art. 3 í Europeiska Mannarættindasáttmálanum. Tí er tað neyðugt at skjalfesta slíkar atgerðir, soleiðis at tað verður staðfest, hvat hendi í tí einstaka forinum; at valdsnýtslan stóð í mát við umstøðurnar, og at talan var um eina neyðstöðu. Hetta eisini soleiðis, at starvsfólkini eftirfylgjandi kunnu verja seg ímóti atfinningum og møguligum kærumálum. Av somu orsök, eigur likamlig valdsnýtsla eisini at verða fráboðað Nærverki í hvørjum einstøkum føri.

Eftir góðum fyrisitingarsíði eigur harðskapur og hóttanir frá búfólki at verða noterað. Hetta eisini soleiðis at starvsfólkini eftirfylgjandi kunnu vísa til skjalfestu tilburðirnar, t.d. tá ið nýggj viðgerð skal setast í verk yvirfyri einum búfólki, heilivágur skal broytast, ella stóða skal takast til, hvørt eitt ávíst búfólk kann verða verandi í sambýlinum vegna harðskap ella hóttanir. Notatini kunnu í hesum forum nýtast sum skjalfesting yvirfyri myndugleikum ella avvarðandi.

Leiðslan í sambýlinum hevur ført fram, at tað ikki altíð er møguligt, at innleggja búfólk bráfeingis á psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum, tá ið tey gerast ov harðlig. Umboðsmaðurin hevur fingið frágreiðing hesum viðvíkjandi frá psykiatriska deplinum, og hevur tikið hesa frágreiðing til eftirtektar.

Er harðskapurin ella tilburðurin revsiverdur sambært kap. 25 í revsilógini,

eigur at verða meldað til lögregluna. Í förum, har harðskapurin uppstendur bráfeingis, eigur lögreglan at verða boðsend.

Viðvíkjandi avtaluni, ið sambylið hevur gjørt við Vaktargarðin, um at Vaktargarðurin skal koma á staðið, tá ið trupulleikar eru, skal eg vísa á, at Vaktargarðurin onga heimild hevur á hesum øki. Lögreglan hevur heimild til at steðga harðskapi, og tí eigur lögreglan at verða boðsend í slíkum förum.

Eg fari at heita á leiðsluna í sambylinum um at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

Sum høvudsregla er ikki neyðugt at fráboða tilburðir viðvíkjandi harðskapi ímóti starvsfólki til Nærverk, men er talan um, at vandi er fyri starvsfólki, og at búfólkið er ov vandamikið til at verða verandi í sambylinum, eigur at verða fráboðað.

Eg fari tí at heita á Nærverk og leiðsluna í sambylinum, um at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

Nærverk hevur í hoyringsskrivi, dagfest 6. juni 2007, boðað frá, at Nærverkið fer at arbeiða fram ímóti, at hvør einstakur stovnur í Trivnaðartænastuni hevur eina tilbúgvingarætlan í samband við harðskap ímóti starvsfólki.

Leiðarin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 30. mai 2007, boðað frá, at viðvíkjandi valdsnýtslu hevur stovnurin skjøl at fylla út. Hesi fara starvsfólkini framvegis at brúka og senda Nærverkinum. Starvsfólkini fara framyvir at skipa notat um harðskap og hóttanir móti starvsfólki, soleiðis at hetta verður skjalfest. Starvsfólkini eru kunnaði um, at tað er lögreglan tey skulu ringja til, um harðskapur uppstendur knappliga, ella er ógvusligur. Tað verður tó ringt til leiðslu og varðaleiðara fyrst. Mannagongdirnar eru sostatt broyttar og starvsfólk eru kunnaði.

Leiðarin hevur boðað frá, at hon hevur vent sær til Tilbúgvingarstovuna, við umbøn um hjálp til at gera eina tilbúgvingarætlan fyri sambylið.

Leiðarinn hefur ekki frætt aftur frá Tilbúgvingarstovuni hesum við-
víkjandi, men arbeitt verður við málinum.

*Eg fari at biðja Nærverk og leiðsluna í sambýlinum lata meg frætta,
hvat víðari hendir í málinum.*

*Viðvíkjandi fartelefonsambandi í sambýlinum er at siga, at tað eftir
mínari meting er neyðugt fyri trygdina í sambýlinum, at bæði leiðari
og varaleiðari hava farteleson, soleiðis at starvsfólk kunnu fáa fatur á
bæði leiðara og varaleiðara, tá ið ástendur. Hetta serliga sæð í mun
til, at tveir persónar við dómi búgva í sambýlinum, og búfólkini í
sambýlinum kunnu verða harðlig ímóti starvsfólkunum. Eisini vildi
eg hildið, at neyðugt var at hava farteleson til náttarvaktina um so er,
at eingin streymur er til fastnetið. Hetta serliga sæð í mun til, at ein
ávaringarskipan er tilknýtt húsunum.*

**Eg fari at mæla Nærverki til at taka støðu til hetta og lata meg
frætta aftur. Eisini fari eg at mæla Nærverki til at umhugsa eina betri
trygdarskipan fyri starvsfólkini.**

Nærverk hefur í hoyringsskrivi, dagfest 21. mai 2007, greitt mær
frá, at av tí at umstøðurnar á Bónaheggi 14 vóru serligar, fingtu tey
bjóðað at læna eina farteleson frá Meginskrivstovuni. Ætlanin var at
taka málið upp aftur aftaná trýggjar mánaðir, hetta fyri at kanna, um
arbeiðsumstøðurnar framvegis vóru spentar.

Vanlig mannagongd á stovnunum undir Trivnaðartænastuni er, at
hvør stovnur hefur eina farteleson. Hava stovnarnir fyri neyðini
at hava fleiri fartelesonir, hefur tað verið vanligt, at tey hava keypt
farteleson við talitíðarkorti.

*Eg fari at biðja Nærverk um at lata meg frætta, hvat víðari hendir
hesum viðvíkjandi.*

4. Dagliga virkseimið hjá búfólkunum

Tað sæst av skjølunum í málinum, at reglugerð og støðulýsing varð
gjørð til fyra búfólk í sambýlinum í 1997 og ein støðulýsing til eitt

búfólk í 1999. Tað sæst ikki í málinum, at aðrar støðulýsingar eru gjørdar fyrr enn í februar 2007.

Í reglugerðunum varð m.a. ásett, at búfólkini skuldu fáa tilboð um sosial námsfrøðiliga viðgerð og serlæknaviðgerð, at búfólkini skuldu taka heilivág, fáa samtálerapi frá sálarfrøðingi og røra seg likamliga. Í fleiri reglugerðum varð ásett, at støðumetingin um búfólkini skuldi eftirmetast á hvørjum ári, har møguligar viðgerðarbroytingar skuldu gerast. Eisini skuldi ein viðgerðarfundur verða á hvørjum ári við avvarðandi, umboð fyri Almannastovuna, arbeiðsplássíð og sambylíð. Frágreiðing av hesum fundum skuldi sendast til avvarðandi, Almannastovuna og arbeiðsplássíð.

Leiðarin í sambylinum hevur í hoyringssvari sínum viðmerkt, at hetta er tað gamla slagi av viðgerðarfundum. Í dag er ikki aktuelt at hava Almannastovuna og arbeiðsplássíð við á fundunum. Leiðarin helt, at tað hevði verið nøktandi, um viðgerðarfundir framyvir vórðu hildnir við umboðum frá Trivnaðartænastuni, sambylinum og avvarðandi.

Reglugerðir fyri starvsfólk liggur eisini í støðulýsingunum fyri hvørt einstakt búfólk frá 1997. Í hesum reglugerðum verður m.a. ásett, at starvsfólkini skulu skapa tryggjar karmar um búfólkini. Starvsfólkini skulu skriva og grundgeva, um punkt á vikuætlanini ikki verða hildin. Eisini skal skrivast í dagbókina eftir hvørja vakt, hvussu dagurin hevur gingið.

Av støðulýsingunum sæst at sosialnámsfrøðilig viðgerð er sett í verk fyri øll búfólkini. Støðulýsingarnar eru ymiskar, men sum heild kann sigast, at arbeitt varð við at skapa tryggjar karmar og fáa eitt gott samskipti við búfólkini. Eisini varð arbeitt við at menna sjálvsálitið hjá búfólkunum, og menna tey bæði likamliga, sálarliga og sosialt, dentur varð lagdur á bæði persónligt reinføri og vøddamyking og reinføri í íbúðini. Dentur verður eisini lagdur á at fáa búfólkini at skilja ímillum kærleika og kynslív. Búfólkini taka heilivág hvønn dag.

Á eftirlitsvitjanini greiddi leiðarin á stovninum umboðsmanninum frá virkseminum hjá búfólkunum í dag. 3 búfólk hava partvíst

arbeiði. Tvey búfólk arbeiða tveir dagar um vikuna á Verkstaðnum Vón. Eitt búfólk arbeiðir 2 tímar um vikuna, tá ið arbeiði er. Annars rippir hann húkar. Eitt búfólk arbeiðir ikki í lötuni, men eigur pláss á Verkstaðnum Vón. Annars rippir hann húkar, tá ið tað letur seg gera. Eitt búfólk arbeiðir ikki úti, men hevur til uppgávu, saman við starvsfólki, at keypa allan matin inn til húsið.

Leiðslan greiddi frá, at tá ið veðrið er til tað, verður farið niðan á summarhúsokið á Ternuryggi saman við búfólkunum. Her arbeiða búfólkini við at umvæla og umbyggja summarhúsið og økið uttanum. Um summarið er hetta eitt gott arbeiðsstað. Búfólkini arbeiða lítið á Verkstaðnum Vón, og teimum tørvar tí eitt stað, har tey kunnu brúka sína styrki og kenna seg til nyttu. Búfólkini hava fingið somu tímaløn, sum tey fáa fyri arbeiði á Verkstaðnum Vón. Frá mitt í apríl arbeiða øll, uttan eitt búfólk, á summarhúsøkinum á Ternuryggi. Tvey búfólk hava søkt um farloyvi frá Verkstaðnum Vón til 1. oktober 2007, og eitt búfólk hevur søkt um farloyvi í árið út. Sambýlið hevur ikki fingið svar uppá umsóknirnar.

Mikudagur er heima dagur. Tá rudda og vaska búfólkini sínar íbúðir, eta við kontaktfólki sínum í býnum ella heima, gjalda rokningar v.m. Flestu búfólkini ganga til ítrótt fyri brekað, ið er skipað undir kvøldskúlanum. Hetta kann verða fimleikur, styrkivenjing, svimjing v.m. Eisini ganga búfólkini túrar og renna. Tvey búfólk eru aktiv í ítrótti, og eitt búfólk gongur fast í Frítíðarklubbanum hjá Javna. Eitt búfólk spælir í tónleikabólki og nýtir nógva tíð til at venja. Annars hevur hetta búfólkið ikki onnur frítíðarítriv, men kundi hugsa sær at gangið á Eldratilhaldinum á Hoydalsvegi 40. Har er tó ikki pláss í lötuni.

Greitt varð eisini frá, at starvsfólkini í sambýlinum fara við jøvnum millumbilum at ferðast við búfólkunum. Farið verður ikki at ferðast hvørt ár, tað valdast hvussu nógvur peningur er til taks.

Maturin verður gjørdur á stovninum. Eitt búfólk er við til matinnkeypið saman við starvsfólki. Dentur verður lagdur á, at búfólkini fáa sunnan og fjølbroyttan mat. Øll búfólkini, uttan eitt, luttaka í

matgerðini. Búfólkini eta í hvør sínari íbúð. Sambært starvsfólkunum, vilja búfólkini helst eta fyri seg sjálvan. Tað verður ofta ov nógv rok og klandur, um tey eta saman. Tó eta búfólkini onkuntíð saman í tí eina køkinum í miðhæddini, ið hoyrir til íbúðina hjá einum búfólki. Eitt av búfólkunum hevur ikki móguleika fyri at eta saman við hinum, av tí at viðkomandi situr í koyristóli, og eingin lyfta er upp á miðhæddina.

Leiðarin greiddi frá, at flestu búfólkini hava familju, ið tey vitja uttan hjáveru frá starvsfólki. Nøkur av búfólkunum hava felaga, sum tey hava nógv samband við. Tá ið avvarðandi koma at vitja búfólk á stovninum, hava tey móguleika at vera saman privat í íbúðunum uttan hjáveru frá starvsfólki. Summi avvarðandi gista hjá búfólkum á stovninum.

Eg havi ikki førleika til at meta um námsfrøðiliga tilboðið í sambylinum, men sum sæst av omanfyrinevndu reglugerðum og støðulýsingum, er ein ávís ætlan gjørd í 1997. Virksemið er skipað í vikuaetlanir, vikuligar samtalur við búfólkið, árlegar støðulýsingar og viðgerðarfundir við avvarðandi v.fl. Tó sæst ikki, at námsfrøðiliga arbeiðið á stovninum er dagført. Í málunum liggja ongar nýggjar støðulýsingar ella notat frá viðgerðarfundum. Hetta er ikki nøktandi. Fyri at búfólkini kunnu verða í støðugari menning, eigur námsfrøðiliga tilboðið á stovninum javnan at verða dagført.

Eg fari at heita á leiðsluna í sambylinum um at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

Leiðarin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 30. mai 2007, boðað frá, at leiðslan arbeiðir í lötuni við at gera virkisætlanir fyri hvørt búfólk sær. Tey hava haft ein temadag fyri starvsfólki, og øll eru farin í gongd við saman við búfólkunum at seta mál fyri hvat arbeiðast skal móti í nærmastu framtíð. Leiðarin greiður í hoyringsskrivinum nærmari frá, hvat ætlanin inniber.

Eg havi tikið hesar viðmerkingar til eftirtektar.

Sambært tí, sum leiðarin hevur greitt mær frá og teirri fatan, ið eg fekk frá teimum búfólkum, ið eg hevði samrøðu við, sær tað annars út til, at búfólkini hava eitt gott innihald í gerandisdegunum. Tey arbeiða eftir førimumi. Tey umvæla og byggja eitt summarhúsøki, sum tey kunnu nýta. Tey ganga til frítíðartriv, sum mennir tey likamliga og sálarliga. Alt hetta gevur búfólkunum lívsvirði.

Starvsfólkini fara javnan at ferðast við búfólkunum. Tað er eyðsæð, at hetta økir um lívsgóðskuna hjá búfólkunum. Hetta mennir tey bæði likamliga og sálarliga. Harumframt hevur tað týðning, at tey hava okkurt at síggja fram til.

Eisini sær út til, at stovnurin arbeiðir fyri, at búfólkini skulu hava samband við familju og vinir. Búfólkini kunnu vitja og fáa vitjan av familju og vinum uttan hjáveru frá starvsfólki. Hetta er í tráð við § 71 í grundlógini og art. 8 í Europeiska Mannarættindasáttmálanum.

5. Heilsuviðurskipti

5.1. Umsiting av heilivági

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at øll búfólkini fáa heilivág. Fýra búfólk fáa heilivág in í dosispakkkum fyri eitt ávíst tíðarskeið í senn, ímeðan eitt búfólk fær heilivág in útskrivaðan uttan dosispakkar.

Leiðarin greiddi frá, at heilivágsgoymslan, sum er í vaktarrúminum, skal verða stongd. Eisini hevur hon givið boð um, at hurðin til vaktarrúmið altíð skal vera stongd, sí nærmari um heilivágsgoymsluna undir „vaktarrúm“ niðanfyri.

Starvsfólkini fylgja „Mannagongd í samband við at geva heilivág“, sum Nærverk hevur tilevnað. Umboðsmaðurin hevur fingið avrit av hesi mannagongd.

Kommunulækni ella lækni á psykiatriska deplinum á Landsjúkrahúsinum útskrivar heilivág. Tað kemur fyri, at bæði kommunulækni og psykiatrisk depilin samstundis hava útskrivað

heilivág til sama búfólk. Hetta er ein trupulleiki. Í slíkum færum ger pharmaceuturin á Apotekinum vanliga vart við, at ov nógvur heilivágur er útskrivaður. Pharmaceuturin fylgir tó bert við dosispakkunum, og tí ikki við tí eina búfólkinum, ið ikki fær dosispakkar.

Nærverk hevur í hoyringsskrivi, dagfest 21. mai 2007, boðað mær frá, at Nærverkið á fundi við m.a. leiðandi yvirlæknan á Psykiatriska deplinum um menningartarnaði við psykiatriskum trupulleikum, greitt hevur fingið avklárað mannagongdina soleiðis, at tá tað snýr seg um psykofarmaka, skal búfólkið venda sær til Psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum. Annar heilivágur verður útskrivaður umvegis kommunulæknan.

Starvsfólkini geva búfólkunum heilivág. Leiðarin hevur álagt starvsfólkunum at verða hjá búfólkunum, til heilivágurin er tikin, og at syrgja fyri, at búfólkini taka heilivágin. Einki búfólk verður tvingað til at taka heilivág.

Tað verður sjáldan endurskoðað, hvørt búfólkini fáa rættan heilivág. Leiðarin nevndi eitt dømi um, at eitt búfólk hevði tikið skeivan heilivág í eitt longri tíðarskeið, áðrenn starvsfólkini lögdu til merkis, at honum ikki longur tørvaði hendan heilivágin.

Eitt starvsfólk hevur heilivágsgoymsluna um hendi. Starvsfólkið fylgir við, at nokk av heilivági er í goymsluni, og hevur heimild til at bíleggja nýggjan heilivág. Øll starvsfólk kunnu tó bíleggja heilivág, tá uppi er, og øll hava atgongd til heilivágsgoymslurnar og kunnu geva heilivág. Einki eftirlit er við heilivágsgoymsluni.

Stjórin á Nærverki greiddi umboðsmanninum frá, at tað ikki í longdini er møguligt at taka burturav heilivágnum hjá búfólkunum. Tað hevði verið lagt til merkis við sjúkueyðkennunum, um búfólkið ikki fekk sín rætta heilivág.

Stjórin á Nærverki greiddi eisini frá, at Nærverk í lötuni arbeiðir saman við landslæknanum um at skipa eitt heilsufakligt eftirlit við stovnunum undir Nærverki. Landslæknin hevur skotið upp, at hann

hefur eftirlit við bústovnunum í 3 ár. Í hesum tíðarskeiði kundi hann upplært ein sjúkrarøktarfrøðing til at havt eftirlitið. Síðani kundi hesin sjúkrarøktarfrøðingur hildið áfram at havt eftirlit við stovnum og sambýlum undir Nærverki.

Eftir mínari meting, er tað ikki nøktandi, at øll starvsfólkini hava atgongd til heilivágsgoymsluna, og at øll kunnu bíleggja heilivág. Hetta serliga sæð í mun til tann heilivág, ið ikki verður útskrivaður í dosisþakum. Heilivágsskipanin eigur at verða undir eftirliti, annars kann skipanin føra til misnýtslu.

Tað eigur at verða endurskoðað við jøvnum millumbilum, hvørt búfólk fáa rættan heilivág.

Eg fari tí at heita á leiðsluna, saman við Nærverki, um at skipa eitt innaneftirlit við heilivágsgoymsluni. Hetta kundi verið gjørt á sama hátt, sum í sjúkrahúsverkinum.

Leiðarin hevur í hoyringssvari, dagfest 30. mai 2007, boðað frá, at onkur búfólk (teir við dómi) fáa kannað, um heilivágurin er rætt doserðaur. Hetta verður gjørt við blóðroynd hálva hvørt ár. Tá nýggjur heilivágur verður givin, verða blóðroyndir tiknar fyri at kanna, hvussu doseringin hóskar. Okkurt búfólk hevur onga fasta skipan viðvíkjandi kanning av heilivági. Leiðslan fer at heita á Psykiatriska depilin um at fáa eina fasta skipan í lag fyri øll búfólkini.

Viðvíkjandi innaneftirliti, fer leiðslan at seta seg í samband við Nærverkið um mannagongdir hesum viðvíkjandi. Kanska kann sambýlið nýta sama leist sum heilsurøktarfrøðingarnir á Lands-sjúkrahúsinum, har eitt starvsfólk kannar heilivágsgoymslurnar um dagin, og náttarvaktin ger tað sama hvørt kvøld. Telja upp og gera viðmerkingar.

Nærverk hevur í hoyringssvari, dagfest 6. juni 2007, boðað frá, at Nærverkið samanumtikið tekur undir við tí mannagongd, sum leiðarin á sambylinum hevur skotið upp m.a. við eini eftirlitsuppteljing hjá náttarvaktini.

Viðvíkjandi skipan av innaneftirliti annars, hefur Nærverk gjørt avtalu við landslæknan um at fremja heilsufakligt eftirlit av øllum stovnum í Nærverkinum, herundir eisini Trivnaðartænastuni. Hesi eftirlit verða á heysti 2007. Nærverkið væntar tå at fáa eina niðurstøðu og tilráðing frá landslæknanum, eisini viðvíkjandi umsiting av heilivági og heilivásgoymslunum á stovnum og sambýlum. Við hesum ætlar Nærverkið at leggja áherðslu á, at stovnarnir fylgja manna-gongdum.

Eg fari at biðja Nærverk lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Tað er ikki nøktandi, at einki heilsufakligt eftirlit er við sambýlinum.
Eg fari at heita á Nærverk at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

5.2. Rúsevni

Leiðslan í sambýlinum greiddi umboðsmanninum frá, at stovnurin ongar trupulleikar hefur av rúsevnum. Fyrr hevði onkur av búfólkunum rúsevnistrupulleikar, men í lötuni er ongin trupulleiki hesum viðvíkjandi. Tað at búfólkini taka so nógvan heilivág ger, at trý av teimum ikki kunnu drekka rúsdrekka.

Eingin rúsevnispolitikkur er fyri búfólkini, men starvsfólkini fylgja „Rúsevnapolitikkinum á Serforsorgarøkinum“, sum Nærverk hefur tilevnað. Umboðsmaðurin fekk avrit av hesum politikki.

5.3. Royking

Leiðarin í sambýlinum hefur greitt umboðsmanninum frá, at búfólkini hava loyvi til at roykja inni í sínum íbúðum, men ikki á felagsøkjum. Starvsfólk kunnu roykja saman við búfólkum í íbúðum teirra. Starvsfólk roykja av og á í fyrrúminum. Eitt búfólk roykir ikki, meðan hini búfólkini roykja nógv. Sera nógv verður roykt í sambýlinum, og starvsfólkini hava trupulleikar av at vera inni í roykinum. Hetta gongur út yvir trivnaðin. Tað er ikki góð útlufting, m.a. tí at fleiri vindeygu ikki fáast upp. Eingin ventilatióin er í húsinum. Tó hefur eitt búfólk fingið el-viftu setta upp í køkinum. Eingin roykipolitikkur er á stovninum.

Av tí at íbúðirnar í sambýlinum eru heim hjá búfólkunum, eiga búfólkini sjálvi at ráða yvir, hvat tey gera har.

Eg fari tó at heita á Nærverk um at seta ein roykipolitikk í verk fyri felagsøkir í sambýlum, sum skal verða galdandi bæði fyri búfólk og starvsfólk á stovnum undir Nærverki. Hetta fyri at verja búfólk og starvsfólk ímóti royki.

Leiðslan í sambýlinum hefur í hoyringsskrivi sínum upplýst, at søkt er um eykajáttan til ventilatión.

Nærverk hefur í hoyringsskrivi sínum, dagfest 6. juni 2007, boðað frá, at umsókn um betri útsúgving á Bónðaheggi er sett á figgjarlógaruppskotið fyri 2008. Nærverkið fer at arbeiða við at evna ein roykipolitik fyri alt økið. Nýggj tubbakslóggáva er í umbúnað, og fer Nærverkið at evna ein roykipolitik samsvarandi nýggju lógini.

6. Persónligar upplýsingar og samskipti

6.1. Varðveitsla av persónligum upplýsingum

Leiðarin greiddi umboðsmanninum frá, at eingin journalskipan er, hvørki manuel ella elektronisk. Persónligu skjølini hjá búfólkunum verða goymd í arkivskápinum í teldurúminum, í brandskápi og í ringbindum á skrivstovuni. Roknskapur verður goymdur í ringbindum í teldurúminum, annars er ikki skipað, hvørji skjøl verða goymd hvar. Arkivskápið í teldurúminum er stongt. Bert leiðslan á stovninum hefur atgongd til skápið. Ringt er at finna fram til skjøl, av tí at tey ikki eru skipað, skrásett ella talmerkt og av tí, at tey liggja ymsastaðni í húsinum. Stjórin á Nærverki greiddi umboðsmanninum frá, at Nærverk arbeiðir við Doculive journalskipanini á Meginskrivstovuni og ætlar at fáa hesa skipan út til stovnarnar eisini, men hetta er eitt trupult arbeiðið, ið tekur tíð og krevur starvsfólkaorku.

Á skrivstovuni er ein telda, ið leiðslan hefur atgongd til. Á hesi teldu verða upplýsingar um alt virksema goymdar. Harumframt er ein telda í teldurúminum. Hesa teldu hava bæði starvsfólk og búfólk atgongd til. Starvsfólk nýta telduna til arbeiðsbrúk m.a. til roknskap fyri

búfólkini, ímeðan búfólkini t.d. nýta telduna til internet og onnur persónlig viðurskipti. Búfólkini nýta telduna lítið. Tá ið búfólk ella starvsfólk eru loggað á telduna, er móguligt at síggja øll skjøl á henni. Hurðin til teldurúmið er stongd, tá ið eingin nýtir hølið.

Leiðarin greiddi frá, at hvørt einstakt búfólk hevur eina dagbók, ið starvsfólkini skriva í hvønn dag um, hvussu dagurin hevur gingið hjá búfólkunum. Í hesa dagbók verða eisini nakrir tilburðir við-víkjandi harðskapi skrásettir. Dagbøkurnar liggja á eini hyll í starvsfólkaráminum, sum øll hava atgongd til. Harumframt liggur eisini ein bók, ið starvsfólkini skriva ymisk boð upp í. Umboðsmaðurin hevur hugt ígjøgnum dagbøkurnar og starvsfólkabókina.

Tað er ikki nøktandi, at eingin journalskipan er á stovninum. Sambært § 1, stk. 1 í lótingslóg nr. 49 frá 28. apríl 1992 um Føroya Landsskjalasavn, er ásett, at savnindi hjá almennum stovnum skulu goymast og varðveitast. Sambært § 7 í hesi lóg hevur stovnurin ábyrgdina fyri, at skjalasavnið verður bygt upp og forsvarliga varðveitt.

Sambært góðum fyrisitingarsíði eiga øll skjøl á stovninum at verða skrásett og talmerkt, og fysisku málini eiga at verða varðveitt á einum tryggum stað. Hetta serliga sæð í mun til, at viðkvæmar, privatir upplýsingar um búfólkini verða varðveittar á stovninum. Onnur óviðkomandi eiga ikki at fáa innlit í upplýsingarnar. Heldur ikki onnur búfólk á stovninum. Neyðugt er ikki við einari elektroniskari journalskipan, ein manuel skipan hevði nóktað tørvin.

Eg fari tí at heita á leiðsluna um, sum skjótast, at fáa hesi viðurskipti í rættlag.

Leiðarin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 30. mai 2007, boðað umboðsmanninum frá, at leiðslan hevur kannað ymiskar móguleikar við-víkjandi journalskipan. Leiðslan hevur, tann 30. mai 2007, sent teldupost til Landsskjalasavnið um at fáa hjálp til at byggja eina journalskipan upp á Bónaheygi 14. Leiðslan hugsar, at gamla journalskipanin sum Serstovnadeildin brúkti kanska kundi verið

brúkilig hjá sambýlinum. Hetta kundi verið bíligasta loysnin. Leiðslan fer at heita á Meginskrivstovuna um hetta.

Eg fari at biðja leiðsluna lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

Viðvíkjandi tí, at bæði starvsfólk og búfólk nýta telduna, ið stendur í teldurúminum, stinga spurningar seg upp um atgongd til upplýsingar hjá sær sjálvum og atgongd til upplýsingar hjá øðrum.

Eitt búfólk hevur rætt til at síggja privatar og figgjarligar upplýsingar um seg sjálvan, undantikið í teimum førum, har umhugsnið fyri búfólkinum sjálvum avgjørt talar ímóti hesum, jb. § 4, stk. 2, síðsta punktum í innlitslógini.

Viðvíkjandi atgongd til upplýsingar hjá øðrum búfólkum, er m.a. ásett í § 12, stk. 1, at rætturin til skjalainnlit fevnrir ikki um upplýsingar um privatu, herundir figgjarligu, viðurskiftini hjá einstaklingum.

Búfólkini hava sostatt ikki rætt til at síggja privatar upplýsingar viðvíkjandi øðrum búfólkum enn sær sjálvum.

Starvsfólkini hava í sínum starvi rætt til at síggja allar upplýsingar um búfólkini, sum teimum tørvar, fyri at røkja sítt starv. Samstundis hava tey tagnarskyldu sambært § 26, stk. 1 í fyrisingarlógini.

Við at varðveita upplýsingar um øll búfólkini á einari teldu, ið øll búfólkini hava atgongd til, er vandi fyri, at starvsfólkini ótilvitað koma at bróta sína tagnarskyldu, jb. § 26, stk. 1, nr. 6 í fyrisingarlógini. Hetta er eisini galdandi, sjálvt um tað ikki er sannlíkt, at nakar av búfólkunum fer inn og hyggur at upplýsingunum.

Eg fari at mæla leiðsluni í sambýlinum til at broyta mannagongd, soleiðis at búfólkini ikki hava móguleika fyri at síggja, hvørjar persónligar og figgjarligar upplýsingar starvsfólkini føra inn á telduna um hini búfólkini.

Hetta kundi t.d. verið skipað soleiðis, at kodur vóru settar á telduna, soleiðis at hvørt búfólk sær hevði sína kodu, har tey bert kundu síggja sínar egnu upplýsingar.

Leiðarin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 30. mai 2007, boðað frá, at tað er í umbúnað at seta kodur á telduna, so hvørt búfólk sær hevur egnan brúkara á telduni.

Eg fari at biðja leiðsluna lata meg frætta, hvat víðari hendir í hesum málinum.

Tað er heldur ikki nøktandi, at dagbøkur við viðkvomum upplýsingum um búfólkini liggja soleiðis fyri, at øll hava atgongd til at lesa í teimum. Hesar eiga at verða varðveittar í stongdum skápi.

Eg fari at heita á leiðsluna um at bera so í bandi, at hetta verður gjørt.

6.2. Samskipti

Leiðarin greiddi frá, at persónlig brøv og pakkar altíð verða latin búfólkinum, soleiðis at tey kunnu opna sjálvi. Tá ið talan er um rokningar v.m. letur leiðarin brævið upp, stemplar tað sum móttikið og leggur tað í persónligu skuffuna hjá búfólkinum.

Búfólkini hava atgongd til telefonuttan hjáveru av starvsfólki. Trý búfólk hava fartelesfon, eitt búfólk hevur fastnettelefon, umframt eina fartelesfon og eitt búfólk hevur eina telefon í íbúðini, ið samrøður verða stillaðar inn til frá høvuðstelesfonini í húsinum. Telefonirnar verða ikki avlurtaðar av starvsfólki.

Tað er í tráð við § 72 í grundlógini, at búfólkini sjálvi opna persónlig brøv og pakkar, og at búfólkini hava rætt til at nýta telefon,uttan hjáveru ella avlurting frá starvsfólki.

Hóast talan er um rokningar, er hetta eisini at meta sum persónligur postur til hvørt einstakt búfólk, og tað er tí ikki rætt, at leiðarin í sambylinum opnar hesar rokningar,uttan at hetta verður gjørt í samráð við búfólkini.

Eg fari tí at heita á leiðsuna at bera so í bandi, at búfólkini, móguliga saman við kontaktfólki, opna allan post sjálvi.

Leiðarin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 30. mai 2007, upplýst, at mannagongdin viðvíkjandi posti er broytt, soleiðis at allur postur til búfólk verður stemplaður fyri móttøku á konvoluttin og lagdur í teirra persónligu skuffu. Har hava tey móguleika at lata postin upp saman við kontaktfólki.

Eg havi tikið hesar viðmerkingar til eftirtektar.

7. Fíggjarviðurskipti

7.1. Generelt

Á Løgtingsins Fíggjarlóg er ein rakstrarjáttan til Serforsorg. Lógargrundagarlagið undir Serforsorgini er § 32 í forsorgarlógini. Serforsorgin fevnir um dagstovnar, sambýlir, bústovnar, umlættingarstovnar, verk- og virknishús. Nakrir av hesum eru landsstovnar, sum verða ríknir beinleiðis undir Nærverki, ímeðan aðrir eru skipaðir sum sjálvsognarstovnar.

Av hesi játtan fær sambýlið á Bónðahegy á hvørjum ári eina játtan frá landinum til dagliga raksturin av sambýlinum. Leiðarin greiddi umboðsmanninum frá, at av tí at skorið verður javnan í játtanini, er tað nú trupult at fáa fíggjarætlanina at hanga saman. Starvsfólk manglar á stovninum, serliga tí neyðugt er at „mansverja“ tvey búfólk, ið hava dóm. Ein sjálvstøðugur roknskapur er viðvíkjandi játtanini frá landinum.

Sjálvsognarstovnurin hevur til endamáls at eiga og reka sambýlið á Bónðahegy so bíliga sum til ber. Stovnurin hevur ikki heimild til at fara undir nýbygging, men stendur fyri umbyggingum og umvælingum í sambýlinum, jb. §§ 1 og 3 í viðtøkunum fyri sjálvsognarstovnin. Ein sjálvstøðugur roknskapur er viðvíkjandi rakstrinum av sjálvsognarstovninum, sum nevndin fyri sjálvsognarstovnin umsitur.

Av tí at talan er um eitt sambýli, har goldið verður húsaleiga, fáa

búfólkini pensjón útgoldnað. Kontaktpersónarnir hjá hvørjum búfólki umsita pensjónina hjá viðkomandi, sí niðanfyri. Fíggjarviðurskiftini hjá hvørjum einstakum búfólki verða gjørd upp á roknskapi fyri seg, ið verður grannskoðaður.

Í sambandi við eftirlitsvitjanina hefur umboðsmaðurin eisini vitjað summarhúsøkið á Ternuryggi, sum er eitt arbeiðstilboð til búfólkini. Leiðslan segði, at tað er ringt hjá starvsfólkunum at fáa verkætlanina við summarhúsinum at mala runt fíggjarliga. Peningur krevst til lön til búfólkini, ta eyka starvsfólkaorku, sum skal til, tá ið búfólkini arbeiða á summarhúsøkinum, og til tilfar, ið nýtast skal til arbeiðið. Tað hefur higartil gingið at úvega pening til arbeiðið, við at sambýlið hefur søkt um stuðul frá ymiskum privatum stuðlum og ymiskum grunnum. Eisini hefur sambýlið hildið bingo til frama fyri summarhúsøkið á Ternuryggi.

Leiðarin hefur í hoyringssvari, dagfest 30. mai 2007, boðað frá, at tey tingini, sum eru sett í verk í samband við vitjanina hjá umboðsmanninum, hava kostað stovninum meirtímar, og tað kemur framvegis at kosta meirtímar, um allar áheitanirnar frá umboðsmanninum skulu gangast á mæti.

Landsstýrismaðurin hefur í hoyringsskrivi sínum, dagfest 31. mai 2007, boðað umboðsmanninum frá, at hann í sambandi við viðmerking frá leiðaranum um vantandi játtan til sambýlið á Bónaheygi 14, fer at umrøða hendan spurning við Nærverkið.

7.2. Umsiting av pengum og ognum hjá búfólki

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at øll búfólkini fáa fyriritíðarpensjón. Hvørt búfólk hefur tveir kontaktpersónar, og hava hesir báðir kontaktpersónar fingið fulltrú frá Almannastovuni til at umsita pensjónina hjá búfólkunum. Harumframt hefur leiðarin heimild til umsiting av pensjónum. Ein roknskapur verður gjørdur fyri hvørt búfólk. Roknskapurin verður grannskoðaður av uttanhýsis grannskoðara.

Búfólkini rinda 2.000,- kr. í húsaleigu og 3.050,- kr. til SEV, olju,

mat, internetsamband v.m. Hesin peningur verður koyrdur í ein felagskassa, sum leiðslan hefur heimild til at umsita. Felagskassin verður grannskoðaður í roknskapi fyri seg. Um búfólkini hava serlig ynski, t.d. at keypa møblar ella annað til íbúðina, vegleiðir kontaktpersónurin búfólkunum í keypinum, síðani verður keypt fyri pening hjá búfólkunum.

Leiðslan greiddi frá, at av tí, at búfólkini ikki duga at stýra pengunum sjálvi, fáa tey ímillum 200 og 500 kr. í lummapeningi um vikuna. Hesin peningur verður lagdur í pengakassar í vaktarrúminum. Kontaktpersónarnir hjá hvørjum einstøkum búfólki hava ábyrgd av pengakassanum. Tá ið búfólkini ynskja at keypa eitt hvørt, verður peningur givin teimum úr pengakassanum til endamálið.

Restin av peninginum hjá búfólkunum verður verandi á teirra egnu kontu í peningastovni.

Búfólkini hava fyri stuttum keypt ein buss til felags nýtslu. Til persónlig tiltøk rinda búfólkini uml. 20 kr. pr. túr í felagskassan. Ein sjálvstøðugur roknskapur verður førdur fyri bussin. Leiðslan á stovninum hefur ábyrgd av figgjarviðurskiftunum viðvíkjandi bussinum.

Leiðslan segði, at hetta er sera gott fyri búfólkið. Fyrr nýttu starvsfólkini sínar egnu privatu bílar at koyra búfólkini runt við. Pláss var bert fyri fáum búfólkunum, og ringt var at fáa koyristólsbrúkaran við. Harumframt var tað trupult hjá búfólkunum at nýta almennu bussarnar.

Leiðarin greiddi umboðsmanninum frá, at tá ið búfólkini fara á feriu við starvsfólkunum, sum ikki verður mett at verða eitt námsfrøðiligt tiltak, rinda tey fyri sína egnu ferð og upphald, og fyri ferðina hjá starvsfólki. Stovnurin rindar lön til starvsfólkið, ímeðan tey eru á feriu, tvs. daglön og møguligar viðbøtur. Teir, ið sita við dómi, rinda tó ikki fyri starvsfólk, av tí at teir eru dømdir til at verða „mansvardir“ alt samdøgrið. Búfólkini seta fram ynski um, hvar tey skulu fara at ferðast.

Leiðarin greiddi víðari frá, at fara búfólkini til fót bóltsdyst, konsert, út at

eta ella annað, verður meting gjørd av, hvørt hetta er eitt námsfrøðiligt tiltak. Er ikki talan um eitt námsfrøðiligt tiltak, rinda búfólkini fyri seg sjálvan og starvsfólk. Er talan um eitt námsfrøðiligt tiltak, rinda búfólkini bert fyri seg sjálvan, ímeðan stovnurin rindar fyri starvsfólkini. Á Bónðahegyi 14 hevur stovnurin í flestu førum goldið fyri starvsfólk, tí búfólkini eru so illa fyri, at tey á ongan hátt kunnu fara til tiltøk sjálvi. Antin eru tey illa fyri sálarliga, likamliga ella vegna dóm.

Teir dømdu rinda bert fyri seg sjálvan, tá ið teir fara at ferðast og til onnur persónlig tiltøk. Stovnurin rindar fyri starvsfólk. Hetta er ein avleiðing av dóminum, hóast ein upphædd ikki er oyramerkt til slík tiltøk á rakstrarjáttanini hjá stovninum.

Leiðarin greiddi frá, at hetta verður umsitið soleiðis sambært § 2 í reglugerð fyri sambýli. Leiðarin helt, at tað var trupult at meta um, hvørt eitt tiltak er námsfrøðiligt ella ikki, og tí verður hetta umsitið ymiskt á teimum ymisku sambýlunum í Føroyum.

Umboðsmaðurin hevur fingið avrit av reglugerðini. Umboðið fyri Almanna- og heilsumálaráðið upplýsti, at Almanna- og heilsumálaráðið arbeiðir við nýggjum reglum hesum viðvíkjandi.

Umboðsmaðurin hevur fingið innlit í øll skjølini hjá stovninum viðvíkjandi figgjarviðurskiftunum hjá búfólkunum. Øll búfólkini fáa fyrítíðarpensjón sambært løtingslóg nr. 48 frá 10. maí 1999 um almannapensjónir (pensjónslógini). Sambært § 35, 2. punktum í pensjónslógini kann Almanastovan heimila, at annar myndugleiki ella avvarðandi vegna Almanastovuna umsitur pensjónina fyri viðkomandi. Við hesi heimild hevur Almanastovan givið tveimum starvsfólkum í sambýlinum, ið eru kontaktfólk hjá búfólkunum, heimild til at umsita pensjónina hjá hvørjum einstøkum búfólki. Roknskapurin verður grannskoðaður av uttanhýsis grannskoðara.

Ein sjálvstøðugur roknskapur verður førdur fyri felagskassan og ein sjálvstøðugur roknskapur fyri bussin. Leiðslan hevur ábyrgd av hesum figgjarviðurskiftum, og roknskapurin verður grannskoðaður av uttanhýsis grannskoðara.

Eftir mínari meting gevur hendan skipan eitt nøktandi fíggjarligt eftirlit, og eg havi tí ikki viðmerkingar hesum viðvíkjandi.

Sambært § 32, stk. 2, síðsta punktum í forsorgarlógini, skal landsstýrismaðurin áseta nærri reglur um rakstur av sambylum, herundir reglur um upptøku og gjalding. Hesar reglur eru ásettar í kunnngerð nr. 2 frá 3. januar 2005 um skipan av sambylum. § 4, stk. 1 í hesi kunnngerð eru soljóðandi:

„§ 4. Búfólk rinda húsaleigu fyri upphaldið. Harumframt rinda búfólk til felags útreiðslur. Gjaldið hjá einum búfólki kann tó ikki fara upp um ta upphædd, sum svarar til veruligu útreiðsluna fyri hvørt plássíð í viðkomandi sambyli.“

Øll búfólkini hava í oktober 1999 skrivað undir leigusáttmála millum Serstovnadeildina, sum útleigara, og búfólki, sum leigara. Umboðsmaðurin hevur fingið innlit í hesar leigusáttmálar. Sambært § 2 í leigusáttmálunum verður leigan ásett til 2.000,- kr. um mánaðin. Hetta samsvarar við tað upphædd, ið búfólkini rinda í dag.

Eftir upplýsingum frá leiðsluni, er 3.050,- kr. í gjaldi til felags útreiðslur eitt rímiligt gjald fyri tær felagsútreiðslur, ið eru í sambylinum. Eg havi ikki viðmerkingar til hetta.

Viðvíkjandi ferðum, frítíðartrivum v.m. hevur leiðarin í sambylinum upplýst, at hetta verður umsitið sambært reglugerð um sambyli. Umboðsmaðurin hevur fingið avrit av reglugerðini. Reglugerðin er eitt umfarsskriv frá Almannastovuni, dagfest 4. august 1997 og hevur heimild í § 11, stk. 2 í „kunnngerð nr. 11 frá 11. januar 1994 um reglur fyri skipan av sambylum sambært forsorgarlógini“. Hendan kunnngerð er sett úr gildi, j.b. § 11, stk. 2 í kunnngerð nr. 2 frá 3. januar 2005 um skipan av sambylum. Sostatt er reglugerðin um sambyli eisini sett úr gildi.

Umboðið frá Almanna- og heilsumálaráðnum hevur á fundinum í sambandi við eftirlitsvitjanina upplýst fyri umboðsmanninum, at arbeið verður við at tilevna nýggjar reglur hesum viðvíkjandi.

Eg fari at heita á landsstýrismannin í almanna- og heilsumálum um at bera so í bandi, at hesar reglur verða settar í verk skjótast gjørligt.

Leiðslan hevur greitt umboðsmanninum frá, at tey tíðum ivast í, hvørt ein útreiðsla til ferðir ella frítíðarítriv skal gjaldast av stovninum, av tí at hetta er eitt námsfrøðiligt tiltak, ella hvørt útreiðslan skal gjaldast av búfólkinum, av tí at hetta er eitt persónligt tiltak. Tí verða hesar reglur ikki umsitnar á sama hátt í øllum sambýlum í Føroyum.

Eg fari at mæla landsstýrismanninum í almanna- og heilsumálum til at taka støðu til hendan spurning í nýggju reglunum og útgreina, hvat verður meint við „pedagogiskan stuðul“ í § 2, stk. 2 í gomlu reglugerðini um sambýli.

Landsstýrismaðurin hevur í hoyringsskrivi sínum, dagfest 31. mai 2007, boðað umboðsmanninum frá, at arbeiðt verður við at orða hesar reglur.

Eg fari at biðja landsstýrismannin lata meg frætta, hvat viðari hendir í hesum málinum.

8. Eftirlit

Nærverk hevur eftirlit við sambýlinum á Bónaheygi 14, jb. § 9, stk. 1 í kunngerð nr. 2 frá 3. januar 2005 um skipan av sambýlum, ímeðan landsstýrismaðurin hevur yvirskipaða eftirlitið við sambýlinum, jb. § 9, stk. 2 í somu kunngerð.

Leiðslan greiddi umboðsmanninum frá, at einki serligt eftirlit er við sambýlinum. Tað sæst ikki í skjølunum í málinum, at annað enn fíggarligt eftirlit er við stovninum.

Tað er ikki nøktandi, at einki serligt eftirlit er við sambýlinum. Eftir mínari meting eigur Nærverk at hava eitt neyvt eftirlit við sambýlinum sum heild, tað vil siga eftirlit við bæði námsfrøðiliga støðinum og innihaldinum í sambýlinum, eitt heilsufakligt eftirlit, eftirlit við fíggarviðurskiftunum, eftirlit við teimum dømdu í sambýlinum, við fysisku umstøðunum á sambýlinum og umsitingini í sambýlinum annars.

Víst verður til mínar viðmerkingar hesum viðvíkjandi omanfyri í frágreiðingini.

Eg fari at spyrja Nærverk, hvørjar ætlanir eru um at betrað um eftirlitið við sambylinum og lata meg frætta aftur.

Nærverk hevur í hoyringsskrivi, dagfest 6. juni 2007, boðað frá, at umboð fyri Trivnaðartænastuna hava verið í Danmark, og kunnað seg um, hvussu eftirlit verður skipað við stovnum, sum líkjast teimum innan Trivnaðartænastuna. Ætlanin er at seta eina eftirlitsskipan í verk skjótast tilber. Ítøkiliga arbeiðið fer ætlandi í gongd í heyst, men er tó líka so nógv eitt mál, ið er aktuelt fyri Almanna- og heilsumálaráðið, við tað, at tað er sera lítið staðfest, hvat eftirlitið skal fevna um, t.v.s. hvat innihaldið á stovnunum skal umfata. Lóggáva má gerast hesum viðvíkjandi.

Landsstýrismaðurin hevur í hoyringsskrivi, dagfest 13. juni 2007, boðað frá, at hann er samdur við Nærverkinum í, at neyðugt er at gera broytingar í lóggávuni hesum viðvíkjandi, og er landsstýrismaðurin sinnaður at gera hesar broytingar.

Eg fari at biðja landsstýrismannin og Nærverkið lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum.

9. Rundtúrur

9.1. Generelt

Generelt kann sigast, at húsini eru í rímiliga góðum standi. Ymsar ábøtur eiga tó at verða gjørdar. Hetta verður lýst niðanfyri.

Øll búfólkini búgva í hvør sínari íbúð. Hetta ger, at umhvørvið verður meira róligt, av tí at búfólkini kunnu hava eitt heimalív. Búfólkini eiga innbúgvíð í teirra egnu íbúð, ímeðan stovnurin eigur innbúgvíð á felagsøkjum.

Tá ið nýtt innbúgv skal keypast, verða búfólkini tikin við uppá ráð um, hvat tey ynskja sær. Hetta sæst aftur í íbúðunum, sum bera dám

av, at hvørt einstakt búfólk hevur sett sín persónliga dám á íbúðina við innbúgv, myndum v.m.

Ávaringarskipan er á øllum hurðum, bæði innan- og uttandura. Somuleiðis er ávaringarskipan á øllum vindeygnum. Hetta fari eg tí ikki at viðmerkja í hvørjum einstøkum føri í lýsingunum niðanfryi. Sí annars omanfryi um viðmerkingar til ávaringarskipanina.

Tað er ein virðilig loysn fyri búfólkini, at tey hava hvør sína íbúð, og at tey sjálvi taka avgerð um, hvat innbúgv skal keypast til íbúðina.

Tað skal tó viðmerkjast, at atkomumøguleikarnir í sambylinum ikki eru í lagi, sí mínar viðmerkingar niðanfryi viðvíkjandi atkomu. Tað sæst, at húsið ikki er bygt við tí endamáli at virka sum sambyli fyri brekað.

9.2. Loftið

Íbúð nr. 1

Íbúðin er á loftinum. Her er sera lágt til loftið, men íbúðin er stór og rúmlig. Arbeidseftirlitið hevur funnist at hesum í frágreiðing, sum umboðsmaðurin hevur fingið til láns. Í stovuni eru sofur, sofaborð, skenkur, myndir á veggnum, sjónvarp og stereoútbúnaður. Trægólv. Í stovuni eru 3 vindeygu. Til ber at koma út á eina altan frá vindeygnum. Í loftinum er ein stórur krókur. Í køkinum er køksborð, vask, nýtt køliskáp, kaffimaskina, borð, stólar. Vindeyguni eru í lagi. Gott útsýnið yvir býin. Brandslökkjari er í køkinum.

Í sovikamarinum eru tvær sengur, skáp, reol, skriviborð og stólar. Til ber at koma út á eina brandtrappu gjøgnum vindeyga í kamarinum. Vindeyga er ikki stórt og beint uttanfryi skal ein ansa eftir ikki at rena seg í takskeggið. Uttanfryi er ein lítill stálpallur. Brandtrappan er fest á hendan pallin og gongur steýrrætt niður í túni. Brandtrappan er bygd sum eitt smalt rør, har bert ein persónur kann vera í senn, sí hjáløgdu myndir. Á loftinum býr ein maður, ið er illa fyri motoriskt.

Úr loftinum í køkinum og í sovikamarinum hanga leidningar, ið hoyra til ávaringarskipanina í húsinum. Leidningarnir eru ikki festir í sjálva

ávaringarskipanina, og skipanin virkar sostatt ikki í vindeyganum í køkinum og í sovikamarinum á loftinum.

Trappan niður til miðhæddina er skirvislig og illa fest í vegginn. Næstniðasta trinið er brotið. Har hava starvsfólkini sett eina træstyttu undir.

Eg fari at heita á leiðsluna um beinanvegin at skipa fyri, at ávaringarskipanin verður umvæld í hesi íbúð. Hetta er alneyðugt sæð í mun til, at ein persónur við dómi býr í íbúðini, og at tað í sovikamarinum er ein brandtrappa, ið førir niður í tún beint uttanfyri.

Eisini fari eg at heita á leiðsluna um at taka krókin, ið er settur fastur í loftið, niður, av tí at móguleiki er fyri at gera skaða á seg sjálvan við krókinum.

Tað kann gerast sera trupult hjá starvsfólki í einari bráfeingisstøðu, at fáa ein menningartarnaðan mann, ið er motoriskt illa fyri, niður ígjøgnum tann litla stigan í brandtrappuni. Umstøðurnar eru tí alt annað enn nøktandi.

Eg fari at mæla leiðsluni til at finna eina betri loysn viðvíkjandi brandútgongd, og lata meg frætta, tá ið hetta er gjørt.

Harumframt fari eg at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at trappan upp á loftið verður umvæld, soleiðis at hon verður trygg at ganga í. Serliga tá ið verður hugsað um eldsbruna, er tað umráðandi, at tað er móguligt at koma niður ígjøgnum trappurnar.

Leiðslan hevur boðað mær frá, at krókurin er tikin niður undan loftinum í hesi íbúð, ávaringarskipanin er umvæld, trappan upp á loft er styrkt. Leiðarin fer at heita á sjálvsognarstovnin, um at fáa viðurskiftini viðvíkjandi brandútgongd uppá pláss.

9.3. Miðhæddin

Íbúð nr. 2

Í kamarinum er ein song, borð, stólar, skáp, myndir á vegginum. Í stovuni er sofa, stóllur, sofaborð, skenkur. Ein gamal vatnskaði er í loftinum. Ein

listi manglar við síðuna av ávaringarskipanini í loftinum. Stovan og kamarið eru annars væl hildin. Í spísistovuni er eitt borð við nógvum stólum rundanum og ein skenkur. Í køkinum er eitt køksborð, vask, ein nýggjur komfýrur, mikroovnur og tvey køliskáp, eitt til búfólk og eitt til starvsfólk. Køksskáp og skuffur eru í sera ringum standi, skuffurnar í køksborðinum eru brotnar. Vindeyguni í hesi íbúðini eru í lagi.

Spísistovan í hesi íbúð verður onkuntíð nýtt til felags morgunmat fyri búfólkini. Ein endi av køkinum virkar sum starvsfólkarúm.

Hetta er ikki ein samhangandi íbúð. Eitt rúm er til kamar og eitt annað rúm hinumegin gongina er til stovu. Spísistovan er við síðuna av kamarinum. Møguleiki er fyri, at búfólkið kann fáa eina samhangandi stovu og spísistovu.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at neyðugar ábøtur verða gjørdar í hesari íbúð. Samstundis fari eg at spyrja um, hvørjar ætlanir eru viðvíkjandi samhangandi stovu og spísistovu til búfólkið.

Leiðslan hevur boðað mær frá, at ein listi er settur upp við síðuna av ávaringarskipanini í loftinum, at tað nú bert er eitt felags køliskáp, at skuffurnar í køksborðinum eru skiftar út, og at ein samhangandi stova og spísistova er gjørd til hesa íbúð. Í staðin virkar gamli køkurin nú sum felagsrúm hjá starvsfólki.

Eitt skáp, sum er brotið, er ikki umvælt. Leiðslan ynskir skápini málaðið av nýggjum, og hevur keypt nýggj hondtøk. Arbeiðið er í ger.

Íbúð nr. 3

Í stovuni er spísiborð við stólum, sofar, sofaborð, vitrina, skenkur, sjónvarp og myndir á vegginum. 3 vindeygu eru í stovuni. Tvey av teimum fáast ikki upp. Í køkinum er køksborð, borð, vask, kaffimaskina, komfýrur og nýtt køliskáp. Enn eru leivdir eftir, har gamla køliskápið stóð. Ein leki er í einum vindeyga í køkinum. Aftanfyri leysa borðið í køkinum er máling og spartling farin. Í kamarinum er ein song, telda, skriviborð, stólur og skáp. Tvey vindeygu eru í rúminum, eitt av teimum er í ólagi. Ein leidningur

frá ávaringarskipanini, hongur undan loftinum í køkinum og í kamarinum.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at neyðugar ábøtur verða gjørdar í hesari íbúð.

Leiðslan hevur boðað mær frá, at vindeyguni í íbúðini eru umvæld. Sambýlið bíðar eftir levering av listum, sum eru bílagdir. Ein leidningur, ið hekk frá ávaringarskipanini, er heftur. Alt er umvælt, eins og borðplátan í køkinum er skift út, og okkurt yvirskáp er tikið niður. Tá timburarbeiðið er liðugt, verður ringt eftir málara.

Baðirúm til íbúð 1, 2 og 3

Á miðhæddini er eitt felags baðirúm til íbúð 1, 2 og 3. Í baðirúminum er eitt wc, vask, spegl og brúsukabina. Baðirúmið er klætt við flisum. Ein listi rundanum durakarmin manglar. Tá ið vatnið rennur í langa tíð í baðnum, lekur niðurundir.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at bøtt verður um viðurskiptini í baðirúminum.

Leiðslan hevur boðað mær frá, at ein listi rundanum durakarmin manglar at setast upp. Hann er í húsinum. Lekin var umvældur áðrenn vitjanina. Nú er eisini málað í niðaru hæddini eftir vatnskaðan.

Vaktarrúm

Vaktarrúmið er á miðhæddini. Í vaktarrúminum er ein song, stólur, skáp til starvsfólk og ein reipstigið at sleppa út ígjøgnum vindeygað, um eldur er í. Nakrar kyknar, hongur á vegginum. Eisini er eitt yvirlit yvir, hvat vindeyga myndir og ein talva við yvirliti yvir, hvar eldur er latið upp í húsinum, tá ið ávaringarskipanin tendrar. Eingin burturflutningsætlan er fyri húsið, um eldur skuldi komið í.

Í vaktarrúminum er heilivágsgoymslan. Búfólkini hava eitt heilivágsskáp í part, sum er stongt. Skápini hanga á vegginum. Harumframt er eitt høvuðsskáp við lyklum, hondkeypsheilivági o.a., ið hongur beint

undir liðini á hinum heilivágsskápunum. Lykilin til heilivágsskápini verður goymdur í hövuðsskápnum.

Umfram hetta verður lummapeningurinn eisinn varðveittur í vaktarrúminum. Lykil til pengakassarnar verður goymdur í hövuðsskápnum, ið er í vaktarrúminum.

Eg fari at heita á leiðsluna um at gera eina burturflytingarætlan fyri sambýlið.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at hon skal syrgja fyri hesum skjótast tilber.

Starvsfólkaðirúm

Yvirav vaktarrúminum er eitt lítið baðirúm til starvsfólkini. Í rúminum er wc, vask, hyllar og ein brúsukabina. Útluftning er í rúminum.

Felagsrúm

Einki felagsrúm er í húsunum. Tó virkar køkurin hjá einum búfólki, sum eitt slag av felagsrúmi.

Búfólkini savnast tíðum inni í tí einu íbúðini á miðhæddini at hyggja í sjónvarp. Íbúðin er rættiliga rúmlig og rúmar lættliga øllum búfólkunum. Hetta rúmið verður eisinn nýtt til felagstiltøk.

Eitt búfólk hevur ikki móguleika fyri at koma til hesi felagstiltøk, av tí at viðkomandi situr í koyristóli, og eingin lyfta er upp til miðhæddina.

Hetta er óvirðiligt fyri búfólkið í koyristóli. Búfólkið er avbyrgt frá hinum búfólkunum, og kann ikki luttaka í felagstiltøkum, ið verða fyriskipað í miðhæddini.

Eg fari at biðja leiðsluna um at kanna, hvørjir móguleikar eru fyri at bøta um hesi viðurskifti.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at køkurin í hesi íbúð, virkar ikki longur sum eitt slag av felagsrúmi fyri búfólkini, av tí at íbúð nr. 2

nú er broytt til eitt samanhagandi rúm. Ístaðin kunnu búfólkini nú samlast á skrivstovuni í neðra.

Tað er bert, tá ið búfólkini vitja hvønnannan, at tey hyggja í sjónvarp í tí einu íbúðini á miðhæddini, annars ikki. Bert í serligum førum verður hetta rúmið nýtt til felagstiltøk.

Starvsfólkarúm

Út frá køkinum hjá tí eina búfólkinum er eitt lítið starvsfólkarúm við tveimum sofum, sofaborði, sjónvarpi og myndum á vegginum. Ein gardina verður nýtt til at skerma av fyri búfólki. Í hesum rúminum er ein leki, ið kemur frá takinum.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at lekin í takinum verður umvældur.

Leiðarin hevur boða mær frá, at avtalað er, at tá ið turrari er í veðrinum, verður hetta kannað, og umvælt.

Gongd í miðhædd

Gongin í miðhæddini er smøl. Brandútgerð hongur á vegginum. Á gólvinum er linoleumsparkett, ið summa staðni er forskotið ella liggur leyst. Leidningar frá ávaringarskipanini hanga niður úr loftinum.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at neyðugar ábøtur verða gjørdar í gongini.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at neyðugar ábøtur eru gjørdar í gongini.

9.4. Kjallarin

Íbúð nr. 4

Í íbúðini býr ein koyristólsbrúkari. Hann vísti okkum, hvussu ringt tað er at ferðast í íbúðini. Íbúðin er lítil og illa atkomulig. Sera trongt er at koma inn á wc og í bað. Eisini er trongt at koma við koyristóli

úr kamarinum og inn í stovuna. Stovan er lítil og ring at røra seg í við koyristóli.

Í kamarinum eru tvær sengur og skáp. Kamarið er illa viðlíkahildið. Tað er langt síðani, at málað er, og ein leki er í loftinum. Úr loftinum hanga leidningar frá ávaringskipanini og aðrir el-leidningar. Í køkinum er køksborð, komfýrur, nýtt køliskáp, tvey akvarium við skjaldbøkum og eitt spísiborð. Ein leki er í radiatorinum. Vindeyguni eru í lagi. Í stovuni er ein sofa, sofaborð, stólur, reolir, skáp og fleiri guitarar. Baðirúmið er lítið og klætt við flisum. Har er brúsukabina, vask og wc við útgerð til brekað.

Búfólkið hevur søkt um at flyta í aðra íbúð, har tað er meira atkomuligt.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at neyðugar ábøtur verða gjørdar í íbúðini.

Um búfólkið í íbúðini ikki flytur í aðra íbúð, er neyðugt at umbyggja íbúðina, soleiðis at hon verður meira atkomulig fyri koyristól.

Eg fari tí at biðja leiðsluna kann, hvørjir møguleikar eru at gera hesa íbúð meiri atkomuliga fyri koyristólsbrúkaran.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at nú er bert ein nýggj song á 140 cm. Køkurin er umvældur, og elvifta bíløgð í køkin. Kamarið er málað. Lekin í radiatorinum má gerast. Gjørt er vart við tað.

Búfólkið í hesi íbúð, hevur søkt um at flyta í aðra íbúð, ið er meira atkomulig, men hevur fingið noktandi svar. Leiðarin fer at seta seg í samband við sjálvsogarnarstovnin, viðvíkjandi hvørjir møguleikar eru fyri at gera hesa íbúð meiri atkomuliga fyri koyristólsbrúkaran.

Íbúð nr. 5

Av tí at búfólkið ikki ynksti, at umboðsmaðurin skuldi síggja íbúðina, vóru vit ikki inni í hesi íbúð.

Hóast eg ikki var inni í hesi íbúð, hevur leiðarin boðað mær frá, at

krókurin er tikin niður undan loftinum í hesi íbúð. Nýtt køliskáp er sett upp, køkurin verður skiftur út, og gongin er málað.

Skrivstovan

Skrivstovan er í kjallaranum. Har er skriviborð, stólur, telda, talva, útvarp, fundarborð við stólum og bókreolir. Rúmið er væl hildið. Linoleumsgólv og væl málaðir veggir. Hurð og vindeygu eru í góðum standi. Á skrivstovuni stendur eitt brandskáp við upplýsingum um einstøku búfólkini.

Úr skrivstovuni gongur ein onnur hurð inn til íbúðina hjá einum búfólki. Ein papp pláta er sett fyri hurðina, soleiðis at hurðin ikki kann latast upp. Tað hoyrist sera væl ígjøgnum hurðina. Fundir verða javnan hildnir á skrivstovuni um búfólk, og telefonsamrøður eru eisini á skrivstovuni um viðurskifti hjá búfólkum.

Tað er sera óheppið, at tað hoyrist so væl ímillum skrivstovuna og ta einu íbúðina. Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at bøtt verður um viðurskiftini viðvíkjandi hurðini á skrivstovuni.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at hurðin á skrivstovuni, ið førði inn til íbúðina hjá einum búfólki, er burtur. Veggurin er ljóðisoleraður og málaður.

Teldurúm

Í kjallaranum er eitt lítið teldurúm, sum verður nýtt av bæði starvsfólki og búfólki. Í rúminum er ein telda, kopimaskína, telefax, skriviborð, stólur, arkivskáp og bókreolir við ringbindum.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at loftið í teldurúminum er málað.

Gongd og trappur í kjallara

Gongin í kjallaranum er rúmlig og væl hildin. Har er garderoba og spegl. Møguleiki er fyri koyristóli at koma inn og út úr húsunum. Í gongini stendur ein avlamiskoyristólur við motori, sum eitt búfólk eigur.

Trappurnar uppá miðhæddina eru høgur vinkultrappur, vanlig breidd, ið ikki eru atkomuligar fyri koyristólsbrúkarar, sí hjáløgdu myndir.

Atkomumøguleikarnir hjá koyristólsbrúkarum eru ikki nøktandi. Neyðugt er at seta eina lyftu ella líknandi upp, soleiðis at koyristólur kann koma frá kjallaranum uppá miðhæddina.

Eg fari at biðja leiðsluna kanna, hvørjir møguleikar eru at bota um atkomumøguleikarnar til miðhæddina hjá koyristólsbrúkarum.

Leiðarin ynskir at kunna parkera avlamiskoyristólin í gongini í hjallinum. Um so er má asfalterast heilt runt um húsini. Leiðarin fer at seta seg í samband við sjálvsogvarstovnin hesum viðvíkjandi.

Leiðarin fer eisini at seta seg í samband við sjálvsogvarstovnin viðvíkjandi betri atkomumøguleikum til miðhæddina hjá koyristólsbrúkaranum.

Fýrrúm

Í fýrrúminum vaska búfólkini klæðir. Her er vaskimaskina, turki-trumla, fýrur, skáp og vask. Leidningar hanga leysir undan loftinum. Vindeyga er í lagi. Tað sæst ikki, um ávaringarskipanin er knýtt at hesum rúmi. Ein listi yvir vaskidagar hjá búfólki hongur á hurðini. Gáttin er sera høg, og eingin skrái er á gáttini, soleiðis at koyristólur sleppur ikki inn í fýrrúmið.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at neyðugar ábøtur verða gjørdar í fýrrúminum, og ein skrái verður settur á gáttina, so at til ber at koma inn í fýrrúmið við koyristóli.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at leysu leidningarnir undan loftinum eru festir, og alarmur er settur á hurðina. Ein timburmaður hevur mett um, hvørt ein skrái kann setast upp, so at til ber at koma inn í fýrrúmið við koyristóli.

9.5. Húsið og økið uttandura

Húsið er úr betong, so her er eingin klædningur at viðlíkahalda. Í

takinum er ein leki, soleiðis at vatn lekur niður í upphaldsrúmið hjá starvsfólkunum, tá ið regnar.

Eingin havi er til húsið, men tað er eitt lítið tún rundan um húsini, har skervur er lagdur á. Nakrir stórir hjallar standa aftanfyrri húsini. Sambært starvsfólkunum verða hesir hjallar nýttir til frystiboks, órudd v.m.

Tað eru ikki góðar umstøður til at sita uttanfyri hjá búfólki, tá ið veðrið er gott, men tað er møguligt. Frammanfyri inngongdina til húsini er asfalterað, soleiðis at koyristólsbrúkarar kunnu sleppa inn og út úr húsunum. Koyristólsbrúkarar hava tó ikki møguleika fyri at koyra út í túnið aftanfyrri húsini, av tí at skervur er lagdur á.

Eg fari at heita á leiðsluna um at skipa fyri, at lekin í loftinum verður umvældur. Harumframt fari eg at biðja leiðsluna kanna, hvørjir møguleikar eru fyri at bøta um viðurskiftini uttanfyri húsini.

Leiðarin hevur boðað mær frá, at viðvíkjandi lekanum í loftinum, er avtalað, at tá turrari er í veðrinum, verður hetta kannað og umvælt. Sambýlið ynskir asfalt allan vegin runt um húsini. Leiðarin fer at seta seg í samband við sjálvsognarstovnin hesum viðvíkjandi.

Eg havi tikið viðmerkingarnar viðvíkjandi hesum kapitli til eftirtektar, og fari at biðja leiðaran lata meg frætta aftur viðvíkjandi teimum viðurskiftum, sum ikki enn eru avgreidd.

10. Summarhúsøkið á Ternuryggi

Umboðsmaðurin hevur vitjað summarhúsøkið á Ternuryggi. Leiðarin greiddi frá, at summarhúsøkið var leigað frá Tórshavnar kommunu til hetta endamálið í 1990. Greitt varð frá, at sambýlið rindar 200,- kr. um árið í leigu fyri økið til Tórshavnar kommunu.

Summarhúsøkið er stórt, eini 2.000 fermetrar til støddar og liggur væl fyri í friðarligum umhvørvi við góðum útsýni yvir Havnina.

Ein flisaklodd gøta gongur inn til húsini, sum liggja mitt á økinum.

Inni í summarhúsinum er eitt borð, stólar og brenniovnur. Streymur er til húsinu, men einki vatn ella kloakk. Leiðarin greiddi frá, at sambýlið hevur sett seg í samband við Tórshavnar Kommunu fyri at spyrja, um vatn og kloakk kann leggjast til summarhúsið, soleiðis at tey kunnu fáa vatn og vesi í húsinum, men hevur ikki fingið svar.

Umboðsmaðurin hevur spurt Tórshavnar kommunu um hesi viðurskifti og kommunan hevur við telduposti, tann 10. apríl 2007, svarað, at talan er um eitt kolonihavaøki, og tískil hevur kommunan ikki raðfest arbeiðið at leggja veitingar so sum vatn, kloakk ella el til nevnda økið serliga høgt. Hetta hevur kommunan munnliga boðað fyrrverandi leiðaranum frá, eftir munnligan fyrispurning frá sambýlinum. Annars varð upplýst, at kommunan tey næstu árinu hevur ætlanir um at leggja kloakkleiðingar á øllum økinum við Hoydalsá.

Leiðslan greiddi frá, at tá ið búfólkini fóru undir at arbeiða á summarhúsøkinum, var lítið skil á økinum. Búfólkini hava saman við starvsfólkunum grivið alt økið upp av nýggjum, tey hava dreinað økið, grivið eina stóra veit ígjøgnum stykkið, og lagað veitina upp við gróti. Tvær prýðiligar brúgvar eru bygdar yvirum veitina. Harumframt hava búfólkini saman við starvsfólkum lagað eina grill úr gróti, lagað trappur úr gróti til summarhúsið og lagt flisar á, soleiðis at gangast kann runt á økinum. Eisini hava búfólkini bygt tvey hvíldarstøð og ein leikpall.

11. Samrøður við búfólk

Í sambandi við eftirlitsvitjanina varð eitt uppslag sett upp í sambýlinum, har kunnað varð um eftirlitsvitjanina. Tey búfólkini, sum høvdu hug til tess, fingi tilboð um at fáa eina samrøðu við umboðsmannin um viðurskiftini á stovninum ella um teirra privatu viðurskifti. Í hesum sambandi varð gjørt vart við, at umboðsmaðurin ikki kundi taka støða til spurningar, sum hoyra heima hjá Løgregluni ella í Føroya Rætti.

Trý búfólk ynsktu at fáa orðið á umboðsmannin. Á hesum fundum settu búfólkini fram nøkur ynski um broytingar viðvíkjandi viðurskiftum

teirra. Burtursæð frá hesum greiddu búfólkini umboðsmanninum frá, at tey vóru væl nøgd við at bógva í sambýlinum.

Umboðsmaðurin legði ynskini hjá búfólkunum fram fyri leiðsluna í Nærverk og leiðaranum av sambýlinum á tí endaliga fundinum, sama dagin.

12. Kunning og uppfylging

Hendan frágreiðing varð send Sambýlinum á Bónðahegyi 14, Nærverki, Almanna- og heilsumálaráðnum og Innlendismálaráðnum til viðmerkingar.

Sum tað framgongur av ymsu brotunum frammanfyri, bað eg omanfyrirstandandi myndugleikar um viðmerkingar viðvíkjandi ymiskum viðurskiftum.

Eg bað eisini um, at avrit av viðmerkingum og svarum frá sambýlinum vórðu send til Nærverk og Almanna- og heilsumálaráðið. Hetta soleiðis, at teir myndugleikar, ið hava ábyrgd av og eftirlit við sambýlinum, skuldu fáa høvi til at gera viðmerkingar til tað, sum varð ført fram. Somuleiðis bað eg um, at avrit av viðmerkingum og svarum frá Nærverki vórðu send Almanna- og heilsumálaráðnum.

Tá ið Almanna- og heilsumálaráðið, Nærverk, Sambýlið og Innlendismálaráðið høvdu svarað mær uppá settu spurningarnar, vórðu viðmerkingarnar fòrdar inn í frágreiðinginina, í tann mun eg metti, at viðmerkingarnar høvdu týðning fyri málið.

Frágreiðingin varð síðani send Sambýlinum, Nærverki, Almanna- og heilsumálaráðnum og Innlendismálaráðnum. Harumframt varð frágreiðingin send búfólkunum í sambýlinum og Løgtinginum til kunningar, og seinni lögð út á heimasíðuna hjá umboðsmanninum.

Í teimum fòrum, har eg havi biðið myndugleikarnar lata meg frætta, hvat víðari hendir í málinum, fari eg, tá ið ein tíð er fráliðin at kanna, hvat er hent í málinum.

VI. Skjøl

Skjal 1

Lögtingslóg nr. 60 frá 10. maí 2000 um Lögtingsins umboðsmann

1. Partur

Umboðsmaðurin og Løgtingið

§ 1. Løgtingið velur ein uttantsmann fyri eitt 5 ára skeið at hava innlit við fyrisiting heimastýrisins.

2. stk. Doyr umboðsmaðurin í embætistíð síni ella er hann av øðrum orsökum ikki førur fyri at røkja starv sítt, ger formansskapur Lögtingsins av, hvør skal røkja starvið, til Løgtingið velur ein nýggjan umboðsmann. Tað sama er galdandi, um umboðsmaðurin biður um at verða loystur úr starvi, ella um Løgtingið loysir hann úr starvi smb. stk. 3.

3. stk. Hevur Løgtingið ikki longur álit á umboðsmanninum, kunnu tveir triðingar av lögtingsmonnunum loysa hendan úr starvi.

§ 2. Umboðsmaðurin, ið ikki kann sita á Løgtingi ella í kommunustýri, skal so vítt gjørligt hava lögfrøðiliga útbúgving.

§ 3. Við lögtingslóg kunnu verða gjørdar almennar reglur fyri virksemini umboðsmansins. Annars er um-

boðsmaðurin í starvi sínum óheftur av Løgtinginum.

2. Partur

Heimildir

§ 4. Virksemini umboðsmansins fevnir um alla fyrisiting heimastýrisins (t.e. lands- og kommunalu).

2. stk. Lógin er eisini galdandi fyri feløg, stovnar, felagsskapir v.m., ið verða roknað við til almennu fyrisitingina sambært fyrisitingarlógini, lógini um alment innlit ella lógini um almennar skráir.

3. stk. Í meting sínari av kommunalari umsiting skal umboðsmaðurin vísa atlit til tær serligu umstøður, kommunufyrisiting virkar undir.

4. stk. Interkommunalir felagsskapir eru undirlagdir virksemini umboðsmansins.

5. stk. Virksemini umboðsmansins fevnir ikki um ríkismyndugleikar, Løgtingið og stovnar undir Løgtinginum.

§ 5. Umboðsmaðurin hevur eftirlit við,

at tær í § 4 nevndu umsitingareindir ekki gera mistök ella vanrækja skyldur sínar, og at almenna umsitingin ekki fremur órátt móti einstaka borgaranum.

3. Partur

Kærumál og egin mál

§ 6. Ein og hvør kann senda umboðsmanninum klagu um tær í § 4 nevndu umsitingareindir.

2. stk. Tann, ið klagar, skal navngeva seg í klaguni. Klagan skal vera umboðsmanninum í hendi í seinasta lagi eitt ár eftir, at tey viðurskifti, ið klagað verður um, áttu sær stað.

3. stk. Kлага um avgerðir, ið móguligur hægri umsitingarmyndugleiki kann broyta, kann ikki sendast umboðsmanninum, fyrr enn viðkomandi hægri myndugleiki hevur tikið avgerð í málinum. Freistin, ið er nevnd í 2. stk., skal í slíkum forum roknast frá tí degi, hægri myndugleikin tekur avgerð sína.

4. stk. Umboðsmaðurin tekur stöðu til, um grundarlag er fyri víðari kann-ingum í máli, ið klagað verður um.

5. stk. Umboðsmaðurin kann sjálvur taka eitt mál til viðgerðar og fremja neyðugar kanningar í hesum sambandi.

4. Partur

Kanningar

§ 7. Ger umboðsmaðurin av at taka

eina kæru til viðgerðar, skal hann beinanvegin kunna viðkomandi umsiting um innihaldið í kæruni, um ikki vandi er fyri, at hetta kann darva kanningini. Harumframt skal umsitingin biðjast um ummæli í málinum, áðrenn umboðsmaðurin tekur avgerð um at gera vart við meting sína av málinum smb. § 10, stk. 2. Umboðsmaðurin kann áseta tíðarfreist til ummæli.

§ 8. Tær í § 4 nevndu umsitingar hava skyldu at geva umboðsmanninum tær upplýsingar og at leggja fram øll tey skjøl, sum hesin embætis vegna krevur at fáa fyrilagt.

2. stk. Umboðsmaðurin kann stevna fólki í rættin at vitna um viðurskifti, ið eru avgerandi í kanningararbeidinum. Í slíkum forum eru reglurnar í rættar-gangslógini galdandi. Rættarfundirnir eru ikki almennir. Tann, ið klagan viðvíkur, hevur saman við hjáseta rætt at vera hjástaddur, meðan slík vitnisfærsla fer fram.

3. stk. Umboðsmaðurin hevur rætt til at vitja stöð, ið kannað verða, og hann hevur fría atgongd til at gera kanningar í øllum neyðugum hølum.

§ 9. Umboðsmaðurin hevur tagnarskyldu um tey viðurskifti, hann í virkseminum sínum fær kunnleika til. Tagnarskyldan stendur við, eftir at umboðsmaðurin fer úr starvi, og

fevnr eisini um starvsfólk á umboðsmansstovninum.

5. Partur Niðurstøður

§ 10. Kemur umboðsmaðurin til ta niðurstøðu, at álvarsligt mistak ella vansketni er framt av einum av teimum í § 4 nevndu umsitingum, skal umboðsmaðurin boða formansskapi Løgtingsins, lögmanni og viðkomandi landsstýrismanni og /ella kommunustýri frá hesum og koma við tilmæli til teirra.

2. *stk.* Umboðsmaðurin hevur rætt til alment at finnast at, koma við tilmælum, og á annan hátt gera vart við meting sína av máli, hann hevur kannað.

3. *stk.* Umboðsmaðurin kann mæla viðkomandi myndugleikum til, at fríur rættargangur verður givin, smb. rættargangslógini §§ 330–336c, í málum, sum hava verið viðgjørd eftir hesi lóg.

§ 11. Umboðsmaðurin letur Løgtinginum ársfrágreiðing um arbeiðið sítt. Frágreiðingin verður almannakunngjørd áðrenn 1. juli.

2. *stk.* Boðar umboðsmaðurin Løgtinginum, landstýrismanni ella kommunustýri frá einum máli, ella tekur hann eitt mál við í ársfrágreiðing sína, skal hann upplýsa um, hvat viðkomandi hevur ført fram til verju sína.

§ 12. Rakar umboðsmaðurin við lýti í galdandi lógum, fyriskipanum ella umsitingarligum avgerðum, skal umboðsmaðurin boða Løgtingi og viðkomandi landsstýrismanni frá hesum. Er talan um viðurskifti, ið viðvikja kommunalari ella interkommunalari umsiting, skal umboðsmaðurin eisini boða viðkomandi kommunustýri frá.

§ 13. Um umboðsmaðurin krevur tað, kunnu dómstólarnir vísa frá sær privatmál móti umboðsmanninum vegna avgerðir, sum hann tekur við grundarlagið í hesi lóg.

6. Partur

Lønar- og eftirlønarviðurskifti

§ 14. Lønarviðurskifti umboðsmansins, herundir eisini spurningin um eftirløn og bíðipening, verða ásett við løgtingslóg.

2. *stk.* Umboðsmaðurin kann ikki, uttan við loyvi Løgtingsins, vera í starvi hjá almennum ella privatum fyritøkum, virkjum ella stovnum.

3. *stk.* Møguligur spurningur um ógegni umboðsmansins í ávísari sök verður lagdur fyri formansskap Løgtingsins, sum, um mett verður, at talan er um ógegnið, útnevnr annan at viðgera hetta ávísa mál.

§ 15. Umboðsmaðurin kann krevja at verða loystur úr starvi við seks

mánaða freist at galda frá seinasta degi í einum mánaði.

7. Partur Fyrising

§ 16. Umboðsmaðurin setir og loysir úr starvi starvsfólk síni.

§ 17. Tær útreiðslur, ið standast av umboðsmansstovninum, verða játtadar á Løgtingsins figgjarlóg.

2. *stk.* Umboðsmaðurin ger roknskap fyri virksemsi stovnsins, hesin skal

vera grannskoðaður av grannskoðara Løgtingsins.

8. Partur Ígildisreglur

§ 18. Henda lóg kemur í gildi 1. januar ár 2001.

2. *stk.* Klagur um viðurskifti í tíðarskeiðinum 1. januar 2000 og til henda lóg kemur í gildi, kunnu kortini leggjast fyri umboðsmannin til viðgerðar.

Skjal 2

Vegleiðingin um Løgtingsins umboðsmann

Hvønn og hvat kunnu tygum klaga um

Umboðsmaðurin hevur eftirlit við allari fyrisitingini undir heimastýrinum, tvs. bæði lands-, kommunalu og interkommunalu myndugleikunum. Umboðsmaðurin kann viðgera klagur um avgerðir hjá myndugleikunum, eins og viðferð teirra av borgarum og málum.

Tygum kunnu t.d. klaga um eina noktan av einari umsókn, um tann valda viðgerðarháttin, um ta tíðina, sum hetta hevur tikið og / ella framferðarháttin hjá embætisfólkunum.

Umboðsmaðurin hevur eftirlit við, at myndugleikarnir ikki gera mistøk ella vanrøkja skyldur sínar, og at almenna umsitingin ikki fremur órætt móti einstaka borgaranum.

Dómstólarnir, Løgtingið, feløg og privatir persónar eru ikki almennir fyrisitingarmyndugleikar. Tí kann umboðsmaðurin ikki viðgera klagur um hesi. Donsku myndugleikarnir, sum t.d. løgreglan hoyra ikki undir heimastýrið. Tí kann umboðsmaðurin heldur ikki viðgera klagur um hesar. Um tygum eru í iva um, hvørt tygum kunnu klaga til umboðsmannin um ein ávísan myndugleika, kunnu tygum altíð spyrja okkum.

Hvussu kunnu tygum klaga

Um tygum ynskja at klaga, skulu tygum skriva til umboðsmannin og greiða frá, **hvønn** og **hvat** tygum ynskja at klaga um. Um tygum hava latið onkran annan klaga tygara vegna, skulu tygum leggja eina undirskrivaða fulltrú við klaguni. Tað lættir um málsviðgerðina, um tygum senda møgulig viðkomandi skjøl (brøv frá tygum, svar frá myndugleikunum osv.) saman við klaguni. Á hendan hátt fáa tygum eisini ofta skjótari svar, tí umboðsmaðurin vanliga hevur tørv á at síggja hesi skjøl.

Hvat kann umboðsmaðurin gera

Um umboðsmaðurin eftir at hava kannað málið kemur til ta niðurstøðu, at hann gevur viðkomandi viðhald, kann hann finnast at tí myndugleikanum, sum klagan snýr seg um. Umboðsmaðurin kann eisini heita á myndugleikan um at umhugsa málið av nýggjum og taka eina aðra avgerð. Leggið til merkis, at umboðsmaðurin ikki sjálvur kann broyta eina avgerð. Uppgávan hjá umboðsmanninum er sostatt at greiða myndugleikanum frá, at hesin eftir hansara fatan hevur gjørt eitt mistak.

Í hesum sambandi skulu tygum hava í huga, at umboðsmaðurin hevur

avmarkaðar möguleikar fyri at taka støðu til avgerðir, ið eru grundaðar á reinar metingar ella avgerðir, har tað krevst ein serligur førleiki (t.d. læknaligur).

Hvat hendir, tá umboðsmaðurin fær eina klagu

Umboðsmaðurin hevur 3 möguleikar at svara eini klagu:

1. Klagan verður kannað nærri.
2. Klagan verður avvíst, tí at umboðsmaðurin ikki kann viðgera hana.
3. Umboðsmaðurin velur ikki at kanna málið.

1. Klagan verður kannað nærri.

Heldur umboðsmaðurin, at ein kлага skal kannast nærri, sendir hann hana til viðkomandi myndugleika og biður um eina viðmerking. Samstundis biður hann eisini um at læna mögulig skjøl í málinum. Viðmerkingin frá myndugleikanum verður vanligu send viðkomandi, sum fær möguleika at gera sínar viðmerkingar.

Hann, ið hevur klagað, verður vanligu kunnaður um gongdina í málinum.

Tá myndugleikin og viðkomandi hava gjørt sínar viðmerkingar til málið, er hetta vanligu klárt til endaligu niðurstøðu umboðsmansins. Alt eftir, hvussu nógv mál eru til viðgerðar hjá umboðsmanninum samstundis, og hvussu skjótt myndugleikarnir svara umboðs-

manninum, mugu tygum rokna við, at tað kann ganga umleið eitt hált ár, áðrenn málið er liðugt viðgjørt.

2. Klagan verður avvíst.

Løgtingið hevur í umboðsmanslógini (lóg nr. 60 frá 10. mai 2000) sett mark fyri, nær umboðsmaðurin kann viðgera eina klagu:

„Klaga um avgerðir, ið möguligur hægri umsitingarmyndugleiki kann broyta, kann ikki sendast umboðsmanninum, fyrr enn viðkomandi hægri myndugleiki hevur tikið avgerð í málinum...“ (§ 6, stk. 3)

Um tað er möguligt at kæra eina avgerð til ein annan fyrisitingarmyndugleika, skal hetta sostatt verða roynt, áðrenn umboðsmaðurin kann viðgera málið. Avgerðir, sum verða fráboðaðar skrivliga, skulu geva eina vegleiðing um möguligar kærnumöguleikar, áðrenn farast kann til umboðsmannin. Eru tygum í iva, kunnu tygum venda tygum til myndugleikan, sum hevur tikið avgerðina, ella möguliga til skrivstovuna hjá umboðsmanninum.

„... Klagan skal vera umboðsmanninum í hendi í seinasta lagi eitt ár eftir, at tey viðurskifti, ið klagað verður um, áttu sær stað.“ (§ 6, stk. 2)

Orðingin “viðurskifti“ fevnir um alt, sum klagast kann um til umboðsmannin, t.d. viðgerðina av einum máli, málsviðgerðartíðina, avgerðina í málinum, atburðin o.s.v. Kлага tygum um

eina avgerð, skal hendan sostatt verða tikin innanfyri tað seinasta árið.

Inniheldur klagan til umboðsmannin viðurskifti, sum myndugleikin ikki áður hevur tikið støðu til, sendir umboðsmaðurin næstan altíð klaguna víðari til myndugleikan og biður hendan taka støðu til hesi viðurskiftini. Samstundis verður viðkomandi kunnaður um hetta, og biðin um at bíða við at klaga til umboðsmannin til myndugleikin hevur tikið støðu í málinum. Kemur eingin nýggj klaga, ger umboðsmaðurin ikki meira við málið.

3. Umboðsmaðurin velur ikki at kanna málið.

Í umboðsmanslógini stendur:

„Umboðsmaðurin tekur støðu til, um grundarlag er fyri víðari kanningum í máli, ið klagað verður um.“ (§ 6, stk. 4)

Umboðsmaðurin hevur sostatt ikki skyldu til at taka allar klagur upp til viðgerðar. Hann kann nokta at viðgera klaguna sum heild ella bert at viðgera ávís viðurskifti í hesari.

Umboðsmaðurin kannar altíð eina klagu gjølla, áðrenn hann tekur avgerð um at avvísa hana. Í tilíkkum metingum verður vanligu hugt at, um tað eru útlit fyri, at umboðsmaðurin kann hjálpa viðkomandi.

Ofta skrivar ella ringir umboðsmaðurin til viðkomandi ella til mynd-

ugleikan, fyri at hava eitt trygt grundarlag fyri avgerð síni. T.d. kann hann biðja um skjølina í málinum.

Ein avvísing av at viðgera eina klagu kann sostatt vera úrslitið av einari víðfevndari málsviðgerð hjá umboðsmanninum.

Umboðsmaðurin kann sjálvur taka eitt mál til viðgerðar

Umboðsmaðurin kann eisini kanna eitt mál, uttan at tað finst nøkur klaga hesum viðvíkjandi. Umrøða í fjølmiðlunum kann t.d. hava við sær, at umboðsmaðurin gerst varur við eitt mál, sum hann ynskir at kanna nærri. Onkuntíð kunnu klagur vera orsök til, at umboðsmaðurin fer at kanna viðurskifti, sum tað ikki er klagað um.

Umboðsmaðurin kann sambært §§ 6, stk. 5 og 8, stk. 3 kanna stovnar og tænaustøð v.m., ið hoyra til virkisøki hansara.

Um umboðsmannin og embætið

Løgtingið velur fimta hvørt ár ein Løgtingsins umboðsmann. Hevur Løgtingið ikki longur álit á umboðsmanninum kunnu 2/3 av limunum løysa hann úr starvi.

Umboðsmaðurin setir og loysir úr starvi starvsfólk síni.

Tygum kunnu ringja á tlf. 35 85 00 ella venda tygum til skrivstovuna í Traðagøtu 43, Argir, um tygum hava spurningar.

Lógaryvirlit

Niðanfyri er eitt yvirlit yvir ta lóggávuna, sum er umrødd / nevnd í álitunum frá umboðsmanninum. Yvirlitið fevnir bæði um hesa og tær undanfarnu ársfrágreiðingarnar. Yvirlitið vísir til einstøku málini, ið eru nevnd t.d. 02/23.2, og merkir hetta, at talan er um mál nr. 23.2 í ársfrágreiðingini fyri 2002.

Lóggáva, kunngerð v.m.

Mál:

ALS-lógin (løgtingslóg nr. 113 frá 13.06.1997):

– § 1	03/10.1
– § 7.....	03/10.1
– § 8.....	07/28.5
– § 11.....	07/28.5
– § 14.....	05/28.4
– § 14.....	07/28.5
– § 19	05/28.4
– § 19.....	07/28.5
– § 24.....	07/28.5
– § 26, stk. 1, 2. pkt	03/10.1

Ábyrgd landsstýrismanna (løgtingslóg nr. 90 frá 04.06.1996):

– § 2	02/23.2
– § 4	02/23.2
– § 5	02/23.2

Barnaforsorgarlógin (Lb. Nr. 104 frá 02. 03.1988):

– § 32, stk. 1	04/11.2
----------------------	---------

Barsilsskipanarkunngerðin (kunngerð nr. 91 frá 31.05.2001):

– § 6.....	03/20.2
------------	---------

Barsilsskipanarlógin (løgtingslóg nr. 48 frá 03.04.2001):

– § 5	03/20.2
– § 12.....	03/20.2
– § 18	03/20.2
– § 25	03/20.2

Býarskipanarlógin (løgtingslóg nr. 13 frá 21.05.1954):

– § 5.....	04/21.2
------------	---------

– § 10	04/21.4
– § 10, stk.2.....	04/21.2
– § 12, stk. 1	02/21.1
– § 15	02/21.1
– § 17.....	02/21.1
Byggisamtyktin fyri Klaksvíkar kommunu	
– § 9.....	04/21.2
– § 10	04/21.2
Byggisamtyktin fyri Tórshavnar kommunu kap. I.	
– § 4.....	04/21.4
– § 7 nr. 1 og 2	04/21.4
– § 9, stk. 1	04/21.4
Byggisamtyktin fyri Tórshavnar kommunu kap. IV	
– § 5, stk. 6	04/21.4
– § 25 nr. 5 og 6	04/21.4
Búnaðargrunnurin (løgtingslóg nr. 21 frá 17. mai 2004)	
– § 6.....	07/23.1
– § 7, stk. 1	07/23.1
Dagstovnalógin (løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000):	
– § 8	05/28.3
– § 10.....	05/28.3
– § 11	05/28.3
Djórásjúkur (Løgtingslóg nr. 16 frá 23.02.2001):	
– § 47.....	04/23.4
Djóræinfflutningur (løgtingslóg nr. 58 frá 22. apríl 2003):	
– § 1.....	05/29.1
Europeiski mannaættindasáttmálin (kgl. fyriskipan nr. 136 frá 25.02.2000):	
– art. 8.....	03/25.1
Fornminissavnslógin (løgtingslóg nr. 32 frá 02.05.1952):	
– § 3.....	03/28.3
Forsorgarlógin (lógarkunngerð nr. 100 frá 02.03.1988):	
– § 9	03/20.1
– § 17.....	03/20.1
Fólkaskúlalógin (løgtingslóg nr. 125 frá 20.06.1997):	
– § 26.....	02/27.1
– § 26, stk. 1	02/27.1

– § 29.....	02/27.1
– § 29, stk. 5	02/27.1
– § 40	02/27.1
– § 41, stk. 1	02/27.1
– § 41, stk. 2	02/27.1
– § 46.....	02/27.1
– § 47, stk. 1	02/27.1
– § 47, stk. 3	02/27.1
– § 57, stk. 7	02/27.1
– § 59.....	02/27.1
Fríðtíð við lön (Løgtingslóg nr. 30 frá 7.04.1986):	
– § 21, stk. 4	04/10.3
Fríððargrunnurin (K.nr. 101 frá 12.08.1988):	
– § 3.....	04/10.3
Fríððarkunngerðin (kunngerð nr. 14 frá 16.02.1987):	
– § 3, stk.1, 1. pkt.....	03/20.2
Fríððarlógin (løgtingslóg nr. 30 frá 07.04.1986):	
– § 1.....	03/20.2
– § 10.....	03/20.2
– § 12.....	03/20.2
Fyrisitingarlógin (løgtingslóg nr. 132 frá 10.06.1993):	
– § 1.....	02/27.2
– § 1.....	02/27.4
– § 2.....	04/11.2
– § 2, stk.1.....	04/21.5
– § 3, stk. 1,.....nr. 5	02/21.1
– § 3, stk. 1, nr. 1	07/28.2
– § 3, stk. 1, nr. 3	07/28.2
– § 7, stk. 1	02/27.3
– § 7, stk. 1	04/11.1
– § 7, stk. 2	04/11.4
– § 8.....	05/28.3
– § 9.....	02/28.2
– § 9.....	05/28.2
– § 10, stk. 2	02/28.2
– § 10, stk. 2	07/28.2
– § 12, stk. 2	04/28.3

– § 16	04/23.2
– § 18	02/28.2
– § 18	04/10.1
– § 18	05/28.3
– § 18	05/29.1
– § 18, stk. 1	03/21.1
– § 18, stk. 1	03/28.3
– § 18, stk. 2, nr. 1	03/21.1
– § 18, stk. 2	04/21.2
– § 19	02/28.2
– § 20	02/28.2
– § 20	07/28.1
– § 21	04/28.3
– § 21	01/11.2
– § 21	02/10.5
– § 21	02/11.1
– § 21	02/28.1
– § 21	02/28.2
– § 21	07/11.3
– § 22	02/28.2
– § 23	04/28.3
– § 23	04/23.2
– § 23	01/11.2
– § 23	02/10.5
– § 23	02/28.1
– § 23	02/28.2
– § 23, stk. 1	01/11.2
– § 23, stk. 2	01/11.2
– § 23	07/28.2
– § 23, stk. 1	07/11.3
– § 24	02/28.2
– § 24	05/28.3
– § 24	07/11.3
– § 25	02/28.2
Grundlógin:	
– § 14, 2. pkt.	01/28.1
– § 73	02/21.1

HF-kunngerðin (kunngerð nr. 103 frá 17.07.1996):	
– § 20, stk. 2	02/28.2
HF-lógin (løgtingslóg nr. 107 frá 29.06.1995):	
– § 15.....	02/28.2
– § 16.....	02/28.2
– § 16, stk. 1	02/28.2
– § 16, stk. 4	02/28.2
– § 20.....	02/28.2
Hýrúvognskunngerð í Tórshavn	
– § 2, stk. 4	04/10.2
– § 15, stk. 1	04/10.2
– § 15, stk. 2	04/10.2
Hýrúvogsreglugerð í Tórshavn (K.nr. 90 frá 20.10.1987):	
– § 1.....	04/10.2
Innlitslógin (løgtingslóg nr. 133 frá 10.06.1993):	
– § 4, stk. 1	03/11.1
– § 4, stk. 1, 2. pkt	02/11.1
– § 4, stk. 2	04/11.2
– § 4, stk. 3	04/11.1
– § 4, stk. 3	01/11.2
– § 4, stk. 3	03/11.1
– § 4, stk. 3	07/11.3
– § 5, stk. 1, nr. 2	01/11.1
– § 6.....	04/28.1
– § 6.....	04/23.3
– § 6.....	02/28.2
– § 6.....	03/10.2
– § 6.....	03/21.2
– § 6.....	04/21.1
– § 6.....	07/28.3
– § 6, stk. 1	03/28.3
– § 6, stk. 1	07/28.4
– § 7.....	02/11.1
– § 7.....	04/11.2
– § 7.....	07/11.4
– § 8.....	04/11.2
– § 10, nr. 4.....	07/11.5

– § 11.....	02/11.1
– § 12.....	04/11.5
– § 12, stk. 1 nr. 2.....	04/11.3
– § 12, stk. 1, nr. 1	07/11.2
– § 12, stk. 1, nr. 1	07/11.3
– § 12, stk. 1, nr. 1 og 2.....	07/11.1
– § 12, stk. 1, nr. 2	07/11.5
– § 12, stk. 1, nr. 1	07/11.6
– § 12, stk. 2	07/11.2
– § 13.....	04/11.5
– § 13, stk. 1 nr. 5.....	04/11.3
– § 13, stk. 1, nr. 6	02/11.1
– § 13, stk.1, nr. 6.....	07/11.2
– § 13, stk. 2	07/11.2
– § 15.....	04/11.2
– § 15, stk. 1	04/11.4
– § 15, stk. 2	07/11.3
– § 16.....	04/21.1
– § 16.....	04/11.5
– § 16, stk. 1	04/11.3
– § 16, stk. 1	01/11.1
– § 16, stk. 1	03/11.1
– § 16, stk. 1	07/11.3
– § 16, stk. 2	04/11.1
– § 16, stk. 2	04/11.3
– § 16, stk. 2	07/11.3
– § 16, stk. 3	01/11.1
– § 16, stk. 3	03/11.1
Kommunulóginn (løgtingslóg nr. 45 frá 29.06.1972):	
– § 4.....	02/27.1
– § 41.....	02/21.1
Kommunustýrisslóginn (løgtingslóg nr. 87 frá 17.05.2000):	
– § 12.....	02/27.1
– § 12, stk. 1	02/27.1
– § 13, stk. 1	02/27.1
– § 13, stk. 2	02/27.1
– § 14.....	02/27.1

– § 27, stk. 2	02/27.1
– § 55.....	02/21.1
– § 55.....	02/27.1
– § 55, stk. 1	02/27.1
Kommunuvallógin (løgtingslóg nr. 44 frá 19.06.1972):	
– § 3.....	02/27.1
Kringvarpslógin (løgtingslóg nr. 22 frá 20.02.1998):	
– § 5.....	01/11.2
– § 5.....	02/27.4
– § 5, stk. 1	02/27.2
– § 6.....	02/27.4
– § 6, stk. 1	02/27.4
– § 6, stk. 2	02/27.2
– § 6, stk. 2	01/11.2
– § 13.....	01/11.2
– § 13.....	02/27.4
– § 13, stk. 1	01/11.2
– § 13, stk. 2	02/27.4
– § 15.....	02/27.4
– § 17.....	01/11.2
– § 18, stk. 2	01/11.2
– § 20, stk. 2	03/27.1
– § 25.....	01/11.2
– § 25, stk. 1	01/11.2
Kunngerð um gjøld fyri avrit og fotoavrit (K.nr.199 frá 15.12.93)	
	04/23.2
Landsjørð (løgtingslóg nr. 20 frá 17. mai 2004)	
– § 6.....	07/23.1
– § 7.....	07/23.1
Landsvegalógin (løgtingslóg nr. 51 frá 25.07.1972):	
– § 5.....	03/21.1
Lærararáðskunngerðin (kunngerð nr. 46 frá 09.05.1997):	
– § 7, stk. 2	02/28.2
Læraraútbúgving (løgtingslóg nr. 69 frá 28. mai 1980):	
– § 1.....	05/28.2
– § 16.....	05/28.2

Matrikuleringslógin (Løgtingslóg nr. 64 frá 11.12.1962):	
– § 15.....	04/21.5
– § 16.....	04/21.5
– § 17.....	04/21.5
– § 18.....	04/21.5
– § 20.....	04/21.5
Matvørulógin (Løgtingslóg nr. 46 frá 21.06.1985):	
– § 41, stk. 5	04/11.4
Meirvirðisgjaldsfrítøka	
(kunngerð nr. 136 frá 17. juni 1993):.....	02/22.1
Meirvirðisgjaldsfrítøka	
(kunngerð nr. 166 frá 12. des. 1992):.....	02/22.1
Meirvirðisgjaldslógin (løgtingslóg nr. 136 frá 08.09.1992):	
– § 1.....	02/22.1
– § 2.....	02/22.1
– § 2, stk. 3	02/22.1
– § 2, stk. 5	02/22.1
– § 3.....	02/22.1
– § 4.....	02/22.1
– § 5.....	02/22.1
– § 12.....	02/22.1
Navnakunngerðin (kunngerð nr. 71 frá 29.06.2002):	
– § 1-3	03/25.1
Navnalógin (løgtingslóg nr. 41 frá 26.03.2002):	
– § 2, stk. 3	03/25.1
– § 2, stk. 4	03/25.1
Ognartøkulógin (lov nr. 69 frá 07.05.1881):	
– § 2.....	03/21.1
Postgjöld (kunngerð nr. 134 frá 11.10.2001):.....	
Próvtøkukunngerðin (kunngerð nr. 65 frá 27.04.2001):	
– § 52, stk. 3	02/27.3
– § 53.....	02/27.3
– § 67.....	02/27.3
Rúsdrekkalógin (Løgtingslóg nr. 20 frá 10.03.1992):	
– § 1.....	04/23.7
– § 9.....	04/23.7
– § 10, stk. 1	04/23.7

– § 11.....	04/23.7
– § 13.....	04/23.7
Sjónvarpsgjaldskunngerðin (kunngerð nr. 103 frá 20.12.2002):	
– § 1.....	03/27.1
Skattafyrisingarlógin (løgtinglóg nr. 169 frá 30.12.1997):	
– § 16.....	02/10.1
– § 17.....	02/10.1
– § 17, stk. 4.....	02/10.1
Skipaskráseting (løgtingslóg nr. 9 frá 05.03.1970):	
– § 35.....	02/23.2
– § 35, stk. 1.....	02/23.2
– § 36.....	02/23.2
– § 36, stk. 1.....	02/23.2
– § 37.....	02/23.2
– § 37, stk. 2.....	02/23.2
– § 37, stk. 3.....	02/23.2
Starvsskipan fyri kommunalar skattakærunevndir (kunngerð nr. 48 frá 15.04.1998):	
– § 5.....	02/10.1
– § 8.....	02/10.1
– § 9.....	02/10.1
– § 11.....	02/10.1
– § 13, stk. 2.....	02/10.1
Sterkstreymisútbúnaður (Løgtingslóg nr. 134 frá 10.06.1993):	
– § 2.....	04/29.1
– § 3.....	04/29.1
– § 6.....	04/29.1
Studentaskúlakunngerðin (kunngerð nr. 102 frá 17.06.1996):	
– § 12.....	02/28.2
Studentaskúlakunngerðin (kunngerð nr. 102 frá 26.06.2001):	
– § 20.....	02/27.3
– § 20, stk. 3.....	02/27.3
– § 20, stk. 4.....	02/27.3
– § 30.....	02/27.3
Studentaskúlalógin (løgtingslóg nr. 106 frá 29.06.1995):	
– § 9.....	02/28.2

– § 10.	02/28.2
– § 10, stk. 1.	02/28.2
– § 10, stk. 4.	02/28.2
– § 13.	02/28.2
– § 13, stk. 1.	02/28.2
– § 13, stk. 2.	02/28.2
– § 13, stk. 3.	02/28.2
Stýrisskipanarlógin (løgtingslóg nr. 103 frá 26.07.1994):	
– § 29, stk. 2.	03/28.3
– § 33, stk. 1.	01/28.1
– § 33, stk. 3.	03/28.3
– § 56.	02/27.1
Tænastumannaeftirlønarlógin (løgtingslóg nr. 32 frá 05.07.1971):	
– § 2.	01/28.1
– § 10.	01/28.1
Tænastumannalógin (løgtingslóg nr. 31 frá 05.07.1971):	
– § 29.	02/28.1
Tænastumannalógin (løgtingslóg nr. 31 frá 12.07.1971) Kap. 5.	04/28.1
Umboðsmanslógin (løgtingslóg nr. 60 frá 10.05.2000):	
– § 4.	02/27.2
– § 4.	02/27.4
– § 4.	03/10.1
– § 4.	03/21.2
– § 4, stk. 2.	01/11.2
– § 4, stk. 4.	04/29.1
– § 4, stk. 4.	04.21.1
– § 4, stk. 5.	04/29.1
– § 5.	02/27.4
– § 6.	02/27.4
– § 6, stk. 1.	03/21.2
– § 6, stk. 2.	04/21.3
– § 6,stk.2.	04/23.1
– § 6, stk. 2.	03/21.2
– § 6, stk. 3.	02/10.1
– § 6, stk. 3.	04/10.1
– § 6, stk. 3.	04/10.2

– § 6, stk. 3	04/11.2
– § 6, stk. 3	04/21.3
– § 6, stk. 4	03/28.3
– § 6, stk. 4	04/11.1
– § 6, stk. 4	04/21.3
– § 6, stk. 5	04/29.1
– § 10.....	04/10.3
– § 10.....	04/11.5
– § 10, stk. 1	04/21.1
– § 10, stk. 1	03/11.1
– § 12.....	04/23.3
– § 12.....	01/11.2
– § 12.....	02/27.2
– § 12.....	02/27.4
– § 12.....	03/20.1
– § 18.....	04/23.1
– § 18.....	04/10.3
– § 18.....	02/21.1
– § 18, stk. 2	02/23.1
Veterinert eftirlit (K.nr. 24 frá 16.03.2001):	
– § 1.....	04/23.4
Veterinert eftirlit-gjöld (K.nr. 124 frá 28.08.2001):	
– § 6.....	04/23.4
– § 7.....	04/23.4
Vinnuligur fiskiskapur (løgtingslóg nr. 28 frá 10.03.1994):	
– § 5, stk.3.....	04/23.2
– § 5, stk. 3	04.23.1
– § 5, stk. 4	04/23.2
– § 5, stk. 4	04/23.1
– § 5, stk. 4	04/23.6
– § 7.....	04/23.2
– § 7.....	04/23.1
– § 7.....	02/23.2
– § 8.....	02/23.2
– § 8, stk. 4	02/23.2
– § 28.....	04/23.2
– § 31.....	04/23.2

- § 31.....	04/23.6
- § 31, stk. 2.....	04/23.3

Leitorð

Niðanfyri er eitt yvirlit yvir nøkur leitorð, sum eru umrødd / nevnd í álitunum frá umboðsmanninum. Yvirlitið fevnir um hesa og tær undanfarnu ársfrágreiðingarnar. Yvirlitið vísir til einstøku málini, ið eru nevnd t.d. 02/27.1, og merkir hetta, at talan er um mál nr. 27.1 í ársfrágreiðingini fyri 2002.

Leitorð:	Mál:
Afturlatnar hurðar	07/11.2
Afturtøka av avgerð	02/27.1
Agarevsing	07/28.1
Akravegurin	03/21.1
Almanna- og heilsumálaráðið	04/28.3
–	05/28.3
Almannakunngerðing av kommunustýrisavgerðum	02/27.1
Almannastovan	02/10.2
–	02/10.3
–	02/10.4
–	03/10.3
–	03/20.1
Almennur stovnur	02/27.2
ALS	03/10.1
–	05/28.4
ALS-kærunevndin	03/10.1
–	05/28.4
Arbeidsloysisstuðul	05/28.4
–	07/28.5
Arbeidstøk	07/28.5
Álvarslig átala	02/28.1
–	02/28.2
–	04/10.3
–	04/21.1
–	04/11.5
–	05/28.2

-	05/28.3
Ársfundarættan	02/27.1
Ársmet	02/27.3
Átala	01/11.1
-	02/10.1
-	02/10.2
-	02/10.3
-	02/10.4
-	02/23.2
-	02/27.1
-	02/27.3
-	02/28.1
-	02/28.2
-	03/10.1
-	03/10.2
-	03/10.3
-	03/10.4
-	03/11.1
-	03/20.2
-	03/21.2
-	03/28.1
-	03/28.2
-	04/11.1
-	04/10.1
-	04/23.3
-	04/28.2
-	04/11.3
-	04/21.3
-	04/21.5
Ávaring (munnlig)	05/28.1
Ávísingarsøla	02/22.1
Avlamisbilur	03/10.3
Avrit av skjølum	01/11.1
Avtalubrot	02/23.2
Bandaðar útvarpsupptøkur	02/27.4
Barnaverndarmál	07/11.3
Barsilspeningur	03/20.2

Barsilsskipanin	03/20.2
BLF-sáttmálin	01/28.1
–	02/28.1
–	02/28.3
Brekað barn	03/20.1
Broyting av ársmetum	02/27.3
Bygdamenning	02/27.1
Byggiloyvi	04/10.1
–	04/21.2
Bygging	04/21.4
Byggisamtyktin fyri Klaksvíkar kommunu	04/21.2
Byggisamtyktin fyri Tórshavnar kommunu	04/21.3
–	04/21.4
Byggiætlan	04/21.4
Bygnaðarbroytingar	02/28.1
Búnaðargrunnurin	07/11.1
–	07/23.1
Brunaumsjónarmaður	07/28.2
Deildarleiðari II	02/28.3
Deildarleiðari I	02/28.3
Diskretioner uppsøgn	01/28.1
Djórainnflutningur	05/29.1
Elnevndin	04/29.1
Endursetan	02/28.1
Fakfelagsbløð	02/27.4
Fakkombinatióinir	02/28.2
Fast starv	05/28.2
Festilán	07/23.1
FF-blaðið	02/27.4
Fíggjarmálastýrið	01/28.1
–	02/22.1
–	02/28.1
–	
Fíggjarmálaráðið	03/10.4
Fiskiloyvi	02/23.1
–	03/10.2
–	04/23.1

-	04/23.2
-	04/23.3
-	04/23.5
-	04/23.6
-	05/23.1
Fiskimálastýrið	02/23.1
-	02/23.2
Fiskimálaráðið	03/10.2
-	03/11.1
-	04/23.1
-	04/23.2
-	04/23.3
-	04/23.5
-	04/23.6
-	05/23.1
Fjølmiðlaábyrgdarlóg	02/27.4
Fjølmiðlanevnd	02/27.2
-	02/27.4
Flokkning	02/28.3
Fólkaatkvøða um niðurlegging av skúla	02/27.1
Fráboðan til umsøkjara	02/28.2
Fráboðan um lógarbrek	02/27.2
Frávik frá byggisamtykt	04/21.2
Frítiðargrunnurin	04/10.3
Frítiðarløn	03/20.2
Frítiðarskúli	05/28.3
Fróðskaparsetur Føroya	03/10.4
Fuglafjarðar kommuna	04/10.1
-	07/11.2
Fyribils fráboðanarskriv	02/28.2
Fyribils niðurstøða	05/29.1
Fyrsti kommunustýrisfundur	02/27.1
Føroya Barnaheim	04/11.2
Føroya Jarðarráð	04.11.1
Føroya Kommunufelag	02/27.1
Føroya Kærustovnur	02/10.1
-	02/10.4

Føroya Landfúti	04/11.4
Føroya Studentaskúli og HF-skeið í Hoydølum	02/27.3
Garantiforskrift	02/27.1
Gegni	07/28.2
Góður fjølmiðlasiður	02/27.2
–	02/10.1
–	02/28.1
–	02/28.2
Gjöld fyri veterinerar kanningar	04/23.4
Grannahoyring	04/21.2
Grundgeving	01/11.2
–	02/10.5
–	02/11.1
–	02/28.1
–	02/28.2
–	04/21.3
–	04/28.3
–	07/28.1
–	07/28.2
–	07/28.4
Heimild	02/27.1
–	02/28.2
Heilsufrøðiliga Starvsstovan	04/23.4
–	04/11.4
Heimild umboðsmansins móttvegis ÚF	02/27.4
Hjálpartólamiðstöðin	03/10.3
Hósvíkar kommuna	02/21.1
Hóttan	07/11.6
Hoyringsskriv	02/28.2
Hoyvíkar skúli	04/28.1
Hýrúvogsloyvi	04/10.2
Hýrúvogsnevndin	04/10.2
ILA	04/11.4
Innlendismálaráðið	04/21.2
Innanhýsis arbeiðsskjal	02/11.1
Innanhýsis skjøl	07/11.4
Innlit	01/11.1

Innlit	02/11.1
–	02/28.2
–	03/10.2
–	03/11.1
–	04/11.1
–	04/11.2
–	04/11.3
–	04/21.1
–	04/21.3
–	04/11.5
–	07/11.2
–	07/11.3
–	07/11.4
Innlit (frágreiðing frá sýn- og metingarmanni)	07/11.5
Innlit (kravt latin skjöl aftur)	07/11.6
Innlit (mótmæli frá umrødda)	07/11.1
Innlit í journalkort	01/11.1
–	03/21.2
Innlit í tíðindahandrit	01/11.2
Javnstilling av bløðum í ÚF	02/27.4
Journalisering av teldubrøvum	04/21.5
Journalistiska virkseimið hjá ÚF	02/27.4
Journalistiskar metingar.	02/27.4
Kappingaravlaðing	02/22.1
Kappingarráðið	02/22.1
Kautión	07/23.1
Klaksvíkar kommuna	04/21.2
–	07/11.3
Klaksvíkar Sjúkrahús	04/28.3
Kommunala eftirlitið	02/27.1
Kommunustýrisfundir	02/27.1
Konsignatiónsgoymsla	02/22.1
Konsignatiónsvørur	02/22.1
Kærumyndugleiki	02/27.1
Kærunevndin í almannamálum	03/20.1
Kærurætt	02/27.3
Landsfornfrøðingur	03/28.3

Landskattakærunevndin	02/10.1
Landsrættardómur viðv. ALS	02/27.4
Landsrættardómur viðv. FF	02/27.4
Landsverkfrøðingurin	02/28.1
–	03/21.1
Loyvisnevndin	04/23.7
Lærarar	04/28.1
Løgmannsskrivstovan	02/21.1
–	02/27.1
–	02/28.1
–	03/28.1
Løgmláráðið	03/25.1
Lønarflokkur	03/10.4
Lønar- og setanartreytir	01/28.1
Løgreglan	04/29.1
Magistarafelag Føroya	03/28.3
Marknaeftirlit	04/23.4
Marknagilsvegurin	03/21.2
Matrikulstovan	04/21.5
Málsviðgerðartíð	02/10.1
–	02/10.2
–	02/10.3
–	02/10.4
–	02/10.5
–	02/21.1
–	03/10.1
–	03/10.3
–	03/10.4
–	03/20.2
–	04/10.1
–	04/23.
–	04/10.3
–	04/21.1
Meirvirðisgjald av heimavirkaðum vørum	02/22.1
Menningarstovan	02/22.1
Mentamálastýrið	02/27.1
–	02/28.2

-	02/28.3
-	02/27.3
Mentamálaráðið	03/10.4
-	03/27.1
-	03/28.3
-	04/28.1
-	05/28.2
-	07/11.6
Metingarkostnaður	02/21.1
Metingarnevnd	02/21.1
Mikladals kommuna	02/27.1
Mismunur	02/28.2
Morgunsendingar	02/27.4
Mótrokning	01/28.1
Munaløn	01/28.1
Møna	04/21.4
Navnanevndin	03/25.1
Navnauppkalling	03/25.1
Námsfrøðingur	05/28.3
Niðurlagging av skúlum	02/27.1
Norðuratlantsbólkurin	02/27.2
Notatskylda	03/10.2
-	03/28.3
-	04/23.3
-	04/21.1
-	07/28.2
-	07/28.4
Notatskylda, ikki-lógarfest	03/10.2
Nýggja stýrisskipanin	02/28.1
Nývalt kommunustýri	02/27.1
Oljumálaráðið	04/21.2
-	04/21.3
-	04/21.4
Ognartøka	02/21.1
-	03/21.1
Ognartøkuendurgjald	02/21.1
Ógegni	02/21.1

Ógilding av kommunustýrisavgerðum	02/27.1
Óheftur tíðindaflutningur	02/27.4
Óhøviskur málburður	02/27.4
Partshoyring	02/28.2
–	03/28.3
–	05/28.3
–	05/28.5
–	05/29.1
Partsinnlit	04/11.2
–	05/28.2
–	07/28.2
Portørar	07/28.1
Prísir fyri bond og fløgur frá ÚF og SVF	01/11.2
Programmábyrgdin í ÚF	02/27.4
Programmvirksemið hjá ÚF	02/27.4
Programmvirksemið hjá ÚF og SVF	01/11.2
Proportionalitetsprinsippið	07/23.1
Próvbyrða	04/23.6
Próvtøkubók	02/27.3
Redaktionel avgerð	02/27.4
Rúsdrekka	05/28.1
Ræðisavmarking	02/23.2
Rætti myndugleiki	02/28.2
Samanlegging av stovnum	02/28.1
Samstarvsevni	02/28.1
Samstarvstrupulleikar	02/28.1
Sendistova	07/11.4
Semja	07/11.3
Setanar- og lønarviðurskifti	02/28.3
Setanarbólkur	02/28.1
–	03/28.2
–	04/28.3
Setanarbræv	02/28.2
Setanarmyndugleiki	02/28.2
Setanarpolitikkur	02/28.1
–	03/28.3
Setanarsamrøða	07/28.4

Setanarsamrøður	03/28.3
–	04/28.3
Setursskrivari	03/10.4
SEV	04/29.1
Siðvenja	01/28.1
Sjálvsognarstovnar	04/11.2
Sjónvarp Føroya	01/11.2
–	01/11.1
–	03/27.1
Sjónvarpsgjald	03/27.1
Skattakærunevnd	02/10.1
Skattur og avgjöld	02/10.1
–	02/22.1
Skeinkiloyvi	04/23.7
Skipaskrásetingin	02/23.2
Skopunar skúli	04/28.1
Skrivligar uppgávur	02/27.3
Skrivligt svar	03/10.2
Skúlamyndugleikar á staðnum	02/27.1
Skúlanevnd	02/27.1
Skúlaumdømi	02/27.1
Skúlaøki	02/27.1
Skúlin á Trøllanesi	02/27.1
Skyldan at lýsa málið (Offisialprinsippið)	07/28.1
Starvsfólka- og arbeiðsmarknaðarmál	01/28.1
Starvsfólka- og arbeiðsmarknaðarmál v.m	02/28.1
Starvsfólkapolitikkur	02/28.1
Starvslýsing	07/28.4
Starvssetan	02/28.1
–	02/28.2
–	05/28.2
–	05/28.3
–	05/28.5
–	07/28.2
–	07/28.4
Strandfaraskip Landsins	07/28.3
Streymstuldur	04/29.1

Studentaskúlin og HF- skeiðið í Hoydølum	02/28.2
Subjektivur tíðindaflutningur	02/27.4
Sundurbýting	04/21.3
–	04/21.5
Svartlisting.	02/27.4
Teldupostur	02/11.1
Thorvald Stoltenberg	02/27.2
Tíðindabløð	02/27.4
Tíðindaflutningur.	01/11.2
–	02/27.2
–	02/27.4
Tilmæli	01/11.2
–	01/28.1
–	02/21.1
–	02/27.3
–	03/21.2
–	03/25.1
–	04/23.3
–	04/23.5
–	04/11.2
–	04/23.6
–	04/21.2
Tilmæli um setan í starv	02/28.2
Toll- og Skattstova Føroya	02/10.1
–	02/22.1
Tórshavnar býráð	01/11.1
–	04/10.2
–	04/11.3
–	04/21.1
–	04/21.3
–	04/21.4
–	04/11.5
–	04/21.5
Tórshavnar kommuna	03/21.2
–	07/28.4
Tvøroyrar kommuna	05/28.3
–	07/28.2

Tænastumaður	01/28.1
Tænastumannaeftirlön.	01/28.1
Umboðan.	05/28.3
–	07/28.1
Ummæli	04/21.5
Umhvørvisleiðari	07/28.4
Ummælisrættur.	07/28.1
Undantaksloyvi viðv. Byggisamtykt	04/21.3
Undirvísing og gransking v.m.	02/27.1
Undirvísingarárslok	02/27.3
Undirvísingarhøli	02/27.1
Upplýsingarskylda-ikki lógarfest.	04/10.2
Uppsagnaratlit (tign, førleiki og starvsaldur)	07/28.3
Uppsagnarmál.	07/11.2
–	07/28.3
Uppsøgn.	02/28.1
Uppsøgn (forkastiligan hugburð og líkasælu).	07/28.1
Útgravningarloyvi	04/21.4
Útoyggjafulltrúi.	03/28.1
Útoyggjanevndin.	02/27.1
Úttanfyrirstandandi klagari.	02/28.1
Útreiðslur.	07/11.3
Útvarp Føroya.	01/11.2
–	02/27.2
–	02/27.4
Útvarpsnevndin	02/27.4
Vanbýti í tíðindaflutninginum hjá ÚF.	02/27.4
Vandamikil djór	05/29.1
Vegleiðing um uppafurtøku	02/27.3
Veiðuloyvi	02/23.1
–	04/23.1
Viðgerðartíð	07/28.2
Victoria	03/25.1
Viðtøkuføri kommunustýrisins.	02/27.1
Vinnuframagrunnurin	02/10.5
Vinnulívs- og Fiskivinnumál.	02/23.1
Vinnumálastýrið	02/22.1

–	02/28.1
Vinnumálaráðið	03/20.2
–	03/21.1
–	04/10.2
–	4/23.4
–	04/11.4
–	05/29.1
Virkandi skúli	02/27.1